

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Rebus Iaponicis// Historica// Relatio,

Froís, Luís

Moguntiae, 1599

VD16 F 3085

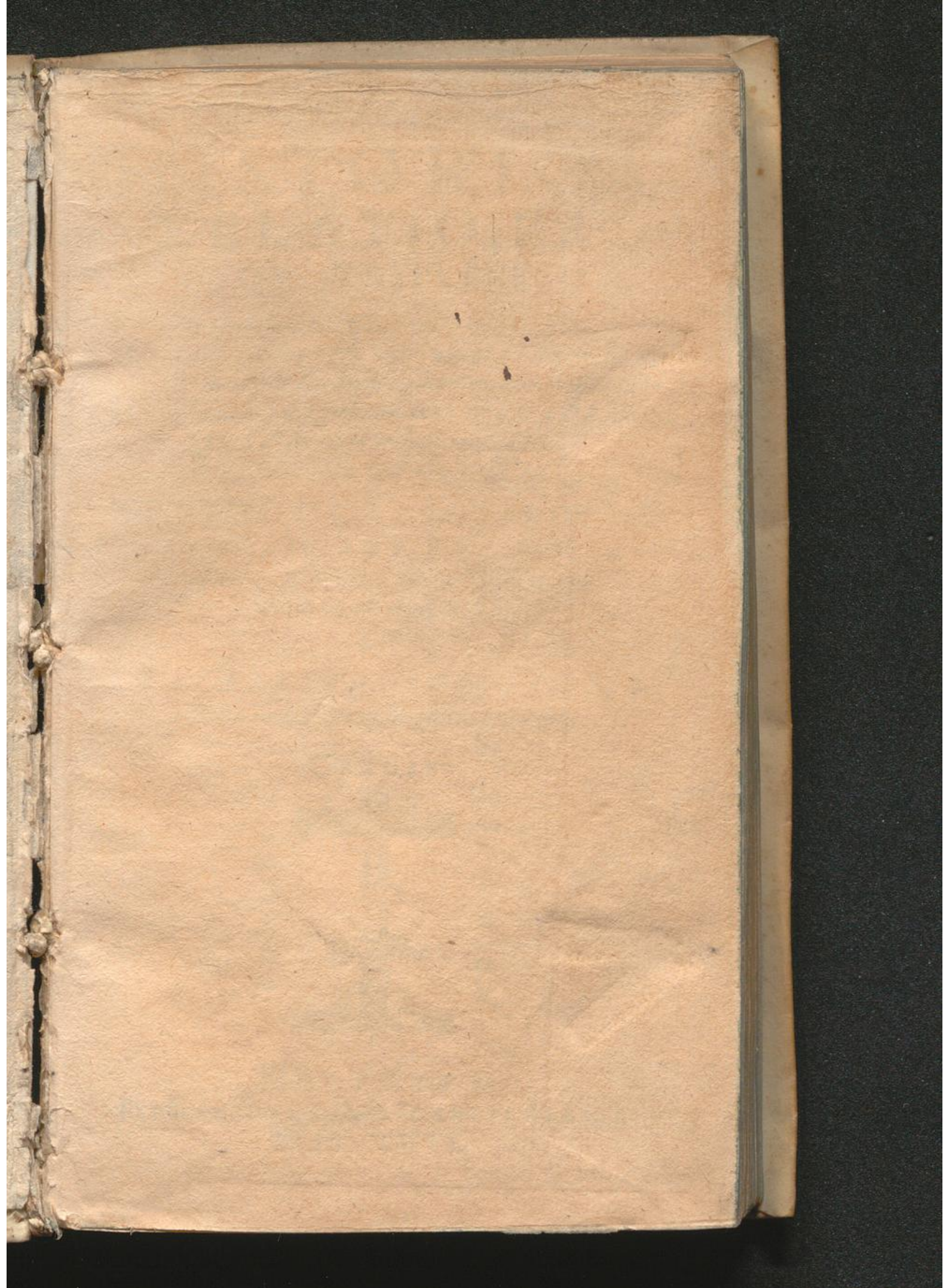
[urn:nbn:de:hbz:466:1-64472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64472)

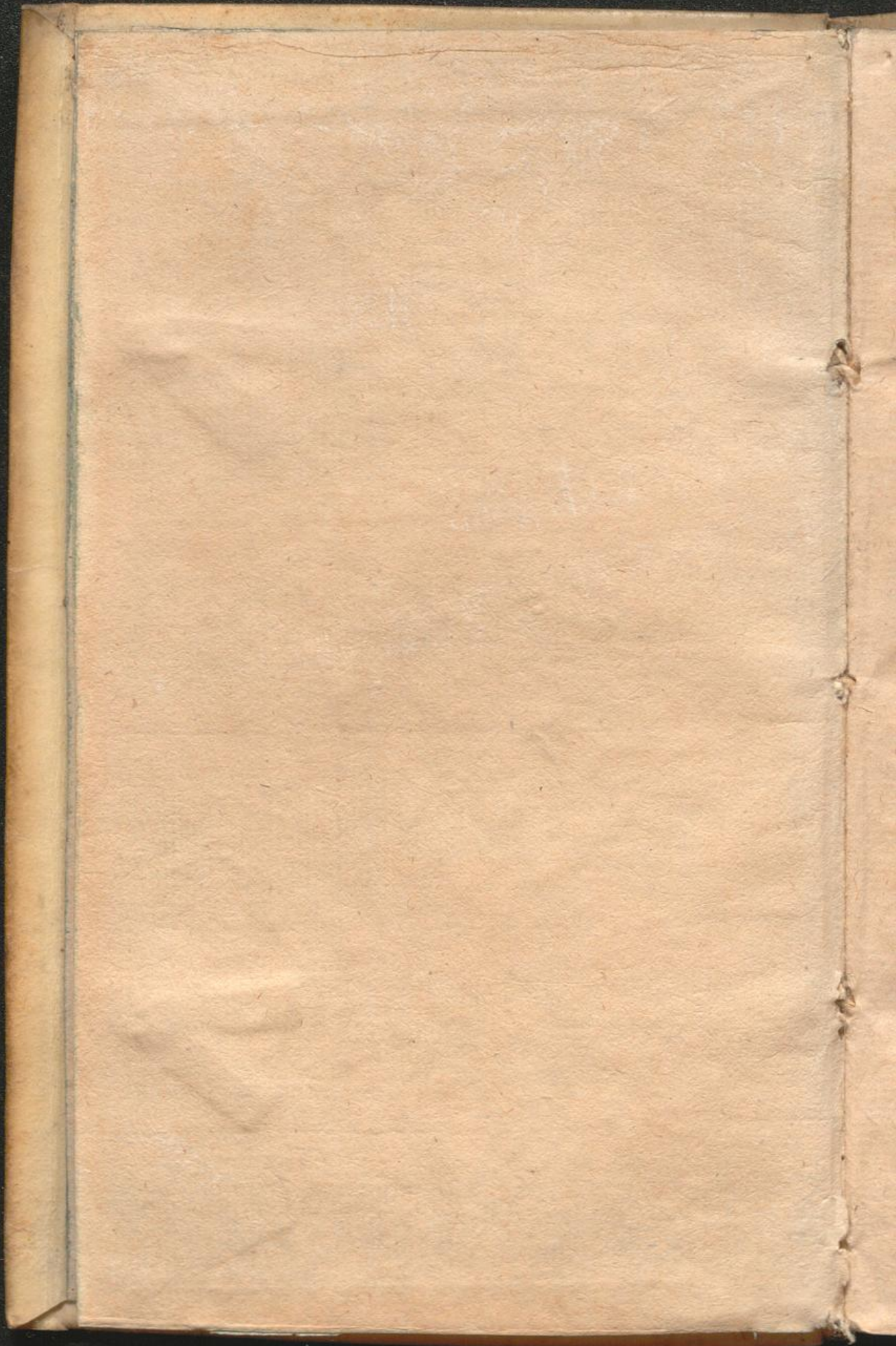
1071
1112
1113
1114
1115
1116
1117
1118
1119
1120

39

211
10

Th. 4939.

DE REBUS IAPONICIS
HISTORICA
RELATIO, EA-
QUE TRIPLEX:

- I. *De gloriosa morte 26. crucifixorum.*
- II. *De Legatione Regis Chinensium ad Regem Iaponia, & de Prodigijs legationem antegressis.*
- III. *De rebus per Iaponiam anno 1596. à P.P. Soc. IESV durante persecutione gestis.*

Collegij Societatis A Jesu Paderborne A^o 1605

R.P. LUDOVICO FROIS SOCIE-
TATIS IESV, AD R. P. CLAUDIUM
Aquavivam, eiusdem Societatis Præpo-
situm Generalem missa:

ET

EX ITALICO IDIOMATE MO-
guntia in Latinam linguam translata.

CRUCIS

MOGUNTIAE,

Ex officina Typographica IOANNIS ALBINI,
M. D. XCIX.

REVERENDIS-
SIMO IN CHRISTO

PATRI, ET DOMINO, D. STE-
PHANO WEBERO MYSIENSI E-
piscopo, Reuerend. & Illustris. D.D. VVolfgangi
Archiepif. Mogunt. Principis Electoris, in Pon-
tificialibus Vicario, S S. Theologiae Do-
ctori, &c. Domino & Patrono
suo colendissimo.

 Voniam animaduer-
ti, Reuerend. Domi-
ne, Noua ex orbe no-
uo haectenus allata, & à me non
semel in lucē emissa, ab omnib.
Catholicae Religionis, veræq;
pietatis amantibus cupidissimè
lectitari: minimè dubitauì, hãc
quoq; nouã de rebus laponicis
narrationē, eamq; tripartitã re-
center à P P. Societatis, qui in
hac yrbe degunt, ex Italico ex-

A 2 empla-

EPISTOLA

emplari, in Latinam linguam
cōuersam, & mihi benignè cō-
municatā, meis typis exprime-
re. Quod equidē hoc feci liben-
tius, quo certius mihi persua-
debam, omnes beneuolos lecto-
res maiorē ex qualibet harū hi-
storicarum narrationum, quā
ex alijs omnib. antegressis, vo-
luptatē capturos; atq; imprimis
ex prima, q̄ est de gloriosa nece
26. Christianorum, in Iaponia
cruci suffixorū: in qua licebit
intueri pulcherrimos Ecclesiæ
in extremis illis orbis regioni-
bus iam nascentis flores, nō dif-
fimiles illis, quos Ecclesia vetus
ipsis Apostolorū temporibus
protu-

DEDICATORIA.

protulit; cū passim Christi fideles, magni æquè ac parui, iuuenes ac senes, atq; adeò impuberes pueri puellèq; ad Martyrij palmam, tanq̃ ad lautissimas epulas, cōuolarent. Atq; ea causa fuit, vt illi historiæ principē locum in hoc opusculo tribuerim; cui, si tēporis rationē, quo singula cōtigère, habeamus, debebatur postremus, sicut cōtra postremè primus. Quod autē hoc scriptum sub R. D. V. nomine atq; tutela diuulgare uoluerim, non vna me causa permouit. Iusta erat illius magnitudo, vt patronū mereri videretur; argumētum quoq; eius-

EPIST. DEDICAT.

modi, vt nihil ambigerē, R. D.
V. harum rerū cognoscendarū
studiosissimæ, eius lectionē iu-
cundissimā futuram. Is demū
eram ego, nempe in hac Typo-
graphia nouus, & forte adhuc
ignotus, vt hoc munusculo
qualicunq; aditum ad R. D. V.
fauorē & beneuolētiam, quam
omnes boni mirificè prædicāt,
mihi parandum esse putaue-
rim. Moguntia, 18. Kalend.
Octob. Anno 1599.

Reuerendiss. D. V.

Humilimus cliens

IOHANNES ALBINVS
Typographus.

ADMODVM REVEREN-
do P. N. in Christo,

P. CLAUDIO AQVA,
VIVÆ PRÆPOSITO GENE-
RALI SOCIETATIS IESV.

*Q*UANTVS fructus in Iaponia ex gen-
tilium conuersione, & Christianorum
institutione collectus, quisq; rei Chri-
stiana status anno ab hinc vno supra
dimidium fuerit, litteris annuis, hac naui ad V. P.
missis, exponitur. Quibus & alia littera peculiare
de aduentu Reuerend. Episcopi D. Petri Martinez
adiuncta sunt, qua agunt, tum de profectioe eius,
visendi Taicosama Iaponum regis causa instituta,
tū de opera & studio, pro ratione Pastoralis officij, ab
eo haectenus in grege suo pascēdo fructuosè collocato.
Verū, uti res Iaponia, cū felicissimo, trāquillissimoq;
loco esse videtur, de improviso varijs tempestatibus,
& inopinatis calamitatib. agitari & perturbari so-
lēt, sic noua nunc, multaq; ante prauisa in nos perse-
cutionis pcella exorta est. De qua, & simul de glorio-
sa morte 26. Christianorum, qui ex mandato Regis,
partim q; Euangeliū predicassent, partim q; Christo
nomen dedissent, in crucem acti sunt, deinceps age-
mus.

mus. Scopus autem in hac narratione non alius pro-
positus est, quam nudam & simplicem percensere
veritatem: quæ veritas omnis historiae non modo
primarium ornamentum, sed etiam necessariū, quo
nitatur, fundamentū esse debet. & idcirco non aliud
cōmemorabo, quam quod ab hominibus fide dignis,
partim è Societate nostra, partim secularibus, qui
Meaci, ubi primum orta est persecutio, & Nanga-
sachi, ubi supplicium peractum est, presentes fuere,
& per litteras, vel coram diserte patefecerunt, ac-
cepi. Distinxi autem totam relationem in capita,
tum ut adimerem lectori fastidium, quod gignere
solet nimia prolixitas, tum ut commodius & clari-
us particularia quedam, quæ in hanc persecutio-
nem, voluptate & ædificatione plenissima, incide-
runt, perstringerem.

DE STATV, IN QVO IAPONII
 CHRISTIANI FVERVNT
*ante hanc persecutionem, & quæ illius
 fuerit origo.*

CAPVT I.

Vo perfectius recentis huius persecu-
 tionis principiū atq; origo intelliga-
 tur: sciendum est, cum Taicosama Ia-
 poniae monarcha ante decennium ob
 legis Euangelicæ prædicationem nos
 oēs sub pœna mortis toto Iapone excedere iussit, vi-
 sum esse ViceProuinciali alijsq; Patribus, minimè id
 tēporis deserendos esse Christianos, ac proinde nulli
 prorsus regno excedendum: Tamen vt aliquo modo
 iræ regiae cederetur, nec contemni eius edictum vi-
 deretur, atq; ita mala omnia, quæ Dominis Christia-
 nis adhuc statum suum obtinentibus, auerterentur,
 ordinauit idem Viceprouincialis, ne pallijs vel supe-
 rioribus, quas vocant, vestibus, sed prælongis tantum
 togis, more apud Iapones recepto, dū suo ritu seculo
 renunciant, vteremur; atq; hac ratione in colēda vi-
 nea Domini, vt ante, persisteremus: planè enim con-
 fidebamus Regem, vbi didicisset nos hoc habitu re-
 mansisse, ac proinde quadantenus suo edicto paruif-
 se, totam rem dissimilaturum. Eandem ob causam
 Meaci & Ozacæ, vbi post hoc edictum Residentiæ
 sunt fabricatæ, nullam tamen excitauimus publicam
 Ecclesiam, sed tantum priuatū sacellum ad sacrū Mis-
 sæ faciendum, & sancta sacramenta administrāda: ad-
 iuncta forinsecus aula, in qua cum populo ageremus.

Hac moderatione cautioneq; , atque imprimis quod delitesceremus, effectū est, vt immunes hactenus fuerimus ab omni periculo , tantaq; hoc decennio ad fidelium numerū accessio facta sit, vt plura quam sexaginta quinq; hominū millia (vti liquet ex litteris hactenus missis) sacris baptismi aquis sint abluta: exclusis infantibus, qui parentib. iam Christianis orti fuerunt. Neq; ignarus erat Rex nos omnes in Iaponia remansisse; sed factū sibi satis declarabat, quod late-remus, & mandati sui prauaricatores videri reformidaremus. Imò iam annus agitur quartus, quando animaduertens, quantū emolumēti ex nauī Lusitanorū, quæ quotannis è China redit, in totā redundet Iaponiam, quaq; autoritate Patres, vtpote eorū concionatores & directores, apud eos valeant, quorum etiā opera pax & quies in mutuis Lusitanorum Iaponiorumq; commercijs hactenus alatur & conseruetur; confirmauit potestatem, duobus ante annis, ad P. Visitatoris preces concessam: nempe vt decem è Patribus ob causam dictæ nauis cōmorarentur Nangasachi, cum additamento, vt reædificarēt Ecclesiam, quā ipse vno anno ante iusserat solo æquari. Adhæc in argumentum animi in nos reconciliati, Patri cuidam ad se aditū permisit: quem & honorificè recepit. Hac itaq; de causa, & ratione illorum decē quibus Nangasachi sedes cōcessa est, cum mediocri quiete in Iaponia è Societate viximus triginta quatuor supra centū, multasq; eius prouincias lustrauius, verbū Dei disseminando nostrisq; ministerijs Christianos adiuuando; ardoremq; nostrum ita temperauimus, vt semper quod superiores optabant, plus boni communis, hoc est, vt hæc Ecclesia tot laboribus & sudoribus planta-

MORTE 26. CRUCIFIXORVM. 3

plantata facta tecta conseruaretur, quam priuata consolationis, in profundendo pro Christo sanguine, rationem haberemus, quod tandem longè facilius videbatur futurum: satius enim sit semel iugulū præbere carnifici & occumbere, quàm quotidie mori inter tot pericula & ærumnas, quas pro seruando vel augendo Christianorū numero sustinere oportet. Atque hic erat rei Christianæ status, quando ex primaria vrbe insularum Philipp, dicta Manila, quatuor Patres à S. Francisc. familia, vocati nudipedes, tanquam Legati à Philippinarum Gubernatore ad Regē Iaponiæ missi, appulerunt. Fuere Patres illi à Rege, quemadmodum Legatis cōueniebat, recepti perhumaniter. ac tandē indicauit illis, vt ad suas Philippinas reuertent; nolle se diuulgari Legem nostrā in suo imperio; ideò & homines de Societate nostra ex suo mādato exulare, nec nisi ob nauē Chinensem se paucis quibusdā Nangasachī sedem permisisse. Verū cum Patres vrgerent, sibi minimū copiam fieri à sua Excellentia, velut externis omnib. spectandi magnifica & splendida vrbis Meacensis opera, vt ad suos reuersi ea prædicare possint; subiecit vanissimus Taicosama, sibi vehemēter id aridere, imò libenter attributurū sumptus ad eam profectionem necessarios. Hæc ergo potestate freti se in viam, Meacū versus dederunt: vbi aliquot menses diuersati sunt in edibus cuiusdā Equitis gentilis, qui vna cum alio quodā amico illis fauebat, eo quod ambo auctores illis fuissent, vt in Iaponiā venirent. Tempore hac ratione elapso, quoniā in hospitio multa patiebantur incōmoda, tandem Patres postularunt tantum loci, quantum satis esset ad domicilium aliquod excitandū, sibi adsignari. adsignatus est percommodus, sed cum adiuncta cautione, ne S. Euangelium prædicarent.

Verum iuuantibus quibusdam Christianis , non dubitarunt postea & Ecclesiã fabricari, & quia id putabant ad maiorem Dei gloriam fieri, nullis amicorũ consilijs potuere ab instituto suo reuocari. probè enim amici illi norant Patribus illis nullam à Rege fabricandæ Ecclesiæ potestatem factam esse; satiusque facturos si facellum tantum aliquod commodũ, sed à conspectu hominũ remotum, exstruerent, ne res tandem ad aures Taicosamæ permaneret. Educta deinde ad culmẽ Ecclesiæ cœpere dicti Patres publicè per inde atq; si plenam facultatem à Rege obtinuissent, annunciare Euangelium, permoti desiderio & zelo miseris has animas iuandi, accensiq; quinq; sanctorum eiusdem ordinis Patrum exemplo, qui dum incredibili fortitudine per Africam doctrinam Christi prædicarent, à Miramolino rege Maroccano proprijs manibus fuere contrucidati. Cæterum nostri, cum animaduernerent hac ratione non ipsos modo, sed societatem totam, atq; omnes Christianos in summũ capitis fortunarumq; discrimen adduci: nec alio inclinare res, quam vt vno momento pessum irèt, quæ tantis sudoribus, & tot annis erant ædificata, proposuerunt iã dictis Patribus (q̃ caritas ab ijs postulabat) vt sedulo expenderent, conueniatne publicè religionem Christianam, post regiã prohibitionem, etiã ex mero martyrij desiderio diuulgare, causamq; Taicosamæ præbere nouam persecutionem contra Christianos Meacenses moliendi, quorum multi erant genere nobiles & recenter cõuersi. Quod reuera futurum, plus quam probabile erat, si ad eius aures perferatur nullam edicti sui rationem haberi. Idem eis indicarũt duo illi Equites, qui Manila eos adduxerãt, sub-

DE MORTE 26. CRUCIFIXORVM. 5

subueriti nimirum, ne & ipsi in discrimē capitis uenirent, q̄ Patres illos in regnum suum adduxissent. Imo primarij Domini, atq; adeò ipsi aulæ gubernatores beneuolè eos cōmonescerunt: eo q̄ modus ille agendi (aiebant dicti Domini) esset exoticus & insolitus in Iaponia. Nec parum occasione huius rumoris creuit ingens ille conuersionis ardor in omni genere hominum, qui à nostris doctrinæ Christianæ rudimentis erant imbuti, & sacris aquis eluti. Quod obseruarent quidē Gubernatores, sed quia animaduertebant nos rationem aliquā habere potestatis sæcularis, dissimulabant; interdum nos benigne cōmonentes ut cautè & consideratè in conuersione Christianorum procederemus. Hæc prima fuit huius procellæ occasio. Alteram nō inferiorem præbuit Iacuinus Regis Medic⁹, insignis Epicureus, & omnium diuinarū humanarūq; legum hostis capitalis, ac imprimis earū quæ acrius pugnant cum carne & sensib. Dæmon itaq; hoc homine tanquā instrumento in hac noua persecutione, uti & toto superiore decennio, usus est, qui nullam passus est elabi occasionem hætenus nostris, omnibusq; Christianis extremam perniciem machinandi. Peruersam eius voluntatē auget Regis fauor, apud quem admodum est gratosus: deinde facultates amplæ, quæ continenter nouis & splendidis muneribus cumulantur. Aluit hoc odium amor sectæ, quam, licet fictè, profitetur. Fuit enim è numero Bōziorum. Vnde & magnam opum suarum partem cōstituit expendere, in reparando quodam loco, olim à Nobunanga deuastato, dicto Figenojama, qui Meaco abest sedecim passuum millibus, & magnum quondam templorum Bonziorumque numerum continebat.

nebat. Dum igitur laborat in nouis ædificijs dæmoni excitandis, & simul reformidat, ne propagati Euangelij luce aliquando sectarum Japonicarum tenebræ discutiantur, fit vt acerbum illud odium in nos semel conceptum altius semper pectori infigat. Dum igitur ex vna parte Patres Franciscani pergunt palam, vt diximus, Euangelium annunciare: & ex altera multi etiam à nostris baptismi sacramento initiantur, ac generatim totus populus in sanctam fidem nostram propendere intelligitur, Iacuinus, stimulatus ab eo, qui omnibus nostris inuidet bonis, non potuit amplius venenum, quo cor eius rodebatur, suppressere, sed arrepta occasione tanto studio quæsitæ Christianorum nomen apud Regem detulit, non sine magno fidei detrimento.

Tertia causa nouæ persecutionis fuit, quam iam subiiciam. Anno superiore nonagesimo sexto in regno Tozza (insula è tribus Japoniæ maximis vna est, quo nondum lux Euangelij penetravit) appulit nauis, quæ ex Philippinis tendebat in Hispaniam nouã, vel Mexicum, destituta malo, remone, alijsque necessarijs instrumentis, ac demum tota præteritis tempestatibus conquassata, rimis que fathiscens. Vix nauis aduenerat, cum ilico Dominus loci certiore in per litteras reddit Taicosomam, eamque illi offert mercibus opulentis refertam: Qui ne tam opima præda vnguibus suis eriperetur, confestim vnum è primarijs aulae suæ Præfectis, nomine Gemonogium amandauit, qui nauem inspiceret, & camerae Regiæ nomine omnes merces inuaderet: mos siquidem vetus Japonum est, vt Domino loci tantum cedant nauium ligna. Abijt Gemonogius, omnibusque in Tozza quæ imperata

perata erant, perfectis, cum præda ad Taicosamam
 eo temporis puncto redijt, quo Iacuinus deterrima
 quæque in Christianum nomen erat molitus. Cum-
 que Gemonogius, iam alter iniquitatis minister, no-
 uis suspicionibus & falsis informationibus Christia-
 norum causam ob nauis illius vectores grauaret, ac
 speciatim commemoraret, esse inter eos religiosos
 quosdam, qui velut Principum Christianorum ex-
 ploratores, legis suæ diuulgandæ causa aduenissent;
 factum est, vt Rex iam sponte incitatus, iram omnem
 effuderit in Christi fideles. Verum Pater cœlestis,
 benignus omnium, qui ob nomen suum affliguntur,
 protector prospiciens impendentis persecutionis ini-
 tia, diuina prouidentia sua, qua suauiter omnia dispo-
 nit constituit, vt sub illud tempus Iaponiæ Episcopus
 Meacum se conferret, vt præsentia sua solaretur il-
 lam Ecclesiam, & sacræ Confirmationis sacramento
 aduersus omnes hostiles incursus communiret. Ac
 profecto nouum quoddam robur, ac viuus fidei ar-
 dor in Christianorum pectoribus sensibilibiter postea
 apparuit, vt ex historiæ decursu liquebit. Talisque
 & tanta fuit Christianorum in dicto sacramento sus-
 cipiendo religio; vt nec interdium, nec noctu bono
 illi Prælato quietem indulserint: tanto numero ex
 varijs, longeque remotis partibus aduolabant: mul-
 tumque operæ positum est, in cohibendo omnium
 ardore, ne vel minimus rumusculus ad aures Re-
 gis, vel intimorum eius perferretur. Atque hac de
 causa coactus est Episcopus primo quoque tempo-
 re aulam deserere. At non potuit dictus ardor
 ita comprimi, quin suboleret medico; qui quoque
 apud Taicosamam non conticuit. Atq; hæc fuerunt
 tria

§ HISTORICA RELATIO DE

tria primaria puncta, ex quibus præsens afflictio originem traxit, & ad octauum Decemb. vt sequenti capite dicemus, Meaci tandem in apertum erupit. Cuius rumor & fama Nangasachum delata non est, nisi ad diem eiusdem mensis vigesimum sextum, quo festum agitur D. Ioannis. Primus autem nuncius allatus est per litteras quorundam mercatorum Sa-caianorum gentilium, qui suos, quos vocant, Agentes in illo Emporio commonefaciebāt, vt nauis Chinen-sis merces celeriter coemerent, quod admodum probabile esset insequenti anno non redituram. Regem enim grauius commotum in Patres, & iam mā-dasse, vt omnibus nares auresque præciderentur, ac quotquot Meaci essent, è medio tollerentur, cæteri verò extra Meacum degentes Iaponia excederēt. Li-teris autem his, quia non apertè declarabatur, num nostris, an Patribus Franciscanis (vtrique enim Mea-ci degebant) Rex infestus esset; multos dies anxij & suspensi hæsimus, orationibusq; & sanctis sacrificijs rem Deo commendauimus, vsq; ad decimum quar-tum diem Ianuarij anni nonagesimi septimi, quo à varijs Christianis litteræ allatæ sunt, quibus significa-batur Patres Societatis decreto regio minimè con-tineri. Sed nec sic animi nostrorum qui Nangasa-chi degebant, acquieuerunt, donec ab ipsis Patribus nostris Meacensibus litteræ afferrentur ad diē Ianua-rij septimum decimum, ac deinde aliæ recentiores à quodam fratre nostro in hanc rē data opera à P. Or-gantino amandato, vt tanquam oculatus testis minutè omnia, quæ accidissent, com-memorare posset.

QVO

QVO TEMPORE, QVO QVE MODO
initium datum fuerit persecutioni.

CAP. II.

VM Episcopus ad septimum Decembris Ozaca discessisset, & iam sex milliaria nauigando in flumine quodam confecisset, contactus est in eius faucibus hærere, donec secundus vêtus afflaret. Sed mora diuturna non fuit, nam postero die, qui sacer erat immaculatæ conceptioni purissimæ Dei Matris, fauente aura et mari vela fecit versus Nangasachum.

Ante hunc Episcopi discessum, P. Orgatinus alijq; de nostris Ozacam eius visendi, sanctaq; benedictione fruendi causa profecti fuerant, et ided Ozacæ remanserunt; vbi altera Cõceptionis eos cõuenit Paulus Ochinda cognatus Ciunagondoni trium regnorum Domini, retulitque P. Organtino, se audiuisse à quodam medico, qui inuisebat quendam consanguineum suum ægrum, quidnã Iacuinus regius medicus paulo ante Ciunagondono narrasset. Christiani, aiebat ille, quemadmodum cognoui, atq; ipsi Patres magna libertate & licentia hoc tempore vtuntur in propaganda sua lege; quod certè intolerabile est, & in magnum præiudicium Iaponicorū Regnorum, quæ Dijs Chami & Fatochi consecrata sunt, cedit. Dum ergo omnem venor & capto occasionem eos Regi nostro deferendi, vt seuerè eos castigaret, heri omnino peropportuna se obtulit occasio, Regemque nulla mora interposita de tota re certiore reddidi. Erat, fateor, tunc quidem multis impli-

B

citus

citius negotijs, sic vt ad sermonem meum non nihil cunctaretur, nec responsum daret: sed non dubitabo secundo ei eundem inculcare sermonem, & credo, pro meritis eos castigabit. Verè tibi confirmo me toto pectore ab ista lege abhorrere.

Hoc colloquium fuit Iacuni, Paulo Ochindæ, vt dicebamus à Medico enarratum. Qui medicus postea subiecit, plurimum se dolere, Iacuinum talia in Christianos moliri, se enim inter illos permultos habere amicos. Hac re cognita P. Organtinus ilico misit fratrem nostrum ad Iosephum Augustini fratrem tum Ozacæ agentem, rogatum, num Regi quippiam dictum esset de nostris: cumque responderet, nihil sibi constare, frater ei retulit quæ à Paulo Ochinda narrata erant P. Organtino. Et mox subiecit Dominus Iosephus, fieri posse, vt hæc acciderint: se enim superioribus diebus audiuisse ipsum Iacuinum dicentem, Dum perpenderet res fratris mei Augustini, vehementer dolere sibi, Ducem belli tanta virtute præditum, rebusque præclare gestis tam illustrem, quo tempore, summis eum conueniebat à regia Maiestate affici præmijs, infelicissimos contra omnium expectationem habere successus: certò autem sibi constare nullam aliam eius rei causam esse, quam quod per summam obstinationem nollet renunciare Christo, plurisque faceret Euangelium, quam Deos Iaponios; quorum vltice pœna factum sit vt superiorum annorum omnium officia & beneficia iam à Rege pronihilo habeantur.

Eodem die sub noctem Dominus Iosephus è propugnaculo reuersus venit ad ædes nostras & dum, vt fit,

MORTE 26. CRUCIFIXORVM. II

fit, colloquitur cum Patribus, ecce interuenit famulus Christianus Farimondoni Ozacensis Gubernatoris, indicatque Dominum suum mandasse cuidam e famulis, vt quæretet ædes Patrum, easque fida custodia munitet: paulo ante Regem sibi dixisse, se velle omnes e medio tollere. Ad hunc sermonem Iosephus lachrymas tenere non potuit, vidensque alia consilia quærenda, cœpit cum dira obtestatione compellere nostros, vt ante aduentum ministrorum Farimondoni domo excederent, & se in locum aliquem retrusum abderent, donec de voluntate Regis manifestius cõstaret. Domine (respondit P. Organtinus) desiderium nostrum, & gloria nostra est pro prædicatione doctrinæ Christi Saluatoris nostri qualemcumq; contumeliam, imò mortem ipsam sustinere, & ideo omni hora parati sumus ad mille mortes pro Domino cui seruius, & pro salute Christianorũ quorum causa ex tam remotis orbis partibus per tot discrimina rerum aduenimus, fortiter perferendas. An ergo existimas latebrarũ beneficio defugiendam nũc mortem; quam Dominus noster per tam sanctam tamque gloriosam occasionem nobis offert? mortem, inquam, quæ paulo ante à nobis tantopere desiderata, fugiebat? Verum cum Iosephus vna cum alijs Christianis vehementius pergerent vrgere discessum nostrum, adderentque si Ministri Farimondoni inueniant simul quatuor Patres, Regem, si id rescierit, non nostris modo sed etiam omnibus Christianis grauitè succensurum, eo quod hactenus existimarit in toto regno Meacensi vnum tantum Patrem iam atate confectum inueniri: deinde Patres facile de crimine contumaciæ posse

B 2

suggil-

suggillari, quod contra expressum edictum vixerint Ozacæ: His, inquam, rationibus nostri conuicti, tandem cessere, & P. Organtinus, cum P. Francisco Rodrighez in domum Augustini. P. verò Petrus Moregion, cum P. Francisco Perez in domum Sachendonni secessit.

Dum autem P. Organtinus in ædibus Augustini commoratur, aduertit quendam è pueris honorarijs domus esse consanguineum cuiusdam Musici, qui semper, vti gratissimus, assisteret Regi. Hunc ergo amandauit ad musicum, vt totius negotij summam expiscaretur. Abijt puer, & ex consanguineo cognouit verissima esse omnia quæ dicerentur: qui addidit, sibi quoque paulo ante à Rege idem dictum, occasionem autem fuisse huiusmodi. Hodie, inquit Musicus, Tozza redijt Gemonogius cum Ciofugano, Domino illius patriæ, & schedulam attulit mercium nauis. Inter cætera autem Gemonogius Regi retulit omnes illa nauis aduectos esse Christianos, & inter eos multos religiosos: remque hoc magis debere esse suspectam, quò pauciores merces, & plura arma, aliaque instrumenta bellica deferret (videretur autem id dixisse, vt hoc prætextu plures merces sibi vsurparet) Tum Taicosama ira & furore æstuans respondit, se iam dixisse, pessimi exempli rem esse, si legi Christianæ publicandæ locus detur in Iaponia: cumque prohibuerit omnem publicationem, tamen Fascegauam Patribus, qui è Philippinis aduenerant, eousq; fauisse, vt & legem suam annuntiarint, & Ecclesiam etiam cõtra edictum suum fabricarint. Aderat tum præsens vnus è Fascegauæ filijs, Regis aulicus, nomine Vfiõio, & ad purgandum Patrem suum dixit,

dixit, Excellentia vestra recte dicit. Et ideo Pater meus minimè ignarus hæc displicitura V. Excell. sapius eos monuit, vt à prædicatione abstinerent. Sed quia admonitioni non paruerunt, parens meus omnes eorum fautores annotauit. Non solum, subiunxit Rex, Philippini Patres legem à me veritam sed alij quoque prædicarunt, & inter eos senex quidam (indicabat P. Organtinum) qui, vt mihi narratur sub specie curandorum quorundam morborum in hac aula, homines baptizat. Certum est, vtrosque luituros pœnam suo sanguine: illos quoq; Nangasachanos curabo agi in crucem. Aderat id tēporis præsto Cicugendonus, qui cupidus mitigandi furorem regium, magno animo & humiliter dixit, Excellentia vestra iustas iræ causas habet, fateor. tamen hac vice etiam atque etiam rogo, vt benignitatem & clementiam suam erga Patres demonstrare velit, & vita eos donare. Quando tibi ita videtur, respondit Taicosama, tollam è medio tantum quinque vel decem, reliquos, post præcisas nares & aures, vbi in carris per urbem tractis omniū ludibrio expositi fuerint, in suas regiones, vnde venerunt, amandabo. Deinde conuersus ad Vfoium dixit: Hac nocte simulatque in Horizonte apparuerit Luna, celerrimè contende Meacū, & mandata mea exequere. Hęc sunt que Musicus supra nominatus nostro puero honorario retulerat.

Cæterum, vt rectius intelligatur institutum Regis, sciendum est nostros in partibus maximè Meacensium, præcipuam operam collocasse in conuertendis hominibus genere nobilibus: ijs enim ad Deum conuersis, facile conuertuntur reliqui. Quod animaduertens Iacuinus, credidit nos hoc quasi stratagemate vt

ad occupandam potius Iaponiam, quam ad salutem animarum procurandam, & idcirco ex Europa in Iaponiam venisse. Nam, ut supra insinuauimus, immortalitatem animæ, inter alia falsa dogmata, habet loco somnij, impieque & absurde credit, perinde hominum ac brutorum animas cum vita extinguere. Hac eadem suspitione nixus, quam auxerat iam olim antequam exulare iuberemur, singulare studium Iusti Vcondoni in excitanda ad fidem nobilitate, idem inculcarat in aures Regis; qui tamen tunc declarauit se nihili hanc accusationem facere. Ut autem peruenit in regnum Scimo aduersus regem Salsumanum, & animaduertit multos Dominos cum affeclis suis factos Christianos, eosdemque magna inter se concordia deuinctos, & Patribus vehementer addictos: cœpit memoria repetere ea quibus Iacuumus eius aures quondam oppleuerat; & intelligere, quod tamen falsò augurabatur, propagationem fidei incolumitati Imperij obfuturam. Atque hæc est vera causa auersionis, quam iam declarat, non autem vel legis Christianæ odium, vel Zelus erga idola: notum enim in vulgus est, quam parui faciat Cami & Fotochi, uti idiomate Iaponico appellantur: nihil quoque dubitat, alteram vitam, esse rem merè cōmentitiã, ac proinde leges eo spectantes non esse nisi hominũ decreta ad gubernationem regnorũ excogitata, ut terrore suppliciorũ alterius vitæ, mortales, tanquam freno infecto, à sceleribus arceantur.

Verum enimvero Taicosama tandem se colligens, & perpédens, nostra in Iapone commoratione salua permansura Lusitanorum commercia: intelligens quoque, quam ingenuè & sincerè remoto omni am-

bitio-

bitionis, opumue congerendaru studio res suas agerent, ac deniq; legatione P. Visitatoris ab India Orientalis Prorege superioribus annis ad se, tunc Quabacundonum, instituta, permotus nonnihil sua in nos indignationem temperauit, eoq; amplius nobiscum dissimulauit, quo cognouit nos minus in publicum prodire, minoreq; libertate Euangelium predicare, atq; ita rationem aliquam sui Edicti habere.

Postea autem videns paulatim & alios religiosos ex Philippinis, nomine specioso Legatoru aduolare, & sic in Iaponia ad disseminanda legem a se vetita permanere: ac praeterea certior factus a Iaponijs negotiationes suas in Manila exercentibus, Hispanos hoc seculo noua regna sibi subiecisse, pristinam suspitione renouare coepit de Patribus, quasi isthuc venissent, ut tandem totam Iaponiam in suam redigerent potestate.

Iam, ut redeamus, vnde discessimus, cum puer honorarius P. Organtino sententiam Regis narraffet, multis Christianis, qui praesto erant, visum fuit, Patribus querendas latebras, & Taicosamq; Ministris, si veniant respondendum, eos Nangasachum cum Episcopo profectos. Sed P. Organtinus clare exponens suam sententiam: Quod inquit, ad alios Patres attinet, sequantur consiliu, quod placuerit; ergo quid affecte huic meae etati conueniat probe noui. Viginti & amplius annos Christianitate harum partiu Meacensium utcumq; foueo & susteto, & nunc cum tepus est in publicu prodeundi viliter conijciamme in latebram? cu summa incumbit necessitas me meosq; derelinqua? Absit a me; sic enim nec diuino honori, nec vinculo quo Societati sum obstrictus vnq; satisfecero. Quocirca Deo propitio eras summo diluculo me do

in viam Meacum versus, vt in crucem agar, vel certe vt naribus auribusque mutiler, aut certe, vt mecum, tanquam cum Euangelij prædicatore id agatur, quod ijs collibitum fuerit. Hæc audiens P. Rodriguez, certum sibi fixumque esse subiecit, se comitari Patrem & eandem periculi aleam subire, Mirati sunt circumstantes tantam virtutem, religiosorum pectorum propriam, & propositum collaudarunt: atque ita vterque Patrum ingressus est conclaue quoddam, in quo cum multis nobilibus mulieribus agebat Domina Iusta coniunx Augustini ante annos complures à P. Organtino salutaribus aquis tincta. Quæ vt intellexit Patrem venire causa extremum precandi vale, & ad mortem Meacum properandi, sic repente indoluit, vt ne verbulum quidem, voce lacrymis & singultu interclusa, effari potuerit. At pater contra tendere nullum hic esse iusto dolori locum; & vti conueniebat, oratione caritatis plena eam cum socijs in omnes futuros euentus animare institit. Vidisses hic bonos illos Christianos, alios ex vehementi amore in Patrem tam antiquum vestes eius contrectare, alios vultu mærorem, quo eorum pectus oppressum erat, exprimere: alios dolorem intimis animi sensibus inclusum crebro gemitu prodere. Nec deerant, qui animosiores reliquis se comites Patri offerrent, & vt apparebat, ex corde dicebant, *Eamus & nos, & moriamur cum illo.* Rebus omnibus in hac domo peractis, Pater redijt ad domum nostram, & confestim curauit aduocari duos alios Patres, qui erant in ædibus Sachendoni: quibus cum paucis verbis exposuisset, quid intellexisset, quidque apud animum suum constituisset, vtrumque magna amoris signifi-

illum Paulum Michi, alium, qui inseruiret Missæ, & tertium, qui rem domesticam curaret. Duos reliquos Patres, qui inibi erant, non nominavit, licet ante ministrorum adventum obnixè rogassent Andream eiusque socios, ut liceret ipsis comparere, tamq; fortunatam cum reliquis aleã periclitari: si enim, inquebant, constitutum est apud Taicosamam vita nos exuere; frustra cogitamus de latebris. Adiungebant in hunc finem se relictos à P. Organtino. Verum dicti Christiani nullum his precibus dedere locum. vnde & tribus tantum nominatis dimisere ministros Gubernatoris: qui in digressu mandarunt vicinis ut illas ædes custodirent.

Noctu deinde ad domum nostram venit Sachendonus cum quodam Domino Christiano, alijsque duobus, qui binos adduxerant equos cū obfirmato animo per vim abducendi vtrumq; Patrem, & deportandi Sacaium, nouem passuū millibus Ozaca distitum, donec furor deferbuisset: cumque in re tam graui non satis suis famulis confiderent, ipsi in comitatu Patrum esse decreuerant. Hic vehementer resistere nostri, & allegare, perferre ignominiam pro Christo, non esse aliud, quam sempiternam venari gloriam: se non alia de causa patrio excessisse solo, quã ut in simili causa occumberent; adhuc, si Regi certum foret, nos debere in eius manus venire, nullum humanæ arti superesse effugium: Quocirca domo illa exire, nõ fore aliud, quam in discrimen capitis conijcere; non modo qui eos recepissent, sed etiam qui in procuranda fuga operam suam collocassent.

Hoc responso sic commoti sunt supradicti Domini, ut diuini honoris zelo accensi, promiserint se
nul.

nulla re à fide quam suæ diuinæ Maiestati deberent, & ab officijs Christiani hominis præstandis, recessuros: nequaquam tamen se permissuros, vt Patres ibi manerent, quâdoquidem tota persecutio videretur conuersa in Patres Franciscanos: nec mora nostrorum in domo illa ad aliud valeret, quam ad augedam Regis indignationem in omnes Patres, omnesq; totius Iaponiæ Christianos. Quare neq; recta rationi consentaneum esse, propter particulare bonum paucorum, in apertum periculum conijcere omnes. Deniq; rationibus adiungentes preces, coegerunt Patres in suam descendere sententiam, sed ea conditione, vt quando certo constaret Taicosamam causa Euangelij Patres è medio tollere, ipsi quoq; vbiq; locorū essent, prodire in publicum possent & morti se offerre. Itaq; exemplo B. Pauli, qui in re non dissimili Damasci permisit se à fratribus in sporta demitti per muros, tandem domo egressi, equos ascenderunt, comitantibus illis Dominis, qui iter illud pedites, vestibus, quæ pallij loco sunt Iaponijs, breuiarijsq; in humeros reiectis, ingredi voluere Sacaium vsque: vnde post dies aliquot Ozacam reuertunt.

DE IIS, QUÆ HOC TEMPORE

tam Meaci, quam Fuscimi acciderunt.

C A P. III.

Organtinus simulatq; ex puero honorario Farimondoni cognouit mandatū Domini ipsius.

ipsius, Christianum quendam dedita opera amandavit Meacum, ut duos fratres nostros in illa Residentia degentes redderet certiores: cumque postero die, qui erat nonus Decembris, sub meridiem illuc pervenisset, peracerbum hunc nuntium eis attulit: verum illi pro iucundissimo exceperunt, seque mutuo animantes in omnes futuros casus se communierunt, atque idem Iusto Vcundono, alijsque quibusdam Christianis significarunt; qui ilicò ad ædes nostras advolarunt, ut una cum fratribus tam honorificam mortem præstolarentur. Ac brevi temporis spacio horum numerus accreuit. nam quam primùm rumor inter Christianos percrebuit, mutuis exhortationibus accensi magna celeritate ad nos accurrere.

Interea quidam è nostris fratribus spiritu caritatis in proximum, cuius damnum plus eum premebat quam proprium, impulsus, prospiciensque in huiusmodi casibus multa arcana prodi per scripta, & ideo posse multorum nobilium baptizatorum nomina patefieri, si ministri iustitiæ in domo literas aliquas reperissent, curavit diligenter omnes, quotquot inveniri poterant, ad nostros ab externis scriptas, quæriri & comburi. Paulo post nostri cognoverunt Gibonoscium unum ex Aulæ gubernatoribus & administratorem Meaci, dicti, inferioris, ubi nostra est Residentia, custodes misisse ad obsidendam domum Patrum Franciscanorum, qui etiam in Meaco inferiore habitabant.

Dum hæc aguntur Meaci eodem die, qui fuit nonus Decembris, appellit P. Organtinus, cumque tribus miliaribus tantum distaret Meaco, ex Christianorum consilio præmittit Paulum Amacusam exploraturum, quo

quo loco res essent. Paulus colloquio habito cum diuersis Christianis, redit ad Patrem, eodem loco ubi eum dereliquerat expectantem. commemorat, quid intellexerit, nempe iram Regis omnem potius in Franciscanos Patres quam in nostros directam: itaque consultum fore, ut Reuerentia sua inibi non nihil cunctetur, donec magis liqueat rei exitus.

Atque hic rursus Christiani renouare cœperunt & preces & rationes, ut Pater ibi hæreret, non modo ob causam allatam, sed quia cōsiderare deberet, quantum ipsi eius opera in tali aduersitate indigerent, atque ita varia media & opportunitates proponerent, quibus delitescere posset. At bonus Pater, qui nihil minus quã vitę desiderio ardebat, omnes reiecit, dicens: Vel hæc noua tragœdia procuditur in caput nostrum, vel non. Si non, quid me potest abstertere, quo minus in apertum prodeam? Si verò in nos cuditur, si nos ad necem designat, an decet ut me abdam, ut velut mercenarius fugiam? longè sanè id abest à meo desiderio, quod non est aliud, quam ex pastoris Evangelici officio animam meam pro ouibus Christi ad gloriam Dei ponere. Deinde, si Rex omninò me querit ad necem, quæ potest tam retrusa esse cauerna in tota Iaponia, in qua non à rabie Taicolamæ inueniar? non ignoro hæc consilia vestra proficisci ex singulari caritatis affectu, quo in me flagratis; sed ideo satis mihi est, gratias magnas agere pro optima in me voluntate. Adiunxit & alias rationes, quibus probabat, iam aduenisse tempus, quo conueniret ad Dei gloriam, legis nostræ sanctissimæ honorem, & Reipub. Christianæ salutem, Patres tandem vexillum Christi expromere, ut pro prædicatoribus doctrinæ de cælo in ter-

in ter-

in terram allatæ se palam ostentare: nec debere se ad hoc instituto aut vano vlllo metu, aut angustia retardari, cum hoc desiderium diuinæ Maiestati sit acceptissimum. Atque hac ratione P. Organtinus dictorum Christianorum animis exemit omnem cogitationem redimendi vitam suam, si forte daretur occasio: quoniam id non esset aliud, quam defugere martyrium, quod Dominus Deus noster pro summo beneficio illi offerret. Id nihilominus inter eos conuenit: non debere ipsum prius prodire in publicum, aut aliud quippiam palam moliri, quam de Regis voluntate certò & exploratè constaret: atque hac moderatione Christiani fuere contenti.

Eodem die Meacum aduenit Vfoius à Rege missus, vt nomina eorum Christianorum, qui Patribus Franciscanis fauerent, annotaret: nullaq; mora interposita inquisitionem instituit, & omnium Christianorum, quotquot Meaci erant, nomina descripsit: Quorum primus fuit Iustus Veundonus, qui nunc ibi sedem suam habet. Hoc perfecto, animaduertens à dibus dictorum Patrum adhibitos custodes à Gibonoscio, & non nostris: adijt ipse Gibonoscium, ei quædixit. Si custodes attributi sunt illis Patribus, ideo quod diuulgent legem suam; attribuuntur & Patribus Societatis, quia eiusdem culpæ rei sunt: atque vt facilius id homini persuaderet, nomina quorundam principum virorum edidit, qui à nostris essent baptizati; affirmauitq; nostros in prædicandi, baptizandi que officio longè esse diligentiores, quàm Patres Philipinos. Duabus autem de causis Vfoius hanc rem vrsit. Prima erat, vt si in nostris aliqua culpa hæreret, minor appareret culpa (si modo culpa vlla erat) Pa-

truita

trum Franciscanorum. Altera erat, quia cum pater eius, protector eorum esset, videbat in magnum suum dedecus cessurū, si illi ob noxā aliquam castigarentur, quæ nullo modo in nostris castigata esset. Obtulit insuper illi omnium Christianorum catalogum; postulavitque ut omnibus custodes attribuerentur, ne Rex suæ incuriæ adscriberet, si forte quis odoratus scriptorum nominum causam fuga elaberetur. Diuina certe prouidentia factum est, ut Vfoius prius nomina Christianorum in album referret, quā Gibonoscium certiolem redderet: nam, cum ipse esset Meacensis gubernator, ægrè tulit, Vfoium se non commonito, implicare se suæ gubernationi, eoque amplius, quod ipso esset inferior: itaque homini vehementer succensuit, utpote, quia res attingebat iurisdictionem. Itaque omnibus modis eius acta rescindere conatus est, ac pro imperio illi respondit: Nescis prorsus, quid loquāte; multo autem minus intelligis voluntatem Regis: nec enim Regi in mentem venit omnes Christianos trucidare; hoc enim esset ingentem hominum multitudinem è medio tollere. An tu certo cognoscere potes, qui sint Christiani, necne? tam multi enim hoc tempore occultè sunt Christiani, ut nec ego sciam, num tu sis Christianus, nec tu scias, num ego sim: itaque vide ne rem tam absurdam prosequere. Neque hic quieuit Gibonoscius, sed longius progressus subiecit. Et cur queso in Catalogum tuum retulisti nomen huius? Iusti, scilicet, qui erat primus omnium: num res noua est, illum esse Christianū? an latet nos, nondum decenniū elapsū, cum Rex ipse Facatæ illi mandari iussit, ut eiuraret baptismum, &

quo

quoniam non paruit, voluit illi vitam adimere, nisi propter officia varia Regi olim præstita vitam impetrasset, atque ideo tantum status eius in fiscum redactus est. Præterea, nonne constat Regem sæpius eum in signum benevolentiaæ admisisse in suum conspectum? Quid ergo noui adferes regi, si nuncios Iustum esse Christianum? Certè nūquam rem hanc tolerabo, nunquam subscribam tali consilio. Ædibus Patrum custodes adsignare non conuenit, quia sunt ædes interpretis suæ Excellentiæ, nunc agentis Nangasachi. Fateor, respondit Vfiouis, ædes esse illius interpretis, sed semper in iisdem degunt alij Patres, qui diuulgant suam legem, atq; ideo illis idem fieri debet, quod Franciscanorum ædibus. Verùm non defuerunt Gibonoscio multa, quæ in fauorem nostrum contra obiectaret, & ideo finem dicendi faciens, clarè ei indicauit, quandoquidem Taicosama sibi gubernationem vrbs Meacensis, & iustitiæ huius executionem commisisset, abiret vias suas. Scio enim, inquit, & probè intelligo, quid facto opus sit. His verbis auditis, nullo responso dato Vfiouis totus confusus & pudefactus domum abiit.

Insequenti die, qui fuit decimus Decembris, Gibonoscius, accuratius, & animo minus obstinato expendens rem totam, existimauit custodes quoq; attribuendos domui nostræ, non tam pro iustitia, quàm pro ceremonia: licet enim præterito die, de ea re arguisset Vfiouium, declarando Regis mentem, tamen ne suspectus videri posset in causa nostra, putauit ita faciendum. eam ob rem quendam nepotem sui Vicarij misit ad domum nostram, rogatum, quis in ea domo habitaret, & cuius curæ subiecta esset? Aduentanti

tanti prodit obuiam vnus. Ego hic, cum alio quodam (is erat frater noster curam domus gerens) habito, quem queris? Voca, respondit ille, socium tuum: volo enim illi loqui. Venit frater; & hilari vultu, vt solet, illum salutauit. Tum iuuenis. Dominus, inquit, Vicarius ex mandato Gibonoscij iussit custodes huic domui apponi. Verum quia vultū hominis fidi prætefers, qui me nō sis fraudaturus, non videtur mihi op^o externis custodibus: tantum mandabo vicinis, vt eius curam habeant. Descripto autem fratris nostri, socijque, nomine, digressus imperauit vicinis, vt hanc domum custodirēt. Morabantur in ea quinque; de nostris; sed, Deo ita volente, vnus tantum ex ijs in scriptum relatus est. Nam quidam diuerterat in ædes vicinas: vbi, dum cum quibusdam nobilibus Christianis ardentè disputat de martyrio, eosq; dissolutis eorum in hoc argumento questionibus ad tam illustre certamen fortiores reddit, Deo omnium rerum prouisore ita disponente, in Catalogum militum Christi relatus non est. Alij item tres, tunc fortuitò alijs distenti negotijs corona martyrij exclusi sunt. At vbi didicerunt duos ante nominatos in album relatos, non parum indoluere, quod tanta fœlicitate excidissent: ac vnus quidem sancta quadam inuidia stimulatus pro omnibus à P. Organtino postulauit, num expediret spontè adire gubernatorem, & nomen suum prode-
re. Et respondit Pater, patienter expectarent. causam enim, qua Rex moueretur ad hanc executionem, adhuc esse incertam & dubiam. Si autem res verteretur in confessione fidei faciendâ, non ipsos modo, sed vnum quemq; certatim ad brauium coronæ in stadio decursurum. At si ratione nauis Tozzanæ hæc tragœ-
C dia

dia excitata foret, maturiore consideratione optis futurum: cui responso dicti fratres acquieuerunt.

Vicini, vt mandato Vicarij facerent satis, custodes domui nostræ adhibuere: verum sicut languidè illa custodia erat imperata, ita seruata est languidius: nam cum interdiu vnum alterumue tantum, noctu verò paulo plures gladio & hasta armatos excubitores adhiberent, placidissimè tamen cum nostris egerunt.

REX hoc ipso die cum ageret Fuscini, eiq; præsto esset Gibonoscius, & Gemonogius ambo Meacenses gubernatores (superioris partis alter, alter inferioris) Fascegaua quoque cum filio Vfiouo, alijque permulti: cœpit inuehi in vtrumq; gubernatorem. ob nimiam licentiam in annuncianda lege Christiana, baptizandisque multis hominibus contra edictum suum à Patribus Philippinis & nostris vsurpatam. Ipsi verò, vt se purgarent, & extemplo vindicarent se contra Fascegauam & Vfiouam, qui Regi inculcarant à nostris magnam hominum turbam sacris aquis expiatam, responderunt, id verum quidem esse de Patribus Franciscanis, sed non de Parribus Societatis: se, quoniam libertas tanta eis videretur insolita, dictos Franciscanos commonefecisse, licet frustra: eos respōdisse per Fascegauam facultatem prædicandi à sua Excellentia se impetrasse: itaque cum ille patrocinium illorum suscepisset, sibi quoq; visum fuisse hoc probabile, atque ita totum onus in Fascegauam transtulisse. Quod autem ad Patres Societatis attinet, aiebant, se certo scire, nihil eos contra suæ Excellentia edictum molitos. Studiosè quidem sæpenumerò se in illos inquisuisse, sed nihil admodum deprehendisse. In huius rei testimonium (licet esset falsum, tantumq; purgandi cau-

di causa prolatum) Gibonoscius produxit epistolam à Tarazauandono Governatore Nangasachano missam, in qua scribebat Patres Societatis in illis partibus in propaganda sua fide esse admodum parcos & quietos. Qua epistola audita, ostendit se nihil habere contra Patres in ijs regionibus degentes, credebatq; P. Orgatinum esse, qui, vt Fascegaua & Vfoius affirmabant, contra legem suam deliquisset, & Tarazauandonus idē in dicta epistola innuebat his verbis: Quod ad me, inquit, attinet, omnē operam impendo, ne Euangelij cursus suum habeat processum. Vos autem cura ista vacui cursum illius non inhibetis. Verum Governatores, hoc postremum dictum, quod erat contra ipsos, non probarunt: probarant autem, quod faciebat pro ipsis: atq; ita nos culpa omni liberando, omnem culpam (impiē vocantes culpam, studiū sanctum disseminandi diuinum Euangelium) in humeros Patrum Franciscanorum reiecere tum sui, vt dicebamus tuendi, Fascegauamq; & Vfoium accusandi causa, tum quia in accusationem dictorum Patrum coniurarant, vt è Iaponia pellerentur.

Causa autem hanc epistolam scribendi Tarazauandono hæc fuit. Superiori anno, cum versaretur in aula, & intelligeret Patres Franciscanos liberè prædicare & baptizare, visum erat ei ea de re cōmonefaciendum Regē; maximè, quod iā quidā parati essent ad eos accusandos; q̄ res nō poterat nō in damnū quoq; nostrū cedere. Et ideo ex amore, quo nos p̄sequitur, conatus est periculum nobis impendēs auertere; & primū admonuit ipsos Patres, viderent, q̄d agerēt: deinde vidēs se nihil effecisse, dictā epistolam dedit ad Gibonosciū, vt data occasione is eam legeret Regi. Et ideo ea oblata Regi quoq; nūc prælegit.

Deinde vndecimo Decemb. hoc est, die sequenti, Rex, cū distineretur in spectandis sui palatij ædificijs, aduocauit Gibonosciū, eiq; mandauit, vt morte mul-
taret omnes Patres; qui respondit se promptè impe-
rata facturum, & sic recessit.

Tunc Iaponio cuidam, qui præsto aderat, in men-
tem venit, auiam quandam suam Christianam, nomi-
ne Mariam, huius rei reddere certiolem; veritus, ne
illa etiam è medio tolleretur (gentiles enim nullū dis-
crimen faciunt inter Patres & Christianos, sed quem-
que Christianum appellant Patrem) atq; ita Fuscimo,
vbi ipse erat, Meacum, vbi illa degebat, trium mill iū
interuallo disiunctum, hanc exarauit epistolam.

Hodie, dū ædificia sua spectaret, Rex magno furore
imperauit, vt Patres omnes, nullo excepto, interime-
rentur. Miseret me tui, quæ Christiana es, & idcirco
volui tibi id hac epistola patefacere. Mulier fortis hoc
nuncio nihil turbata est, sed hilari vultu Deo gratias
egit, animoque inuictò se ad tam illustrem coronam
comparauit: ac vestes etiam quasdam, vna cum filiola
adoptiua decēni, nomine Gratia, (cui, ceu pia mater,
omnia bona optabat) seposuit, quibus decenter indui
posset, si quando agenda esset in crucē. Et certè illa, nō
modo ea in re animi sui robur demonstrauit, sed etiā
studiosè procurauit, vt desiderio effectus respōderet.
nam Christianis quibusdam ibi præsentibus dixit hæc
verba: Ego sum parata mori pro sancta nostra fide: ve-
ru quia fœmina sum (quæ à natura timidior est) haud
scio, num animum sim, aspectu nudæ crucis, abiectu-
ra, quare vos obnixè obtestor, ne lapsum talem in me
toleretis, sed etiam renitentē vi pertrahatis ad carnifi-
ces, vt cum reliquis martyr hac vita excedam.

Ea-

Eadem M A R I A deinde periculum factura, num desiderium filiolarum Gratia, quae optabat eandem subire aleam, esset solidum, & non puerilis potius ardor: dixit ei, se velle ipsam amandare ad suum Patrem (qui tunc in alia quadam vrbe degebat) vt extra omne periculum esset. Illa autem vberimè cœpit lacrymari, dicens: Quid hoc est? nonne ego sum baptizata? Certe si Christiani omnes moriuntur, egone velim viuere? Ex quo respõso Maria nõ solum cognouit Gratia constantiã, sed summã quoq; percepit consolationẽ. Ac certe cum paulo post à suo Patre reuocaretur, nõquã à Maria diuelli potuit. Tãtum cœlestis gratia efficit in animo etiã tenero, quãdo semel illũ occupauit.

Forte aderat Paulus Amacusa, cum hæ litteræ traderentur, ijsq; acceptis adiit alium quendam fratrem nostrum, hunc vt diximus colloquium instituẽtem de martyrio cum quibusdam nobilibus, eiq; remotis arbitris, in aurem dixit, quæ noua Fuscimo allata essent, ea nobilibus illis patefaceret, si putaret eos non conturbandos; sin secus, taceret. Tum ille: Mihi hæc cura incumbat: nam ita sensim rem instillabo illis, vt timori nullus sit futurus locus; nec restinguam ardorẽ sponte ardentium, sed potius adaugebo. Paulus verò abiens reuertit ad Patres, qui in alia quadam domo versabantur, eisq; eadem nunciauit. Quo facto, amplexus Patres fratresque non sine omnium lacrymis, abiit ad ædes nostras, quibus excubitores erant attributi: nec aliud ibi expectabatur, quam vt lictores aduolarent, & omnes ad necẽ raperentur. Interea P. Organtinus de omnibus certiore reddendum putauit P. Viceprouincialem, cui scripsit in hunc modum: Epistola, quam ad R. V. nũc transmittimus, magnum

& generale gaudium, tum pro ipsa, tum pro Reuerendissimo Episcopo, tum pro omnibus Societatis hominibus denunciat. Heri sub noctem Fuscimo venerunt litteræ ad Mariam de Ciuan, à quodam eius nepore scriptæ, in quib. habebatur, illo ipso die Gibonoscio à Rege mandatum, vt omnes Patres interficeret. Paulus Amacusa insolita quadam lætitia exultans hoc nuncio cognito ingressus ædes nostras dixit: Tandem Patres & Fratres carissimi tēpus illuxit, pfundendi sanguinē pro illo Domino, qui amore nostri pfudit suū. Quo audito, magna cōsolatione cœpimus interioris hominis præparationi attēdere. Quoad exteriorē vero, exemimus ex arcis certas tunicas, pallia, & lineas vestes cum stolis, vt cū hoc habitu in theatrum, velut germani Societatis filij, & veri Christi serui, ac diuina legis prædicatores, p̄diremus. Tantaq; omnes incessit lætitia à Domino communicata, vt verbis eam nequeam exprimere. Ac sane agnoscimus hunc vnū esse effectum gratiæ, quā continuis orationib. & sacrificijs, quæ P. N. Generalis & R. V. hoc tempore in diuinæ Maiestatis gloriam pro hac prouincia fieri curauit, impetrauimus. Multo autem maior ad hoc gaudium nostrum facta est accessio, dum animaduertimus, omnes hos quoq; Christianos, tam paruos quam magnos paratos ad nos imitandos, & ponendam vitam pro illo, qui sua posita redemit omnes. Id modo verebatur (quod alij quidam dictitabant) ne apud Deum indigni palma tam gloriosa haberemur. Omnes autem excelluit verus ille athleta Christi Iustus Vcondonus: Aderant quoq; ibi alij generosi equites, vt filij Genofoin, qui est vnus è quatuor aulae præfectis; & minimus filius, nomine Constantinus, hucusq; à nobis non

bis non discessit. Alij præterea, & inter eos multi nobiles, continenter ad nos mittunt epistolas, & nuncios, promittentes se promptos ad succurrendū nobis, vti Patribus & Magistris suis, quando opus erit. Magnum huius feruoris in istis neophytis partim attribuimus sancto Sacramento Chrismatis, quo paucis ante diebus à Reuerendissimo Episcopo sunt cōsignati. Non possum hic silentio prætermittere petitionem Iacobi & Ioannis, qui opellam suam præstāt nobis inseruendo sacris. Hi enim quia firmiter decreuerunt idem nobiscum vitæ discrimen adire, petiuerūt à me in societate nostrā pri^o admitti. Quib. respondi, si contingeret eos mecum occūbere fortē eorū fore fœlicissimā: si non, me cū R. V. de illorum desiderio acturū. Hæc est summa epistolæ P. Organtini.

In regno Giamaco, quod vnitis diei interuallo abest Meaco, est vrbs Nara, in his regionibus percelebris, ob sectas diabolicas, quæ in ea florent. Ad huius vrbs Academiā mandato P. Viceprouincialis missus est è fratribus nostris Vincentius, vnus ex optimis concionatoribus & interpretibus huius prouinciæ, vt pleniorē ibi hauriret gentilitiorum errorum notitiam, ac deinde de omnibus concionatores nostros accuratius informaret, atque ita facilius mendacij magistrū omnes redarguerent. Dum verò in hoc studium incumbit, ecce affertur ad eum epistola, qua à fratre nostro quodam certior fit, si cū ceteris Patribus velit esse particeps martyrij, primo quoque tempore aduolet. Hoc nuncio cognito Vincentius licet à natura pusilli & angusti animi, mox sese collegit, ac nulla mora interposita omnia sua ita cōponit, vt prima luce sequentis diei præsto esse posset. Hospes id vidēs, qui

magno eum amore complectebatur, omnibus modis nititur & persuadere, ne Meacum ante se conferat, quàm exitū cognorit tragœdiæ: temeritatis quippe magnæ esse se in fauces mortis immittere, quando facile declinari possunt.

Frater gratias homini egit, pro singulari in se amoris affectu: eumq; docuit, mori pro lege Christiana, quam annunciaret, non modo non sibi vllum afferre fastidium, sed voluptatem animi tantam, vt beatū se reputaret, si pro ea sanguinem profundere possit: quoq; notior esset sua professio, hoc maiore se meritum ignominiam, si omnes alij de societate cum palma martyrij hac vita excederent, ipse vero solus in vita superesset & alicubi delitesceret. Atque ideò, si Rex prædicatores Euangelicos morte afficeret, se meritò debere esse primum. Deniq; hospes, videns eum tam constātem in suo proposito, equum cum aliquot socijs, qui comitarentur, illi attribuit. Discessit itaque summo mane, cum animo tam confirmato pro Christo vitam profundendi, vt quotquot in itinere milites occurrerent, eos sui capiendi causa existimaret emissos. Denique cum ad villam Meaco proximam pervenisset, post actas mille gratias, socios cum equo ad hospitem remisit: iter deinde suum persecutus sub vesperam duodecimi Decembris attigit Meacum, cumque recta per medios excubitores tendere vellet ad domum nostram, ab amicis impeditus est, & quasi vi deductus in ædes, in quibus degebat P. Organtinus.

Hoc eodem die nunciatum est Patribus Franciscanis, Regem in ipsos mortis dictasse sententiā: qui eo puncto temporis præclare demonstrarunt, quantos in sanctæ religionis schola progressus fecissent: neque enim

enim solum non mœsto animo hunc funestum nuncium exceperè, sed ingenti gaudio cum quibusdam alijs Christianis ad mortem se compararunt. Quod melius intelligetur ex parte vna litterarum, quas Pater F. Petrus Baptista, Franciscanorum Commissarius Meaco dedit ad P. F. Augustinum agentem Nangasachi.

Circundati sumus, inquit, intus & foris custodibus, & sententia mortis in Christianos nostros lata est: & ideò nomina eorum annotata sunt. Primo die, quo custodes nobis attributi sunt, confessi sunt de peccatis: sic vt totam noctem frater Franciscus, & ego in audiendis confessionibus consumpserimus: nam ex primario quodam Christiano cognoueramus nos omnes postero die vita priuandos. Ante ortam lucem dixi sacrum Missæ, & communionem fratribus, alijsque quinquaginta Christianis porrexi: arbitratus eam esse extremam: deinde omnes nos præparauimus, accepta in manus cruce, ad ponendam vitam pro Christo. Eo die ante prandium, multi Iaponij aduenère, & per totam domum discurrère, & post eos quidam Gibonosij Gubernatoris Meacensis substitutus, educens secum Leonem, Paulum, Thomam, Venturam & Gabrielem, nostros Prædicatores, eosque domi suæ detinuit. Ignoro, quis exitus rei sit futurus. Aiunt, quod vel trucidabit nos, vel remittet ad Philippinas. Sed nos, gratia diuina adiuuante, paratiores sumus ad vitam deserendã pro Christo, quam ad repedandum in Philippinas, etsi ego tanto bono dignus non sim. Frater noster F. Martinus eiusdem est animi & spiritus. Sit Deus benedictus.

C s

270.

*QUOMODO REX DECLARAVIT
in sententia contra Patres lata, non com-
prehendi Patres Societatis.*

CAP. IIII.

DV M nostri cum cæteris Christianis in singulas horas præstolantur ministros iustitiæ, ipsamque mortem: Dominus noster arcano suo consilio immisit in cor Gibonoscij efficax desiderium liberandi Societatis homines, eorumque discipulos: & ideò sponte, à nemine nostrorum, aliorumue impulsus, ad duodecimum Decembris diem Regi locutus est in hanc sententiam.

Heri Excellentia V. mihi mandavit, vt de medio tollerem omnes Patres: num aueo cognoscere, quos nomine Patrum comprehendat, num illos quoque qui cum naui Lusitanorum aduenêre; & si placet, rationem quoque noxæ ab ijs commissæ publicandam præscribat. Respondit Rex: Nescis tu, ab illis hominibus, qui cum naue Tozzana appulere, Hispaniæ subiugatum esse Mexicum & Philippinas? Iam, vt eadem via et ratione Iaponiam in suam redigant ditionem, præmisere hos suos religiosos, ad explorandas has regiones, & deuinciendos sibi per prædicationem populos, deinde secuturi cum ingenti & valida classe, vt per ante subornatos sequaces Christianos aperto Marte omnia regna inuadant. Decem iam anni exacti sunt, quod legem illam prohibuerim; & illi de Societate meo edicto parent, vnde ergo hi noui homines prodeunt, & prædicare audent.

dent, quod nolo, & statum Iaponiæ euertere & labefactare? nunquid hoc patiar? Respondit Gibonoscius, iustas esse suæ Excellentiæ rationes, ac verum esse, quod de Societatis Patribus dixisset: addens præterea ex industria, alia quædam, quæ facerent ad mitigandum regis animum in Societatem. Quoniam igitur Taicosama tunc aperte demonstra- uit se nulla re offensum à Societate, mox subiunxit: Quia interpret noster (is est, ut diximus P. Ioannes Rodrighez) nouo hoc nuncio fuerit commotus, ex nostra parte celeri nauigio cures ei significari, ut cura omni solutus sit; & leni illi, qui Meaci degit, ut sit animo tranquillo & quieto. Ignouit quoque Patribus Nangasachanis, Episcopo, omnibusque ijs qui cum illo in eius conspectum venerant. Hoc responso accepto Gibonoscius ilico curauit aduo- cari Christianum quendam, nomine Iacobum, quem informatum de rebus à se apud Regem actis aman- dauit Meacum, cum mandato ut omnia exponeret P. Organtino, & suo substituto imperaret, ne ampli- us ad domum nostram vllæ haberentur excubiæ. Inde Iacobus Nangasachum abiisset, ad reddendum certio- rem P. Ioannem Rodrighez, & reliquos, de rebus à Rege ordinatis: sed cum deprecaretur Nan- gasachanam protectionem, subiunxit Gibonoscius, ut rem commendaret alicui alteri sibi æquali; cum enim negotium sit à Rege commendatum, nihil esse cunctandum. Iacobus, ut Meacum tenuit, Gibonoscij mandata Patribus exposuit: qui obstupefacti, mirari cœpere diuinam prouidentiam, qua nimirum perfectum sit, ut homo Ethnicus nostrorum patrocinium coram Rege susce-

susce-

fufceperit. Ac mox custodia omnis ab ædibus nostris submota est. Pater autem Organtinus Iacobum cum litteris ad Gibonoscium remisit, quibus pro humanitate tanta immensas gratias egit, qui ut gratas sibi fuisse indicaret nunciari iterum nobis mandauit, ut omni cura & metu vacui viueremus.

Cæterum, cum Societatis homines exploratam haberent inconstantem Taicosamæ naturam, in o-nem euentum se omnes comparabant.

Poffet hic aliquis à me sciscitari causam, cur Rex comprehendere noluerit nos in hac sententia, cum tamen prædicemus Euangelium, & cum tot collegijs & residentijs, trecenta millia animarum in Christi fide & vera pietate foueamus & alamus. Huius quæstionis solutio, etsi colligi queat ex supradicto Colloquio Regis cum Gibonoscio instituto, tamen ut clarius intelligatur, addo principalem causam fuisse Dei prouidentiam, qui suos thesauros distribuit, iuxta profundum & impenetrabile suæ sapientiæ iudiciū, cognoscensque quid conueniat ad salutem suorum electorum, pro benignitate paterna omnia dirigit ad maiorem suam gloriam. Vnde sua diuina maiestas sciens seminatorem Zizaniorum per occasiones supra allatas fideles perturbatione quadam affecisse, voluit omnipotenti manu sua hoc bonum inde elicere, ut bona voluntate, laboribusque Patrum Franciscanorum remuneratis, (nempe ut sex agentibus in Meacensi regno aditū daret ad palmam martyrij, atq; ita eorum & quorundam aliorum sanguine hæc noua Christi vinea irrigaretur: quinque verò reliquos permitteret regno pelli) ut, inquam, hoc consilio modicum discordiæ semen, quod poterat magnum adferre Ec-

re Ecclesię huic detrimentum, extingueretur. Magna quoq; Dei prouisio liquet in eo, quod sententia mortis in nos lata executioni mandata non sit: quia quantum coijcere licet ex promptitudine plærorumque omnium Christianorum pro fide occumbendi, deinde ex affectione eorundem ad Patres Societatis, si Rex idem tentasset cum nostris, magna rerum omnium conuersio ac tumultus inter Christianos extitisset. Si autem rem totam ad humanę rationis calculos exigere volumus, aio tribus rebus Taicosamam reuocatum fuisse à sententia in nos proferenda. Primum est, modus, quem nostri continenter tenuerunt, vt dictum est, ne illum irritarent, qui animum eius eousque mitigauit, vt Domini quidã in suis statibus Residentias constitui voluerint, non secus, atq; si prorsus essemus cum Taicosama reconciliati. Alterum est, aduentus Episcopi ad visitandum illum, & respõsum Proregis Indiæ Orientalis ab eo allatum; quo, quantum intelleximus, manus eius omnino sunt ligatæ, sicut & ipse fassus est Gibonoscio, quando ei sententiam suam de supradiçto regis decreto exposuit. Tertium fuit commercium, quod habet cum Lusitanis, quo existimauit tanta comoda inferri Iaponiæ, vt hac de causa potestatem dederit nostris commorandi Nangasachi, & Ecclesiam ædificandi. Aduertebat autem facile hanc negotiationis Societatem abruptum iri, si nostros omnes eodem condemnationis telo confodisset.

Atque hæ sunt causæ, quas Rex ipse ore suo commemorauit Gibonoscio, itaq; & ad Tarazauandonũ Nangasachanũ Governatorem misit informationẽ, quamuis & aliam ex mandatu Regis ad eundem miserint Præfecti aulæ.

Etã

Etsi negandum non est, plurimum opis in hanc rem contulisse industriam, qua P. Viceprouincialis vtitur cum Dominis aulae, ad conseruandam eorum in nos beneuolentiam: nam, vt apparuit in Cicugendone & Gibonoscio, Dominus Deus illis tanquam instrumentis subinde vtitur ad defensionem nostri.

QVID ACCIDERIT NANGASACHI, eiusq; territorio, postquam Rex mentem suam declarauit.

C A P. V.

QVM Rex mentem suam in hoc negotio modo iam dicto aperuisset, misit ad Fazamburum gentilem & substitutum Tarazonondoni fratris mandatum, vt Patres Franciscanos intra paucos dies Meaco abducendos Nangoiam, vbi ille sedem suam habebat, inde porro duceret Nangasachum in crucem agendos. Cum hoc mandato allatum est & decretum Praefectorum aulae, in quo Fazamburo animus Regis exponebatur, mandabaturque ne vllum Patrem praedicandi Euangelij causa sineret Nangasacho proficisci Meacum; multo autem minus permetteret intra fines suae gubernationis eiusmodi praedicationem institui. Acceptis his litteris Fazamburus curauit vocari substitutum, P. Ioannem Rodriguez, & alios duos eiusdem regionis, omnibusque voluntatem Regiam patefecit; mandauit quoque duobus Nangasachanis, vt seuerè prohiberent, ne vllus Iaponius Ecclesiam adiret, nulli item cætus à Christianis, vel aliae res externae instituerentur, quæ ab Ethnicis notari possint. P. Ioanni de-
inde

inde etiam atque etiam inculcauit, ne nostri prædicandi gratia varia loca obirent, nec rumoribus causam darent: alioquin apud Regem tum nostros, tum omnes Christianos periculum capitis fortunarumq; omniū facile adituros. Deniq; commisit substituto, moneret tres Patres Franciscanos Nangasachi degentes, vt breuissimo quoq; tempore, Collegio Societatis etiam omisso, reciperent se in nauem Lusitanorū; sic enim expedire ipsis Patribus, Gubernatori & vrbi, etsi libentes volentes nollent parere, accerferet Capitaneum, si quis eos vellet recipere: Quod si verò aliquis fuga elaberetur, eum curaret inquirendum, consignandumq; Domino loci, in quo inueniretur. P. Ioannes Nangoia reuersus informauit P. Viceprouincialem, & cæteros de nostris; qui molestius, quam cogitari potest, hoc mandatum exceperunt. Fuit enim Viceprouincialis coactus instructionē in omnes Iaponiæ angulos transmittere, quemadmodum cum fidelibus agere debeant, reuocareq; illis in mentē, hoc esse tēpus, quo in omnes futuros casus armati esse debeant, eoq; applicarent magnū aliquem numerū sacrificiorū quotidianorū, ieiuniorū, & disciplinarū, ad impetrandū à Domino robur viriliter resistendi hostium conatibus.

Substitutus Fazāburi mandata de P. Franciscanis est executus: simulq; sub pœna vitæ cauit ne vllus nauem eos reduceret in terrā. Præterea Viceprouincialis curauit agi cū Domino Arimēsi & Omurano vt viderēt, qua prouisione opus esset hoc tempore circa nostros in eorū ditione agentes. Respōderūt dicti Domini sibi videri, tēpori nō nihil seruiendū; expedire, vt pietas Christiana intra priuatos parietes nō nihil delitescat,
modo

modo ne omittantur, quæ necessaria sunt ad salutem Christianorum. Nec voluit Dominus Arimensis (in cuius statu extat seminarium) consentire in mutationem à P. Viceprouinciali designatam, nempe, vt domus illa centum eoq; amplius alumnorum transferretur Amacusam, locum longius remotum, & Nouitiatus, (qui triginta habens tyrones intra sex menses erat dissoluendus) Amacusa transferretur ad ipsius statum. Neque ab hoc proposito, in tam presenti periculo, potuit diuelli. Tantopere autem semper complexus est illud seminarium, vt abiens Coraium, patruo suo, qui gubernationem status sulceperat, commendarit, vt si nouum aliquod edictum à Taicosama veniret, præ omnib. seminarij incolumitatē tueretur.

Augustinus agens in regno Coraiano simulatque rumor de hac persecutione ibi increbuit, certum hominem ad Viceprouincialem amandauit, qui ei operam omnem & studium suum offerret, & certiora ab eo cognosceret. Idem fecere Domini Nangafacho finitimi tam gentiles, quam Christiani, mittentes data opera quosdam qui P. Viceprouincialem solarentur, ei que omnia sua officia & auxilia offerrent.

QUEM AD MODVM SECUNDO NOMINA Christianorum, qui cum Patribus Franciscanis agebant, descripta sint.

CAP. VI.

IBONOSCIVS perspecta voluntate Regia, substitutum suum Meaco euocauit, ei que præcepit, vt in schedulam vnam referret

ret omnium Christianorum nomina, qui cum Patri-
bus D. Francisci familiariter agerent. Is Meacum re-
gressus, nomina eorum à Patribus exegit, & in scriptū
relata sunt septuaginta capita supra centum, è quibus
non erant, quos Gibonoscius volebat. Et quia substi-
tuto illi videbatur numerus magnus, rursū curauit
exigi tantum nomina eorum qui cum ipsis Patribus
agerent: vnde ad Gibonoscium non est allatus cata-
logus nisi capitū quadraginta septem. Qui numerus
cum iterū ei videretur æquo maior, voluit ab ijs ipsis,
quorum nomina conscripta erant, inquiri: verum né
esset, ipsos Patribus Franciscanis esse familiares, & si
negarent, deleri eorum nomen, si faterentur, manu
sua nomen proprium exararent.

Minister quidam, cum nescio, quo casu, vtramque
schedulam à substituto nactus esset, cœpit nomine
Gibonoscij promiscuè à singulis petere, num essent
Christiani: Christiani, existimantes se quæri ad mar-
tyriū, intrepide omnes responderunt, se esse, subscri-
bendo more in Iaponiā vsitato. Quæ non obscura
fuit fidei eorum probatio: credebant enim, né vnum
quidem ex ijs qui subscripsissent, necem euasurum.
Denique substitutus schedis receptis, ex omnibus se-
legit tantum duodecim.

Nihil aliud in hoc negotio vsque ad trigesimum
Decembris actum est. Cuius rei causa alia nulla fuit,
quam quod Gibonoscius, alijque in aula confidebant
se Regi persuasuros, vt Franciscani Patres nece ex-
empti, tantum exilio multarentur. Verum Iacuinus
medicus id minimè ferens, die iam nominata adi-
tum quæsiuit ad Regem iam profectionem Ozacam
parantem, eiq; persuasit rationibus multis non Phi-
lippi-

D

lippi-

lippinorum modo Patrum sed eorum quoque, qui illis familiariter adhæsissent, castigationem non esse longius prorogandam. Quare Rex iterum Gibonoscio commisit executionem latam semel sententiam. Qui suo substituto præscripsit, ut quinque Patres Franciscanos cum 12. discipulis domi suæ in vincula conijceret, quo alijs Ozaca venientibus edicto regio fieret satis. Abiere ministri ad comprehendendos iam dictos in domum Franciscanorum Patrum, & dum ordine singulos à duodecim annotatis euocant, abest forte vnus, nomine Mathias, qui agebat dictorum Patrum obsonatorem. Cùm non appareret, cœperunt ministri vndique clamare: Vbi est Mathias? Prodeat Mathias. Proximò ostio Patrum habitabat quidam Christianus eodem nomine: qui audito nomine Mathiæ, ex templo se obtulit ministris, dicens: Ecce tibi Mathiã. Etsi non sim, quem quæritis, sum nihilo minus Christianus, & horam Patrum amicus. Hoc satis est, responderunt ministri, nec enim opus est perdere oleum & operam in quærendo altero. Et sic eum socium abduxere. De quo cum sancta quadam inuidia videretur dici posse: *Cecidit fors super Mathiam, & annumeratus est cum undecim.* atque ille cum magna gratiarum actione tam felicem fortunam & conditionem suscepit: Alter verò Mathias amplius quæsitus non est.

Ultimo Decemb. Rex, ut Ozacam peruenit, iussit Patrem Franciscanum eiusque Socios, ibi retentos, ut diximus, amandari Meacum. Nondum Ozacæ submoti erant ab ædibus nostris excubitores: nam cùm Gubernator à Rege acriter reprehensus esset, ob nimiam libertatem Christianis concessam, non ausus fuerat sine eius licentia submouere, etiamsi declarasset, non esse sibi

fibi propositū quidq̄ moliri in nostros. Qua de causa Gubernator putavit Meacū quoq; mittendū fratrem Paulū Michi, cum Iacobo & Ioanne, qui erāt duo illi, quos supra diximus, fuisse in albū relatos. Non cōstat, an gubernator id fecerit, ne videretur à nobis pecunia corrupt⁹, an certe impulsu magni amici sui Fascigauæ, qui volebat nostros eandem subire aleam.

Primo igitur die Ianuarij Anni 1597. omnes iam nominati se in viam dedere versus Meacum: quo cū peruenissent, P. Organtinus certos homines submisit ad Gibonoscium, si qua via nostri liberari possent: existimabat enim hanc curam se illis debere, quod per errorem Ozacensis gubernatoris, contra voluntatē Regis in vincula coniecti essent. Respondit Gibonoscius, dolere se de infœlici hoc casu, sed nō videre medelam: nam inquit, si alloquar Regem, existimantē nullū de Societate fuisse Ozacē, forte ira inflā-matus iterum omnes iubebit agi in crucem. Quidam nihilominus Christiani, conscij contra voluntatē regiam tres illos nostros rapi cū alijs ad necē, ministrū quendam Ozacensis gubernatoris conati sunt suapte sponte magna auri argentiq; largitione in suā sententiam trahere. Sed Dominus Deus, q̄ decreuerat hoc beneficiū p̄stare ijs, quos p̄ sua occulta sapientia elegerat, non passus est, eorum diligentiam suam consequi effectum. Atq; ita dictus minister, contra similibus Officialium morē, qui conspectu donorū facile molliuntur, semper se declaravit inexorabilem, & silice duriorē. P. Organtinus, vbi id cognouit, dictos Christianos reprehendit, ne assuefierēt ad hanc rationem agendi; licet ex alia parte admiratus sit eorum studiū & pietatem. Paulus quoque, hæc omnia intelligens,

magnas Deo gratias egit, hunc conatum nostrorum exitum fuisse, eoq; ardentius cœpit se comparare ad martyrium. Et post dies aliquot ijsdem Christianis scripsit, dolere se ob labores ab eis ad se liberandum impēsos, idq; in hæc verba: Hiccine amor est, quo me complectimini? fieri nē potest, vos me hoc immenso Dei fauore, de quo exultare, & collaudare infinitam Dei bonitatem debebatis, velle priuare?

*QUOMODO OMNIBVS AVREM
vnā præciderint & in carro per ludibrium
circumdūxerint.*

CAP. VII.

LETTERA Ianuarij sub noctis crepusculum epistola à Gibonoscio allata est ad substitutum, quā mandabatur, vt postero die edictū Regis contra Franciscanos, eorumq; socios exequeretur: tribus verd̄ illis de Societate non se implicaret, relinquēs eos in potestate ministri Gubernatoris Ozacensis, qui eos adduxerat. Paulus frater oprans reliquum vitæ tempus impendere in verbo Dei prædicando, quod iam multis annis fecerat, cœpit in carcere sermonem instituere cum custodibus & gentilibus incarceratis, de sanctæ fidei mysterijs, ac singulari quodam sensu de Domini nostri passione, & martyrij excellentia. In his autem sanctis sermocinationibus totam consumebat noctem, omnib. auditoribus stupore attonitis ob zelum & efficacitatem dicentis: ac duo ex ipsis conuersi, se baptismum suscepturos promiserunt. Deinde sequenti die mane omnes, numero

24. manibus post terga reuinctis pedes deducti sunt ad plateam quandam Meaci superioris, vbi omnibus abscissa est particula ex aure sinistra. Quod Gibonoscius forte fieri procurauit (etsi Rex mandasset vtramque aurem præscindi cum naso) quod nonnulla spe teneretur liberationis omnium. Cumque particula aurium, quæ erant nostris resectæ, à quodam Christiano, (cui nomen erat Victoris, & Ozacano Gubernatori erat à Secretis, ipsosque Ozaca digressos comitatus fuerat) cum à carnificibus in terram abijcerentur, sunt collectæ, & ad P. Organtinum allatæ: quibus conspectis, & in manus sumptis multas lacrymas, partim ex commiseratione, partim præ gaudio profudit, dicens: Ecce tibi primitias Societatis in Iapone: ecce laborum fructum, ecce flores nouæ huius Ecclesiæ, quos Domino humiliter offero: adiunxit & alia, quæ presentibus magnam vim lacrymarum excusserunt.

Auribus resectis, iussere omnes reos, secundum priscum Iaponiæ morem, ascendere carros, sic vt termini in singulis carris essent: nostri verò erant in postremo cincti militibus Gubernatoris Ozacensis. Spectantis populi numerus erat infinitus, non in vijs modo, sed etiam in fenestris & tectis. Præferebatur carris in oblonga pertica tabella quæ continebat reorum crimen & sententiam, hac verborum forma:

Quoniam hi homines ex Philippinis venere quasi Legati, & tamen remanserunt Meaci ut legem Christianam diuulgarent, quod ego superioribus annis illis seuerè prohibueram, mando, vt omnes vna cum Japonijs, qui Christiana Legi nomina dederunt, è medio tollantur: itaq; hi vigintiquatuor crucifigentur Nangasachi. Et quoniam

D 3

rursum

rursum dictam legem in futurū tempus prohibeo: omnes hoc norint, & mando, ut fiat executio. Si quis autē edicto meo nō paruerit, cum uniuersa familia sua multabitur. Anno primo Cheicij, ad decimum undecimæ Luna.

Pater F. Petrus Baptista Commissarius, horū Christi militum fortissimus Dux, tum ad suos animandos, tum ad solandos Christianos, qui ad hoc spectaculum concurrerāt elata voce, nūc Hispanicè, nūc Iaponicè, quā tū poterat, adhibito quoq; corporis gestu, & motu concionabatur. Frater autē Martinus, & F. Franciscus magna cum modestia & humilitate, atq; si corā Dei tribunali cōsisterent, procedebant diuinæ misericordiæ se multa deuotione commendantes. Illud verò spectatorib. partim lachrymas elicit, partim magnā admirationē attulit, videre in hoc numero tres adolescentulos, (qui Patribus Franciscanis in sacrificio Missæ inseruierant, ac maximus quidē erat quatuordecim circiter annorum, minimus undecim) plenos gaudio, vultu angelico, manibus, ut diximus, à tergo colligatis, clara & hilari voce accinentes Dominicam orationem, & salutationem Angelicam, aliasq; orationes. Ac minimus quidem, nomine Ludouicus, cū ad eum adhuc in carcere agentem, gentilis quidam primarius venisset, spondissetq; se eum liberaturū, si vellet renunciare baptismo, audacter respōdit: Imò tu etiam debes fieri Christianus, siquidem aliud medium non est ad salutem consequendam. Dum verò hi Dei serui in hunc modum per Meacum circumducuntur, nonnulli Christiani accensi desiderio eandem cum illis ignominiam mortemque perferendi, rogabant milites, ut & ipsi conijci possent in carros, sed neutrquam assenserunt.

Tandem

Tandem ad carcerem, vnde excefferant, reducti sunt: cum que è carris defilijsent, Paulus adiungens se Patribus Franciscanis, eosque amplectens, magnas gratias egit, quod sub eorum vmbra tantum beneficium à diuina misericordia consecuti essent: qua ex re obstupefacti milites & aurigæ, inter se dictitabant: Vnde hoc genus hominum talia agentium? Vbi terrarum possent inueniri, qui perinde ac isti exultent in probris & contumelijs?

Postera luce ex mandato Regis hæc prænobilis cohors imposita iumentis traducta est Ozacam, ibiq; per vias ignominiose ad spectaculam proposita: sic prorsus, vt gentiles ipsi commiseratione moti tenere lachrymas non possent, sed inter se admurmurantes dicerent: O rem ab omni ratione alienam. O iniustitiam magnam. Ozaca denique delati sunt Sacai, vbi quoq; contumeliose per urbem sunt deuecti. Postea rumor percrebuit Meaci, P. Organtinum etiam cum Socijs à Rege ad cædem designatos: qui rumor, tantos motus inter Christianos flagrantis desiderio nobiscum occumbendi, excitauit, vt Gibonoscius metu impendentis tumultus coactus fuerit certum hominem amandare, qui singulos Christianos Meaci degentes suo nomine certiores redderet Regio edicto non comprehendi nisi Franciscanos, eorumque familiares, & nullos præterea alios. Quo nuncio Christiani conqueuerunt.

DE FERVORE CHRISTIANORVM
hoc tempore in Ozacana vrbe degentium.

CAP. VIII.

D 4

ANTE-

ANtequam agam de profectioe nostrorū
 incarceratorum versus Nangasachum, o-
 peræ precium mihi facturus videor, si in-
 dicem, quis fructus, Deo auctore, ex hac persecutio-
 ne fuerit consecutus. Percensebo tantum quosdam
 peculiare: nam generales facile colligi possunt ex
 supradictis. Prætermisso autem Paulo Sachendone
 cum alijs quibusdam Dominis, quorum ante men-
 tionem fecimus, venio ad Victorem gubernatoris O-
 zacani Secretarium. Hic homo bonus, vt cognouit
 paucos quosdam de nostris ad cædem descriptos, non
 solum ipse se adiungere voluit nostris, sed etiam labo-
 ravit, vt vxor cum filijs in eandē Societatem ascisce-
 rentur: & idcirco ex ædibus suis longius disiunctis,
 immigrauit in alias nostris vicinas: cumq; illi quidam
 dicerent, satis esse, si solus ipse se in discrimen vitæ
 conijciat, respōdit, nec coniugi nec liberis vllum ma-
 ius bonum contingere posse quam si huius vitæ vsu-
 ram pro Christo contempnant. Imò cum Pater qui-
 dam noster autor illi esse conaretur, vt superstes in vi-
 ta remaneret ppter alios tyrones, & teneriores, quos
 in fide Christiana confortare posset, sic animo turba-
 tus est, ac si magna iniuria ab eo affectus esset. Breui-
 ter, tantum Zelum & ardorē declarauit erga nostros
 hoc rerum statu, vt inde ab initio ad ædes nostras ve-
 nerit, & in ijs diu noctuq; continēter quasi manserit,
 donec Meacum abijt, comes fratris nostri Pauli Mi-
 chi, vbi illi præsto fuit in carcere, & extra illum.

De Andrea Ongasauara iam dictum est, quanta
 promptitudine confessus fuerit se nostri hospitij esse
 Dominum, conijciens se, suamque familiam in cer-
 tum vitæ fortunarumq; discrimen, si ministri iustitiæ
 duos

duos Patres in domo eius deprehendissent. Cum nū-
 cius adferretur vna cum nostris, quosdam Iaponios
 mortem appetituros, admodum exultauit, arbitratus
 horam adesse, qua suo desiderio faceret satis. Orta-
 que inter ipsum & Victorem iam nominatum con-
 tentione sancta, vter eorum inter paucos illos esse
 deberet, probauit rationibus quibusdam, sibi iure
 scelicem hanc sortem deberi. Nec minus iucundum
 fuit, quod illi accidit cū suo Patre: vnde colligi facile
 potest familiæ illius mira pietas & religio. Habebat
 hic Dei seruus cum dicto Patre fere octogenario, ho-
 mine naturæ candidæ, & multis donis prædito, qui,
 vti recenter diuinis aquis ablatus, nondum habebat
 magnam Christianarum legum cognitionem. Quã-
 obrem Andreas constituit illi dextrè patefacere ru-
 mores qui per Ozacam ferebantur, vt ipse quoq; in
 omnem euentum paratus esset; atq; in hæc verba eū
 est allocutus: Pater mi, tu nescis adhuc, quid sit Mar-
 tyrium. Ego autem tibi exponam. Inter omnia dona
 & beneficia spiritalia, quæ Dominus noster impertit
 suis cultoribus, palmam obtinet, nomen martyrij;
 hoc est, si quis nullis probris, nullisque cruciatibus,
 sed nec morte ipsa, à Christianæ doctrinæ professio-
 ne deduci queat. Qui ergo ad hunc tam sublimem a-
 spirant gradum, merito comparare se debent, vt amo-
 re IESU Christi incensi, magna patientiæ significa-
 tione comparati sint ad tolerandos omnes insultus,
 damnum omne, omnemque iacturam. Ad hæc verba
 senex expallescens: O puerilis homo, inquit, tuné ista
 mihi audes occinere? an ergò patiar me tam leuiter
 mactari ab hominibus sceleratis? nunquid cum vi-
 dero violentam inferri manum Patri spiritali, ma-

nus cingulo implicitas tenebo? nonne hæc foret insignis væcordia? Ferebat bonus senex ex usu patriæ semper pugionem, sed hoc sermone adiunxit & gladium, atq; ita instructus & ira inflammatus cœpit sursum deorsumq; ambulare, & in hæc verba erumpere: Veniant, veniant peruersi illi homines, & contrucident Patres, ego tuebor eos his armis, donec & enssem & brachium mihi confringant; & tunc si vitam mihi ademerint, martyr post generosam pugnam esse meruero. Deinde, cum paululum confedisset, iterum erigens se in pedes, nunc enssem stringebat, nunc brachia nudabat, nunc in vtrumq; latus se agitabat aliofque gestus hominum ad conflictum se parantium edebat. Andreas animaduertens bonum senem parum esse suæ doctrinæ capacem, alias consilij sui rationes iniuit, nempe, vt in alias ædes eum transferret, ne cõtingeret aliquid ab eo fieri Christianæ patiētiae non satis consentaneum: ac deniq; cum debita reuerentia ei dixit: Non ignoras, mi Pater, familiam nostram in Iaponia esse notissimam propter officium quod gerit in institutione morum rituumq; aulicorum. Atque ideo, quia ego certò decreui vitam pro Christo profundere, rogo te, vt cum minimo meo filiolo recipere te velis in locum magis securum, vt neque disciplina nostra, neq; pgenies forte extinguatur. At senex grauius hac oratione offensus, institit: O hominẽ omnis iudicij expertem, itané? tuné hæc mihi obtrudere audes consilia? nunquid iuueni prius moriendum, quã decrepito? Qua fronte coram hominibus id tolerabo? quomodo vitã traducere potero cū tanta ignominia? Tu, per me licet, seruandæ familiæ ergo abdas te in angulum: ego nõ nisi post contritum hostiũ ca-

put,

put, martyr esse decreui. Hoc responsum magno in-
 core affectit Andream, sed Deus tandem eum conso-
 latus est: nam senex, animaduertens quanto studio
 nurus pro se & socru sua consueret vestes qualdam,
 quarum vsus decentior esset, si quando agerentur in
 crucem: quamq; alij in familia ardentem se occuparēt
 in reparandis Rosarijs & reliquiarum sacrarum the-
 cis: sapius quoque inaudiret voces illas iterari, Bene-
 dictus sit Dominus, qui ad hoc temporis punctum
 nos deduxit: tandem petijt, quid sibi vellet hic appa-
 ratus: & cum omnes responderent, se hæc ornamen-
 ta parare pro sancto martyrio, subiunxit senex; & mi-
 hi constitutum est vobiscum occumbere; abiectōq;
 ense, arripuit Rosarium, pieq; recitauit. Hæc fuit a-
 ctionis istius catastrophe.

Omitto iam breuitatis causa multos alios genere
 nobiles, qui ore & nuncijs sanctum animi sui propo-
 situm moriendi pro Christo, si quando in nos vel fi-
 deles omnes persecutio excitaretur, nobis aperue-
 runt: id tantum dico, eo vsq; ardore illum tum in vi-
 ris, tum in fœminis progressum, vt Societatis homi-
 nes coacti fuerint obtestari illos, vt rem silentio pre-
 merent, donec opus esset, & rogarentur: si enim secus
 fiat, verendū ne re cognita Rex maiore ira efferuescat,
 si videat tam multos genere nobiles Christianæ se ag-
 gregasse Ecclesiæ. Itaq; non prius, quam à ministris
 Taicosamæ quæsi essent, profiterentur liberè se esse
 Christianos, & ad seruiendum suæ Excellentia fa-
 ciles & promptos in ijs omnibus, quæ cum
 fide Christi & vero Dei cultu non
 pugnarent.

QV ID

*QVID HOC TEMPORE ACTVM
sit Meaci à singularibus quibusdam
Dominis.*

CAP. X.

POrgantinus simul atque Ozaca peruenit Meacum, misit fratrem quendam ad Iustum, qui eum commonefaceret de edicto Regis. Quo ex nuncio tantam cœpit voluptatem Iustus, ut præ gaudio vix se caperet, dum videret tandem oblatam occasionem vna cum Patribus moriendi. Itaque confestim eques Fuscimum abiit, ut Cicugendonum, à quo habuerat sustentationem, conueniret. Quo, ut peruenit, in cubiculum secretum cum Domino illo digressus, mentem suam patefecit, eiq; obtulit duo vasa, continentia liquorem dictum Cia, in Iaponia nobilissimum (æstimabantur autem vasa illa quatuor vel quinque scutorum millibus) ut pro suo arbitrio post mortem suam, de ijs ageret quod libuisset. Hoc sermone attonitus Cicugendonus, tandem dixit: Miror equidem tuam constantiam: sed scias me præsentem fuisse, quando rex ira inflammatus fuit in Patres: omnis autem eius indignatio ferebatur tantum in illos Philippinos, eorumq; fautores: ex quibus si es, agrè poteris liberari, sed non sub nomine hominis Christiani. Forte, inquit Iustus, Dominatio vestra ita loquitur consolandi mei causa. Ne dubita, respondit Cicugendonus: nam suo ore Rex disertè dixit se non velle procedere contra Patres Societatis. Ad hoc responsum conquieuit Iustus, rebusq; confectis ab eodem

dem

dem Domino deductus est in primam aulam palatij, ubi in multorum præsentia idem repetiuit, & circumstantibus plurimum Iusti virtutem, prudentiam & fortitudinem collaudauit.

Scriptum fuit anno proximo superiori, inter aulæ Principes, duos filios Præfecti Genofoin Regi carissimi sacramento baptismi initiatos fuisse: qui diuina opitulante gratia ita corroborati sunt in fide, vt à Christianis pro columnis Christianæ religionis habeantur. Eorum maximus, nomine Paulus Sacandonus vigesimum ætatis annum agens voluntate Taicosamæ adijt statum Patris, ac præterea à Rege obtinuit præcipuum propugnaculum regni Tamba cum amplis redditibus. Cum ergo hic Paulus in dicto propugnaculo agens, intellexisset à Rege Patres omnes in carcerem compactos, (fama siquidem crescit eundo) Episcopum quoque ex itinere reuocatum; famulos duos, cognoscendæ veritatis causa, amandauit; alterum Ozacam: alterum verò Meacum, quod quinque leucis aberat, cui cõmisit, vt ibi hæreret, & quotidie se de omnibus rebus accuratè certiozem redderet. Postea autem animo reuoluens, quemadmodum remoto omni obstaculo ad coronam martyrij aspirare posset, consultum fore putauit sibi cum octo famulis à fide & animi robore magis probatis adeundum Patrem Fuscimi degentem, dicendumq; illi, se cogitare Ozacam visendi socii sui ergo, qui erat Dominus vnus regni: atq; inibi, si de veritate famæ constaret, domum aliquam incolere, & totius tragædiæ exitum expectare. Deinde verò longius cogitando progressus, ac subuereri incipiens, se voto suo minimè potiturum, si cum ordinario corporis cultu se martyrio offerat,

offerat,

offerat, licet enim se profiteatur nostrorum discipulum, nullum tamē ministrorū ausurum inijcere in se manus: itaq; constituit se radere, & habitum assumere clerici, confusus famulos, quod omnes Christo nomē dedissent, exemplum suum secuturos. Quoniam verò vnus eorum recēter, hoc est, à viginti tātum diebus salutari aqua perfusus erat, de cuius constantia nō nihil dubitari poterat, Paulus clanculum illi dixit, quandoquidem nōdum satis ei exploratum esse posset, quid sit pro Christo mori, se potestatem illi facere domum reuertendi. Respondit famulus: Quid his Domine? fateor, non multos abijisse dies, quod ab Episcopo sim factus Christianus, sed per gratiam Dei satis intelligo, quanti facienda sit animæ salus. Quare si via martyrij omnium ad cœlum breuissima est: non plaris hanc vitam, quam pauxillum cineris fecero. Sacandonus vehementer hoc responso gauisus, famulo illi donauit centum & triginta aureos scutatos ad inopis familię subsidium. Hinc in cubiculum secretum digressus, & ante sacram imaginem prostratus toto corde se Domino commendauit, diuinam Maiestatem interpellans, vt inter inuictos eius athletas annumerari posset.

Hoc ipso tempore litteras scripsit ad parentes suos & nutricem, quarum summa erat: Quandoquidem Patres Societatis occidendi essent pro Christi Evangelio, se quoque vti Christianum, constituisse eandem subire fortunam. Et ne quis existimaret, ipsum temerē & leuiter morti se obiecisse, has litteras dare voluisse, etiam atque etiam obtestans eos, vt loco exequiarum, quas fortē pro se instituturi essent, ipsi quoque ad CHRISTI cœtum se adiungerent: &
tunc

tunc ipsos verè huius facti sui causam intellectu-
ros.

Ad hæc, vt confessionis quoque beneficio melius
ad hoc certamen pararetur, occultè se contulit Mea-
cum: vbi fratri nostro à P. Organtino ad eum inuisen-
di causa misso, cum sermo de hoc argumento incidis-
set, dixit: In hanc vsq; horam nomine potius fui Chri-
stianus, quam re ipsa: sed spero me diuina adiuuante
gratia in posterum serio emendaturum vitam meã,
& quemadmodum conuenit, rationes meas institu-
turum: quod si non fecero, rogo vos, vt seuerè in me
animaduertatis. Meaco recedens voluit vnum è So-
cietate (cum nondum constaret, an liberum nostris
foret in illa vrbe remanere) secū abducere, vt frequē-
tatione sacramenti pœnitentiæ, rectius in inchoa-
ta illa piè & Christianè viuendi consuetudine perse-
uerare posset.

Interea Ozaca reuersus est famulus, eo missus, ex
quo cum Paulus veritatem totius negotij didicisset,
non minore mœrore, quam prius lætitia, affectus est,
vti ipse litteris ad Viceprouincialem aliosque no-
stros datis significauit. Atque hæc satis sint de Sacan-
dono. Veniamus nunc ad fratrem eius Constantinū,
& vtriusq; consanguineum Michaelē.

Quo die Ozaca Meacum ad nostros nuncius de-
latus est, regio edicto omnes nostros addictos neci,
Constantinus & Michael iam nominati, tendentes
ad propugnaculum Tambanum, in nostrum simul
hospitium diuerterant: reque intellecta gratulabun-
di dixere: O quam opportunè huc aduenimus. O-
peram certè hac vice omnem dabimus, vt, quantum-
uis tanto bono indigni, in numerum martyrum
accen-

accen-

accenseamur. Itaq; deposito consilio pergeni Tambam, vbi erat Sacandonus, vel Fuscimum, vbi erat Genofoin, contulerunt se Meaci in abiectam quandam domunculam ædibus nostris vicinam, præstolantes occasionem proposito suo satisfaciendi. Cùm verò in ea cum aliquot alijs nobilibus delitescerent, misit P. Organtinus vnum è nostris ad illos in pio suo instituto confirmandos. Cuius exhortatione sic accensi sunt, vt coniectis in cælum oculis immensas Deo gratias agerent, quod palmæ tam nobilis consequendæ occasio se obtulisset.

Paulo post, vt solet fieri in eiusmodi rerum statu, alius rumor peruagari cœpit, nondum in Christianos sententiam latam: timeri autem ne ab æmulis nomē Genofoin hac occasione ad Regem deferatur, quod duos haberet filios Christiana sacra cōplexos. Quod audiens Constantinus, decreuit palam Patri suo, cui nondum certo id innotuerat, patefacere se Christianum esse, simulq; indicare sibi certum esse vna cum suo magistro P. Organtino occumbere morti pro Christo. Quare marie Fuscimum iter instituenis, eo peruenit, cum Genofoin domo sua egressus tenderet ad palatium: vbi Patri soli separatim breuiter rem totam aperuit. Ille autem, quia summo iuueneni amore complectebatur, totus ad hunc sermonem constitit attonitus; & in domum retracto dixit: Mihi certò nō constitit te Christianum esse. De P. Organtino potes nunc esse securus; ille enim non est in catalogo eorū qui designati sunt ad cædem. Id verò tibi confirmo, si à prædicatione & baptismo suo non abstinet, haud longe à periculo abesse. Imò, vbi Rex mādavit omnes Christianos occidi, cogitare debet, me tibi non parciturum,

fatis enim multis, tum veteribus tum recentibus abundamus exemplis Parentum, qui edicto regio in proprios filios defæuerunt. Ad quæ Constantinus: Hoc ipsum, inquit, est quod ego desidero. Quod enim tibi patefeci me esse Christianum, non eo feci, quo me neci eximeres, sed vt à te omnia damna futura auerterem. Hoc responso audito Genofoin, subiecit, non nihil expectaret, se postea longiorem ea de re sermonem habiturum. Ingressus ergo palatium, sedulo ex reliquis tribus aulae præfectis expiscari conatus est, in quo rei totius cardo tunc verteretur: cumq; nihil certò cognoscere posset, domum redijt, vt coniugi suæ adhuc harum rerum ignaræ, separatim Constantini mentem detexit, & addidit; si rex mactari omnes Christianos mandarit, se sua manu iugulaturum filium: itaque ipsa quoque omni muliebri trepidatione deposita animum virilem demonstraret. Vix verba hæc Genofoin protulerat cum ab amore paterno victus cœpit amarissimè lacrymari & conqueri de filio, appellans eum inhumanum & crudelem.

Interim Michael, qui Meaci manserat, tædio affectus moræ longioris Constantini sui consanguinei, ipse quoq; contendit Fascinum ad ædes Genofoin: vbi statim ab auia retractus est in secretum cubiculum, quæ ipsi conqueri cœpit de filio, quod sacris baptismi aquis se ablui permisisset: mariti quoque iras & minas commemorauit, & deniq; exposuit quanto in marore & dolore ob hanc rem ex materno affectu iaceret. Quæ vita mea erit, inquiebat illa, si carissimis meis destituar filijs: tantopere ab ingenuis moribus, omniq; ciuilitate laudatis. Et si mea voluptas, meumque solatium eousque ab illis pendet, vt noctu diuq;

E

mil

mihi, velut venustissimi quidam flores ob oculos obuerfentur, quid misella agam sine illis? quis doloris aculeus tranſuerberabit pectus meum, cum audiero paternis manibus amantiffimorum liberorum profundi cruorem? Heu me, quomodo hic ſpiritus vitæ incolumitatemq; tueri poterit in corpore? Inter hæc verba multum lacrymarum profundens imbrem, viribusq; defecta corruit in Michaelem, cui ex hoc ſpectaculo tam miſerabili non potuerunt non oboriri lachrymæ. Sed tamen mox ſe colligens dixit auia: Sis æquo animo Domina, ſententia regia non attinget tuum filium. Tum illa. Idem mihi meus maritus affirmavit, & ideo ſpe adhuc aliqua ſuſtëtor. Quibus verbis, vt Michael vidit eã aliquantum erectã, ſubiunxit: Etiã ſi inter viuos eſſe deſineret Conſtãtinus; nõ eſſet tamẽ, mi Domina, iuſta tibi cauſa tãto pere dolẽdi, quæ cum id fieret nõ ob crimẽ ullũ admiſſum, ſed tantũ ob amorẽ Dei creatoris, deberet tibi cõciliare magnã voluptatẽ. Nimis certẽ verum eſt, reſpõdit illa, & res citra cõtrouerſiam omni laude digna, hũc adoleſcentẽ in ætate tam florida tanti facere vitam futuram, vt aſpernetur præſentem: vbi ego iam cano capite ne rudimenta quidem ſalutis æternæ percepi. Verum, dic mihi, oblectro, cur ille peregrinæ potius doctrinæ & legi à Rege veritæ adhæreſcere voluit, quam tot patrijs religionibus, in Iaponia receptis? Quia, inquit, illa aſſert ſalutem, hæc præcipitant in ignes æternos. Denique, ait auia: Æquo ero animo, modo ille in vita ſuperſtes ſit: & roga eum, quæſo, vt cũ ſuo fratre cõtineat ſe Tambæ, donec hæc procella conquieſcat. Ego intereã apud Genofoin continenter adlaborabo, vt P. Organinus Conſtantini magiſter immunis ſit ab omni pericũlo.

His

His ita transactis, vterq; , Cōstantinus & Michael Meacum redierunt, vbi cōfessione P. Organtino facta sanctissimum Eucharistię sacramentū suscepērūt: & cum aliquot dies ibi cōmorati essent, animaduertērētq; non eum esse negotij exitū, quē putabant, Tābam profecti sunt: vnde ambo ad Viceprouincialem scripserunt se non parū dolere de hoc infœlici rei exitu, eumq; rogarunt, vt in precibus suis se apud Deum commendatos habere velit: vt suę diuinę Maiestati placeat alia opportunitate ipsos in album suorū gloriosorum militum adscribere.

Alij duo nobiles, qui eodem diuersorio cum supra nominatis vsi fuerant & quadridui iter confecerant ad accipiendum sacrum Chrisma, dum itidē vident se suo desiderio vitā ponēdi pro Christo fraudatos, ad suos reuertēre, relicta apud Meacenses cautione, vt si noua aliqua tempesta in Patres exfuscitur, ilico certiores reddantur, vt eiusdem fœlicitatis participes esse possint. Ac alter quidem horum, vt patriam attigit, mandauit domi suę pro nostrorum afflictionibus orationem quadraginta horarum institui: cumq; confluxissent omnes eius loci fideles admodum multi, præclarè & studium suum in Societatem, & zelum boni communis declararunt.

In hac trepidatione fortitudinē quoq; suā demonstrauit Ioannes, 16. annorum adolescēs, Constantini cognatus: sicut & in Christianarum legum obseruatione, nulla re ei cedit. Is cognito Patrum nostrorum periculo, extemplo ad ædes nostras venit, vt in illustri hoc certamine se reliquis socium adiungeret.

Eodē tēpore Meaci agebat quidā bonus Christian⁹, habens filiū 16. annorū, nomine Thomā, tridui inter-

uallo inde disiunctum. Huic pater scripsit, se constituisse vitam ponere pro Christi lege: & idcirco se testamento, erat enim satis copiosus, ipsi relinquere certam pecuniarum summam, & alia quædam. Placuit iuueni sanctum propositum Patris, magnaque eum voluptate affecit: sed id non congruebat illi, hæredem conscribi in terra, posthabito cælo: quo circa respondit, si gentiles secundum morem Iaponiæ ingens dedecus reputant, filiū, si ita occasio postulet, nō occumbere cū Patre; quo, inquam, prætextu deserere te potero in obitu, ex quo utriq; pateat aditus ad hæreditatem cælestem?

Potest quoq; iam cōmemoratis adiungi Cangiu-
rodonus, qui licet nō multo tempore Christi doctrinam professus fuisset, tamen admirando quodam ardore, declaravit se prōptissimum ad moriendum pro illa. Deinde eius coniunx & alij domestici ab Episcopo baptizati, qui se cōpararunt ad mortē etiam in cruce subeundam. Præterea quidam eques, qui similiter cum vxore & filiolis statuerat venire Meacum ad moriendum vna cū nostris, vel certē ad comitandum eos, si exilio mulctarentur. Tum Gratia Tangi Domina, quæ cum suo gynecæo parabat vestes necessarias ad mortem crucis, & tam virili animo illā præstolabatur, quod quacunq; hora certo ei innotuisset de Patrum Societatis interitu, etiam intempesta nocte nudis pedibus vna cū socijs fœminis statuerit curriculo contendere ad supplicium. Sed his prætermisiss vnū tantum litterarum Patris F. Francisci Blanci caput adijciam, qui custodib. ad hospitium suū iam collocatis in hæc verba Meaco ad quendam amicum scripsit.

Quotidie expectamus mortem amore Domini N.
sub-

fubeundam, eaq; ex te iagentem capimus consolationem, maximè cum videamus Christianis tantum inesse animi, vt etiam carnificum moram molestè ferant. Id verò longe maiorem nobis affert stuporem, quod & Fuscimo, & ex montibus longè remotis accurrant, & dicant: Si Christiani, quia Christiani sunt, mortem opperant propter Christum, se quoq; in illā Societatem adscribi debere, quandoquidem & ipsi Christiani sint. Nobis autem fas non est, cum illis sermonem vllum habere. Pudet me mei, dum video homines in fide tam nouitios non expauescere mortē. Huc vsque ille.

Fateor, eiusmodi desiderium moriendi non fuisse in omnibus: nec enim defuerunt quidam languidiores: nonnulli etiam in latebras se abdunt, sed tamen nullus deprehensus est, qui in hac tempestate, vel minimum signū apostasię dederit: nisi quod tres externa tantum fuga periculi impendentis declararint imbecillitatem suam, sed excusatione dignam, cum fuerint recentes plantulæ in media gentilitatis hyeme plantatæ. Sed redeamus ad captiuos.

QVA RATIONE INCARCERATI

Sacaiō missi sūt Nangasacum, & de molestijs in itinere toleratis.

Postquam hi serui Dei cum ignominia supra cōmemorata deducti in equis gregarijs ferre per vias Ozacanae & Sacaianae ciuitatis, mādauit Taicosama eos terrestri itinere perduci Nāgasacum cum publicis litteris, vt de loco in locum attribuerentur illis satellites, aliaq; necessaria ad iter

Nangoiam vsq; , vbi Fazamburus eos in suā curā recipere debebat, & pducere Nangasacū. Vt autē Taicosama terrestre iter præferret marino, q̄ erat breui⁹ non alia causa fuit, quam vt maior terror inijceretur Regnorum populis, per quæ erat transeundum, abest enim Meaco Nangasachum sexcentis passuum millibus terre continentis, vt ne quis in posterum vel aspiraret ad lauacrum sacri baptismi, aut Patres reciperet.

Sacaio itaq; excessere ad 9. Ianuarij anni 97. continenter stipati hominib. armatis. Præibat vnus tabellā sententiæ, vti supra dictū est, in longa hasta præferēs, q̄ silentio noxā imputatam innoxijs pmulgabat. Molestiæ & ærumnæ huius profectiois eiusmodi fuere, quales pauperib. & male vestitis, ac dānatis viatoribus summa hyeme afferre solent ingentia frigora, niues, glacies. Negandū non est gentiles, quib. ordine commendabantur, omni humanitate eos tractasse, alios cōmiseratione motos ob eorū innocentia, alios reformatores, ne si vel morte, vel alio casu aliquis eorū ereptus fuisset, ipsorū incuria accidisse putaretur. Itaq; equos eis pcurabant, vel sedes in Iaponia vsitatas, quæ duorū hominū humeris deportātur, si eis op⁹ erat. Nā crebro, etiā ad augendū meritum suū pedib. iter cōficiabant, vti apparebat ex eorū inflatione & vulnerib⁹.

In hunc finē P. Organtinus, Christianum quendā, nomine Petrum, insigni virtute p̄ditum Meaco dimisit, qui tribus fratrib. nostris, eorumq; socijs necessaria, dum opus esset, è sua crumena subministraret. Fuit & alius faber lignarius, dictus Franciscus qui eadē de causa se adiunxerat comitē Patribus Franciscanis. Hi duo ergo, quia magna libertate agere cœperant cum captiuis, eisq; inseruire, paucis post dieb. pro Christianis &

nis & ipsi à satellitibus capti sunt, & commissi ijs qui ipsis succedebant, vt omnes perducerent Nangoiam. Quam ob causam, non solum nullum ceperunt dolore (Meaco enim digressi erant cum desiderio tā felicem obtinendi exitum) sed etiam magna voluptate affecti sunt, diuinoq; numini pro tanto munere gratias egerunt: quare & reliquum iter eximio cum gaudio profecuti sunt ardentibusq; ad Deum precibus, alijsq; pijs exercitijs animum corroborarunt. Vnde & singulari cœpere tenere desiderio sanctissimo Christi corpore ante obitum cōmunicandi. Qua de re Pater F. Petrus Cōmissarius ad P. Rectorem Collegij nostri Nangasachani, & Paulus frater noster ad P. Viceprovincialem scripsit his verbis: Nullum aliud in hac vita desiderium habemus, quā aliquo die confitēdi & cōmunicandi, ante quam perueniamus Nangasachum: nec enim scimus, an postea oblatura se sit vlla occasio: Patribus .n. his Franciscanis, nondum huius idiomatis satis gnaris, non possumus integram conscientia rationem exponere. Magno autem solatio nostro id munus obire posset P. Franciscus Pafius.

Ad hanc animi præparationem porrò accedebant exhortationes, quas nunc Paulus ad Iaponios, nunc Patres Franciscani per interpretem habebant, ijsque animabant eos ad offerendum se Domino Deo toto pectore, atq; excitabant ad agnoscendam tantam diuinæ bonitatis gratiam. Quod rectius intelligetur ex sermone quē F. Martinus ad omnes habuit per vias: qui postea in idioma Iaponicum traductus in pectore vnius è crucifixis repertus est, & est qui sequitur.

Fratres, cogitare debemus nos magnos esse peccatores, neque cognoscere, quanto beneficio Dominus

noster in hac exigua afflictione nos afficiat. Multi sancti, & singillatim S. Franciscus, omni studio aspirabant ad coronam martyrij, verum concessum eis non est, ut ad eam pertingerent. Hanc ipsam Deus hodie nobis offert, & non quouis modo, sed per instrumentum crucis. A Christo impense amabantur Apostoli, & tamen crucem non concessit, nisi duobus tribusque: ex ceteris quoque sanctis nonnulli fuerunt decollati, alij in lebetes bullientes demersi, alij affati, alij in stagna gelu rigentia coniecti: hi in mille frustra dilacerati, isti medio corpore secti: multi ex montibus precipites acti, & in rupes ac praecutos scopulos & cautes deiecti, ut omnibus membris dissoluerentur, ac denique alio atque alio genere cruciatuum tormentorumque probati, spiritum suum reddiderunt Conditori. At nobis, licet immeritis, nunc paratum est trophaeum, in quo ipse filius Dei morte sua mundum restituit, quod beneficium tam singulare & immensum est, ut angelicam quoque intelligentiam excedat. Itaque comparemus nos ad perferendos fortiter omnes cruciatus a carnificibus nobis inferendos, armantes nos gloriosae Christi passionis memoria, qui, licet ab omni culpa alienissimus, tamen pro salute nostra promptissime omnes molestias & tormenta suscepit. Infinita misericordia est, quam nobis declarat Dominus: nam cum pro vno etiam lethali peccato promeruerimus aeternas & intolerabiles inferni poenas, dignatus est tamen eas commutare in hanc breuem & transitoriam. Ceterum quia homo sua natura imbecillus est, nec facile aliquid propter potest, necesse est, ut gratiam diuinam de caelo imploremus. Toto igitur corde ad sanctissimam Dei matrem, peccatorum aduocatam, ad gloriosum D. Franciscum, ad angelum custodem, & ad omnes

San-

sanctos in cœlo confugiamus, vt intercedant pro nobis. Hæc summam dixit P.F. Martinus cum magna audientium consolatione.

Multa alia in hoc itinere acciderunt, ædificatione plena, sed breuitatis causa omitto: tantum id dico, tantam lætitiã animi, patientiam & humilitatem ab hac sancta Societate fuisse demonstratam, vt omnes obstupuerint, ipsique Bonziji asseuerarint, hanc esse viã legis Euangelicæ latius dilatandæ & propagandæ.

DE QVIBVSDAM PERSECVTIONIBUS eodem tempore in Christianos excitatis.

CAP. XI.

VM Taicosamæ edictum de prædicatione Euangelij omittenda adiuncta pœna in transgressores & omnes qui ad eos attinerent, renouatum esset, nonnulli gentiles Domini, tum metu edicti Regis, (qui etiam ex causa leui maximos sæpe Dominos suo statu deiecit) tum ex odio, quo religionem Christianam prosequerentur, decreuerunt omnes fideles suæ ditioni subiectos ad cultum idolorum compellere. Ex horum impiorum hominum numero in primis fuit Gubernator Facatanus Taicosamæ admodum familiaris, qui suis Christianis, (ij millesimum attingebant numerum) imperauit, grauib; interpositis minis, vt renunciarent Christo, omnia Rosaria ad se afferrent, ostijsq; ædium suarum affigerent consuetam tabellam, in qua gentiles scribere solent nomen idoli, cum nonnullis alijs verbis:

E 5 ac pu-

ac putant stulti illi, has tabellas vim quandam habere contra ignes, morbos, aliaque huiusmodi. Infideles itaq;, Christianorum consanguinei, timore Tyranni impiè ijs consulebant, vt externa saltem specie edicto regio parerent. Verum illi potius ad mortem oppetendam, quam ad minimum gentilitij erroris indicium dandum parati, responderunt, se hac in re nō obsecuturos, ac mox quendam studio amandarunt Nangasachū, qui cognosceret ex nostris, quid citra Diuini numinis offensionem in eiusmodi casu agere possint.

Dominus quoq; Firandi, qui maximè semp abhorruit à Christianis, non neglexit hac occasione quosdā in ruina[m] spiritualem impellere, speciatim autē nurrum suam, filiam piæ memoriæ D. Bartholomæi. Verum illa pro sua cōsuetā fortitudine ita sustinuit illius impetum, vt socer deposita vincendi spe, ab ea diuexanda se abstinuerit. Alij quoq; Christiani, iam ad hos insultus assuefacti, forti pectore homini restiterunt.

Nec inferiorem constantiæ laudem retulere incolæ Nozu, quibus præest quidam Dux belli: nam vt eo perlatus fuit rumor earum rerū quæ Meaci agebantur contra Christianos, dictus belli dux primario cuidam Christiano, iam annis graui, nomine Leoni, imperauit vt vna cum alijs renūciaret fidem Christianā. At bonus senex, cui nihil animæ salute carius erat, magna libertate respondit: Occidere me potes, sed non adigere ad deserendam fidem Christianam: cuius cōsiliū exemplūq; secuti alij, singuli sibi confecerūt crucem, vt si cogerentur abnegare Christum, ea in humeros sublata egrederentur quasi parati illam suffigi: nulla enim re melius impiō illi posse responderi, & declarari sui animi propositum. Hac constantia ille
perter-

perterrefactus, sceleratos conatus suos inhibuit, eosque in religione, qua vellēt, viuere permisit. Post hęc Leo de omnibus nostros reddidit certiores, petens pro similibus certaminibus Rosaria, imagines, calculos benedictos, aliaque arma spiritualia. Sed satis sit nunc de hac materia.

*QUOMODO FAZAMBVRVS
Nangoia intellexerit captiuos non
longe abesse.*

CAP. XII.

Postremo die Ianuarij, cum captiui peruenissent Facatam, humanitate consueta recepti sunt à gentilibus, quibus magno exemplo fuerunt. Quidam eius loci Christiani eos inuisere, & sancta monita ab eis retulerunt. Paulus frater, uti totum iter consumsit prædicando militibus & alijs; sic noctis partem, qua hæsit Facatæ, in eodē labore impendit. Interea nuncius ad Facamburum affertur, captiuos breui adfuturos, simulq; ei offeruntur parètes Regis litteræ, quibus mandabatur ut sine cunctatione eos deduceret Nangasacum. Itaque subito cursorem destinauit ad Vicegubernatorē Nangasacanū moniturū, ut quinquaginta cruces pro reis paratas haberet, breui enim aduolaturus. Dicitur non potest, quanta obmurmuratio inter Lusitanos & Iaponios orta sit, post audita hęc noua: numerus quoq; cruciū varias cogitationes peperit, cum longe maior esset, quam captiuorum. Quantum autē desiderium, quamque diuturnus ardor obortus fuerit in populo, quod

quod tam gloriosa occumbendi conditio contigisset, res fuit admiratione dignissima: nam neq; intra ædes, neque publice per vias de alia re sermo haberi videbatur, quam de hac. Neque facile est omnia narrando persequi, quæ particulatim accidere: vnum tantum, alterum ué attingam, unde coniectura fiat de reliquis.

Qua nocte Nangasacum perlatum est mandatum de parandis tot patibulis crucis, primarius quidam vir cum vxore sua hac illacque discurrebat, parans se ad martyrium. Decumbebant in eodem cubiculo duo ipsorum filij, alter quinquennis vel sexennis, alter undecim annorum. Hic maior, audito strepitu exiliens è lecto, cursu contendit ad Patrem, sciscitaturus quid rerum ageretur: re breuiter cognita, mox percontari pergit. Vobisné, inquit, pater mi moriendum? Cum pater subijceret: Omnino. O, inquit adolescentulus, quanto exulto gaudio? sic enim & mihi licebit vos sequi. Deinde digito demonstrans fratriculum dormientem. Quid vero, inquit, illo fiet? Respondit parens. Nobiscum vna erit martyr. Tum iuenculus. Iam duplicatum sentio gaudium, quandoquidem omnes simul ab hoc mundo immigrabimus in cœlum.

A quodam alio puero quinquenni in principe domo Nangacensi quidam è Patribus nostris percontatus est, quandoquidem iam venirent gentiles, vt ex regis voluntate interimant Christianos, quid respondere cogitet, si rogatus fuerit, an Sacramentum baptismatis susceperit? Respondebo, inquit puer, me esse Christianum. Sed si, subiecit Pater, eam ob rem te velint occidere, quid facies? Respondit, præparabo me ad mortem. Ad quo modo? inquit Pater. Respondit

spondit puer, cum admiranda animi fortitudine, manantibus inter verba lachrymis. Usque ad mortem implorabo Iesu misericordiam. Atque hoc satis sit, ad indicandum horum Christianorum feruorem.

Iam, ut ad captiuos redeamus: Calendis Februarij discessum est Facata: & ventum est in locum, dictum Carazu, tribus leucis distantem Nangoia, vbi Fazamburus cum satellitibus eos præstolabatur. Qui pro amicitia veteri salutans Paulum fratrem nostrum, eius casum miseratus est. At Paulus. Mori, inquit, pro lege diuina, & doctrina cœlesti hominibus tradita, non est commiserationis materia. Vnam tantum rem à te contendo, quantis queo precibus, ut Nangafaci breue mihi tempus cōfitendi & communicandi ante mortem indulgeatur. Idem petierunt P. Franciscani. Omnia omnib⁹ promisit Fazamburus, sed promissa non præstitit, ut postea liquebit. Accedens deinde ad Ludouicum, de quo supra egimus, videns eum in tam tenera ætate constitutum, dixit: Vita tua in meo arbitrio est & potestate; si mihi seruire velis, te liberabo. Respondit Ludouicus. De me nihil statuo: id faciam quod visum fuerit Fratri Petro. Qui respondit. Acciperet conditionem, modo Christiano ei esse liceat. Non, inquit, Fazamburus, fides Christiana ab eo deserenda erit. Tum Ludouicus. Hac conditione, respondit, non cupio viuere, quia pro hac vita misera & momentanea facerem iacturam beatæ & æternæ.

Progressi denique longius, ingressi sunt regnum Figen, & peruenerunt ad locum dictum Zucasachi, vnde sequenti mane discesserunt. Et quia in singulas horas videbant se viciniore mortui maluerunt reliquum iter pedites in magno frigore, licet itineris incom-

commodis fracti, conficere vsque Sononchum, quod est in ditione Omurandoni; & Nangafacho octo vel nouem abest leucis.

*QVID SONONCHI ACCIDERIT, ET
de reliquo itinere vsq; ad locum supplicij.*

C A P. XIII.

AD quartum Februarij sub meridie Sinonchum appulere captiui, eodemq; tempore præsto ibi fuere duo è Societate Patres, Franciscus Pafius, & Ioannes Rodriguez à Viceprovinciali missi, vt sanctum hunc cœtum Sacramentis confessionis & sacrae Synaxeos munirent. Sed quia iam Fazamburus præcesserat, & ilico discedendū erat, non potuit eorū voluntati fieri satis: sic prorsus, vt P. Rodriguez pro se vix à satellitibus obtinere potuerit, vt eos saluaret & amplecteretur. Incredibilis vtrinq; extitit consolatio, nec vacua lacrymis mutui amoris, dum in conspectū prodijt dictus Pater: qui omnibus nomine P. Viceprovincialis peramanter cōsalutatis, verbis ad tempus accommodatis egregiè ad gloriosum certamē eos animauit; & sub finem addidit, se venisse, vt eis dicto sacro Missæ, diuinū Christi corpus porrigeret; sed iam non posse, q; maturandus sit discessus: atq; idcirco se Nangafachi cōpensaturū pro eorū cōsolatione, quantū posset. Paulus frater complexus Patrem voce submissa respondit, plurimum se cōfidere in misericordia diuina per hanc persecutionē Ecclesiam in Iaponia magnū incrementū sumpturā. Cuius rei hoc haberet argumentū, quod in ipsis persecutionis foribus, dum gentilibus maximè erat respuenda Christi

Christi fides, ipse Ozacę in carcere, ab iisdem coactus, sex eorum capita sanctissimis aquis perfuderit.

Deinde Pater amplexus est F. Petrum, qui, cum summam totius itineris acta perstinisset, seorsim ei magna animi submissione dixit: Facile fieri potest, nos tam cito rari ad necę, vt nulli actioni futurus sit locus: itaq; meorum sociorũ nomine, vti eorũ superior, ab hac hora rogo P. Viceprouincialem, & reliquos de Societate, ex toto corde, vt nobis condonent molestias, quibus eos affecimus. P. Rodriguez excusans piam eorum mentem & scopũ, similiter ex parte Societatis veniam petijt à F. Petro, si forte aliqua in re ab ea offensus fuisset. Quo facto, rursus cum multo lacrymarum imbri repetiti sunt amplexus. Denique ad Iaponios conuersus P. Rodriguez, cum illos quoque breuiter commonefecisset, quanto in pretio habere deberet tam fœlicę à vita excessum, abiit, & cum P. Passio celerrimę Nangasacum versus properauit ad agendum cũ Fazamburo de Sacramentis cœtui captiuorum, conuenienter eius promissioni, porrigendis.

Sub vesperam deinde, dum descensus fit in nauem (mari enim septem leucarum itinere proficiscendum erat vsq; in Tonchizu) ministri collo captiuorũ iniicere funę, omnibusq; manus post terga reuinxere, p̄terq̄ Patribus Franciscanis, breuiq; tempore portum Tonchizanũ tenuere, sed nocte in naui, ingens p̄pessi frigus, permāsere. Parauerat Fazāburus Nagasachi pro omnib. viginti sex diuersoriũ, sed veritus tumultum, q̄ locus esset refertus Christianis, mutata sententia, decreuit eos extra Nangasacũ insequenti luce, quę S. Agathę sacra erat, extremo supplicio afficere. Itaq; crucibus alijsq; omnib. ad locũ supplicij deportatis,

omnia

omnia in ordinem digessit, vt momento vno omnia absoluerentur: Ortaque luce tempestiuè curauit certiores reddi nostros, vt ilico ad se mitteret P. Pasium, se adiuncturum ei ex suis vnum qui comitaretur vsq; ad locum patibulo proximum, vbi, postquam turba tota iussa esset consistere, possit trium de Societate, & non aliorum confessionem audire; aliud se nunc non posse concedere. De communione, aiebat ille, non videri necessariam, cum enim propter Christum occumbant, non indigere alio viatico.

P. Pasius cum P. Rodriguez, & famulo Fazamburi mox adijt Vcacamum, vbi erat Xenodochium incurabiliū, ibique expectauit. At P. Rodriguez longius processit, vt obuiam iret, moneretque post paucas horas moriendū. Quo audito hilari vultu omnes Domino nostro gratias egerunt, & speciatim bonus Pater F. Petrus, qui aduenerat eques recitans diuinū Officiū. Vt verò peruentum est ad locum, in quo expectabat famulus Fazamburi, P. Pasius milites subsistere iussit, & Paulo fratre deducto in Xenodochiū confessionem eius de tota vita audiuit. Hunc ceteri duo secuti sunt, & perfecta confessione omnes vota Societatis nostræ consueta renouarunt, complectendo Patrem nomine P. Viceprouincialis.

Dum P. Pasius aures præbet tribus fratribus nostris, nonnulli è Socijs qui in platea remanserant, nixigenibus, recitabant Rosarium: alij sedentes Domino se commendabant, alij denique se inuicem ad martyrium animabant. In his occupationibus eos relinquens P. Pasius, ilico contendit ad Fazamburum, qui iam ad supplicij locum peruenerat, vt ab eo facultatē postularet, vt posset eisdem ad fortiter moriendum hortari,

hortari, quam, licet ægrè, impetrauit. Interea P. Rodriguez operã suam locauit quibusdam breuiter Deo reconciliandis, pijsq; monitis ad constantiam est cohortatus. Tandem cum Fazamburi mandatum, quod expectabãt, allatum esset, mirum dictu, & visu dignissimum fuit quanta celeritate se coniecerint in pedes, & obuiam crucibus processerint. Fazamburus autem videns eos cum tanta hilaritate appropinquare prorsus obstupuit; cumque causam conijcere non posset, petijt à P. Pasio vnde hæc hilaritas in tam funesto spectaculo? Exposuit ille homini causam, sed quia non cupiebat quæ sunt spiritus Dei, respondit: Causam quidem esse optimam, se tamen ob eam nullam hac vice electurum crucem.

Agens deinde idem Pater de liberatione duorum, qui capti erant in itinere, & sententia Regia nõ erant comprehensi, respondit Fazamburus, etsi comprehensi in ea non sint, tamen non posse se eos dimittere, hoc ipso quod sibi à ministris Regijs, adiuncto scripto traditi essent. Cum verò subiungeret Pater, minimum expectaret, quoad à Gibonoscio haberetur responsum. Nec hoc possum, inquit Fazamburus, venirem enim facile in suspicionem acceptorum munerum. Itaque media omnia ad liberandos illos duos, quos merito vocare possumus Adauctos, tentata ad irritum reciderunt, ita disponente diuina, à quo omnia reguntur, prouidentia.

Degebat sub hoc tempus Reuerendissimus Episcopus Nangasaci, qui, dum cum bona Fazamburi venia in loco supplicij comparere non posset, per quendam omnibus dedita opera, nominatim autem Patribus Franciscanis, suam impertiuit, adiunctis verbis

F

amoris

amoris plenis, benedictionem. Cui vicissim P. Commissarius omnium nomine magnas gratias referri iussit, simul etiam deprecatus veniam, quod sue Reuerend. Dominat. non perinde, ac par fuerat, obsecuti fuissent.

*QUOMODO ILLI VIGINTI
sex suffixi sint cruci.*

CAP. XIV.

DECREVERAT Fazamburus hos homines in medio tollere in ordinario supplicij loco, in quo & tunc exstabant nonnullae cruces sed Lusitanorum interpellatione coactus est mutare sententiam. Ex altera viae parte versus mare eminebat collis cum planitie viginti sex crucium capace, cum suis, instar Caluariae montis, ad ascendendum quasi gradibus. Huc ergo Fazamburus curauit in gratiam Lusitanorum, ut dicebamus, deportari cruces; qui cogitabant suo tempore in benedictorum horum athletarum Christi memoriam ibi excitare Ecclesiam, eamque vocare S. Mariam martyrum.

Cruces, apud Iaponios in multitudine hominibus facinorosis usitatae, duo habent ligna transversaria, alterum ad brachia, alterum ad pedes: medio item cruci affixum breue lignum est ponderi corporis sustinendo, cui reus insidet velut equo. Quaelibet igitur crux constat quatuor lignis, ut liquet ex effigie hic subiecta. Non utuntur clavis, sed manus pedesque alligant, aut funibus,

nibus, aut manicis ferreis, quæ lignis trāsuerfarijs clavis sunt affixæ. Collum quoque constringunt neruo ferreo ligno infixo. Funibus item astringunt cruci, & cingulum, & brachia inter scapulas & cubitum, sic proflus, vt totum corpus benè sustentetur. Deinde dimittunt crucem in fossam, lapidibusque iniectis & terra obfirmant. Mox succedit carnifex lancea præacuta, machæræ ancipiti non absimili, armatus, eamque tanta vi adigit in latus dextrum crucifixi, vt penetret in sinistrum vsq; ad cor. Nonnunquam duo sunt carnifices, qui dum simul vtrumque latus confodiunt, transuerso obiectu lancearum quasi crucis formam exprimunt. Ita fit vt rei vno tantum sanguinis fluxu, minimo temporis puncto spiritum DEO redant. Quod si non statim moriantur, duplicat ictum carnifex: atque ita finem faciunt.

Cum ergo fortes Christi milites ad hunc locū peruenissent, Fazamburus curauit collem omnē à sclopetarijs & lācearijs circumdari, spacio tantum septem vel octo passuū inter ipsos & cruces interposito, nec passus est quenq̄ propius assistere præter iustitiæ ministros, P. Pafium & P. Rodrighez. Ingressu in septem facto, noua letitia oborta est militibus Christi ex conspectu crucium. Pater F. Martinus elata voce cecinit canticum, *Benedictus Dominus Deus Israhel*. Pater F. Petrus oculis cælo infixis, stabat quasi contemplatione quadam profunda absorptus. Ludouiculus ilicò petijt, quænam sua crux esset, eaq; demonstrata magna deuotione & feruore ad eam accurrit. Fuerunt autem omnes quasi puncto temporis acti in crucem: eo quod quilibet suum haberet attributum ministrum, & omnia necessaria singulis ad manum

parata. Hic autē erat crucifixorum ordo. Alter ab altero tribus vel quatuor distabat passib⁹ vultu ad Nangasacum conuerso. Ad dexteram P. Franciscanorum, erant decem Iaponij, & alij decem, annumeratis tribus è Societate, ad sinistram. Ac ab Orientali quidem parte primus erat Franciscus, is qui iuuandorum P. Franciscanorum causa comitatus fuerat, & à milite, vt diximus, in numerum relatus, qui baptismi signaculum ante octo menses primum acceperat. Secundus erat Cosinus Tachegia, ex regno Oari, recentet item baptizatus, qui artem profitebatur acuendi machæras. Captus fuerat Ozacæ cum F. Martino, agens illorum Patrum interpretem. Tertium locum tenuit Petrus Suchegirus, alter ille, qui comitatus fuerat vt operam suam locaret captiuis. Quartus erat Michael Cozachi ex regno Isce, cuius ars erat conficere sagittas. Quinto loco sequebatur Iacobus Ghisai è Societate nostra sexaginta quatuor annorum, Christianus perantiquus, & boni exempli. Is receperat se in domū nostram, vt totum se dederet Deo: in qua magna caritate rerum externarum curam gessit; singulariter autem meditationi Passionis D. N. valde erat addictus. Proximus huic erat Paulus Michi Iaponius trium annorum supra triginta, à puero sacris aquis tinctus, & ante vndecim annos prius in Societatem receptus. Concionator erat magnoque ardebat Zelo iuandii proximum, velut ex eo, quod iam dicā, colligi potest. Decem vel duodecim diebus ante attributas Ozacæ ædibus nostris excubias, obuam forte factus turbæ ex Magistratus edicto deducens hominem Ethnicū, ob nescio quod scelus, ad supplicium, magno animo facta via per confertā multitudinem penetrat ad reū,

con-

concionatur homini vsque ad locum vbi capite erat multandus, cedentem veritati baptizat, & inuocantem nomen Iesu & Mariæ in cœlum mittit.

Septimus erat Paulus Ibarchi ex Oari qui recenter adiunctus erat Christo. Octauus fuit Ioannes oriundus Goto decem & nouem annos natus, à prima pueritia in fide institutus, & deniq; vt supra diximus, Societati adscriptus. Nonus erat Ludouicus puer 11. vel 12. annorum, qui paucis mensibus fuerat Christianus, à natura viuax, & Pauli Ibarchi ante nominati nepos. Decimus erat Antonius Nangasachanus, adolescentulus item annorū tredecim, candidæ admodū naturæ. Vndecimus sequebatur P. F. Petrus ex Episcopatu Hispaniæ Auilano, vir quadraginta octo annos natus, admodum religiosus, doctus, concionator, ardens Zelo animarum. Duodecimus, F. Martinus de Ascensione ex Varam guela Cantabriæ, trigesimum ætatis annum agens, qui anno 96. cum F. Francisco Blanco in Iaponiam venerat. Decimustertius erat F. Philippus de Iesu Mexicanus, qui captus in naue diffracta ad Tozzam, venerat Meacum, vt sacros ordines acciperet ab Episcopo, & postea redieret Manilā: vnde à superiore missus erat eadem de causa in nouam Hispaniam. Decimusquartus erat F. Gonsalvus Garzia ex Bazaino Indiæ Orientalis, qui è Iapone transiens Manilam, ibi ordini S. Francisci nomen dederat, & magno spiritu Iaponicè concionabatur. Decimusquintus erat P. F. Franciscus Blancus ex Montere regio Galitiæ, triginta circiter annorum. Decimus sextus F. Franciscus de S. Michaeli ex Parilia non longè à Valisoletto, agens annum 53. vir bonus & humilis, vt præclare vsque ad mortem demonstrauit.

XVII. Mathias, qui haud multo tempore extiterat Christianus: de quo satis multa supra. XVIII. Leo Carasumarus ex Oari, septem octoſue annorum Christianus, Patrum Franciscanorum interpres primarius, & caritatis operibus apprimè deditus, maximè erga incurabiles. Erat autem frater minimus Pauli Ibarchi ſupradicti, & patruus Ludouiculi. XIX. Ventura, Meacensis, qui in tenella ſua ætatula fonte baptiſmatis erat elutus: deinde pupillus relictus in Bonziorum ordinem deſciuerat. Sed quodam die memoria reprens, ſe baptizatum, per Patres Franciscanos Eccleſiæ ſanctæ reſtitutus eſt, quibus inſeruiens tam fœlicem meruit fortunam. XX. erat Thomas Cozachi, filius Michaelis Cozachi ſupra nominati, qui decimū quintum annum agebat. XXI. Ioachimus Saccachibara annorum 40. XXII. Franciſcus medicus Meacensis 46. annorum. XXIII. Thomas Danchi, vetus Chriſtianus, item Franciſcanorū interpres. XXIV. Ioannes Chimoia. XXV. Gabriel ex regno Iſce, annorum 19. Vltimus fuit Paulus Suzuchi ex Oari, etiam Franciſcanorum interpres.

Crucibus ergo hoc ordine deſixis, mirabile fuit videre omnium conſtantiam, ad quā eos hortabantur, partim P. Paſius, partim P. Rodrighez. Pater Cōmiſſarius ſemper conſtitit quaſi immotus oculis in cœlū coniectis. F. Martinus ad agendum diuinæ bonitati gratias concinebat quosdam pſalmos, adiuncto verſiculo: *In manus tuas Domine.* F. Franciſcus Blancus etiam clara voce Deo agebat gratias. F. Gonſalvus admodum elata voce dicebat Dominicam orationem, & Salutationem Angelicam. Paulus Michi frater noſter videns ſe conſistere in ſuggeſtu omnium, quos
vnuquam

vnquam habuerat, honoratissimo, primum circumstantibus aperuit se Iaponiũ & de Societate Iesu esse, mori q; propter annunciatum Euangelium, & gratias Deo ob beneficium tam eximium agere, deinde hæc verba subiicit: Cum ad hoc temporis punctum peruenirem, è vobis neminem esse opinor, qui me credat velle parcere veritati. Declaro itaq; vobis, nullam esse ad salutem viam nisi quam tenent Christiani. Quæ cum doceat me ignoscere inimicis & omnibus qui me offenderunt, ego libenter Regi, omnibusq; meæ mortis autoribus ignosco, eosq; rogo vt Christiano baptismo initiari velint. Hinc oculis in socios conuersis cœpit eos in hoc extremo cõflictu animare: in quorum omnium vultibus lætitia quædam apparebat, sed in Ludouico singularis: cui cum alius quidam Christianus acclamaret, breui eum futurum in Paradiso, digitorum totiusq; corporis gestu gaudij pleno omnium in se spectantium oculos conuertit. Antonius, qui Ludouici claudebat latus, oculis cœlo infixis, post inuocatum sanctissimum nomen Iesu & Mariæ accinuit Psal. *Laudate pueri Dominum*: quem didicerat Nangasachi in institutione Catecheseos: in ea enim dedita opera pueris quidam psalmi hæc in rem ediscendi traduntur. Alij deniq; repetebãt, Iesu, Maria, serena facie: nonnulli etiã exhortabantur circumstantes ad vitã Christiano dignam; hisq; & alijs similib. actionib. prõptitudinẽ moriendi demonstrabãt.

Tum carnifices quatuor, cœpere vaginis, (quæ Iaponijs vsitate sunt) eximere lanceas: ad quarũ horrificum conspectum omnes fideles acclamarunt I E S U, M A R I A, & quod plus, est cõploratio secuta miserabilis ipsos feriens cœlos. Carnifices quemque eorum

uno alteroque ictu breuissimo tempore exanimarunt. Si quis signum adhuc vitæ daret, eum iterato ictu confodiebant. Atque hic licuit cernere Christianorum circumstantium ardorem, qui per medios satellites, fustuario eorum neglecto, ad cruces accurrere, alij vt sudaria sua martyrum sanguine imbuerent, alij vt ex vestium limbo aliquid detraherent, alij, vt reliquiarum loco, aliud aliquid auferrent.

Hic fuit militum Christi fœlix exitus, qui fortiter dimicantes, gloriosam ex hoste retulere victoriam. Vt autem innocentia eorum omnibus patefieret, permisit DEVS, vt Fazamburus curaret hic erigi hastam, in qua descripta erat mortis sententia.

*DE PIETATE A CHRISTIANIS
post dictam necem de-
clarata.*

CAPVT VLTIMUM.

QVAMVIS Fazamburus non parum succenderet ijs, qui sancta quadam vi reliquias quasdam à seruis Dei eripuissent, ideoque mandasset satellitibus, vt fustibus cogèrent omnes ad repetendum Nangasachum; tamen postquam domum redijt, tam multi vndique confluxere, vt aliquid de vestibus Martyrum abscinderent, vt multi in crucibus manserint non satis decenter contecti, & singillatim nouem religiosi. Quare prouisor confraternitatis Misericordiæ eorum corpora certis storeis, loco vestium, operiri curauit.

Eadem religione multi etiam à remotis regionibus

nibus tanto numero concurrere, vt Fazamburus cō-
 pulsus fuerit duplicatis custodib⁹ aditum eis præclu-
 dere; ipsiq; militū ducibus sub vitæ amittendę pœna
 iubere, ne vllum crucifixorum corpus sinerent aufer-
 ri. Verum nec hac seueritate cohiberi potuit eorum
 pietas; permulti enim prætextu aliorum negotiorū
 transigendorum versus collem illum deflectebant,
 tantum vt reliquias seruorum Dei venerarētur. Mul-
 ta alia in hoc argumento adiungi possent, quæ breui-
 raris causā prætermitto. Id tantum dico, ex glorioso
 hoc martyrio illum extitisse fructum, quod omnes
 Christiani, tam veteres, quam noui egregiè in sancta
 fide sint confirmati, viuumq; æternæ salutis deside-
 rium in se excitarint, ac firmiter apud animum suum
 constituerint pro cōfessione Christiani nominis vitā
 dare. Iamq; animaduertūt huius martyrij prognosti-
 con fuisse cruces miraculose repertas alterā in Oba-
 ma anno 89. alterā in Faconda, anno 92. Quare & fir-
 missima spe tenentur vberrimæ messis consecuturæ.
 Ipsi quoq; gentiles qui spectaculo interfuerunt, ve-
 hemēter commoti sunt ex gaudio, quo viginti illi Dei
 serui crucem conscenderunt, & fortitudine, qua, cer-
 ti de cœlesti præmio omnem humanam intelligentiā
 longe excedente, mortem tolerarunt. Et iam nō-
 nulli Nangasachum, recipiendi sacri lauacri
 causā, quod obnixè postulant,
 aduenerunt.

F S

HI.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint text at the bottom of the page, possibly a signature or date.

HISTORICA RELATIO
Alter,
DE LEGATIONE
NE REGIS CINEN-
SIVM AD TAICOSAMAM
REGEM IAPONVM ANNO
M. D. XCVI. INSTI-
TVTA.

ET DE HORRIFICIS PRO-
*digijs Legationem proxime ante-
gressis.*

A

R. P. LVDOVICO FROIS SOCIE-
tatis IESV ad R. P. Claudium Aquaiuam
eiusdem Societatis Præpositum
Generalem missa.

AD MODVM REVEREN-
DE IN CHRISTO P.

ANNO SUPERIORE 1595. præ-
ter annuas, missus est ad P.V. peculia-
ris Tractatus, in quo prolixè expone-
batur rerum Iaponicarum status: cõ-
uersiones item, perturbationes, &
multorum in Tenza interneciones, quæ accidere,
postquam Taico hic dicitur, qui alibi Taicosama: ne-
potem Quabacondonum ad eadem designauit. De-
inde, quemadmodum eodem furore longius serpente,
& cor eius exedente, post abscessum nauis Lusitanæ
mandauerit, nonnullos Dominos, quorum nomina
ipsi delata erant, extingui. Vnde factum est, vt alij
multi vehementer reformidarent, ne breui eiusdem
alex periculum subituri essent: inter quos fuit Asano-
dangius vna cum filio, vt mox dicitur.

Quod ad res Coraianas attinet, sciendum est, Au-
gustinum Eeunecamedonum, omnes conatus, omnèq;
industriam, quantam potuit, pro autoritate qua vale-
bat, adhibuisse, vt Cinarum Regi persuaderet, missio-
nem Legatorum ad Taico: quod cum esset difficilli-
mum, multis videbatur nunquam fieri posse: quare
mirum non est, rem in biennium, eoque amplius ex-
tractam. Et quia Cineasæ adorabantur Iaponios è
Coraiana insula non egressuros, nec maritima pro-
pugnacula, quæ excitarent, ante deserturos, quam fir-
ma pax

ma pax inter Regem Cinarum & Taiconi confecta
 esset: Iuquequi Cinenfis, senex, & prudentiæ aliorū-
 que excellentium donorum laude percelebris in se
 suscepit prouinciam cum Rege Cinenfi agendi, ra-
 tionesque & modum excogitandi ineundę pacis cum
 Iaponensibus. Qui tandem post rationes multas (Rex
 enim Cinæ per summam arrogantiam arbitratur se
 totius orbis Dominum, sibi que nullum esse similem)
 iussit indicari Taico, nec decens, nec conueniens esse,
 vt Dairi, hominem priuatum & Iaponiæ Regi subie-
 ctum, pristinum dignitatis locum retinere permitter-
 ret: quando ipse sua industria, & fortitudine sexaginta
 sex Iaponiæ regna suo imperio subiecisset. Ea si ho-
 minem exuisset, promittebat se coronam, titulumq;
 regium missurum, & per eosdem Legatos pariter re-
 sponsurum ad capita à Taico cum conditionibus &
 pactis de deserendo profus à Iaponijs Coraiano re-
 gno, ac Iapone repetendo, missa. Itaque duo Princi-
 pes viri legationem obituri Pachino, magno cum fa-
 ctu & multo comitatu stipati Coraiam vsque ad Pro-
 pugnaculum Augustini venire, vt inde porrò cum
 Iuquequi iter profecerentur in Iaponiam.

Augustinus videns Taici votum desideriumque
 optatos habere successus, per famulum quendam suū
 scriptum ad eum dedit, quo significauit, Legatos Re-
 gis Cinenfis iam Coraiam appulso esse, qui nuncius
 ingétem attulit Taico voluptatem. Inde post aliquot
 dies ex Coraiano regno reuertere, Augustinus, &
 Scimanus Camedonus Gubernator Nangasachanus.
 proq; maiori securitate secum Iuquequi senem Nā-
 goiam vsq; duxerunt, vt inde Meacum, quod & fece-
 re, iter instituerent, relicto ibi sene, donec à Taico vo-
 caretur.

caretur.

caretur. Ambo ab eo recepti sunt cum rara benevolentia significatione, & Augustino quidem Fuscini attributum est palatium nouum & amplissimū, quod fuerat fratris Quabacundoni, & nepotis Taico in vrbe noua, vbi & ipse nunc sedem suam habet: neq; tamen tunc aperte declarauit, quo beneficiorum genere remunerari statuisset tot tantaq; officia ab eo præstita; nec ante videtur aliquid perfecturus, quam legatio finem suum consecuta sit, & fœdera pacis confecta.

Legati interea Regis Cinensis hærebant in dictis propugnaculis maritimis regni Coraiani, cum magna militum, exploratorumq; manu ab Augustino ibidē relicta, ne tumultus aliquis oriretur. Cur autem æquo diutius prorogata fuerit eorum in Iaponiā profectio, non alia causa fuit, quam quod Taico incredibili cupiditate flagrans, amplificandi nominis sui gloriam, & perpetuam memoriam apud posteros potentia & magnificentia suæ relinquendi, prorsus constituerit dictos Legatos splendidissimo, & omnibus numeris absolutissimo apparatu & pompa excipere. Ac primo quidem decreuit, illis præbere spectadum ingentem numerum equitum ex omnibus Iaponiæ regnis coactum, & iam habet apud se catalogum centū millium, præter eos quos suapte sponte adiunget. In hunc equitatum se inseret vniuersa Iaponiæ nobilitas tanto splendore, ostentatione, & apparatu, vt vere dici possit, nunquam conspectam, nec in veteribus Iaponum historijs lectam hac notabiliorem vel illustriorem. Et quoniam omnes nobiles vti res est magni poderis, enixè laborant, ne vel minimam causam dent Taico alicuius offensusunculæ, sit, vt nihil aliud in au-

la tra-

la tractetur, quam quis vestium cultu, splendoreque apparatus cæteros sit superaturus. Quanquam dubiū non est, tam eos q̄ in Coraiano regno hæctenus fuere ob ingentes sumptus in eo factos, & penuriam pecuniarum ex diuturna illa commoratione profectam, quam qui in Iaponia sedem suam habent, eo quod continenter Taicum in operibus magnificis excitandis iuuerunt, magnas rei familiaris angustias, noua hac profusione perpeffuros: coguntur enim quidam oppignerare suas ditiones, alij vectigalia, & quicquid habent, vt voluntati Taici fiat satis. Eam ob rem nobilis quidam Meaci Patribus dixit: Si mihi qui non sum ex locupletissimis aulae, imò multo ære alieno obstrictus, pro vestitu, cæteroque cultu & ornatu faciendus sumptus est pro his spectaculis duorum milium quingentorum Taes, hoc est, aureorum scutorum, quid facient alij nobiles me ditiores? atque hinc possunt, inquiebat, RR. VV. magnitudinē sumptuum æstimare.

In vrbe Ozacana, tribus Leucis à Sacai disiuncta, & constituta in via versus Meacum immensus fit apparatus, in palatijs & propugnaculis Taico, vbi opere visendo & stupendo, moles excitantur. In ijs extrui curauit aulam mille tatamis (storeæ elegantissimæ genus est) opertam cum suis fimbrijs, damasceenis, holosericis, aureis; & vt aliàs scriptum est, quælibet harum storearum octo palmos longa, quatuor lata est. Hæc aula è ligno maximi precij ædificata est, tantoque auro intus nitet, vt pene incredibile videatur. Quanquam dum ad culmen perducta est, videtur Deus vanam illam ostentationem in opere tam magnifico hoc anno castigare voluisse;

luisse;

luisse; quo tanta Ozacæ imbrium copia extitit, ut murorum alter, quo aula nitebatur, labefactus corruerit: ex qua ruina non parua eius inclinatio secuta est: verum, ut ille admodum industrius est & sollicitus, fertur breuissimo tempore, sumptibus subditorum qui continenter in eius operibus moliendis laborat, in pristinam formam & decus eam restituisse. Ac scribunt certe Patres operarum numerum esse capitum centum millium, remque esse commiserationis plenissimam, nocturnis æque ac diurnis horis tantam mortalium turbam distineri, alios immensis saxis, alios lignis palatiorum, quæ Quabacondoni fuere Meaco Fuscimum, hoc est, leucarum duarum spatio, conuehendis, alios denique fabricandis nouis propugnaculis, turribusque altissimis. Miseri illi semper pedibus in aquis consistunt, humeris laceris & conuulneratis. Qui verò ex desperatione fugiunt, sæpenumero confestim mactantur: è quibus in loco, dicto Furicaua, quodam die mane occisi sunt nouem: nec alia de causa, quam quod laboribus fracti & viribus defecti consilium fugæ inijsent.

Ante hanc aulam in planitie pulcherrima, iussit erigi Theatrum ad agendas Comædias, vtrinque verò nonnullo interuallo diuulsas turres binas trium quatuorue contignationum, quarum altera ob frequentiam imbrium non diu constitit, suoque lapsu tres quatuorue homines obtriuuit. Tantum studium posuit Taico in absoluendo hoc theatro, ut voluerit illud omnibus ædificijs à se hæcenus fabrefactis, elegantia, perfectione, & impensis antecellere. Colunæ, quæ lignæ sunt, pauimentum, & laquearia, obducta sunt atra Sandaracha, quæ in hac regione vocatur Vrusci,

Vrusci, & lucet instar speculi. Totum autem opus est inauratum Nascinsi, quod est aurum molitum in puluere cum magno artificio rerum in eo expressarum. Laquearia varia sculptura, & ingenti laminarum inauratarum copia, nitent. Excitantur & aliæ ædes admodum magnificæ & venustæ circum ipsum propugnaculum.

Vt autem tam variæ & magnæ extruções celerime, & accuratissimè absoluantur, omnes fabros lignarios, ferrarios, aurifices, pictores, aliosque opifices, quotquot inueniri possunt, euocat, non solum Meaco, eiusque finibus, sed ex omnibus vicinis regnis. Mandauit quoque renouari primariam turrem vrbs Ozacensis, & altius, hoc est, in septimam vsque contignationem educi.

Fossam item propugnaculi magnifico ponte sterni voluit, per quem iter esset ad dictam aulam, operiri que tegulis inauratis, in medio autem ponte eminere turriculam duorum solariorum, quæ in quaternis angulis protensum habeat certum vexilli genus, octonos vel nouenos palmos longum, quaternos latum ex aurichalco aurato, varia volucrum arborumque ex eo pendente sculptura. Si radios Solis excipiat, splendorem egregium reddit, & nouum turri conciliat ornatum. Ligna supra vtrinque transfuersè posita ad innitendum, auro subactò fulgent, pauimentum quoque ipsum tot magni pretij illustre est ornamentis, tamque mirifico opere, laminis auro illitis intermicantibus, à præstantibus Magistris elaboratum est, vt gubernator Sacaianus Patri cuidam de nostris, cum sermo de hac structura incidisset, affirmaret in solo ponte, qui decem plus minus cubitorum amplitudine patet, in

G

auro

auro & arte sumptum factum quindecim milium aureorum.

In nouam urbem Fuscimum, quam ædificauit, ut induceret flumen, mandauit, in fronte alterius partis fluminis extrui propugnaculum & palatia: & si fama credendum est, ac oculis, videtur illud magnificentius futurum illo, in quo nunc commoratur: rapidissimo autem flumini imponit pontem elegantissimum, ut per eum pateat aditus ex palatio, in quo ipse degit, ad nouum propugnaculum.

Decreuit quoq; & iam operi admotæ sunt manus, excelsum montem & magnum, palatio Fuscimensi versus Meacum vicinum deducere in vallem, non alia de causa, quam quod arcem vel propugnaculum inumbret. Deniq; in dies vacat excogitandis reb⁹ nouis & admirabilib. quæ hominib. videntur impossibiles.

Cum itaq; hic sit rerum status, ut iam dictum est; & Taico sit tanta præditus prudentia, eo omnes eius cogitationes & curæ feruntur, ut æternam sui apud posteros relinquat memoriam, ac ut aliquando conueri possit filium suum ad primam Iaponiæ dignitatem euectum. In hunc finem præcepit, filiolum iam triennem Fuscimo venire Meacum itinere duarum leucarum, ad visitandum prima vice Dairi (qui ut crebro aliàs dictum est, proprius & natiuus Rex est, ac Dominus Iaponiæ) ad obtinendam ab eo Quabacondoni dignitatem: ea enim per mortem alterius Quabacondoni nepotis Taico, quem superiore anno traditari curauit, adhuc vacabat. Itaq; tertio Iunij mensis, præsentis anni 96. die filiulus, nomine Firoi, ingressus est Meacum, cum tota nobilitate Iaponica, tanto splendore & apparatu quanto fieri potuit.

Primum

Primum custodes corporis, qui comitari debebāt, immoti in suo loco ordine consistebant, duarum leucarum spatium, hoc est, à Fuscimo vsque Iurazu, & in quaque via vtrinque stabant milites armati septuaginta sex.

Tantus autem hominum numerus comitabatur, vt cum primi peruenissent in Iurazu, primarij Domini Fuscimo discedere inciperent.

Taico duobus ante diebus Meacum concesserat, vt pararet locū & habitationes filio: omnibusq; paratis obuiam processit filio, vt eum exciperet. itaq; filij lecticā ascendit, brachijs complexus est amantissimè, signa multa paterni amoris declarans.

Ingens hæc hominum multitudo, magno ordine, quisq; suo dignitatis gradu, procedebat. Quidā Domini admodū nobiles, qui dicuntur Sciondaibu prodibant equites vario colore vestimentorum. Gugi & milites omnes candidè more Cinensium, vsq; ad talos, induti erant, cum pileolis, quæ hic vocantur Camuri, latine, coronæ.

Ieiasus, qui post Taico, maximus est Iaponiæ Dominus, proximè post lecticam filij inuehebatur in lectica item splendidè & magnifice ornata, cum dignitate, quam acceperat à Daibu (quæ est è maximis in domo Dairi) multis corporis custodibus stipatus.

Post hunc insequabatur Cicugendonus trium Regnorum Dominus pueri pædagogus, & alia quadam dignitate magna illustris, cui nomen est Dainango, atque etiam prodibat in lectica. Ordine deinde succedebant alij quinq; Domini, qui præ se ferunt titulum de Chunango, & asseclas habebant ab alijs discrepantes.

Gubernator Meacensis eques, ante se habebat septem aut octo pueros nobiles indutos veste cocinea, ob pulchritudinem & speciem ex omnibus delectos. Ac Taico quidem, quando occurrit filiolo, pro recreatione hos pueros ad se vocavit, nullumque finem fecit collaudandi eorum venustatem & formam.

Latus gubernatoris stipabant milites centum, quorum quilibet humeris gestabat suam Lagrimatā, (id genus est armorum Iaponicorum) & vaginas machærarum atq; sicutum laminis aureis ornatas, nonnulli erant induti habitu conchyliato, alij lineo varia arte depicto, quod mirificum afferebat splendorem. lanceæ & fistulæ, quæ postremum locum tenebant, erant innumerabiles.

Toti huic turbæ tam magnæ præferebantur dona à puero ipsi Dairi offerenda multis arcis grandibus inclusa, quarum quædam vndique erant contextæ pannis aureis & sericis, quædam vero nudæ, & inauratæ ac pretiosissimis lapidibus artificiosè distinctæ.

Præterea sequebantur equi vndecim auro argentoque onusti: quorum curatores iuxta incedebant nobilissimis vestibus amicti. Tertio post die abiit puer ad faciendum Sandai ipsi Dairi, hoc est, ad inclinandum ter caput ante ipsum vsq; ad tatamos vel storeas. Atque hæc profectio celebriore apparatu, pompa & ostentatione instituta est, quam prior Fuscimo Meacum. Receptus est à Dairi magna benevolentia eodemq; die more Iaponico splendidum epulum datum est in ædibus Dairi. Altero die comædiæ, & præclarissimæ actiones scenicæ habitæ sunt, in quibus persona ipsius Taici, Ieiaso, & Cicugendoni repræsentabatur. Tertio item die comædiæ habitæ sunt, aliæq; multa

multa spectacula periucunda, ac sub vesperam Fuscimum repetitum. Puer vehebatur in rheda admodū nobili, & splendide ornata, in qua erat & Taico pater & Cicugendonus pædagogus. In hac celebritate magna fuit nominum mutatio, & in nobilibus ad gradus, honores, & dignitates insignis facta accessio.

Quoniam in Iaponia admodum vsitata fuit nouitas, ad quam huius regionis incolæ vehementer sunt procliuēs, siue illa ex bellis, siue ex tumultibus & seditionibus originem traxerit, factum est vt cōuersio, vicissitudoq; omnium rerū fuerit tā ordinaria, vt res esset magna admiratione dignissima, si quādo ad breue tempus pace & tranquillitate Reipub. fruerentur. Quando hic Taico cogitauit absolutum Iaponiæ imperium sibi vsurpare, multum primis annis regni sui laborauit vt omnia sexaginta sex Iaponiæ regna ad pacem vniuersalem, & communem tranquillitatem reuocaret: cum enim Iaponensium animi nondū essent subacti, sed potius liberi, insolētes, ad bella & tumultus propensi, ægrè potuere sub iugum Imperij vnus pertrahi. Verum cum ille multis artibus, bellica potētia, ac in primis admirabili prudentia, in omnib. difficultatibus superandis, ad obtinendū suum scopū vteretur, tandē omnes suo imperio subiugauit, alios trucidando, alios exilio mulctando, potentes & magnos deprimendo, ignobiles & humilis fortunę extollēdo: sic prorsus, vt pro re certissima affirmetur, quantum colligi potest ex veteribus Iaponiæ historijs, nunquā floruisse pacem tam generalem, nec tranquillitatē vnquam extitisse tantam, quantam sub hoc monarcha omnes experiuntur. Etenim, non solū sublata sunt latrocinia quotidiana, ac prædones publici, sed q̄ totam

Iaponiam imprimis affligebat, perpetui illi pyratae defecere, qui omnia labefactabant & vastabant; quibus calamitatibus mare æque ac terra in Iaponia oppressa iacebant. Et quamuis nomen eius ubiq; sit formidabile & metuendum, eiusq; edicta omnibus in locis magni fiant, & idcirco quotquot faciunt itinera, aut nauigant, immunes sint ab omnibus latronibus & grassatoribus, tamen ad tantum fastum, opesq; tantas, non nisi summa vi, & tyrannica potentia peruenit. Vnum tantum illi restabat, ut ad supremum honorem Iaponiæ pertingeret, & dignitate exueret Regem natium Dairi, antecessorum suorum ratione, Dominum generalem vniuersæ Iaponiæ, vsurparetque sceptrum & coronam: nam, quantum pertinet ad Dominium, postquam factus est Dominus Tenzæ, illud obtinet & possidet absolute. Cæterum, quia Dominus Deus noster execratur omnem arrogantiam & temeritatem, postquam eius antecessor Nobunanga voluit cultu diuino affici, Deus non distulit diu vindictam tanti sceleris: nam intra decem & octo dies fuit trucidatus, combustus, & sic extinctus, ut post incendium illud ne minimum quidem ex rebus eius superfuerit.

Verum ut redeamus ad Taico, is, à quo tempore regnum iniit, Principes & Dominos Iaponiæ semper miserabiliter afflixit, tam in bello Coraiano, quam in ædificijs suis & structuris infinitis excitandis, quibus continenter operam suam locare debuerant. Consequenter verò afflixit & eorum famulos. Accedit, quod rarò vel ad breue tempus eis potestatem fecerit, ut Regna sua & status inuisere possent, imò vult eos cum vxoribus & liberis sedem in aula sua figere: idq; facit, quod vereatur, ne vsquam coniuratio aliqua, vel seditio contra
suam

suam personā excitetur. Nunc verò, quoniā cogitat hac legatione Cinēsi magnificentiā & potentiā suam ostentare; incredibiles, & intolerabiles impensas omnib. Dominis imperavit, quibus nouo ære alieno se cū magna afflictione & difficultate obligare cogētur.

Dum ergo Taico operam dat maximis quibusque rebus in futuram celebritatē comparandis, & in dies noua præscribit, quæ fieri debeant, nulla commiseratione in pauperes, quos cōtra omnem rationem nocturno diurnoque labore exhaurit, *DEVS* Opt. Max. contra, iram suam tam luculentis signis prodigijsque prodit, vt tota Iaponia iam magno sit metu & terrore percussa.

In exitu anni præteriti, & initio præsentis 96. Taico, non longè à morte abfuit, tam graui enim morbo decubuit, vt nulli ad se aditum daret: licet cum primarijs quibusdam, quibus multū fidebat, ageret de modo quo filius possit permanere in Tenza. Verum occulto Dei iudicio, cum minima vitæ spes suppeteret, sanitati restitutus est, ac subito Ozaca excessit, flumine delatus Fuscimū: quo tempore pro custodia corporis secum ducebat trecentos sclopentarios, qui vtramque fluuij ripam claudebant sic vt ex quaque parte essent quinquaginta supra centum ad defensionem nauis. Atq; hinc aduertere licet, quam sedulus esse incipiat in custodiendo corpore. Iam restat, vt paulatim commemoremus quæ toto hoc anno contraria his prosperis successibus Taico acciderint.

Cum hic rerum esset status, & Taico incredibili cupiditate flagraret, magnificentiæ potentięque suæ apud Cinensium legatos immortalē relinquere memoriā, ex improviso memorabile quiddam incidit ex

quo multi verebantur redundaturū notabile damnū ad Augustinum. Etenim, postquam ipse cum Scimano Camidono Governatore Nangasachano ex Corai Nangoiam reuertisset, vbi senē illum Cinensem Iuquequi hominē callidissimum & Legatorum comitē reliquerant: deinde ambo rursus Meaco celerrimē per Nangoiā iter instituerent in Corai, ad deducēdos inde duos Legatos vna cum Iaponio exercitu, qui in illis partibus distributus est per arces maritimas intra quinquennium à Iaponijs exstructas: cum inquam, in hoc itinere sex aut septem tantum leucis ab insula, dicta Iquinosama, abessent, certo cognouerunt, præcipuum Legatum adhuc ætate iuuenem, & multorū aulicorum consanguineum, cui in primis huius pacis, & dignitatis Taici negotia erant cōmissa, nocte quadam fugisse versus Cinam. Cuius fugæ causam fuisse quidam dictitabant, quod nimium esset prorogatum tempus in Corai, quo vocari in Iaponem à Taico debuissent: deinde quod Mandarinī à natura sint abiecti & angusti animi, & in re bellica non exercitati, ac ideo suspectum habuerint tantum præsidium propugnaculis impositum. Addunt gentilem quendam Iaponium, æmulum Christiani cuiusdam primario illi Legato magnū iniecissee metum, dum persuadere homini conatur diurnæ huius moræ vel potius captiuitatis nullam aliam esse causam, quam quod Taico sic vlcisci videatur creberrimas iniurias exercitui Iaponio in Corai à Cinensibus illatas, itaq; si diutius maneret obscurum vitæ aditurum discrimen. Siue autem ob hanc causam, quæ ceteris videtur verisimilior, siue ob alias, quæ incertæ sunt, Legatus dictus fuga elapsus sit; id constat, eum nocte

intem-

intempesta equi beneficio, nullo animaduertente, elapsum, nec è fuga retractum, licet Iaponij magno studio fugientem per multas leucas sint insecuti. Hac re cognita Scimanus Camo Nangoia mox se Meacū contulit, vt Taicum fugæ certiozem redderet: Augustinus autem properauit Corai, vt alterum Legatum inde secum abduceret. Diuino autem fauore factum est, Augustinum hominem alioquin pium, & intimum Ecclesiæ amicum ob hanc fugam Taici gratia, cum multos haberet qui ei obloquerentur, non excidisse, imò ipsum Taicum omnem indignationem in ipsum Legatum, qui aufugerat, irridendo eius ignorantiam & imperitiam, reiecisse.

Interea verò dum Augustinus pro altero Legato euocando abit in Corai: Scimanus Camo Nangoiā reuertit, vt inde Iuquequi secum deduceret Meacum, qui Fuscimi à Taico humaniter, magnaq; amoris significatione receptus est, licet & ipse senex, vti non minus callidus est, vicissim quoque magna beneuolentiæ signa rependit. Iuquequi munus illi de suo obtulit quadringentas septuaginta partes panni Damasceni è Cina, viginti cistas serici rasi, vicenas item partes panni aurei Cinensis, partes auri 70. libras centū serici torti purpurei, camelos binos, equos binos, & totidem mulas. Taico verò contra duplex epulum ei præbuit. Alterum publicum cum omni apparatu & ministerio Iaponico: alterū in contignationibus propugnaculi idque solarum sceminarum ministerio, cū mensis ex auro solido, quæ vt aliàs scriptum, latitudinem tantum duorum palmorum habent in quadro. Vasa quoque quibus inferebatur oriza, erant aurea. Cū verò Iuquequi deinde cuperet sibi fieri pote-

statem discedendi versus Sacaiū, vt ibi expectaret Legatum, Taico illum donauit duplicibus armis integris, xipho machæris duabus, pugionibus, lanceisque magna arte & ingenio elaboratis: atq; hæc non obtulit pro munere in Cinam deferendo, sed tantum in signum amoris, & præludium sequentium. Hæc facta sunt Fuscimi: vnde discedentem comitatus est Taico, donec conscendisset nauē pulcherrimā & nobilissimā pro Taico confectā, quando in fluminibus aliquam captat recreationē. Eam frater noster quidam vidit & ingressus est, asseritq; esse videnos cubitos lōgā, auro subacto vndiq; cum suis cubiculis alijsq; locis, vsq; ad ipsos remos inauratam.

Augustinus, vt appulit in Corai, dū cogitat gratissimum se Taico facturū, si cum secundo Legato iter versus Meacū acceleraret, idq; citius, quā ille optabat, cursorem magno studio amādauit Pachinum, cum legati secundi litteris ad Colaos, qui aulā Regis Cinēsis gubernant, vt rei statū Regi patefacereat: Ex alia verò parte lēbum vnum destinauit ad Taico, vt ille quoq; de omnibus redderetur certior. Responsum Pachino allatū est, in aula ignotam fuisse fugam legati, sed nec causam exploratam fuisse, cur ille tam turpem fugam cum summo Regis Cinensis dedecore coniunctā sit molitus. Rex autē, vt primum de fuga cognouit, iussit Legatum compingi in vincula, patremq; eius & consanguineos omnibus exui bonis instar hominum vilium, & rusticorum pauperum: alterū verò Legatum voluit à sapientia in aula ab omnibus prædicari, in eūque nomen, auctoritatem & potestatem primi transferri: ordinauit quoq; Patri secundo dono dari quinque scutatorum millia, ob rem præclare à filio gestam,
addi

addiditque, Legato, qui principem locum obtinuis-
set, amplam relinquendam potestatem tractandi de
multis negotijs, quæ Rex Cinarum Taico de integro
proponenda iudicasset.

Hoc aulæ responso vehementer recreatus est Au-
gustinus, & interea dum secundum expectat respon-
sum à Cinenſi Rege, affertur responſum ad id quod
ipſe ſcripſerat Taico: tres enim gubernatores vel aulæ
Præfecti ex parte ipſius ſcribebant, vt faceret, quod
præciſe Taicus conſtituiſſet, & conſeſtim cum altero
Legato aduolaret: & quia hi tres Præfecti magni e-
rant amici Auguſtini, hortabantur eum, vt mox poſt
acceptas litteras nauigaret verſus Iaponiam, ſi noller
periculum & Status ſui & vitæ inire. Itaque & ſubi-
to cum Legato inde diſceſſit, & Nangoiam peruenit
ſub finem menſis Iulij. Legatus ferebat ſecum Regis
Cinæ litteras, ſigillum, & quicquid reliquerat alter,
qui diſfugerat ex arce Coraiana, cum alijs omni-
bus rebus, quæ Auguſtinus expectabat Pachino.
Maior pars eorum, qui primo adhæſerant Legato,
adiunxit ſe ſecundo, è quibus fuit ſenex ſeptuagena-
rius primi Legati magiſter, quemque dicunt o-
mnium Cinenſium optimum & eruditiffimum. Le-
gatus hic ſecum ducebat homines trecentos, è qui-
bus ducenti quinquaginta erant equites: ipſe ſolus
in lecto humeris octo hominum ferebatur. Qui
hominem viderunt, aiunt, fuiſſe grauem, fi-
de dignum, multisque præditum donis: Auguſti-
nus ex mandato Taici maiorem copiarum partem
reliquit in Corai, donec pacis conditiones initæ
fuerint. Nangoiæ commoratus eſt ad dies octo,
vt Legatus caperet quietem: ibique tam ſplen-
didè

dide & lautè habitus est, quam vsquam in Iaponia fieri poterat. Inde progressi sunt Sacaium, vbi Iuquequi eos præstolabatur.

Huc vbi puenit Augustinus, mox, duobus illis ibi relictis, contendit Fuscimum, cuius aduentus Taico fuit gratissimus: nam cum multa benevolentia & amoris argumenta in eo recipiendo demonstrasset, tam multa in multorum illustrium Dominorum præsentia in eius laudem dixit, agens ei gratias tum ob labores quos in Coraiano bello sustinisset, tum ob diurnam absentiam à domo sua solo sui amore toleratam, vt à lachrymis se non potuerit continere. Addebat, sibi probè constare, cui in similibus negotijs, & maximi momenti rebus confidere debuerit. Et licet nonnulli dictarent, nunquam hoc pacis negotium conficiendum esse, res ab eo gestas per calumniam vellicando, se tamen has fabulas nunquam ad suas aures admisisse, ob summam fiduciam quam in Ecunocamo posuisset. Subiūgebat deinde, minimè se ignorare rem hanc etiam ante biennium, trienniumue confici potuisse, si non Toranusque, homo ter execrandus, & capitalis ipsius hostis obstitisset: quem dicebat se simulatq; è Corai reuerteret de medio sublatum, hancq; pœnam meritis eius lōge fore inferiorem: tamē expenso accuratius facto in gratiam ipsius Ecunocami se vitam ei condonaturum: atq; ita tractaturum, vt omni auctoritate exueretur. Augustinus pro tanta regis benevolentia & fauore immensas egit gratias, quod autem ad Toranusque attineret, nō fuisse aliam inter ipsos dissensionem, quam quod cū belli Coraiani principatus sibi delatus esset, Toranusque vti miles id grauitè tulerit, existimans se illum

lum

lum consecuturum. Tantum autem amorem Taico erga Augustinum declaravit, ut vulgi sermone ferretur, Augustinum ad magnos honores & opes à Taico euehendum.

Quod ad Toranusuque attinet, fuit is puer à Taico educatus, & primo fuit honorarius eius in aula minister, deinde ob officia præstita, in præteritorum annorum remunerationem regni Fingensis pars ei assignata est: nam alteram dederat Augustino. Verum ille semper se infestum Augustino præbuit, Patribus quoq; & toti Christianæ religioni; imò flagrante hac persecutione, hic vnus fuit ex illis, qui audacius contra Christianos locutus est. Ceterum Augustinus, neglectis & dissimulatis eius calumnijs, tam moderatè & benigne cum homine egit, ut Domini, alijq; nobiles valde mirarentur Augustinum nec verbis, nec literis quidquam mali de illo prodidisse. Sed, quia Deus veritatem amat, & omnem fastum, arrogantiamque abominatur, tandem ad aures Taici multæ graues querelæ de rebus in Corai ab eo gestis perlatae sunt: quocirca & eum confestim euocauit Fuscimum, & capita accusationis illi patefieri curauit, addens se illū ilico priuaturum fuisse vita, nisi è prima pueritia sibi seruiuisset: tantum, in conspectum suum ne prodiret amplius, in solius filij sui posset. Itaque quo in excelso loco ante fuerat, hoc nunc profundius in infimum locum deiectus est: non sine manifesto diuinæ vindictæ testimonio. Quia tamen multos habet apud regem deprecatores & fautores, videtur suo tempore in gratiam restituendus, licet inter aulicos nunquam notam infamiæ sit abstersurus.

Trucidarat in Corai iuuenem nobilem à prima ætate

tate Christianum, quem quia locuples erat & corpore robusto, in numerum famulorum suorum adsciverat: trucidarat autem ob verbum vnum prolatum, quod displicuerat. Nam cum iuberet, ut sibi ventrem difsecaret, respondit adolescens, se esse Christianum, diuina lege verari ne quis se ipse interimat, ille verò lancea eius pectus transuerberari iussit, dicens, animi abiecti pusillique argumentum esse quod nolit desæuire in ventrem. Tum iuuenis: Domine, inquit, non te latere potest, quam ab omni trepidatione fuerim alienus in omnibus præliorum conflictibus, ac in primis in periculosissimis quibusque immanium hostium incurfibus: ut verò & nunc experiare, quantum à me illa animi abiectio absit, abiecto in terram ense & pugione, facto signo crucis, e-latis manibus: Ecce offero hic ceruices; abscindatur, si ita placet, à ceruicibus caput. Et mox immanis ille Dominus eum necari iussit: licet eum facti postea pœnituerit, dixeritque: Christiani quoque pro honore suo tuendo dimicant, sed dissimiliter ab alijs hominibus. Venio ad prodigia.

Primum prodigium fuit, quod die Iulij vigesimo secundo anni 96. qui sacer est B. Mariæ Magdalena, quoque Taico epulum præbuit Iuquequi, per totum diem Meaci eiusque finitimis locis, atq; etiam Fuscimi in magna copia pluerit cineribus minutis, quibus recta, montes, arbores quasi niue operiebantur: totoque illo die tanta fuit aeris caligo, ut multi capite dolerent, plurimis cor mœrore & melancholia obrueretur. Pater quidam ex Meacensi ditione digressus cinerem illum in has partes Scimanas attulit, ut eos Patribus & fratribus in argumentum veritatis ostenderet.

ret. Eodem die Ozacæ & Sacaiæ pluit minutissima arena, non nihil colorata.

Secundum prodigium, vt scribit quidam Pater degens Meaci, fuit, quod superiori pluuiæ mox successit copiosissima pluuiæ candidorum longorumque capillorum, qui nihil distare videbatur à capillis mulieris vetulæ; nisi quod essent illis molliores: deinde quod in ignem coniecti non reddebant odorem terræ, vt veri & naturales. Hæc pluuiæ Meaci durauit ad diem medium: in regnis verò ad Septentrionem sitis, vt Iechu, Iechingo, Scimano, & Noto tanta copia delapsa est, vt tota terra, omniaque tecta huiusmodi capillis essent operta: quæ res vt erat noua & insolita, ita non exiguum stuporem omnibus attulit, & magnū etiam terrorem incussit. Aliquot huiusmodi capillos Patri nostro Ozacæ degenti Augustinus Ecunecamedonus, & Dominus Paulus de Scinga, atq; etiam Fuscigennai gentilis, qui præest ædificijs Taici, misit.

Tertium fuit, quod sub Augusti mensis medium, versus eam partem Occidentis, quæ declinat in Septentrionē cœperit apparere cometa prælōgis crinibus, specieq; horribili, tam densis offusus vaporibus, vt color eius discerni nō posset. Famuli Iuquequi Cinenfes, qui tunc cum eo versabantur Fuscini conspecto cometa exclamarunt sua lingua: Vaza, vaza, hoc est, res mali ominis, res mali ominis, sicut exitus postea demonstrauit. Apparuit in loco cœli admodū demisso, & duodecim vel quindecim dies perdurauit.

Mense Maio vno momento facta est Fuscini omnium rerum vicissitudo & perturbatio. Vnus è præcipuis nobilibus, qui in magna gratia nunc sunt apud

Taico,

Taico, potentiaque & opibus florebat, capitalis erat inimicus alterius magni Domini, qui olim potentia vel æquabat ipsum vel etiam superabat, sed nunc in gratia Taici amplius non erat. Hic, inquam, tam gratus & familiaris Taico, veritus ne alter in pristinam gratiam, dignitatem & statum aliquando restituere-
 tur: nomen eius quod erat Asonodanzi detulit apud Taico, quasi ipse cum filio particeps fuisset coniurationis Quabacondoni: & quia videbat Taicum, qui non ignorabat totam illam accusationem ex odio profectam, suis verbis non plenam fidem præstare, excogitavit callidum huiusmodi cõmentum. Secretarius Asonodanzi gratia ipsius exciderat multatus exilio: hunc ad se nefarius homo vocavit, illicque auctor fuit, ut scriptum, quale ille volebat, conficeret, & nomen Domini, cui servierat, imitando eius characteres subscriberet, addita promissione, si faceret, se procuraturum ei annum redditum quatuor milium saccorum orizæ, ac præterea obligatione ad bellum eundi, aliorumque onerum soluturum. Conditionem accepit Secretarius, & scriptum, uti alter optarat, confecit. Illud autem, homo versutus, non ipse obtulit Taico, sed Iacuino seni Taici intimo: qui mox eo conspecto graviter cœpit excandescere, & palam dicere: Rem nõ esse tolerandam, tam diram & immanem proditionem moliri in Taicum eum, qui regni Eta administratione breui à Rege ornatus esset. Denique etiam Taico scriptum ostendit, qui, uti prudens est, iussit ad se ilico vocari Ieiasum & Cicugendonum, viros in aula primarios, eisque scriptum demonstravit, simul mandãs, ut quoniam tam manifesta esset subscriptio, pater cum filio sibi ipsi ventrem dissecarent. Illi verò
 ut se-

ut senes admodum sapientes & experientes rerum,
 respondere, non videri sibi viros tam nobiles sine an-
 tegresso examine ad necem trahendos: se de tota re
 diligenter disquisituros, & si noxam ullam deprehen-
 derint morte multaturos. Dum hæc aguntur, nobiles
 degentes Fuscimi, qui Taico immediatè seruiunt, ma-
 gna celeritate cum armis se conferunt in palatium.
 Tres item Gubernatores suos armatos adesse iubent.
 Quæ cum diuulgantur Fuscimi, mox Meacum, &
 ad alias partes rumore perferuntur: accurrit ita-
 que Fuscinum infinita hominum turba existimans
 nouum tumultum esse excitatum contra Taicum, &
 hac vice omnibus eius rebus imponendum finem.
 Duo illi Domini interea adiere Asonodanzum eiuf-
 que filium, eique scriptum cum manus subscriptione
 demonstrarunt. Ille quoniam optimè norat Secreta-
 rij sui manum, paululum se colligens, respondit: Si
 in vincula coniecero eum, qui meus fuit Secreta-
 rius, & quæstionibus veritatem extorseritis, faciat
 Taico quod collibitum fuerit. Mox Secretarius ca-
 pitur, quæstionibus subijcitur, veritatem ingenuè
 confitetur. Cæterum Taico, quia videbat autorem
 scripti de se bene meritum, sibi que admodum ca-
 rum, nullum de eo verbum fecit, sed tantum manda-
 uit Secretarium illum cū sua vxore subito agi in cru-
 cem, quod & factum est. Asonodanzus quidem liber
 mansit, sed in pristinam Regis amicitiam restitutus
 non est, Regnumque Carnocunum filio natu maio-
 ri, quod ad gubernationem ineptus esset, ademptum
 Taico transtulit in filium secundum.

Sub idem tempus & alius incidit casus. Adole-
 scens quidam, famulus Ieiasi hominis nobilissimi &

H

poten-

potentissimi, cum nocte quadam audisset in cœtu nobilium Dominum quendam magnum velle deletere Ciugendonum, quod ab eo non tantum annuorum sumptuum acciperet, ut cum dignitate sua officia illi deferre posset, & nonnulli ibidem adessent, qui dehortarentur eum, ne faceret, propterea quod Ciugendonus cum filio certò decreuisset præbere epulum Taico in loco, dicto Suchanuiu, eumque trucidare, & si res ex voto succederet, Patrem cum filio Dominum Tenzæ remansurum: itaque si nunc eoque expectaret, forte magnifico aliquo Regno Iaponiæ donandum esse (quæ omnia illi per iocum finxerant) dictus adolescens Ieiasi famulus, remoto omni consilio putauit rem totam patefaciendam Taico, ac primo quidem nobili cuidam Ethnico, nomine, Teramisco, viro in aula regia primario commemorauit, ut ille deinde ad Taicum perferret. Sed re audita Taico subrisit, & ilicò adolescentem illum mandauit tradi Ciugendono, qui percunctatus, cur ausus fuisset tam splendido mendacio, Taici aures obtundere, respondit, ut erat, se in nobilium circulo id inaudisse. Mendacio detecto, nulla mutatio alia secuta est, quam quod adolescens hæreat in compedibus, donec adducatur Pater eius cum liberis, & deinde simul crucibus suffigantur.

Quartum prodigium horribilius terribiliusque reliquis omnibus, fuit nouus & inusitatus terræ motus, ex quo tot tantæque clades & ruinae exiterunt, quantæ ab hominum memoria nunquam visæ sunt auditæue. Et ut veritas huius miserabilis casus à prima origine intelligatur, recensebimus quædam Ozaca & Meaco ea de re conscripta. Primum Pater no-

ster,

ster, qui sedem habet Ozace, in hunc modum scribit:
 Trigesimo Augusti anni præsentis 96. octava noctis
 hora initium fuit terræ motus: duravit parum, nec vl-
 lum damnum attulit, sed in futurum tantum com-
 monefecit. Quarto Septembris media nocte ex-
 improviso tam terribilis, & concitatus extitit terræ
 motus, vt hominibus non relinqueret spatium domo
 exeundi. Describam ruinas ex eo consecutas, quas
 partim meis oculis spectavi, partim ex ore Christia-
 norum ibidem degentium cognoui. Principio di-
 ctus terræ motus concutere cœpit optima & nobi-
 lissima quæque ædificia, quæ tanto sumptu & fastu,
 æterneque gloriæ cupiditate stimulatus Taico in hac
 vrbe excitauit; ac initio quidem magnificam illam
 splendidamque aulam, mille tatamis obtectam, in
 qua Legatos Cineses excipere cogitabat, suaque ve-
 nustate, & varietate omnium in se oculos conuerte-
 bat, in terram deiecit. Proxime aulam mirifico o-
 pere & elegancia erexerat turrin, cum inscriptio-
 ne nominis, Ecuquinimo Iagura, id est Turris,
 vel propugnaculum, ex quo videtur Luna. Hæc
 turris tota concidit funditus, cum suis portis ma-
 ximis altissimisque, per quas in propugnaculum pa-
 tebat ingressus, deinde cum capitellis in vertice
 earum eminentibus, quarum alia erant facta ex
 ligno solidissimo crassitudine immensa, alia ve-
 rò ex laminis ferreis ad aspectum & ostentationem
 pulcherrima. Propugnaculum palatij omnium al-
 tissimum, dictum Tensciu, septem contigna-
 tionibus constans, non concidit quidem, sed
 sic concussus est, vt nullus illud incolere au-
 deat, nec reparari potest, nisi totum deijciatur.

Idem euenit fere omnibus alijs propugnaculi ædificijs, in quibus Taico se ob eorum pulchritudinem, splendorem, & illustria ornamenta recreabat. Corruerunt & omnia horrea propugnaculo vicina, non absimilia Europæis apothecis, in quibus res ad victum pertinentes reconduntur, sed ea arte & ordine constructa, vt quiuis etiam magnus Dominus in ijs habitare possit. Erant horrea illa amplissima, & frumento plenissima. Denique turris illa omnium altissima, quam dixi, in septimam vsque contignationem eductam fuisse, cum manus extrema eius reparationi imponeretur, haberetque cubicula prorsus inaurata, è quibus Legatis Cinesibus spectanda exhibere statuerat centum quinquaginta millia hominum peditum & equitum, celeberrimo apparatu, pompa atque triumpho prodeuntium, dimidiatæ horæ interuallo tota corruit. Eadem media hora maior pars domorum, aliorumque ædificiorum vrbis Ozacanæ, quæ tegulis erant opertæ, maximè circa flumen concidit, oppressis ruina plusquam sexcentis, vt fertur, hominibus. Terræ motus initio fuit admodum vehemens & frequens, tantumque fremitum & mugitum edebat, vt tonitruï fragorem, & fluctuum maris in littus impulsorum strepitum imitari videretur, tantaque formidine mortalium percellebat corda vt capilli illis furrigerentur. Multis locis terra dehiscebat, etsi hiatus non fuerint admodum profundi. Domui vicinum stabat templum ingens, eleganti forma, recens exstructum, quod subito corruit: monasterium quoque, in quo nobilis quidam Bonzius magnæ autoritatis superior degebat, concidit, & Bonzium ruina obruit.

Taico

Taico ante exstructam illam aulam mille peristromatum, ædificarat è grandibus saxis murum, e quibus quædam erant, quæ à mille quingentis hominibus suum in locum vix poterant transferri. Hic murus duobus tribusue ante mensibus, ob crebras pluuias in muri fundamenta dilapsas, corruerat: & rursus duobus ante hunc terræ motum mensibus, multo maiori studio erat renouatus. Sed nihil omnis humana industria profuit, quin omnia hoc terræ motu æquarentur solo.

Eodem die sub vesperam ante terræ motum, cum non satis bene valerem, captandi aëris causa cum fratre quodam egressus sum, transiensque viam in qua duo exstabant monasteria, vtrumque ingressus sum ad occasum Solis, & deprehendi in ijs haberi ad populū conciones: in altero non nihil hæsi, audiuique concionatorem tam varijs similitudinibus exponentem misericordiam Amidæ erga genus humanum declaratā in procuranda eorum salute, ijsque in hora mortis iuuantis, vt omnes in admirationem stuporemque raperet auditores: commendabat quoque ijs, vt nunquā ab inuocando Amidæ nomine cessarent, quæ & omnes, finite sermone, elata voce inuocarunt. Verum eadem nocte templum corruit, idolaque & sepulchra ornatissima confregit & obtruit. Bonzius concionator non sine vulnere, cum alijs semimortuis, quorum tamen quidam postea obierunt, elapsus est. Denique ædificia nobilia & magna tam Taici, quam multorum aliorū Dominorum, templa Bonziorum, & ciuium quæ erant proxima flumini magna parte prorsus ceciderūt. Spectaculum hoc tanto mœrore homines affecit, vt incederent attoniti, & quasi mentis impotes. Plurimi

dormiebant in plateis, alij in ædibus quidem suis sed ostijs patentibus; nam etsi lentè, & non cum tãto impetu, tamen aliquot dies est motus ille continuatus.

Alius quidam Pater 18. Septembris anni 96. scribit in hæc verba: In his partibus Meacensibus magna & terribilia prodigia accidere: nam cum multo in his regnis cinere pluisset, & quibusdam in locis, tanta copia, vt ædium tecta, atq; arbores, perinde ac si nixisset, opplete fuerint, alibi verò etiam minuta arena coloris rubei, tandem ad dimidiatum diem etiam alborum capillorum, quales solent esse vetularum, tanta pluuia de cælo decidit, vt omnes viæ & domus illis complerentur. Et cum iam Fuscimum maxima pars exercitus ex remotissimis quibusque regni partibus propter Cinenfium Legatos confluxisset, viæque per quas transeundum, essent pulcherrimè ornatae, atque ordo, quo procedendum erat, omnibus esset præscriptus, ecce repente ad quintum Septembris die Iouis, hora noctis vndecima, cælo sereno & claro, terræ motus oritur tam terribilis & horrificus, qui postea tota nocte perdurauit, vt videretur subtus terram ingens esse inter potestates infernales conflictus; maior siquidem erat fragor, quam maximorum tonitruorum vel bombardarum, quæ vnquam audita fuerunt: itaque non hominibus modo, sed etiam bestijs incredibilem incussit timorem. Incedebant homines per plateas, desertis domibus, quasi attoniti: quique primum euaserant motum, vxores, liberos, cognatos ruina oppressos deplorabant, quorundam etiam iam iam morituroorum voces è ruinis resonantes audiebant. Alij reformidantes ne terra ipsis dehisceret, & absorberet viuos, cum

lacry-

lacrymis nomen Amidæ inuocabant, vt ipsos salua-
ret. Christiani nostri ilico perfugium suum habe-
re ad ædes nostras, vt viderent quo loco res nostræ es-
sent, & si possent, iuuarent. Sed voluit Dominus
noster, vt in ædibus nostris nihil mali contingeret;
confestim tamen eas egressi in area flexis genibus
diximus Litanias, licet ob terræ motum vix flexis ge-
nibus persistere potuerimus. Illa ipsa nocte frater
nauigio Ozacam descenderat, non sine præsentis
periculo, nam aquæ se attolebant ad altitudinem
ripæ, quæ tamen quatuor vel quinque cubitis emine-
bat.

Hoc tempore Meaco infinitus hominum nume-
rus se contulit Fuscimum, eo quod rumor percre-
buisset totam urbem Fuscimanam corruisse; & certè,
quicquid in ea boni fuit, euersum est, vt iamiam dice-
mus. In hac vrbe Meacensi aiunt extinctos morta-
les trecentos, & præterea in fine partis inferioris, cui
nomen, Roquio, ducentos. Iuxta nostras ædes non al-
liud damnum factum est, quam quod casu culinæ te-
gulis opertæ mulier vna oppressa sit, & maritus eius
grauiter læsus. Prope monasterium Fratrum Fran-
ciscanorum dimidia pars Xenodochij pro pauperi-
bus erecti concidit, & decem ægros extinxit. In lo-
co quodam dicto, Toramadie, quindecim vel
viginti templa, & Bonziorum cænobia, multis
oppressis, corruerunt. In Quitanotonfin ante
palatium Daici ingens templum viginti taramorum
concidit, in quo dormiebant homines octogin-
ta, quorum duo tantum euasere, qui inde duo-
bus vel tribus ante diebus excefferant. Collapsum
est quoque templum Bonzij Ozacensis cum multis

circum palatijs, & dimidia pars ædium illius regionis.

Corruerunt item omnia tēpla Tisi, quod est monasterium maximum ad ingressum vrbs Meacensis situm. Hoc autem septingentis retro annis ædificatum est à Bonzio quodam, qui viuus sepultus est in Coia: pariterq; collapsi sunt magni illi & crassi muri quibus circumdabātur: q̄ erat vnū ex præstantissimis monumētis, q̄ videri poterāt Meaci. Vnum tantū tēplum, omniū maximum, quod dicitur Fundo, & habet turrim admodū altam, à ruina fuit immune. Oēs quasi muri noui Daibut, cū saxi immēse magnitudinis cecidere, & colūnæ ex angulis suis, cū suis basibus plus vno palmo & dimidiato subsederunt. Machina ipsa Daibut, quā Taico, ppe Meacum excitarat & recenter absoluerat, si magnitudinem spectes, nihil erat in toto Iapone magis visendum, in qua statua Fotoq; tota auro splendescens corruit confRACTA corporis & manuum parte, muri quoq; summo artificio perfecti vna cum porta principali Daibut conciderunt. In tēplo mille & ducentorum idolorum anaglypticè inauratorum, satis magno, dicto Ianzu lingue sexcenta corruere, confRACTIS mutua collisione capitibus, brachijs pedibusque, tanto fragore edito atque si ipsæ tartariæ furia intra templum inter se manum confererent. Hic casus ingentem ciuibus Meacensibus attulit dolorem, eo quod locus ille eorum recreationi imprimis erat destinatus propter magnificum eius apparatus, & ostentationem Meacensis nobilitatis. In alijs diuersis vrbs locis, magna quædam palatia similiter solo æquata sunt. Paulo Nobunangæ nepoti culina tantum vna cecidit, & tres vel quatuor homines è medio

medio

medio sustulit. E domibus communibus infinita: collapsæ sunt: & fuit platea quædam in qua omnes prorsus corruere: multæ etiam ita conquassatæ, vt necesse fuerit in terram deijcere. Item terræ motus prorsus euertit septē templa Atangi Tocombi, quod est vnum ex opulentissimis regnis Iaponiæ: templa autem illa erant in monte altissimo.

Hinc liquet, quantum coniectura assequi licet, diuinam hanc castigationem præcipuè directam in Fuscimum, vbi Taico maxime suarum opum magnitudinem iactarat, & superba sumptuosaque ædificia excitarat & continenter adhuc excitabat. In hac enim vrbe plus quàm alibi huius terræ motus rabies desæuijt, & ruina fuit generalior. Nã in illa turris illa altissima, palatia, cubicula, aulæ, xisti, & quicquid auro varijsque picturis, cælaturisque splendebat, ipsumque Taici domicilium amplissimum corruit, & vt fama est, septuaginta eius fœminas, ac quasdam nobilitate illustres oppressit. In propugnaculo non remansit nisi aula mille tatamorū similis illi Ozacanæ, in qua Taico cum sua coniuge & filio versabatur: è qua celeriter exiliens cõfugit ad culinam omni ex parte intactam, postulansque nonnihil aquæ ad bibendum, plurimū lætabatur quod euasisset. In eundem locum mox aduolauit Genofoin, post Asanodanzum, quorū præsentia animum collegit. His successit Ieiasus & Cicugendonus, quibus cum remansit tota nocte. Immunis à casu manserat quædam arx, in qua admiranda quædam opera fabricatus erat; sed postquam vidit inclinatam iussit statim eam deijci in terram cum illa mille tatamorum aula per quam saluandi sui causa diffugerat: nam & illa ex terræ motu in vnam partem

propendebat. Sequenti die summo mane Taico cum dictis Dominis recepit se in montem propugnaculo oppositum, in quo stabat pinus amplitudine immensa, ibiq; mandauit complanari locum ad excitandum aliud propugnaculum, desertis omnibus quæ hæcenus fecisset. Aiunt Taicum dixisse, Tentum, id est, Deum merito indignatum fuisse suis ædificijs tam elegantibus & sumptuosis, quia, nimirum, iam ipse apud animum suum statuisset deinceps vacare simplicioribus extruendis. Hoc infelici casu Taico supra modum est conturbatus; stupet, incæret, trepidat; præter Genofoin Gubernatorem Meacensem, aliosque duos, eum alloqui audet nemo. Non dormit in domo, sed in tugurio arundineo, tabellis leuissimis contexto. Non dubium, quin dum oculis suis cernit omnia sua ædificia obruta soloque æquata, festosque suos ludos & spectacula, quæ exhibere cogitabat, cõuersa in tot urbium locorumque tam tristes ruinas, tot hominum mortes, etsi exterius non demonstrat, intimis animi sensibus miserrime excrucietur & lancinetur. Vtinam Deus Dominus noster ante mortem ei tandem notitiam sui impertiat.

Magna pars palatij Ieiasi dum corruit, multi interiere mortales & inter cæteros præcipuus quidam Dominus aulae ipsius vna cum coniuge, quos summo amore prosequabatur, & ideo vehementer de eorum morte indoluit. Palatium, quod fuerat Quabacondoni, & post eius necem à Taico dono datum erat Cicugen, ac numerabatur inter nobilissima pulcherrimaque Fuscimensis urbis ædificia, sic fuit conqualatum, vt necesse fuerit dissoluere, & nouum à fundamentis erigere. Palatium Date totum corruit cum
centum

centum mortalibus, & viginti equis pulcherrimis, qui erant in stabulo. *Ædes* Genofoin quoque lapsæ sunt: sed in ijs singularis Dei prouidentia apparuit. Duo enim tantum cubicula in ijs integra constiterunt: in quorum altero erat Genefoin cum sua vxore, & alij; in altero verò filij eius Christiani cum quibusdam nepotibus, item Christianis, quorum nullus interiit: cum tamen ex alijs periernit decem aut duodecim gentiles, hoc est, dimidia parte plures. Omnes viæ, vna cum alijs Principum, nobiliumque Dominorum palatijs, qui sedem suam habebant in aula, euersæ sunt, multi que homines pariter extincti. Concidere & Bonziorum delubra recens constructa, in Fuscimo: domus item omnes tegulis contectæ. Tot autem homines occisi sunt, vt cum iuxta receptum suum morem corpora igni absumere non possent, opus fuerit abijcere vel in profluentem, vel in vallem vrbi proximam, quæ cadaueribus ita completa fuit, vt montis speciem exprimerent. Denique aiunt Fuscimibis mille homines desideratos.

In agro Fuscimano multa loca circum urbem fabricata, vt erant horti, & domus, ad quas nobiles animi recreandi causa aliquoties in anno ventitabant, euersa sunt & labefactata.

In Tambano regno, Meaco vicino, maximè in extremis eius finibus maximè exstiterunt ruinae; in intimo regno paucissimæ. Erat ibi propugnaculum *Cameiana* in regno toto præcipuum, Sacandoni primo filio Genofoin cum amplis vectigalibus à Taico dono datum. Totum autem sic afflictum est terræ, vt montem effecerit. In eo quoque diuina prouidentia eluxit: nam duobus ante diebus Sacandonus vxorem suam

suam cum tota familia amandarat Ozacam ad ædes
foceri sui Auanocami; ipse autem cum fratre suo, &
consanguineo Michaelae concesserat Fuscimum, ita-
que, ut fertur, ruina propugnaculi tantum duæ femi-
næ sunt sublata. Totus ager finitimus, mille domibus
instructus, ita vastatus est, ut octo tantum domus su-
perstitas fuerint, & magnus hominum numerus in-
terneceione deletus.

Iamazaki villa est magna, ædium centum, & tri-
bus leucis abest Meaco, Sacaium versus. Ex his omni-
bus reliquæ tantum permansere nouem vel decem,
& plus quam centum incolæ occubere. Tempa Fo-
tochi & eremitarum in loco sublimi sita longè à villa
omnia corruere, & idola Fotochi in frustra dissiliere.
Obiecta dictæ villæ alia est multo maior, tota conse-
crata cultui Fachimæ, qui est bellorum Iaponicorum
Deus, & in magno honore est apud milites: eoque
olim erat omnium facinorosorum hominum perfu-
gium. Hæc villa monticulum habet, in quo multa
sunt templa, & eremitæ, ad quos visendos ex omni-
bus regnis à peregrinis concurrebatur. Ea tota cor-
ruit, & tristi ædium casu plus quam ducentos quin-
quaginta homines oppressit.

In regno Econocuni erat exstructa Ecclesia, habes
in altari crucem, à qua & nomen obtinuerat, Ecclesiæ
sanctæ Crucis. Ea concidit quidem, sed crux immota
in altari perstitit, ut ante. In eodem regno immensæ
saxorum moles è montibus deuolutæ magnam mor-
taliū vim obtriuere, & vias publicas sic obstruxere,
ut sine multis flexionibus & diuerticulis nemo iter
prosequi posset.

Amangasaqui vrbs est non contemnenda, leucis
quinis

quinis disiuncta à mari Sacai opposito, in qua erant ingentia & pulchra Bonziorum cænobia, quæ vulgo feruntur admodum desolata. In hoc regno Econocuni sunt celeberrimæ totius Iaponiæ thermæ, ad quas, quia valde sunt salutares, magnus est hominum concursus: has quoque improviso attigit terræmotus horribilis, & quoniam domus circum eas exstructæ in magnam altitudinem sunt eductæ, in quibus diuersantur, qui thermis vtuntur, ruina sua plus sexcentis hominibus, vt fertur, obruerunt.

Dum iter instituitur mari è Scimo Meacum versus ad læuam occurrit vrbs, nomine, Fiongo quæ decem & octo leucis abest Meaco: illam ego sartam tectam inueni cum irem Meacum ante annos triginta tres. Ea vrbs in tres erat diuisa regiones, quarum duæ erant occupatæ Bonziorum fanis & cænobijs, tertia mercatoribus, alijsq; Bonziorum inibi commorantium seruitijs. Nobunangæ tempore maiorem in partem deuastata est; & quamuis templa in pristinâ formam restituta non sint, tamen negotiatoribus alijsque popularibus hominibus vrbs rursus cõpleta est. Nunc autem eam terribilis hic terræ motus sic conuulsit, vt nõ minima eius pars ad terram allisa sit; & paulo post etiam maxima pars, vt dicunt, cõflagrarit: ignis enim ex caminis labentibus erumpens, & aridam lignorũ corripuens materiam, impulsu ventorum etiam in integras, stantesque adhuc domos sæuissimè grassatus fuit.

Propugnaculum primarium Auangani regni, cum solo vicino penitus deiectum est & destructum. Arx quoq; Coriamana in regno Iamoto funditus collapsa est. Tiracatana verò arx parua in regno Econocuni

in via

in via Ozacana Meacum versus, lapsu montis impendentis obruta maximam edidit stragem.

In regno Nangato, quod Amangucio distat vnus diei & dimidij intercapedine, est fretum admodum in Iapone celebratum, nomine Scimonoscequi, quod nouem regna Scimo, diuidit ab alijs, dictis Changoqui. In hoc regno est ampla regio, in qua Societas nostra ante ortam persecutionem habuit domum. Hoc fretum non solum profundum, sed eousque rapidum est, ut naues vel scaphæ, si accedat maris æstus, volitare videantur. Hoc fretum in primo illo terræ motus fremitu (res nunquam visa, nec cogitata in Scimonoscequi) exsiccatum est, atque si solum omnino esset interuersum: quæ res hominibus tantum non stuporem attulit.

Hæ omnes ruine & vastationes accidere septimo Septemb. noctu in primo fragore terræ motus, à quo usque ad hodiernum dies præteriere duodecim: adhuc terra tremit, nocte verò sunt tam magni tremores, ut multas eedes priore tremore compagibus solutas tandem in ruinam trahant: quare nec quisquam pernoctare audet in domibus, & maximè in earum solarijs, sed manent in publicis plateis. Quod si magni aliqui terræ motus iterum fiant, quacunque noctis hora in vrbe hac Meacensi, subtus terram ingens fragor & strepitus inauditur, atque si naus horrenda aliqua tempestate agitetur; quo cessante omnes stant attoniti & metu noue superuenturæ cladis percussi. Vtinam Deus pro sua clementia tandem extremis his malis finem imponat, & lumine suæ gratiæ oculos istorum gentium illustret ut eius agnoscant beneficia, & in gremium Ecclesiæ Catholicæ suscipiantur. Meaci, 18. Septemb. 1596.

DE SACAI.

 Vvs Arimondoni, nomine Ioannes, antiquus Christianus, & de Societate bene meritus, qui tempore illius terræ motus versabatur in vrbe Sacai scripsit epistolâ ad Patres nostros his verbis: Quarto Septembris in vrbe hac tam ingens & horrificus fuit terrę motus, vt tres horas continuas durarit: quo tempore nihil audiebatur præter fremitus & mugitus expauescendos, ædiumque, murorum, tectorum, & delubrorũ gentilium tristes ruinas. Quando autem tecta in alias domos, vel arbores ruebât, videbatur illis nocturnis horis vniuersa mundi machina labascere. Luce insequenti licuit videre, omnes plateas satis angustas (excepta primaria, quæ vtrinq; transuersis secatur vijs) domibus lignis, saxis, muris in omnes partes proruentibus, vt nullus transendi pateret locus, interclusas. Res erat commiseratione dignissima tam diurnis quam nocturnis horis audire clamores virorum, eiulatus mulierum, ploratus puerorum, ex terræ visceribus & ruderum, quibus obruti erant, cauernis opem inclamantium. Verum quia gentiles neq; gratiam, neq; motus internos ad commiserandũ habuere erga proximũ suum, solũ opulenti & potentes, amicorũ aliorumq; opera periculo erepti sunt, ceteri verò omni auxilio destituti frustra suspirijs, lacrymis & clamoribus intolerabilibus se confecerunt. Incedebant homines per vias, ac si sui cõpotes non essent, à sensibus abalienati, mœrorẽ oppressi ex tam horrendo spectaculo oculis obiecto: sic vt nescirent quid agerent, sed nec proprijs vxoribus, & liberis implorantibus subsidiũ manũ præbere

 vale-

vale-

valerent. Nonnulli, qui iam periculum euaserant, amore naturali victi recurrerunt ad ædes, vt coniuges cum liberis extraherent, sed ipsi tandem cum illis reliqua domus ruina etiam oppressi sunt, sic vt nullus tandem viuus effugeret.

Dominus Prothasius Arimondonus, qui tunc agebat Sacai, volens summo mane visitare Cinenfium Legatum, inuenit maximi muri ruina, & superiniecta infinita lignorū & tegularum mole plateam, qua eundem erat, impeditam, vt prosequi iter nō posset. Cognouimus ex famulis Cinenfibus Iuquequi, viginti, eoque amplius extinctos. Deinde ex litteris paucis ante diebus allatis intelleximus in Sacai plures sexcentis enectos, vt quinque annis restitui non possint ædificia quæ trium horarum spatio hac terre trepidatione subsederunt.

Iacobus Fimbria Rioquei vnus ex antiquissimis optimisque illius Urbis Christianis, homo prudens, religiosus, & de Societate bene meritus, Domini Iosephi Gubernatoris Sacaiani socer, recenter excitat domos, nouas trium cōtignationum, tegulis opertas; eius autem domus iam ab annis triginta loco diuersorij Patrum nostrorum, atque etiam Ecclesiæ fuit, in qua sacrum Missæ diceretur, & Sacramenta Christianis administrarentur. Oborto autem hoc præcipiti & tumultuoso terre fremitu, cum omnes diffugerent ex ædibus, ille, velut senex in cognitione Dei, rerumque diuinarū sensu fundatus, coniugem, pueros quosdam orphanos, & nepotes suos quos domi habebat manu apprehendit, iussitque loco non motos flexis genibus, manibus in cælum sublatis ante aram domesticam se Deo commendare, qui pro sua
pater-

paterna prouidentia qua regit Christianos ipsum amantes & timentes, dum vtrunque ædes vicinorum omnes ruunt, solam illius domum, in oratione cum familia persistentis, intãctam reliquit, quæ res gentilibus Sacaiianis magnam conciliauit admirationem & timorem. Et hæc sunt, quæ huc vsque ex illis partibus audiuius.

Nangasaci prima vice fortiter intremuit tellus, postea vèrò leuius, vel potius nihil, si comparatio sit cum alijs locis.

A Canzusa, in itinere versus Cingiua, via est non longè remota à mari, & magna ex part montosa constans saxis excauatis: hoc ergo vehementissimo terræ motu ibi multa saxa maximã sua sponte diuulsa & disrupta, partim in mare prolapsa sunt, partim sic oppleuere viam, vt non pateret transitus.

Seminarium Ariense valde contremuit, sed diuina fauente gratia, omne periculum abfuit, sed nec vlla ædium nostrarum corruit. Quia verò terræ motus fuit nocte, quando iam pueri seminarij concesserant cubitum, dum illi vident lampades, quæ in medio cubiculi ardebant, nullo attingente moueri, rei nouitate perterrefacti, celerrimè in aream diffugere.

In regno Fingano propugnaculo Iambi præest antiquus quidam Christianus ex partibus Meacensibus oriundus, & de Societate nostra semper bene meritus. In eo quidem magni quoq; terræ motus exstiteret, imò terræ motui mox successit inaudita tempestas in qua sex è nubib⁹ horrida fulmina decies aut duodecies circum domũ eius octo tantum decemue cubitorum interstitio, excussa sunt, & alia totidem vicibus in diuersis locis propugnaculo subiectis, sed Deo

I ita pro-

ita propitio nullum hominē læsere, aut interemere, sed tantum maximas quasq; arbores discerpere.

DE REGNO BVNGENSI.

ERRÆMOTVS, qui Bungi acciderūt, tam magni sunt & terribiles, vt nisi inde Christiani venissent & commemorassent, possint videri incredibiles. Expectabamus aduentum Blasij hominis optimi, & inter Christianos Bungenfes vetustissimi, qui & tandē periculo tanto exemptus huc peruenit. Is refert se ne nunc quidē, (cum tamen duo menses à terræ motu elapsi sint) sibi satis esse competentem, nec posse terrorem ex conspectu ruentis patriæ natam excutere.

Tribus millibus prope Funai, ingens oppidum vel villa est, dicta, Ochinosama multarum nauium portus, à quo loco hic bonus homo appellatur Blasius de Ochinosama in Bongo notissimus, propterea q; domus suæ hospitium præbeat varijs hominibus aliunde confluentibus. Hic asserit nocte de improviso in illum locum fluctus maris binos ternosue nullo impulsos vento, illisos littori tanto strepitu & fragore, vt plus septem cubitis supra urbem se in altum eiecerint, vt postea ex quarundam altissimarum vetustissimarumque arborum culminibus notatum est: itaq; eodem impetu progressum mare ad milliare vnum & medium, eoq; amplius in terram se effudit, & retro relapsum omnia secum cum vrbe Ochinosama absorpsit. Qui extra hos terminos erant, periculi expertes erant; quos verò tartatera illa vorago complexa est, eos omnes secum abripuit, viros, fœminas, pueros,

pueros, boues, vaccas, domos, & alia infinita, omniaque in mare conuersa videbantur, haud secus, ac si nunquam ibi terra extitisset. Blasius, qui id temporis cum coniuge, liberis & famulis domi erat, antequam rem similem vel cogitatione animi fingere posset, vidit vno quasi momento se cum domo, quæ erat lignea, superferri vndis maris. Vxor cum liberis submersa est, ipse natatu euasit, sed ignarus, quomodo euaserit, nam vi vndarum longissimè ab eo loco fuerat transportatus. Cum iam domus labascere inciperet, Blasius cum tota sua familia Christiana elata voce sanctissimum nomen IESV & MARIÆ inuocabat. In vicinia verò eius sceminae quædam gentiles implorabant opem Amidæ, ac tandem ad Blasium conuersæ, etiam atque etiam eum rogabant vt ipsas periculo eximeret; verum ille respondebat: Quomodo vos liberabo, si imploretis opem diaboli? itaque feminae vna cum ipso cœperunt clarissima voce inuocare nomen IESV & MARIÆ, & porrigens eis in hac calamitate magna celeritate aliquot proxima domus ligna, effecit, vt quædam ex ijs quæ inuocarant nomen IESV & MARIÆ, discrimen vitæ euaderent: multiq; alij gentiles promitterent se sacra Christiana suscepturos.

Alia quatuor loca Ochinosamæ vicina, eandemq; maris plagam respicientia, dicta Famaoqui, Ecuero, Fingo, Calcicanaro, & pars vna ex Sanganosciequi, sunt, vt aiunt, eisdem aquis obruta ac in Famaoqui quidem vnus tantum erat Christianus, qui solus ex omnibus ereptus est.

In portibus his marinis, maxime in Ochinosamano, magnus numerus nauium stabat (quarum pluri-

mæ ad Taicam pertinebant) & Bungo venerant ad regni, quod ab eo nunc obtinetur, redditus auhendos) Harum autem multæ iam erant oneratæ & præstolabantur tēpus abscedēdi, aliæ verò iam cœperunt mercib. onerari. Præter has, infinitæ præterea ibi erāt diuersorū mercatorū scaphę. Has omnes, affirmabat Blasius, se certo cognouisse, vel cōfractas vel eodē loco demersas fuisse, vt ne vna quidē incolumis euaserit

○ Vrbs Funai semper fuit obstinata, & præduri capitis. Quadragesimus tertius annus agitur, quod Patres & fratres Societatis in ea vixerint, & Xenodochium pro omnibus pauperibus gentilibus, qui per fugium in suis morbis ad illud habebant, ædificarint. Ecclesiã quoq;, in qua conciones habebantur, officia diuina, & alia ministeria Ecclesiastica celebrabantur. E Christianis pauci erant ex ipsa vrbe oriundi, & omnes habitabant in platea quadam Ecclesiæ proxima. Rex Franciscus indicabat ijs, rem gratissimã facturōs sibi, si se ad Ecclesiã Christi aggregarent, seq; offerebat in eorū baptismo sponsores. Sed bonum Regē persequebantur, tum Bonziji, tum ipsi Funaiiani ciues: nec Societas nostra ab vlla vrbe maioribus iniurijs, publicisq; contumelijs affecta est, quã ab hac: nam non senes modo, sed etiam iuuenes & pueri à parentibus edocti, & à dæmone stimulati, quoties nostri in publicum prodibant maledictis Deum Dominum nostrū, Patresq; ingenti clamore incessabant, & licet peruersus hic mos à Rege Francisco, postquam Christo nomen dedit, seuerissimè prohibitus fuerit, tamen auersionem à Christianis & Christi Ecclesia non deposuerunt. Initio aliquoties ignem noctu in ædes nostras iniocere: alij tela in eas immittebant, alij saxis patebāt Eccle-

Ecclesiam & domos: & quod amplius est, manus pedesq; hominum mortuorum, & puerorum in Ecclesiam projiciebant: atq; hac occasione Bonziz ubique diuulgabāt à nobis mactari homines vt carnibus eorum vesceremur, alijsq; falsis rumoribus famam nostram denigrabant. Sed Deus Opt. Max. summus & iustus Iudex, qui dixerat, *Mihi vindicta, Ego retribuā:* eos varijs & grauibus afflictionibus visitauit: nam cū esset inter omnes Regni Bungenfis vrbes facile princeps, multis opulentis mercatoribus, innumeris idolorum delubris, multitudine Bonziorū, maxima auctoritate præditorū, instructa, paucorū annorū intervallo bellis, morbis, fame, incendijs, alijsque infinitis cladibus vastata est: vt in eam verissimè conueniat, quod de vrbe Hierosolymitana dixit Ieremias: *Quomodo sedet sola ciuitas plena populo.* Quamuis verò cū generali totius Regni direptione ad hanc vastitatem peruenerit, tamen proximis superiorib. annis respirare cœpit, & numero ciuium, infimèq; plebis, quæ in diuersa regna aufugerat, augescere, sic vt quinq; ædiū millia in ea numerata fuerint. Nūc verò occulto Dei iudicio his terræ motibus in tantam solitudinem reducta est, vt è quinq; illis domorum millibus ferantur vix superesse ducentæ; & cum non extarent nisi duo idolorum fana, ea quoq; solo æquata sunt. Cuiusdam verò Christiani, nomine Sebastiani, magna virtute præditi exigua domuncula, in qua Pater quidā in missione solebat sacrum Missæ facere, in medio multarū aliarum, quæ vt erant gentilium, corruerunt, integra & intacta remansit.

In agro Facatano, in quo plura quā quatuor Christianorū millia versantur, & in quo bonus ille senex

Ioran martyrij palmā consecutus est, tempore eiusdē terræ motus, mare per ingens flumē quoddam ad tria amplius milliaria fines descriptos excessit, cursuq; suo tantū edidit fragorē, vt homines, qui iuxta mare habitabant, desertis suis ædibus in cāpos & montes, vt immunes essent à periculo, profugerint. Verum est, excursus illū non fuisse diuturnū, sed nō sine dispēdio ingenti aquæ in locū suum reuertere: multa .n. ædificia corruere, multiq; mortales aquis sunt præfocati. Videbatur diuina hęc animaduersio ferri tantū in gentiles, vt quidam bonus Christianus Facatensis, qui ibi baptizandorū infantium, humandorū mortuorū, & sermonū de rebus diuinis ad Christianos habendorū curam gerebat, retulit: nam, inquebat ille, cum in illis partibus multæ sint villæ, & aliæ quidē incultæ à solis Christianis, aliæ verò ab vtrisque, gentilibus & Christianis, solæ tamen gentilium domus, cum interitu aliquot hominum, corruerant, saluæ autem manebant, omniq; damni expertes domus Christianorum.

Procurator quidam vectigalium Regis Taico, homo Ethnicus, natura & moribus peruersus, degens in vrbe Funaiana habebat concubinam, & ex ea filium vnicum. Hanc cum filio domus corruens oppressit. Sed quia & alter ei filius erat, veritus ne & ille simili casu periret, nullum aliud tutius perfugium habuit, quam ad Christianos Facatenses, quibus eum, donec tempestas ista conquiesceret, commendauit.

In quadā ditione, appellata Iunoin (in qua olim quidam è Patribus nostris aliquot annis laborauerat in conuersione eius gentis, & subsidium aliquod attulerat ijs qui paulatim sacris baptismi vndis abluebatur) erat locus quidā vnius diei itinere à Funai vrbe remo-

tus, in

tus, in quo post vastatum bellis regnū, superstites remanserant aliquot Christiani, sed in procuranda animę suę salute languidiores effecti, qui cum ea de re ab alijs bonis Christianis monerentur, vitam nō correxerunt. Hos pene omnes, pauculis exceptis, montis in eundem locū impendentis pars hoc terrę motu excussa obtriuuit. Atq; hæc sunt, quæ hæctenus ex Patrum nostrorum, aliorumq; fide dignorū epistolis, qui oculis suis omnia spectarunt, colligi potuerunt. Utinā gratiam suam Dominus Deus noster impertiat, ut ex his prodigijs in hominum cordibus timor & amor erga diuinam maiestatem maior, & diuinarum legum obseruatio diligentior, excitetur.

Cum huc vsq; scribendo peruenissem, Meaco venit vir quidā perhonestus, qui Fuscimi fuit ea nocte qua terrę motus est exortus, & multa admiranda narrauit, quæ quoniam longum esset omnia percensere, annotabo tamē pauca, eaq; magis notabilia. Aiebat iste, ad septimum Septembris inter horam vndecimā & duodecimam noctis, post terræ motum quendam moderatum, qui nullum fecerat damnum, exortum alium tam horrificum & furiosum, ut vniuersa mundi machina dissolui videretur; nec durasse, nisi ad spacium, quo bis Symbolum Apostolicum recitari posset, eoq; tēpore omnes ruinas & clades superius cōmemoratas accidisse: ac quoniam omnia improviso contingere, homines nullius rei memores fuisse. Dormiebat hic homo id temporis uti externus, in domus cuiusdam solario, ad quam forte diuerterat, & excitatus fermitu, fugamque capessens, dum primo gradui scalæ pedem imponit, scala cum vniuersa domo subsedit, ignarus quomodo

ram repentinæ ruinæ ereptus fuerit: postea ad diuersoriū cum famulis domesticis regressus, Dominū domus sub ruinis delitescentem incolumem extraxit.

Construxerat Taico molā iuxta flumen Fuscimense ex maximis & durissimis saxis præcelsam, ob structuræ excellentiam & perfectionem visu dignissimā. Hæc fluminis voracitate ita absorpta est, vt nullū post se vestigium reliquerit, ac si nunquam ibi constitisset. Ipsumq; flumen tantum incutiebat terrorem, vt solus eius aspectus afferret horrorem: haud secus enim in cœlum attollebantur fluctus & cum maximo strepitu ebulliebant, ac si immensus ignis illis esset subiectus. Homines cum pedibus insistere non possent, in terram se abijciebant, & huc illucq; pilæ instar se versabant. Augebat pauorem trepidationemq; dum cernerent ante se dehiscere terram, atq; si viui essent absorbendi. Atque eiusmodi hiatus plurimi inter Meacum & Fuscimum visebantur.

Et verò, quoniam humani generis hostis omnem ansam animarum salutem impediendi minimè negligens, animaduertit iam tempus opportunum, commodissimamq; occasionem oblatam grauius animū Taici exacerbandi, qui hoc rerum statu parum erat sui compos, & partim metu ac terrore, partim ira & furore in omnem partem iactabatur, gentiles quosdā, qui semper assistunt Regi, infestos nostrorū hostes excitauit, qui Taico, cum spe magnopere ei placendi, persuaderent, omnes ædificiorum ruinas, totq; mortalium in Tenza (quæ est Iaponiæ monarchia) interitum non aliunde profectum, quam quod in Iaponiam admissa esset secta legibus Dei Cami & Fotochi penitus repugnans & contraria. Quibus verbis,
licet

licet paucis, indicarunt, veram legem Dei tantorum malorum esse originem & causam, vt hac via omnis prædicatio Euangelica, eiusq; promulgatores tota Iaponia exularent. Cæterum, quia Regum corda sunt in manu Dei, & Taico est homo à natura prudens, & iudicio acri, minimè sinens omni vento, quauisq; hominum persuasione se in fraudem induci, etsi nullo nostri vel amore, vel commiseratione tangeretur, in hunc modum respondit: Nescitis, quid dicatis, nam si hæc res esset noua & inaudita in Iaponia, quæ nunquam maiorum nostrorum æuo contigisset, posset id quod vos contēditis, aliquam veri similitudinē præ se ferre: sed cum cōstet ex veteribus historiarum monumentis, in his regnis ingentes & terribiles terræ tremores & fremitus sæpenumero incidisse, quando nondum hi homines in Iaponem venerant, nec quicquam cogitaretur de tali lege, qua ratione causam huius rei in illos conijcere potestis? Ad hanc responsionem tam rationi consentaneam, ne mutire quidem illi tartarei homines ausi fuere. Etsi nostri exiguam in hoc responso collocent fiduciam, tū quia probè norunt conseruationem omnem propagationemq; Ecclesiæ pendere ex sola diuina prouidentia, tum etiam quia non ignorant, quanta sit hominis inconstantia, quantaq; sæpe rerum apud eum vicissitudo: quos enim hodie extollit vsq; ad cœlos, cras deprimit cum summa contumelia ad inferos.

Anno proximo scriptum est, à Taico mandatum, vt omnia Bonziorum templa & cœnobia, quoquot intra urbem Meacensem starent, euerterentur: ipsiq; Bonzij circum urbem iuxta fossas alia ædificarent: ad quam rem aiebat se duabus moueri rationibus: alte-

ra, quod sibi non arrideret tanta Bonziorum amicitia & familiaritas cum suis paracianis siue viris, siue mulieribus, & idcirco eos tantopere esse mente solutos & distractos. Altera erat, quod, quoniam Bonziji nullam operam locant in bellis, nec militum perferunt molestias, imò voluptatibus & delitijs indulgēt, ipsi ipsorumque templa essent, in quibus tempore Meacensis belli, furor hostium primò loco frangeretur. Summā autem inspectionem & curā in Bonziorum templa & monasteria, quæ sunt plura trecentis cōmisit Genofoin, eumq; constituit quasi eorum Visitatorem. Quorum superiores ex mandato Taici tenentur quoq; mense velut Syndici referre ad Genofoin errores & lapsus à Bōzijs admissos, vt dū op^o est, redargui & castigari possint. Multa ex his tēplis operata erant tegulis, & hoc terræ motu cum multorū Bōziorum cæde collapsa sunt: nempe voluit diuina iustitia vindictā sumere de infinitis scelerib. & abominationibus, quæ in Satanicis istis Synagogis perpetrantur.

Neq; hic finem habuere prodigia: sed supra sex hætenus à nobis fuscè commemorata accessit quintum Prodigium aquarum, ex quibus grauissimæ ruinae consecutæ sunt in hunc modum. In regno Omi duodecim passuum millibus à Meaco remoto ad pedem montis Fienoïama est lacus aquæ dulcis, longitudine milliariorum sex supra sexaginta, latitudine verò, alicubi trium, alibi vero sex: Vtrinque multis cingitur terris: multis nauibus scaphisque nauigatur, quæ interdum orta sæuiore procella à fluctibus hauriuntur. Sub hoc lacu multis in locis magna vis aquarum exuberat, & quodam in loco in tantas constringitur angu-

angustias, vt Nobunanga elegantissimo ponte dicto Scitanofasci eum constrauerit; atq; inde emergit flumen admodum profundum, quod iunctum cum alio, dicto Iondo, se in Ozacanū mare exonerat. Decimoquinto post terræ motum die, post crebros, densosq; imbres, hic lacus tantopere inundauit, & limites suos contra cursum naturalem tam longe excessit, vt nunquam ab hominum memoria, etiam quando frequentiores extiterant pluuiæ, id acciderit: tanta enim celeritate intumuit, tamq; rapido & veloci cursu ferri cœpit, vt repente arua obrueret, domos euerteret, fossas altissimas ad defendendos agros oriza satos defossas oppleret: deinde excurrens vsq; Fuscimum nouā in ea vrbe stragem edidit innumerabilium hominum aquis demersorū: tamq; latè vagatus est, vt per campos & possessiones Meacensium perinde esset nauigatio, atque in mari. Nec erat, qui illis diebus terrestri itinere Meaco posset proficisci Sacaium, quod est spacium quinquaginta quatuor millium, & inde Ozacam. Dum Meaco itur ad partes Scimanas, occurrit tractus quidam in valle depressus, qui fuit Iusti Vcondoni, dictus Acascio, & habet exiguum portum, in quem naues prætereuntes, si quando venti secundi non sunt, se recipiunt. Quia autem tunc temporis erat magna maris tempestas, in dictum portum, vt fama est, diuertere naues quinquaginta partim magnæ, partim paruæ, quales sunt in Iaponia, sed maior earum pars in furiosa & indomita hac aquarum eluione, & insanorum fluctuum certamine allisa vndique in frustra dissiliit: quæ verò se è portu proripuerè, cum spe defugiendi periculi cum multæ in eo itinere essent voragines,

maris

maris gurgitibus item haustæ sunt; nec vel vnā euas-
sisse constat. Alluuiæ hæc quoq; attigit terras mariti-
mas, hoc est, alijs littoribus maris proximas, & mul-
tos mortales, vt aiunt qui viderunt, sustulit, ac in Aca-
scio quidem plures trecentis.

Quamuis autem tam euidentis & continuum Dei
flagellum satis esse debeat, ad perfringendum, conte-
rendumque etiam cor adamantinum; tamen omnes,
tam magni quam parui iam sic sunt affecti, atq; si nu-
la, nec hominum, id est, liberorum, parentum, amico-
rum, nec fortunarum iactura facta esset. Imò Taico
mox cœpit Fuscini montem altissimū valli exæqua-
re, vt nouæ ædificationi grandium palatiorum locus
idoneus suppeteret: in quem finem plus quam cen-
tum millia operarum coegit, qui labore intolerabili,
seruitute miserrima noctem diemq; in molitione æ-
dificiorum consumunt.

Ad decimum sextum Nouembris diem anni præ-
sentis 96. Pater quidam noster ex ditione Meacensi,
sed in vrbe Ozacana sedem habens, scribit, quo ritu
Taico Legatos Cinensium exceperit.

*QVO MODO TAICO LEGA-
tos Cinenses receperit.*

QVoniam, inquit, hoc terræ motu vrbs Fusci-
mana, ac imprimis propugnaculum ita erat
conquassatum & vastatum, vt neque habi-
tationi, neque recipiendis Legatis idoneus superesset
locus: Taico decreuit eos excipere Ozacæ, vbi à ter-
ræ motu nihil remanserat in propugnaculo, nisi tur-
ris sola

ris sola, eaque satis conuulsa, & domus quædam dicta, Locus montis; deinde pons nobilissimus dictus Goquraquafasci, ac si dicas, Pons paradisi, tanto auro splendescens, vt quindecim millibus aureorum scutorum æstimetur. Erant quoque ibi aliquot ædiculæ, sed parui momenti; nam reliqua ædificia, vel corruiere cum aula mille tatamorum, vel regis mandato, quod vitium aliquod fecissent, ad terram afflictæ sunt, quorum loco cœperat alia minora & leuiora erigere. Ad excipiendos autem Legatos, iussit subitario opere supra parietinas ædium collapsarum domos, aliquas excitari, sed splendidè pretiosis peristromatis, alijsque necessarijs ornamentis circumuestiri. Ozacam peruenit Taico 29. Septembris cum primarijs aulæ Dominis; iusserat autem Legatis significari se primo octauæ Lunæ die Ozacæ in eorum conspectum venturum.

Vigesimo Octobris Sacaiio, quod nouem milliariibus paruis Ozaca distat, Legati excessere, via plana & nitida, in quam nobiles fœminæ Sacaianæ certas quasdam contignationes vtrinque deferri curarant, vt Legatos isthac iter habentes videre possent. Sunt enim Iaponij in rebus nouis spectandis admodum curiosi. In primo ordine prodibat senex ille Cinensis Iuquequi, qui obtinuit locum Legati, secundus enim in primi locum, vt ante dictum est, successerat. Huic præferbantur triginta octo arcæ magnæ, & sacci viginti ac pone centum & viginti alueoli, cum suis pedibus ligneis, qui vocantur Finoqui, admodum candidis, affabre elaboratis: proximè autem succedebat Cineniū equitum turba, mæsto vultu, & amictu vili, vt videretur aliorum famuli.

Hinc

Hinc suo ordine insequerantur equites bini, cum quadraginta vexillis, quorum alia erant coloris crocei magnis characteribus Cinenſibus depicta, alia litteris croceis, alia coloris punicei ſine litteris. His ſuccedebant alij equites, quorum quilibet ferebat tabelam cum litteris valde magnis, quæ ſpeciem præbebat parentium. Poſt hos veniebant alij pedites cum baculis rotundis & craſſis in humeros reiectis, alij inſtructi romphæis, alij denique lanceis, quibus ſuccedebant decem aut duodecim armati: Tum tres ingentes umbellæ: hinc Symphonia tibicinum, qui vocem luſcinarum exprimebant, & tympana bellica paruula, & campanæ ex aurichalco galeæ ſimiles, ſed ijs paulo maiores; quæ, vti tympana, bacillis pulſabantur. Symphoniacis ſubibant 24. homines nobiles bene veſtiti, epitogio phrygiato ſecundum pectus & humeros ſplendidi: nonnulli etiam damaſcenis purpureis induti. Ad hæc proximè Iuquequi procedebant octo vel decem Quâni, qui ſunt homines magnæ autoritatis, & cum ſuis inaurib. Mâdarini, quorum apud Cinenſes eſt quaſi dignitas conſularis, omnes damaſceni operis veſte amiſti. Poſt hos proximè inſequeratur venerandus ſenex Iuquequi, barba candida & promilla, ſpecie præclara, punicea indutus, in ſella, vel lectica ſupernè operta deportatus, cuius latera, tergumq; ſtipabat ingens turba equitum tum Cinenſium, tum Iaponicorum qui Ozaca Sacaium ſe cõtulerant, vt honoris cauſa Legatos comitarentur. Non nullo deinde interuallo interpoſito viſebantur quædam lecticæ parvæ Europæis ſimiles, in quibus erant ſolæ Regis Cinenſium litteræ quatuor venerandis Cinenſibus ſeptæ, qui damaſcenis oſtrinis induti erant
veſti-

vestimentis, & pileum gestabant in auribus fulgentē. Aderant & alij sex eleganti amictu, cum petaso lato, cuius vsus apud Chineses.

Inde non multo spatio interiecto cœperunt prodire primarij Legati asseclæ, ijq; bini. Hos autem anteibant decem vexilla rubea & crocea. Post quæ deferebantur litteræ patentes, vel prouisio in tabellis vncialibus characteribus descripta. Deinde pone subibant duo pedites cum dolonibus, cæteri erant equites.

Postea apparebant octo vexilla regia, ex quibus flocci phasianorum pendebant: ac alia quidem erant serica, alia bombycina, & maxima parte rubra vel crocea; hastæ autem erant confectæ ex arundinibus Indicis crassioribus. Inter dicta duo vexilla, ferebatur vnum angustū, in medio aliorum duorū, quorū alterū candidum, alterum erat nigrum. De hinc succedebāt alia 14. vexilla, & inter illa duo baculi prælongi & crassi, & quaternæ clauæ, ac denique vnum vexillum cum octo labaris.

Proximi Legato aderant viginti quatuor vel 26. Quanni, cum pileis ob inaures splendidis, amicti rubris damascenis vestimētis, cū suis insignib. acu pictis in clypeo, quæ sunt, serpens & lacerta marina.

Legatus, qui primum tenebat locum, & venustam corporis speciem præ se ferebat, humeris octo hominum ferebatur in sella vel lectica non operata Damascena splendida indutus, pelleque ingenti tigri-
na & pereleganti, quæ sellam supernè ambiebat, ornatus. Præibant duodeni cum arcis, & totidem cum sagittis, nonnulli etiam cum clavis artificiosè elaboratis: duo item equites cataphracti: erant autem arma
eorum

eorum

corū inaurata & squamatim compacta. His subibant dena vel duodena labara, & equitum Cinenſium turba maxima, qui vel è Cina venerant; vel erant Dominorum Iaponiorum.

Si Cinenſes in hoc ſuo aduentu ordinem tenuiſſent meliorem, nec admiſiſſent aut vilioſe veſte amictos, aut rhedas parum decoras, maior eorum pompa vel oſtentatio fuiſſet: etſi Iaponijs viſus ſit apparatus excellens & illuſtris.

Iuquequi, vt Ozacam peruenit, diuertit in palatiū Auani Cami Domini Regni Auæ. Primus autem Legatus in ædes Bigenno Ciunageni trium Regnorum Domini. Poſtero die, qui fuit octauæ Lunæ primus, Auguſtinus & Scimanocatus Gubernator Nangaſachanus præcurrerunt, vt Regem redderent certioſorem, & locum pararent. Quo facto, vterque nempe Legatus & Iuquequi cum ſuis inſignibus, eodem ordine quo luce præcedenti, progreſſi ſunt, Regi; offerenda detulere plura quam centum munera, & viginti tabulas quinque vel ſex palmos latas, in quibus ferebant ducentas ſupra mille Serici partes, quarum quælibet excedebat libram: mille item Damasceni panni Cinenſis rafi, quod eſt, ſericum nobile auro pertextum.

Epistoſta Regis ſcripta erat in lamina aurea maxima & ponderoſa, aureo incluſa ſcrinio, in quo inerat & veſtis atque corona regia pro Taico: ſicut in alio erat corona regia pro Mandocoroſama eius coniuge cum titulo Reginae. Miſit præterea Rex Cinenſis vicenas veſtes de Qungui, cum titulo & dignitate Cine pro viginti Dominis expreſſè à Rege Cinenſi nominatis, quorum primus erat Auguſtinus: deinde totidem

dem alias, pro ijs quos Taico ipsi nominaret, eademque dignitate ornandos putaret.

In epistola Regis Cinenſis erant hæc verba, Futatabi, cioſcen, vocaſu cotonacare) id eſt : Non redibis amplius in Corai; & ſi redieris, nihil amplius tibi ſeruiet dignitas. Itaq; Iaponij remanebant quaſi vaſalli Cinenſium.

Hæc omnia ritu Iaponico perfecta ſunt, hoc eſt, ſedendo in tatamis. In ſeſſione æquales erant Taico & Legatus: præſentes autem aderant Ieiaſo, Cicugé, Echingo, Nonangio, Quingodono, & Mori, qui ſunt Domini totius Iaponiæ maximi. Poſt Sacanzuchi, hoc eſt, poſtquam aliquantulum vini deguſtaſſet, honoris ergò, apprehendit Taico epistolâ, magnam, ſcilicet, illâ laminâ auream, eaq; capiti impoſita, ſimul accepit & veſtes, atq; intro ſe recepit, vt eas indueret. Regreſſum ad locum ſuum, Cinenſes magno honore & reuerentia adorarunt, ac ilico fercula illata ſunt cû menſulis, & ſedilibus altis, tanta pompa & apparatu, tantaque rituum varietate, vt plura ſpectarentur, quâ comederentur. Conuiuio abſoluto ſinguli ad ſuas ædes reuertère. Simulatq; Sol occidit, nouus Rex Taico abiit viſitatum Iuquequi, eoq; venit quoque Legatus primus, magnaq; voluptate, dum Taico magnam illis humanitatem declarat, ſimul verſati fuere. Hac occasione vterq; intulit ſermonem de Legato Coraiano, rogaueruntq; vt eum in ſuum admitteret conſpectum, & culpam cõdonaret: Verum ille ſe excuſauit, dicens ſe infixas pectori habere quaſdam quereſas contra Corai, ob multos lapſus in ſe commiſſos: itaque ſe nolle plura de hoc argumento loqui. Verum quia Iuquequi erat homo callidiſſimus, & raræ

prudentiæ, quique ingenium Taici probè cognorat, respondit: Suam Excellentiam iustas habere rationes, neque enim Corai tantum contra ipsum, sed etiam contra Cinensium Regem in multis deliquisse, ut merito totum regnum funditus excindi debeat; sed quæ inquit, ex regno euerso utilitas redundaret? Itaque sicut Rex Cinensis illi ex mera commiseratione ignosceret, sic consultum fore, ut ipse quoque ignoscat. Sed nihil tunc effici potuit: imò omnia in risum & iocos conuersa sunt. Comedit cum utroque, postea verò domum regressurus manu secum duxit Iuquequi, una cum altero Legato.

Die sequenti misit Taico ad Legatum cætum Cofondi, quæ sunt vestes perquam pulchræ & splendidæ, inclusæ capsis Maquilanis, hoc est, certa ratione inauratis, ut alias declaratum est: & quadraginta hastæ cum suis vaginis de Nascinsi, quæ, ut supra dictum, est aurum subactum; deinde viginti enses falcatos eiusdem formæ. Misit quoque ad Iuquequi Cofondi quinquaginta: reliqua enim illi donarat Fuscimi, cum visendi eius causa eo venisset.

Ad 24. Octobris constituit, ut Sacaium reuenteretur, quo delati sunt nauibus nobilissimis, elegantissimisque, quales nunquam in Iapone inspectæ erant. Erant enim elaboratæ auro, magno artificio: duo vel tria habebant solaria, multa cubicula, ante & retro ambulacra, aulas, pauimentum cum remis ex auro comolito. Ad cuius imitationem illustres quidam Domini alias fabricarunt magnificentissimas: ac inter illos Date unam exædificasse fertur, quæ superet hanc Taici cuius funes nautici, omnes sunt ex serico cocineo torto: atque hæc omnia faciunt, ut eum habeant amicum & propitium. Ea nocte, qua Taico inui-

fit Iu-

At Iuquequi, in edibus Auani Cami ei dixit: Quando-
quidem Rex Cinarū tam præclare secū egisset, se non
posse non eum in posterum honorare & reuereri, &
tam in responso, quam in alijs omnibus eius consilio
& iudicio se submittere.

Cum Legati Sacaium abijissent, ilico Taico post il-
los amādauit quatuor magnæ autoritatis Bōzios, voca-
ros Chori, vt eodē modo eos reciperēt, quo ipse præ-
tens die antegresso excepisset. Qua re Cinenſes pluri-
mum recreati sunt, ac imprimis litteris p Bōzios scri-
ptis, in quib. ꝑmittebat tantam erga illos humanita-
tē, vt nihil eorum, q̄ ipsi à se petijissent, sit negaturus.
Ad quas litteras scripto respōderunt, petiuerūtq; solo
æquari omnia ꝑpugnacula, ac præſidia Iaponica sub-
moueri, quæ erant in Corai: deinde populo Coraiano
cōdonari noxam, quæ admodum Cinarum Rex iā an-
te multas misericordia motus condonasset: meritos
quidem fuisse excidium, sed si excidij pœna multetur,
nullum inde fructum cōsecuturum. Itaq; quātum po-
terant, eum obtestabantur, vt misericordia erga eos
moueretur. Bōzij Ozacam reuerſi litteras confestim
obtulere Taico, qui, vbi ad petitionem illā de euertē-
dis ꝑpugnaculis legendo venisset, tanta ira & furore
inflāmatuſ est, ac si dæmonum legio illum occupauis-
set. Tantopere vociferabatur & sudabat, vt è capite
vapor exhalaret. Hanc irā auxit, quod intellexerat à Ci-
nensibus vehementer timeri Iaponios, multo autem
magis à Coraianis, nec primæ suæ cogitationis, vt pro
conficienda pace mediā tantum Coraiani regni partē
retineret, oblituſ eſſet. Succēſuit itē Augustino, arbi-
tratuſ, eū hoc cōſilium de euertēdis arcib. ſuggeſſiſſe
Cinenſib. cui⁹ cōtrarium erat veriſſimū: nā conat⁹ eſt

potius persuadere illis ne eiusmodi petitionem proponerent: addiditq; illum, si hanc Camarinam non moueant, sponte id facturum, maximè, vbi animadu- uerterit se regno Coraiano potiri non posse. Nihilominus Taico Augustinum ex aula exturbauit, & multa de eo mala effutijt. Similiter indignatus est Terazauæ gubernatori Nangafacano Augustini in obeunda legatione socio, dicens se non solum ab ipsis, sed etiam alijs Tonis, quos ceu belli duces constituisset in Corai, esse deceptum: se, si illud bellum ipse suscepisset, multo maiora facturum, totumq; regnum sibi subiugaturum fuisse: imò se iam iam cōtinuo eò profecturum, & funditus euersurum. Efferbuit deinde in Coraianos, eo quod cum ipse ignouisset Regi, decreuissetq; illi regnum restituere, ac tres filios à suis belliducibus captos iā restituisset, non ipse in sua persona ad gratias referendas venisset, sed nec vllū filium ea de causa misisset, sed tantū rusticanum quendā hominē sine vllō comitatu, & sine donis qui legatione pfungeretur. Itaq; subdebat, cū Cinenfibus quidem amicitia sartam rectam se conseruaturū, sed neutiquā cū Coraianis: deinde ilico reuerti eos iussit, nec amplius in cōspectum suum prodire: se oēs voluisse in platea Sacaiana in crucē agi, sed inpræsentiarū vita donare.

Eodem æstro percitus imperauit, vt Augustinus cū Legatis Cinenfibus reuerteret in Corai, atq; ita fauor omnis & beneuolentia, quā hucusq; erga Augustinū declararat in nihilum recidit; postquā tot eius laudes in primariorū totius Iaponiæ Dominorū præsentia ob maxima officia toto quinquēnio multis laboribus & victorijs præstita, palā prædicasset. Et certè iam cōstans erat omniū opinio eum ad magnum dignitatis

gra-

gradum breui euectū iri, minimūq; vno integro Regno donandum. Qua remuneratione certè dignissimus erat, nō solum ob res egregiè in bello Coraiano gestas, sed etiā ob procuratam hanc legationē Cinensem, à Taico tantopere desideratā & expectatā, q̄ certè sola prudētia & industria Augustini ad votū Taici, licet ille nūquā existimaret successurā, impetrata fuit.

Neq; hic se furor cohibuit: sed etiā Toranusq; capitalē Augustini inimicum, quē paulo ante ob capita quadā accusationum cōtra ipsum ex Corrai allata, sua destitutū gratia exulare iusserat, ab exilio reuocauit, & in suum conspectum cū amoris honorisq; significatione admisit, dicens: Cum mihi sis sanguine iunctus, & multis naturæ donis præditus, ratio postulabat, vt gratiam rependerē pro molestijs in Corai perpessis: nec debebā aures præbere ignorantibus, qui autores fuere, vt tibi iniquior fuerim. Probè noui me in fraudē inductū, sed deinceps te sic remunerabor, vt confessus sis tibi factum satis. Tristes igitur cogitationes oēs abijce, obliuiscere præteritorum, & para te ad bellū Coraianum redintegrandū. Mandauit itaq; vt cū alio quodā, dicto Iquinocami, confestim repeteret Corai, & propugnaculum suo iussu ante solo æquatum reedificaret, amboq; eo se cōferrent media hyeme. Vocauit etiam Cainocami Dominū Regni Bugē, eique dixit se propter ipsum patri suo Quabiondono ignoscere; efficeret vt in cōspectū suū prodiret, cupere se eum videre; futurū eum Gubernatorē regni Bugen: ipse autē altera luna sequentis anni se cōferret in Corai: se. n. missurum eo magnas copias ad euertendū totum Regnum. Atq; ideo se iterum Nangoiam gubernatore Cicugendono apud Meacenses relicto,

profecturum, vt quæ in bellum necessaria sint, disponat. Hic nuncius miseros belli Duces, & milites oēs, qui sine vlla remuneratione suis stipendijs in Corai militabant, vehementer contristauit. Nam præter hominum quinquaginta millia, qui eo bello interiire, & naues amplius quingentas, quas mare Iaponicum absorbuit, quotquot inde reuertere, aut multo ære alieno grauari, aut morbis varijs affecti fuere: qui verò remansere, acerbissima quæq; patiuntur. At non est, qui hiscere apud Taico, vel minimo verbulo repugnare audeat. Quanquam verò hæctenus nullum fecerit apparatus, nec verbum vllum dixerit de hoc negotio, tamen Terazaua palatia, ipsumq; propugnaculum præparat ad eius aduentum: in vrbe quoque Facatana curat omnia in ordinem redigi, vt si Taico redeat in has partes Scimanas, omnia parata & composita inueniat.

Eodem furore, ita in trāsuerfum act^o est Taico, vt infandum scelus cōmiserit in Legatos: post biduum enim ad Gubernatorē Sacaianum, & Iosephum Riufæ filium, mandatum dedit, vt nisi intra vnum alterumue diem tã Cinēses, quam Coraianos coniecerint in naues, & Sacaios expulerint, utrūq; pœnã exsecandi proprij ventris subiturum. Et tamē id fieri nequaquã poterat, cum præsto non essent pro tanta hominum turba naues: sed quia mandatum regium vrgebat, per fas & nefas in naues angustissimas compacti sunt. Ita factum est, vt miseri Cinenses, qui hæctenus nulla re læsi erant à Iaponijs, non solum eo die ludibrio omnium exponerentur, sed etiam contumelijs, colaphis & pugnis exciperentur. Videre erat tunc venerabilem illum senem Iuquequi pedibus pergentem ad
 nauem,

nauem, & lacrymis inter verba manantibus dicentem, se a quod Cinenses mortem non euasurum, eo quod credatur in fraudem induxisse Cinenses. Verum homines prudentes & iudicio præditi magna erga illos commiseratione affecti fuere, dum viderent tanta non solum inhumanitate, sed etiam dira immanitate excipi Legatos externos, qui tam honorificè eum visiterant, imò per annos duos in Corai expectarant donec hæc legatio ab ipso Taico tantopere exoptata, exitum fortiretur: qui insignia, titulum, & coronam regiam ei attulerant, qui deniq; ab ipso met tantis impensis, tantoq; honore & applausu suscepti & tractati fuerant. Hoc ergo modo Sacaiò discessere. Multi deinde Domini adierunt Augustinum ob infelicem tantæ Legationis catastrophæ eius miserti. Mandocorosama quoq; coniunx Taici misit certos homines qui viserent Iustam Augustini uxorem, eamq; in calamitosa hac rerum omnium conuersione solarentur.

Ante Cinensium discessum, Taico ad se vocauit Terazauam, & humanissimis verbis ei commendauit, ut comitatû mitteret in Corai, & simul indicaret Augustino, cupere se explicari sibi Geographicam tabulam regni Coraiami. Visus est autem hac occasione beneuolentia compensare voluisse priorem verborum asperitatem. Cæterum Augustinus iam versabatur Sacai, ut de abnauigatione Cinensium ageret. Quare apparet Taicum non esse illi omninò infensum, cum non ignoret ab eo omnia, quæcunq; ipse ordinasset, verè esse perfecta: & simul etiam certo cognorit, illû non solû non autorè fuisse petitionis à Cinensibus factæ, sed etiã contrariû illis suasisse. Cæterû hoc absurdissimo stultissimoq; Regis factò Iaponij

vehementer sunt pudefacti , & ipsum Taicum facti pœnitet, eo quod cum omni ratione & humanitate illud pugnare non ignorat.

Ex hac calamitate Augustino is spiritualis accessit fructus, quod, cum non modicam habeat rerum diuinarum notitiam, cum naturæ bonitate coniunctâ, occasionem quæsiuit se coram Deo humiliandi, seq; colligens, ante profectionem Coraianam generali peccatorum confessione apud P. Rectorum animum expiauit, statumq; suum, cui nihil Taico detraxit, rectè compositum reliquit.

Deniq; ex hoc furore vnum maximi momenti bonum, nēpe Christianæ religionis fœlicior conseruatio secuta est. Nam si bello Coraiano finis impositus fuisset, certum erat Taicum regna quædam & status commutaturum fuisse: inter quos erat Arima, Omura, Firando, Goto, quibus in locis maximè viget & floret Christiana religio, quæ facile extincta fuisset, si ad gentiles Dominos hi status transferrentur. Quamdiu autem continuabitur Coraianum bellum, in quo hi Toni Taico seruiunt, nulla incidet in Status mutatio. Quod autem ad futura attinet, cum Deus omnium sit auctor bonorum, & hæctenus semper singularem suâ prouidentiam in defensione & conseruatione huius Ecclesiæ Iaponicæ demonstrarit, planè confidimus, omnes artes & machinas inimici, quib. vndiq; eam infestare & labefactare conatur, tandem diuina nobis fauente clemētia in nihilum recasuras. Nangasacho, 28. Decemb. Anni 1596.

V. P.

Filius in Domino,

Ludouicus Frois.

HL.

HISTORICA RELATIO

Tertia

DE REBVS PER
IAPONIAM ANNO

M. D. XCVI. A PATRIBVS

SOCIETATIS IESV DV RANTE

persecutione gestis;

A

R. P. LVDOVICO FROIS AD

R. P. Claudium Aquaiuiam So-

cietatis I E S V Genera-

lem missa:

EX LINGVA ITALICA MO-

guntia in Latinam traducta.

AD MODVM REVERENDE IN
Christo Pater.

SI litterę anno superiore 1595. hinc scriptę, DEO Opt. Max. propitio saluę ad R. P. V. perlata fuerint, ex ijs perspicuę cognoscere poterit rei Christianę apud Iaponios statum, siue spiritalem animorum fructum opinione & spe vberiore, siue existimationem, quam fides Catholica in dies apud istos Gentiles conciliat ampliore, spectemus. Eisdem litteris scriptum est de commutatione & conuersione Reipub. temporalis, & de vniuersa totius regionis gubernatione, ac nominatim de funesto nobilissimorum Dominorum interitu, alijsque calamitatibus quibus hoc cęli clima imprimis videtur obnoxium. Verum postea Taicosama Iaponię Monarcha sua industria, & in gubernando sapientia sic omnes compescuit turbas atque tumultus, vr omnia ad pristinam pacem & tranquillitatem breui tempore redierint. Itaque non exigui beneficij loco ducimus, dum, aspirante diuino numine, cernimus nobilium Iaponum animis quotidie maiorem & pręstantiorem de Lege Euangelica, eiusque prędicatoribus Patribus nostris ingenerari opinionem; ijs enim semel in Ecclesiam Christi aggregatis, nulla erit difficultas de plebæis. Quod non immeritò, post Christum Dominum nostrum frequentibus sacrificijs & orationibus, quas pro suo amore paterno, Zeloque

P. V.

P.V. superno numini pro nouæ huius Ecclesiæ incolumitate & progressu offerri iubet, debemus.

Numerus omnium, qui de Societate nunc in his partibus degunt, attingit trigesimum quartum supra centesimum: è quibus sex & quadraginta sunt Sacerdotes, fratres autè octoginta octo. Quindecim anno proximè exacto Societati ex illis nomē dederunt, qui aluntur in Seminario. Omnes autem distributi sunt in eas domos, quas postremis annuis nominauimus, quæ erant decem & nouem: licet hoc anno vna in vrbe Ozacana accesserit, in qua ordinarie sedem habet Pater vnus cum fratre, & vacant tum excolendis earū partium Christianis, tum etiam externis magno numero ad verbū Dei audiendum isthuc confluētibus. In regno Bungenfi videtur & altera instituenda Residencia, vt paulo post dicetur.

Quod ad sanitatem corporalem attinet, eam dicere possumus, gratia diuina opitulante, extitisse ad gloriam Dei Domini nostri inter nostros quasi vniuersalem; quam non parum adiuuit cœli Iaponij salubritas: & quamuis ijs qui affecta iam ætate sunt, non defuerint morbi ex antegressis horum temporum calamitatibus profecti, tamen non modica admiratione dignum est, eosdem licet viribus fractos, tantis tamque continuis occupationibus, quas in instituendis Christianis sibi commissis sustinent, non succumbere.

Hoc anno non pœnitēda pace & tranquillitate vsi sumus inter Christianos, etsi Dæmon, aduertens magnum animarum numerum per baptismum è sua tyrannide vindicari, omnem lapidem mouet, vt conatus nostros retardet: Hoc enim anno binas
omni-

omnibus viribus contra nos molitus est tempestates, sed quia tum Christianæ religionis salus, tum Societas nostra incumbibat petrae viuae, hoc est, Christo Domino nostro, facile sedatae sunt & compressae.

Nauis Carrerana hoc anno, Deo ita fauente, feliciter ad Iaponiam appulsa est: in qua Reuerend. Dominus Petrus Martinez primus Iaponiae Episcopus aduectus est, tum à nostris, tum ab omnibus Christianis in his partibus cupidissime expectatus. Comites habuit quinque de nostris, alioquin in Cinam, cum alio patre quodam destinandis. P. Viceprouincialis appulsa naui ad 13. Augusti subito visendae suae Reuerend. Domin. causa cum nonnullis Patribus eam adiit, & insequenti luce cum maiori Patrum fratrumque numero naui egredientem est comitatus. Hinc Nangasacho multi quoque Christiani, partim Iaponij, partim Lusitani scaphis inuecti se ad comitandum nobis adiunxere: & nisi persecutionis nominæ deterriti fuissent Christiani, solenni ritu & caerimonia publice eum exceperunt. Factum tamen est, quicquid pro temporum ratione fieri poterat. Nam vbi in comitatu Capitanei Maioris de Viage in naui sua hunc portum Nangasachanum ingressus est, & ex eo ad Ecclesiam terminos progressus, obuiam ei prodire Christiani cum cruce, alijsque caerimonijs consuetis, remoto tamen omni apparatu & strepitu, licet magna hominum turba eum inde ab ipsa naui vsque ad Ecclesiam sit secuta. Magnam consolationem omnes tum ex veneranda hominis specie, & quod in Societate valde esset antiquus, tum ex Apostolico & religioso agendi modo acceperunt, dum vident in honesta eius viuendi ratione singularem quandam relucere paupertatem. In

ades

ædes Nangasachanas Patrū Societatis diuertit, omnibusque se admodum declarauit humanum & familiarem: in nostris verò mirificū ei seruiendi & omnia officia exhibendi desiderium eluxit. Rectores Collegij, Seminarij, Domus Probationis & Residentiarum paulatim, secundum ordinem cuique præscriptum, tum vt ei de fœlici aduentu gratularentur, tum vt benedictione eius fruerentur, aduenere. Idem præstiterè Christiani, tam vicini, quam remoti: & alij quidem ipsi venire: alij verò, qui negotijs impediti fuerant, per nuncios, litteras, & munera iuxta morem patriæ. Magnam voluptatē attulit nostris colloquium à Reuerendis. Antistite habitum cum Viceprouinciale P. Petro Gomez, cuius summa est: Sicut ipse in primis Studiorum initijs auditor suus fuisset, sic nunc velit Magistri munere fungi in tradenda sibi rerum Iaponicarum cognitione. Nam cum ignarus sit idioma Iaponici, vt rectius se diuinæ voluntati conformaret, securiusque & tranquillius ouium gubernandarum curam aggrediretur, operæ pretium se facturum putasse, si Patribus ducibus, qui omnium rerum Iaponicarum notitiam & experientiam iam haberēt, vteretur. Multa alia in hanc sententiam, pro sua insigni virtute iuxta ac prudentia addidit, quæ omitto. P. Viceprouincialis ei ilico socium adiunxit Patrem vnum, & duos fratres ad hoc ministerium admodum idoneos. Obtulit deinde & alterum Patrem, sed sua R. Dominatio negauit se accepturum, quod Societas opus haberet multis Patrib. ad ingentē messē, quæ breui sperabatur, excolendā. Vehementer S. Celsitudini arridet & patria hæc, & Christianorum nouorū indoles & virtus: nec minus gratam habet beneuolentiam

lentiam

lentiam caritatemq; qua à Societatis hominibus ha-
ctenus tractatur. Paulatim sanitati restituitur, & viri-
bus, ex longa ægritudine, qua decubuit in Meaco, fra-
ctis & labefactatis.

3012
68807
77
71
77
Numerus sacra baptismi aqua à Septembri anni
1595. vsque ad Septembrem huius 96. tinctorum
in Meacensi, Scimanoque tractu est octo millium &
duodecim capitum. Eorum verò qui cõfessione pec-
catorum conscientiam expiarunt, est sexaginta octo
millium, super octingentos & septem. Præmitto
infantes ex Christianis parentibus ortos, qui cõtinen-
ter in quamplurimis locis sacra aqua perfunduntur.
Id verò merito nostris tum in Orientali orbis parte,
tum in Europa degentibus singularem afferre potest
voluptatem, quod nunquã à tempore, quo nostri Pa-
tres primũ in Iaponiã venerunt, neq; tantus hominũ
numerus, neq; tot natalib. clari in Meacensi ditione,
vbi totius Iaponis sunt Principes, Christo se adiunx-
erint, atque hoc anno præsentis. Quoniam verò per-
secutio, latebræque nostræ, quæ in decimum iam an-
num durarunt, nondum finem habent, necessarium
existimauimus nulla illustrium hominum nomina
scriptis mandare, nec Christianæ religionis prodere
mysteria & exercitia, donec Christo Domino nostro
secus visum fuerit, & Euangelij propagationi liberri-
ma porta, quod breui futurum confidimus, fuerit pa-
tefacta. Et hæc sunt, quæ summam de generali to-
tius Iaponiæ statu dicenda occurrebant. Nunc, Deo
adiuuante, pergamus ad missiones quasdam diuersis
in locis institutas.

Bis Pater quidam cum fratre Nangoiam in re-
gnum

gnum Figen missus est, vbi Taico propugnaculum maximum & sumptuosissimum cum suis palatijs, quo tempore iter parabat in Corai (is locus triginta sex millibus passuum Firando abest) à fundamentis excitauit. Administrationem autem totius ditionis Scimano Camidono, gubernatori tum Nangasachano, in sua absentia commendauit. Quo tempore autem dictus Pater ibi fuit, fuit autem diebus tantum paucis, multos gentiles habuit verbi diuini auditores, & ex ijs quinquaginta baprisimo lustrauit. Vt verò de eorū aduentu rumor increbuit apud Christianos Facatæ, alijsque in locis agentes, magnis itineribus, læti aduolarunt ad aures præbendas diuinis concionibus, & confessionem peccatorum faciendam: Christiani siquidem in his locis huius sacramenti frequentatione plurimum delectantur.

Huc Nangoiam cum Augustinus Cuño Camidono, Christianorum omnium in Iaponia facile princeps aduenisset, magnam partem noctis cum Patre consumpsit, agens tum de suis, tum de totius Christianæ religionis negotijs. Collocutus deinde est singillatim cum fratre nostro Martino (fuit is vnus ex quatuor Romam missis). Sed quia colloquium fuit admodum longum, breuiter ad tria capita reuocabo. Primum caput est. Non dubio inquit quosdam scopi mentisque meæ ignaros, dum tam vehementer vrsi Patres, vt delitescerent, & Zelum conuertendorum hominum nonnihil comprimerent, suspicatos esse, id ex animi mei angustia & imbecillitate, exiguoque defendendi honoris diuini Zelo profectum: verum ego affirmo, longe secus esse. Nam cum Taici ingenium pectusque haberem
perspe-

perspectum; sciremque; quo Patres amplius se submit-
 tunt, latentque; tanto opportunius esse tempus institu-
 to faciendi satis, idcirco maiore quadam seueritate sum-
 vsus: Deum autem restor, me in hoc negotio non ha-
 buisse propositum aliud, nisi maiorem Dei gloriam,
 Societatis incolumitatem, & salutem animarum. Al-
 terum caput erat. Cum, inquebat, sim tam varijs,
 tamque; continuis districtus occupationibus, si quan-
 do otium aliquod suppetit de rebus diuinis, mea que
 salute cogitandi, incredibili accendor desiderio gra-
tiam illam ante mortem a Deo obtinendi, vt deposi-
tis omnibus istis curis, vnum saltem annu seriu pos-
sim rerum caelestium contemplationi, Christiana-
rumque virtutum exercitationi, conuenienter mea
fidei, impendere. Et quanquam ex parte mea, Domi-
 ni legem non queam per diuersa regna disseminare,
 tamen hoc intimo flagro desiderio intra ditionis mea
 fines multas excitare Ecclesias, totisque eniti viribus,
 vt omnes subditi mei nomen dent Christo, cultusque;
 diuinus non inferiore apparatu & reuerentia, quam
 in Europa, peragatur. Quamobrem & summa mihi
 voluptas est, videre in Arima, Omura, Amacusa, So-
 moto, Cozzura, Sciqui & Oiano, qua loca mea diti-
 oni sunt subiecta, omnes Christianae Ecclesiae aggre-
 gatos. Fiscium de Firando, quod mea quoque iuris-
 dictioni subiectum est, etsi adhuc repugnet Christia-
 nae legi; confido tamen me domum & statum renun-
 tiaturum filio: qui, etsi nunc adhuc sit gentilis, quia
 tamen coniunx eius Mentia Domini Bartholomaei
 filia Christiana est, ipseque in Christianam religionem
 propendet, minime dubium est eum breui Christia-
 na sacra suscepturum. Infulas Goto, post Tonum
 genti-

gentilem in Corai morte defunctum, Taico mihi cō-
misit, vt eas administrandas traderem, cui liberet.
Ego iam tradidi homini nobili ex ipsis insulis oriun-
dum, quem confido pro beneficij à me recepti com-
pensatione cum omnib. Goranis insulis aures Euan-
gelicæ prædicationi præbiturum, & in gratiam cum
Christi Ecclesia venturum.

Tertium caput fuit eiusmodi. Scio, & in ea fide vi-
uo, Deum Dominum nostrum suam sanctam legem
in Iaponiam non eo inuexisse, vt diffunderetur
tantum in ijs partibus, in quibus nunc floret, sed vt
vndique propagaretur, donec tota tandem Iaponia
Christum respiciat. Nam secundum ordinationis di-
uinæ cursum, multi deinceps, inquit, existent Domi-
ni nobiles & illustres, qui manum paulatim porrigēt,
cum maximo suo apud Deum merito, Euangelio la-
tius dilatando & amplificando. Cæterum quia id fu-
turum est temporibus consecuturis, quibus ego su-
perstes minime ero, vt possim tantorum particeps
esse meritorum; id vnum vehementer opto, vt, dum
vita suppetit, quotquot possum, ad gregem Christi
adiungam, vt hic ardor conuertendi alios, & quantus-
cunque labor seruiendi Deo, sit mihi loco tædæ, quã
mihi præferam, quando ex hac vita emigrabo. Hic
Dominus Augustinus toto anno laborauit in Patri-
bus, dum penuria aliqua pressi sunt, eleemosyna iu-
uandis, licet propter bellum Coraianum, &
imperium quod habet in tantas copias
coactus fuerit se ingenti ære
alieno obstringere.

L

DE

DE MISSIONE DVORVM

Patrum fratrumq; in Regnum

Bungense.

N N O. proximè elapso Pater vnus, cum vno fratre, missi sunt ad regnum Bungense: qui in itinere inuisere Christianos, tum Amaguccij tum in alijs partibus degentes. Quid in missione illa vsque ad ingressum in regnum Bungense factum sit, superiore anno diffusè scriptum est: vbi dictus Pater laborauit dysenteria, & morti proximus fuit: quem morbum crearunt maximi labores & molestia in itinere tolerata, deinde incommoditas loci omni remedio humano destituti. Qua de re certior factus P. Viceprouincialis magna amoris & beneuolentia significatione ad eum amandauit & Sacerdotè pro excipienda eius confessione, & Medicum ad eum cutandum: quorum opera etiam sanitati est restitutus. Omnibus autem perfectis, iam iam subijciendis, in hoc regnum Figea reuertere. Verum cum Christiani in regno Bungensi, magna laborarent operariorum inopia, ad recreandos & confirmandos eos qui tot ante annis in Christi lege fuerant à nostris exculti, hoc anno 96. eo missi sunt duo Patres, cum fratribus item duobus, qui in diuersas regni partes diuisi, duabus vicibus, quibus ibi versati sunt, egregiam operam nauarunt in reformandis Christianis. Non facile exponi potest, quanto plausu Patrum aduentum exceperint, quanta cupiditate arserint repetendi criminum confessionem, quam iam aliquot annos inter-

inter-

intermiserant: & licet Patrum presentia destituti essent, tamen orationum obliti non erant, quæ res magno illis fuit solatio.

Quodam in loco, in quo media hominum pars idolis, altera Christo dedita erat puella octennis, cuius parens cum tota familia erat gentilis, suo preceptu à Christiano quodam petiuit duci ad Ecclesiam, in quâ Pater noster se cum Christianis recipiebat: optabat enim cognoscere ritus eorum, & obseruare quidnam agerent. Christianus ille, quod Pater esset gentilis, operam suam puellæ renuit, imò Patri eius indicauit, vt eam tempestiue ad Ecclesiam adduceret. In Ecclesiam adducta, sic probauit omnia quæ vidit, quæ audiuit, vt etiam atque etiam cuperet se fieri Christianam. Qui eam adduxerat, Patri exposuit puellæ desiderium, is, vt à natura bonus, quia respondit, faceret, quod vellet, nolle se impedire, baptismi aquis tincta est: domumque reuersa ingenti gaudio exultans Patri matriq; aperuit se baptizatam. Morabatur id temporis in iisdem ædibus Bonzius quidam è secta Amidæ, puellæ consanguineus, qui ritu superstitosæ suæ sectæ cum aliquando magnam noctis partem consumere in pulsanda pelui & inuocando nomine sui Amidæ, puella sancti baptismi virtute roborata se illi applicuit, & voce clara ei dixit: Probè nosti, Patre, me esse Christianam, & Patres abhorreere ab istis ritibus diabolicis: rogo itaque vt abstineas ab isto pulsu, & alijs similibus ceremonijs in hac domo: si nolis, hac tantum nocte licebit, sed vt deinde hinc alio te confertas, nec amplius reuertaris. Respondit patruus: Quia tu Christiana es, sonumque istum molestè

fers, non pulsabimus amplius. Et mox inde abscessit. Parentes verò, admiratione eorum quæ à puella fiebant, capti, consilium inière de imitando filiaæ exemplo, & verbo Dei audito, ambo aquis sacri baptismi capita submiserunt. Ita puella, quæ iam certas didicerat orationes, facta est parentum suorum Magistra. Cum verò post menses paucos Patres eo reuertissent, deprehenderunt & Bonzium patrum à puella conuersum, eumque baptizarunt.

In loco, dicto Taquemia, Christianus quidam ex energumeno sua fide, orationibus, disciplinis, & theca sacrarum reliquiarum collo eius adhibita Dæmonem fugauit, & sanitati eum restituit.

Multis quoque in locis Bungensis regni, vbi quidam erant ab hoste humani generis obsessi, Christiani facto conuentu sola recitatione Dominicæ orationis, & saluationis angelicæ clara voce instituta, dæmonem sæpe repulerunt. Quam rem admirati gentiles, maximè cum crebrius eis dæmon specie horrida se spectandum præbuisset, Christi cœtui se adiungi voluerunt.

Patres inde cum magna voluptate redierunt, quod animaduertissent eos inde ab anno superiore vsq; ad præsens tempus magnos fecisse progressus in rerum diuinarum cognitione, haud secus, quam si Patres secum doctores & instructores retinuisent: & quantum magna rerum inopia premerentur, tamen elemosynæ loco non aliud à Patribus petiuere, quam calculos benedictos, imagines, Agnus Dei, aliaque id genus spiritalia.

Christianis quibusdam in fide languidis, degentibus in Notru, quiq; ad meliorem frugem ab alijs Christi

Christianis agrè adduci poterant, noctu bis terúe apparuit Dæmon humeris gestans cadauer humanum. Quo viso perterrefacti ilicò de Patre quærendo cogitarunt. Eo inuento, visum exposuere, & exhortatione audita magno doloris sensu vitæ ante actæ crimina per Confessionem patefecerunt.

Quoniam Leo Notruensis columé semper Christianorum eius regionis fuit, non solum Notruenses, quibus cum viuit, sed etiam alij Christiani longius inde remoti in suis necessitatibus ad eum recurrunt. Vnde apparet quemadmodum Deus extraordinarijs etiam medijs suos iuuare dignetur. Et quoniam homo integer est & sincerus, ipsimet gentiles, qui nomine Taici, ditioni toti præsumt, ei magnos redditus attribuere, eumque ob eximiam virtutem mirificè amant & reuerentur. Alter è duobus huius Missionis Patribus Pascha in eo loco, vbi ipse commoratur, celebravit. Ingens in bono sene inerat ardor, impenseq; optabat, totam ditionem aliquando videre Christo Domino subiectam. Ipso Pasche die quadringentis Christianis magnificum epulum, vt eis congratularetur, præbuit. Licet septuagenarius sit, tamen magno studio & lapides & ligna, aliaque necessaria corradit ad Ecclesiam aliquam longè prioribus ampliorum exadificandã, quæ erit numero quarta: nam duæ ex alijs olim ab eo exstructis, tempore belli, & vastationis regni Bungenfis fuere exustæ & euersæ.

Dum Pater quidam cum fratre degeret in Corai, & fortè inuiseret Christianos, incidit in nobile Bonzium Bongensem, nomine Toqui Ieda, dignitate quasi Sacerdotem (illi vocant Chananusci) in templo Cami primario regni, dicti, Vfanonia: hic quia super-

stitutionum Chami admodum erat peritus, prolixam cum nostris habuit disputationem, ac tandem efficacia rationum conuictus, legi Euangelicæ, cum eius veritatem & perfectionē perspexisset in Corai, cessit. Et, vt redeamus ad regnum Bungense; cum idem frater, qui in Corai, cum eo sermonē habuerat, per eius patriā iter faceret, vehemēter eius conspectu lætatus est, infimisque precibus rogauit, vt nonnihil ibi haberet, se cogitare de tota familia sua ad Christum traducenda. Mansit frater, & intra paucos menses, vxor eius cum viginti alijs hominibus per baptismi ianuā Christi Ecclesiam ingressa est. Idem bonus vir, vt intellexit, Patrem quendam Societatis quindecim tantum passuum millibus à se disiunctum, mox eō cum tota familia & filio claudo concessit, auditaque concione Patris de sacramento Confessionis, omnes, licet à baptismo suscepto quaterni tantum menses intercessissent, magna deuotione confessionem de peccatis fecerunt. Præter hos autē adduxerat secum alios quosdam, vt verbo Dei audiendo aures præberent, licet ipse iam domi eis concionatus fuisset, & doctrinā Christianam exposuisset: vnde factum est, vt quadraginta ex illis sacrum lauacrum amplexi sint. Cum verò idem aliquando interesset concioni de S. Eucharistia ad veteres Christianos habitæ, obnixè rogabat Patrem, vt sibi quoque ad eam aditus daretur: cumque Pater responderet, nondum esse tempus, pauci enim à baptismo menses effluerant, ille contra instittit, optare se scire, quid obstat, cur aditus ad sacram cōmunionem non pateat: se omnia intellexisse, quæ ipse prædicasset, sanctissimi que illius sacramenti mysterio plenissimam fidem habere, ac porrò magno etiam

desi-

desiderio eius suscipiendi se accensum esse, vt non solum Christiani, sed etiam boni & perfecti Christiani nomen consequi posset.

In vrbe Funai regni Bungensis habitabat Christianus quidam pauper famulus gentilis cuiusdam, cuius tota domus gentilitia erat. Hic cum ad mortem æger decumberet, per Christianum quendam curauit ad se vocari Patrem Societatis Facatæ sex millib. passuum inde disiunctæ, tunc agentem, eiq; dici, si post aduentum impotem mentis se inuenerit, norit se esse Christianum, & paratum mori in fide Catholica. Pater vt venit, reperit hominem decumbentem in cubiculo octo palmos lōgo, & quatuor lato in magna erumna, & confessionē cum magna eius cōsolatione excepit. Dominus ægri gentilis duo admirabatur. Primum, quod Pater tam longum iter per densissimos imbres solo amore salutis sui serui procurandæ impulsus cōfecisset. Alterum, quod ægro ante aduentum Patris, iam vox fuisset interclusa, nec aliud expectatum fuerit, quam vt spiritum redderet: post aduentum verd, & locutus & de noxis confessus sit: quod ille miraculi loco habebat. Æger autem post biduum prius animā creatori suo reddidit: nec alia videtur dilationis causa fuisse, quam vt voto confitendi potiretur.

Degebat Bungi nobilis vir Christianus, nomine Munacata, cuius filius, etsi gentilis esset, tamen ob generis nobilitatem vnā è filiabus duabus Regis Francisci, dictam Monicam in vxorem acceperat. Hæc verò, quia Christiana erat, & tam Catholicū Patrem habuerat, aliquot annos domi tantas à marito perpeffa est molestias, vt licet iuuenis, tamen semper fere ægra esset & afflicta, quo enim plura signa

Christiani pectoris edebat, hoc maritus, ad augendū eius cruces, plus studij ponebat in colendis dæmonibus, & sacrificijs faciendis, totumque se vna cum filijs seruituti tetrorum spirituum obnoxium reddebat, Hæc tanta crux videtur tum ipsius Monicæ, tum Patris in cælo iam coram diuina maiestate interpellantis orationibus tandem sublata; nam supra omnem spem humanā, nulla adhuc audita verbi diuini prædicatione, ita à Deo mariti cor motum & immutatum est, vt libros omnes, nomina, imagines, cæteraque instrumenta, quibus dæmonem venerabatur, coniecerit in ignem, & Fratrem nostrum ad se vocari iusserit; à quo cum doctrinam Christi hausisset, tandem cum tota familia sanctissimis baptismi aquis expiatus est, cum summa Monicæ consolatione. Eum secutus est germanus frater cum socijs amplius viginti.

Taico cum Regem Bungesem expulisset, & in extremas Iaponiæ partes ablegasset, ipseque Regni possessionem adijisset, redditus annuos regni adsignauit nobili cuidam viro, nomine Morinocapachi, olim tempore Nobunangæ, suo sodali. In Bungo autem duo sunt Status, alter vocat⁹ Fita, in quo semper vixerunt fortissimi quique totius regni milites. Alter vero dictus Cusso. Primi igitur mansit Dominus absolutus, & redditus accepit nomine suo. Secundi vero tanquam Taici procurator. In Statum Fita nunquam Rex Franciscus per omne vitæ suæ tempus inducere potuit religionem Christianam, & in vniuersa ditio-
ne vix vnus extabat Christianus. Contigit eo forte venire Bonzium Christianum, nomine Sofaniuan, cui incolæ, quod ob probitatem hominem amarent, vetus quoddam templum, quod ante fuerat gentiliū,
dona-

donarunt: sed abhorrens ab idololatrarum societate postea inde discessit, & templum habitatore vacuum remansit. Duodecim iam anni effluxerant, quod Ozacæ adhuc adolescens Christi castra secutus fuerat; sed, quia militiam sectabatur, exiguam Dei cognitionem retinebat; licet ut erat singulari præditus iudicio, sic menti infixerat prælectiones Catechisticas olim auditas, ut illas perinde recitaret ac si concionatoris munere functus fuisset, atq; ego ante decenniū in Scimonosequi audiui ab eo quædam tâta dignitate, & spiritu exponi, ut non parum fuerim admiratus. Videtur hic homo à natura sua quasi ignis, quia ardentè communicat omnia, quorum notitiam semel comprehendit. Cum didicisset Patres duos versari in Bungo, alterum per nuncium rogavit, ut dignaretur venire ad se, ita enim expedire, ad maiorem DEI gloriam. Receptus est Pater magno cum gaudio, ipseq; cum suis honorarijs pueris instruxit aram ad sacrum Missæ celebrandū, Patri autem ilico misit vicenos saccos orizæ, aliaque ad usum domesticum necessaria. Et quia Dominus Paulus de Scingo, qui in illa calamitate Bungenfis Regis exilio multatus est, redditus habet in loco Fitæ proximo bis mille saccorum orizæ, & dicti nobilis Domini amicus est singularis, eum à sex milliarijs accersiri curavit, ut indicaret Patris Societatis cum vno fratre aduentum, dicebatque Patri se velle confiteri de peccatis, suisque autor esse, ut paulatim aures præberent Euangelio, & nomē Christo darent; cogitare etiam de ædificanda Ecclesia. Ac mox cæpit interesse concionib. Catechisticis, vna cum aliquot nobilibus, eius comitibus, dubiaque proponere, quibus solutis vehementer lætabatur. Et

quia spiritu feruebat, fratri in prædicando auxilium præstabat: suisque affirmabat omnes Cami & Fotochi versari in inferno, atque inde, vti se liberare non potuerint, multo minus posse liberare alios. Quamuis autem vespera præsto aderat cum viginti vel triginta nobilibus, eosque hortabatur vt verbum Dei audirent, & dubia sua proponerent, sibi nihil gratius iucundiusque hoc facto posse accidere: interea ab ipsis non discedebat, & vna cum ijs vltra mediam noctem auscultabat, dicebatque iuuenibus, ex ipsorum conuersione suum quoque commodum redundare. Etenim, inquebat, Christianis hominibus, quoniam Deum timent, fido gentilibus non item: sique homines quidam non caperent planas & euidentes rationes quibus Lex nostra niteretur, id ipsum indicium esse exiguæ intelligentiæ atque iudicij. Addebat eos, quibus placeret quidem lex Euangelica, non tamen fierent Christiani, sua opinione non alia de causa suam differre conuersionem, quam vt liberius depecularentur aliorum vectigalia. Denique omnibus suis indicabat, si è suis ali velint redditibus, in posterum vna vxore contenti essent, suumque ea in re exemplum imitarentur. Hic Pater Fitanus aiebat se nullum hactenus Christianum cognouisse, qui maiora amoris & beneuolentiæ argumenta Patribus demonstrarit, quam hic Tonus, de quo hactenus locuti sumus, eumque maximo teneri desiderio, vt omnes ditionis suæ homines ad Christi Ecclesiam adducantur. Adhæc de eo fertur, olim fuisse hominem crudelissimum, ideoque omnes insolitam eius mansuetudinem, comitatem, & affabilitatem obstupescere: vnde & plebæi eum amant non vt Dominum,

minum,

minum, sed vt Patrem, propter beneficia quæ continenter ab eo accipiunt. Ex huius hominis ardore secutum est, vt mox voluerit excitare Ecclesiam; vnde liquet Deum Dominum nostrum, vt tam pio & sancto desiderio fieret satis, conseruasse illud templum vacuum, à Ioanne Sotan amplificatum; sed quia illud inuenit vitium fecisse, confestim lapides ligna & alia necessaria conuehi iussit, vt perficeretur. Ipse quotidie operi instabat, sic vt operarij duplo plus laborarent, quam fecissent, si abfuisset. Nobiles quoque iuuenes, qui illi seruibant, vt rem illi gratam facerent, præsentés aderant, & manum operi admouebant. Cum verò deinde frater noster cœpisset habere sermonem ad dictos iuuenes, eorumque Famulos, & eorum familiares, & ad quendam eius fratrem ipso iuniorem, magnum omnes fructum ex verbo Dei retulerunt, breuiq; triginta tria eorum capita sacerdotibus baptismi vndis sunt resperfa.

Domus, in quam iussu Toni Pater cum fratre mox post aduentum diuerterat, erat cuiusdam primarij eiusdem loci gentilis. Verum quia plerique omnes in Statu Fitano ita abhorrent à rebus nostris, vt existiment aqua igniq; interdictum illis, qui diuersorium nostris attribuerint (nunc autem metu Toni domum illam nostris commodarant) quoties nostri in oculos eorum incurrebant, aut diffugiebant, aut terga vertebant. Famuli domestici perpetuo eis illudebant, & si frater noster ex humanitate aliquid ciborum eis porrigeret, id, veriti, ne cõtaminarentur, canibus obiectabât: itaq; aliquot dies ibi nō pauca perpeffi sunt probra. Verū ne exasperaretur Dominus domus, aut res ad aures Toni perferretur, qui petulantiam seuerè fuisset.

fuisset.

fuiſſet caſtigaturus, magna humilitate & patientia omnia ſuſtinuerunt. Vicini, dum noſtris occurrebant, auerſo vultu exſpuebant, ac ſi eos non viderent. Cæterum, quia Dominus noſter, quando vult, poteſt ex lapidibus excitare filios Abrahæ, cœpit hoſpes, ſiue caſu, ſiue vt noſtra irrideret, velle audire doctrinam Euangelicam quam noſtri annuncibant: eaque percepta talis ſecuta eſt commotio, vt non modo ipſe cū coniuge, liberis, vniuerſaque familia complexus ſit Chriſtum, ſed etiam ex eo tempore omnia humanitatis & caritatis officia noſtris, ac ſi per multos annos Chriſtiani fuiſſent, detulerint, & intimam cum eis familiaritatem colere cœperint.

Non ſubſtitit deinde Tonus in ſola conuerſione ſuorum nobilium, ſed longius progreſſus, conatus eſt etiam regionis indigenis perſuadere, vt prædicationi Euangelicæ intereſſent; oſtēdes quantus ea ex re fructus exiſtere poſſit: & à ſe exemplum caperent boni ſucceſſus etiam in rebus temporalibus. Illi autoritate & efficacitate dicentis, & exemplo hoſpitis, qui tanta familiaritate noſtrorum vteretur permoti, manus dedere, & concionibus audiendis vacare cœperunt, ac breuiſſimo tempore eorum ſexaginta profeſſioni Chriſtianæ doctrinæ ſubſcripſere.

Verum Dæmon, cum ex inuidia, hanc iacturā ſuam & tantam fidei Catholicæ propagationem ferre non poſſit, ordiri more ſuo cœpit aduerſum nos telam cōtradictionis. Tonus hic euocarat Patrem ſuum ex partibus Meaceniſibus, vt Statui Fitæ gubernando in ſua abſentia (erat enim ei abeundum Meacum) præeſſet. Hic Pater mirè erat addiſtus patrijs Dijs Cami & Fotochi, à religione autē Chriſtiana alieniſſimus,

ſic vt

sicut nec ad aures quidem nomen Christianum admitteret. Aduertens ergo quantos progressus faceret Christiana religio, vehementer cœpit in filium excalescere, & de decem capitibus quę sibi in eo nō arriderent, absentem commonefacere. Omnia autē fere in nos erant directa. Si enim, inquebat, Taico Patres exulare iussit, eorumque imagines & templa igne absumi, eo quod infesti sunt hostes Chami & Fotochi, cur tu eos in tuam ditionem recipis, cur eos tueris? Consulebat ergo illi, ut à studio illo alios conuertendi abstineret, ædificationem Ecclesię minimē prosequeretur, & Christianismo renuntiaret: si secus faceret, se post reditum ad Meacenses nomen eius apud Taicum delaturum. Filius verò, ut est insigni sapientia & iudicio præditus, sciens Patrem sua opera & liberalitate indigere, tanta industria & sagacitate illi respondit, ut ne mu quidem contra mutire ausus fuerit.

In hoc Fitæ tractu accidit res perlepada, & scripto digna. Honorato cuidā viro in illa vrbe degenti erat filius octennis præclaris naturæ donis præditus, qui versus multos, & comœdias Iaponicas memoriæ mādarat, easque publicè exhibebat tanta grauitate & venustate, ut totius populi oculos in se conuerteret, & Tonus eum à se demittere nollet. Hic puer ergò cum sermo à nostris haberetur ad gentiles, nonnunquam se ad Patrem nostrum & fratrem conferebat, qui mirificè eius colloquio recreabantur. Semel autem dedita opera ingressus Ecclesiam dixit fratri: Habetisne aliquem Fotocho, quem aiunt pro hominum salute crucifixum? ostendite mihi quæso, aueo enim illum videre. Cumque frater illi ostendisset effigiem crucifixi,

cifixi,

cifixi, subito addidit: Non video vllum vulnus in latere, quod tamen dicitur habere. Tunc Pater illi aliã crucifixi effigiem ostendit, quę stabat in altari. Puerq; subiecit, sibi illam potius quam alteram probari, propter sanguinem è latere, & spinis coronę defluentē: & postquam diu aspexisset & considerasset, postulauit sibi præstari baptismum. Tum Pater respondit, orationes quasdã prius esse memorię insculpendas. Puer vero iam dudum, inquit, insculpsi, & mox eodem loco eas recitauit. Subiecit Pater. Qui vult fieri Christianus, necesse est vt melius sit institutus & paratus, q̃ tu sis: vestes enim illę tuę, quibus nunc es indutus, sunt quotidianę; at pro recipiendõ tam nobili Sacramento opus est amictu elegantiore, quo vti soles in festis. Hoc audito puer domum abiit, & post breuem morã ferica veste pereleganti indutus rediens dixit, Pater ecce adsum, iam baptizate me quæso, quia magno baptismi tencor desiderio. Pater petitioni assensit: cūque iam pararet se ad perfundēdum eum sacra aqua, puer institit: Pater expecta paululum: monitū te volo ne dum caput aqua perfundis, madefacias meas vestes, sicut superioribus diebus cuidã, dum baptizaretur, fecisti. Quotquot præsto aderant admirati sunt hanc octennis pueruli prudentiam. Tonus fuit eius sponsor, qui paulo post Meacum abiit ingenti flagrans desiderio post reditum secum retinēdi Patrem vnum & fratrem, qui per omnes ditionis suę angulos Euangelium propagarent. Nostri autem petita discedendi potestate à nouitijs Christianis recens Ecclesię aggregatis, quod magno ipsorum dolore factum est, digressi inde contulerunt se in Vfluqui.

Dum Pater missionis esset in Vfluqui, vbi olim
Rex

Rex Franciscus sedem, aulamq; habuerat, erat ibi femina gentilis à dæmone obsessa. Huic indicatū est à dæmone liberari non posse, nisi fiat Christiana: cum illa annueret, et iam se ad baptismum compararet, nocte insequenti dæmon ei dissuasit, ne fieret Christiana, dicens: Hactenus tanta familiaritate, tanto tempore mihi es coniuncta, & nunc me deseris? non abibis profecto inulta: dormienti itaq; nec sentienti, abscidit capillos, vno tantum flocco capillorum relicto. Illa verò cum summo mane deprehenderet sibi ademptum capillum, & arundini lecto oppositæ implexum, calcar ea fraude sibi additum putavit, vt citius aduolaret ad baptismi antidotum, quod & factum est: atque eo suscepto mansit ab omnibus dæmonis molestijs immunis.

In Bungo degebat Christianus quidā, sed in cultu diuino, & animæ suæ salute promouenda æquo frigidior, ita vt clam tantum gestaret globulos precarios, ne viderentur. Huic flumen transmittenti visibiliter insiliit Satan, acinacemque, quem contra eum distringere conabatur, vi eripuit, ac denique eum corporaliter obsedit. Dominus eius, gentilis serui miserus, Bonziorū preculis & superstitionibus curauit dæmonem pelli, at ille egredi noluit. Hoc videns quidā, qui præsto erat, consuluit domino, vt Christianum quendam, qui donū haberet fugandi dæmones, ad se euocaret. Is, vbi aduenit, ex submissione animi respondit se non esse tanti apud Deum meriti, vt tanta opera parrare possit: se tamē Deum pro energumeno oraturum. Cum ergo se illumque Deo commendasset, & aliquos contriti animi actus exercuisset, egregie energumenum verberauit; qui vt sensit verbera,

horri-

horrificos edidit gestus, eoque plures, cum collo eius iniiecisset sacrarum reliquiarum thecam, dixitque, si onus illud sublatū foret, se è corpore excessurum; & eo sublato, excessit. Energumenus autem, nō secus ac si prorsus mortuus esset, in terram corruit; ac pro mortuo à circumstantibus habebatur, sic prorsus, vt improperarent Christiano, quod hominem occidisset. Sed respondit ille, non esse mortuum, expectarent modo, breui illum reuicturum, vti & factum est. Id cum videret quidam Exactor vectigalium regionū, rei nouitate obstupefactus, omnibus Christianis potestatem fecit Rosaria sua è collo, vel cingulo, vel quomodo collibuisse, publice gestandi.

Vterque huius missionis Pater asseuerat, se nunq̄ in Iaponia aut maiores habuisse labores, aut lætitia & consolatione vberiori affectos fuisse: toto enim die & magna parte noctis hærebant in confessionum sedilibus, ob Christianorum inopiam: qui etsi plurimum satione agrorum distinerentur ob durissimas gentiliū exactiones, tamen tanto numero Ecclesiā complebant, ac si esset annus Iubilæus. Fratres & clerici quotidie ter quaterue ad Christianos de sacramento Pœnitentiæ & Eucharistiæ verba faciebant: ad gentiles autem ordinarias conciones de Catechismo habebant.

Pater quidam profectus ad propugnaculum Scinganum, quod fuit Domini Pauli, multorum inibi Christianorum confessiones audiuit, & quosdā etiam gentiles baptismi aqua expiauit: inde Tacatam concessit, vbi quatuor Christianorum millia per hebdomaden sanctam conuenere. Templum semper erat hominibus refertum, tantaque omnium pietas, vt Pater

vt Pater obstupesceret: qui & inuisit priuata eorum Oratoria quæ in ædibus suis nonnulli excitarant. Post Pascha inde ad aliam Ecclesiam Tacatanam abiit, in qua copiosior erat Christianorum numerus, ibique multos gentiles, & quosdam genere admodum nobiles baptizauit.

Accidit in loco quodã, dicto Iurugasci, vbi omnes ita alieni erant à diuina lege, vt ne vnus quidem vellet se iugo Christi subijcere, primarium quendam iuuenem soli illius indigenam tam graui afflicti morbo, vt Pater omnes facultates suas in Bonzios absumpserit, quo superstitiosis eorum tum ritibus, tum orationibus filio sanitatem recuperaret. Verum tandem omnes conatus esse irritos deprehendens, Patri cuidã, qui non longe inde aberat, significari curauit, optare se filium, antequam moriatur, baptizari; se populo quoque loci persuasurum, vt omnes Euangelica veritate cognita per ianuam baptismi Dei Ecclesiam ingrediantur. Abijt eo frater, inuenit hominem omnis sensus expertem, sic vt baptizari non posset. Pater videns filium mortuum, Bonziosque promissam salutem non potuisse præstare, noluit eum ab illis terræ mandari, sed vehementer obsecrauit Patrem, vt pateretur eum humari in Campo sancto, in quo humantur Christiani. Respondit Pater, quandoquidem sine baptismo filius obierit, parum ei profuturum locum: sed cum instaret, vt saltem ei locus daretur in aliquo Campi angulo, & idem peterent alij Christiani, pater annuit: ac denique Pater baptismo suscepto ad Christi ouile, cum alijs multis eiusdem loci, transiit.

Gubernator Vsuquensis gentilis, vir magna apud

M

luos

suos autoritate Meacum abiens famulis suis cōmendauit, vt Patrem, si quando veniret, humaniter exciperent, & locum etiam illi pro Ecclesia assignarent, & si ille non probaretur, eligeret alium, quem vellet. In hanc rem domos quasdam attribuit, quę fuerant Regis Francisci. Potestatem quoque dedit omnibus, vt fierent Christiani. Frater eius comes inuisit Christianos Fuquemenses, & alia loca: eaq; occasione multos nobiles ad baptismum pertraxit.

Inde Pater in alium locum delatus ducentis Christianis aurem præbuit, & quinquaginta gentiles iam adultos sacris aquis abluit. Hinc ad urbem Funai perrexit, vbi à Christianis cupidè ob confessionem faciendam expectabatur: vt peruenit, mox ingens turba gentilium aduolauit, & cognita Euangelij veritate in Christi leges iurauit, cum magna sua consolatione.

Cum iam Missio ad suum terminum decurrisset, quibusdam in locis, vbi magna erat Christianorum copia, dum Patres post extremum Vale dictum, eos solari instituunt, tantę obortę sunt lachrimę, tanti clamores facti, vt nec Patres loqui, nec ipsi loquentē audire possent, & sic comitati sunt eos ad duodecim vel quindecim passuum millia, amare flentes, & fletu amorem, quo nostros prosequabantur, demonstrantes. Verum cum eorum voto tunc facere satis non possent, diutius remanendo; spem illis iniecerunt, breui eo venturos Patres, eo quod Officiales Taici iam potestatem fecissent omnibus ad Christi Ecclesiam se aggregandi.

In hac Bungeni missione facta his duobus annis proximis, nempe 95. & 96. de peccatis confessi sunt plus quam septem hominum nullia; sacro autem lauacro

uacros expurgati sunt bis mille nongenti septuaginta quatuor adulti, si in hunc numerum inferas quingentos, eoq̄ue plures à quibusdam Christianis in absentia Patrum baptizatos, quibus hoc pium exercitium, quod sane velut optimi Christiani, eximia caritate & Zelo animarum exercent, fuerat à Patribus commendatum.

DE ALIA MISSIONE

cuiusdam fratris in regnum

Bungen.

P Viceprouincialis mandauit ex hoc portu Nangasacano mitti fratrem Iaponium ad visendum nobilem quendam Christianum amicum de Societate bene meritum: qui animaduertit omnibus in locis per que iter habebat, multam accessionem fieri ad Christi messem; nam habita concione ad gentiles de Catechismo, in vno loco quinque, in alio sex, alibi decem salutari aquæ capita submittebant, sic vt in reditu, nonaginta nouem capita eadem aqua aspersa numerauerit.

Nobilis quidam, frater eius, cuius visendi causa nosse venerat, domi suæ habebat mulierem è regno Farimæ quod est in Meacensi ditione, filij sui nutricem, è secta Iecolci mire Amidæ addictam, quæ adeo execrabatur religionem Christianam, eiusq; cultum & ceremonias, vt cum ei à quibusdã diceretur, vt Christi sacra susciperet, audacter responderit, nullum inter Deum & Amidam esse discrimen. Si. n. Deus, inquit, sit infinitus, & Amida est infinitus: & si Deus careat principio

M 2

& fine

& sine, idem se confiteri de Amida: & rursus, si verum sit Deum multa perpeſsum pro salute hominũ, Amidam quoque multis annorum myriadibus seueriſſimam asperrimamque à se in eundem finem exegisse pœnam: Itaque non se videre causam, cur cultũ Amidæ, quem tanti faceret, cuique omnia sua officia deferre cuperet, deserere deberet, & nouam peregrinamque legem sectari. Quoniam autem fœmina nomine prudentiæ erat celebrata, omnes affirmabant, si illa adduci posset ad audiendam Euangelij prædicationem, citra vllam controuersiam ad Christi Ecclesiam accessuram, suoq; exemplo alios multos ob celebritatem nominis attracturam. Itaque placuit tandem Deo cor illius mouere, vt aurem accommodare vellet diuinæ prædicationi: qua percepta multas quæstiones, tanto ordine & prudentia, atque alias ex alijs proponebat, vt frater obstupesceret, sed tandem conuicta cessit veritati, & piaculari lympha superioris vitæ sordes omnes eluit. Postea autem tanta gratia eam Dominus noster ornauit, vt tum vitæ exemplo, tum efficaci persuasione ex Iecosci sectæ suæ hominibus paucis diebus septuaginta ad sacramentum baptismi pellexerit. Voluit deinceps vocari Anna, & ob deuotionem, quam paulatim habere cœpit erga beatissimam Virginem filiæ suæ annorum tredecim imposuit nomen *MARIÆ*.

DE MISSIONE IN REGNUM FINGO.

In regno Fingo est propugnaculum, dictum Iabe, subiectum Augustino Ecuno Camidono, cui præest vnus ex primis partium Meacensium

census Christianis, homo genere nobilis, & de So-
 cietate bene meritus, cuius virtutes, præclaraq; opera
 descripta sunt in veteribus Iaponiæ annuis, sub no-
 mine Georgij Iafensis. Is cum omni familia sua vehe-
 menter delideravit, hoc anno quendam ex primis
 Patribus, à quo ante annos triginta baptizatus fuisset,
 ad peragendum Hebdomadæ sanctæ officium ad se
 venire: sed cum intellexisset eum tam afflicta esse va-
 letudine, ut venire non posset, à P. Viceprouinciali a-
 lium eius loco mitti postulauit, & impetrauit. Qui
 dum in itinere est, Georgius interea omnes Christia-
 nos, qui plus minusue millesimum attingunt nume-
 rum, eiusque propugnaculo subiecti sunt, conuenire
 iussit, distributisque nocturnis iuxta ac diurnis horis
 orationi continuæ ante altare quod in maxima qua-
 dam aula eleganter ornata excitarat, vacare voluit, ubi
 viri æque ac mulieres quadragies mille Rosaria Chri-
 sti Domini nostri duabus de causis recitarunt. Primo,
 pro Iaponiæ conuersione, Patrum in pristinum sta-
 tum restitutione, alijsque Ecclesiæ huius necessitati-
 bus. Secundò, ut Domino adiuuante Pater saluus &
 incolumis eo perueniret, cui cõfiteri de peccatis pos-
 sent, & cum eodem septimanæ sanctæ solenniumque
 dierum Paschæ officia celebrare. Aduenit Pater die
 Martis eiusdem septimanæ, tantamq; lætitiã & cõ-
 solationem attulit eius conspectus, ut verbis explicari
 non queat. Confessi sunt, quotquot per temporis
 angustias potuerunt: necesse enim habebat Pater se no-
 cturno somno, quieteque necessaria priuare, ut pijs
 eorum votis & precibus faceret satis. Quaque nocte
 magnus eorum numerus in illam aulam cõfluebant,
 & postquam aliquot tempus orationi tribuissent, in

sua terga ipsi acriter desæuiebant. Die Veneris sancta quam plurimi conferebant se ad Crucem in monte iactu vnius Sclopeti à propugnaculo disiuncto erectam, omnesque toto itinere, tam in itu, quam in reditu vsq; ad sanguinem magna religione se diuerberabant. Inter quos nudis pedibus incedebant, ipse propugnaculi Præfectus & cæteri nobiles. Qui, ut domum reuertere, habitu mutato, pro more suo venerunt visitatum Patrem, de rebus pijs audituri, tam hilari & immoto vultu, ac si disciplinam nunquam attigissent. Gentiles hac pœnitentiæ asperitate, concordiaque & amore Christianorum permoti, aditum ad verbum Dei sibi patefieri petiuerunt: quo patefacto quadraginta ex ijs iam adultj in Christianorum ordinem adscribi voluere.

Filia præfecti, nomine Monica, quæ octauo natiuitatis suæ die baptizata est, & iam vigesimum secundum attigit annum, ob virtutem, doctrinam & exemplum suorum parentum, semper purè & honestè, insistens eorum vestigijs, vixit. Desponsata autem cum adolescentente multis donis conspicuo Augustini cognato qui in bello Coraiano periit, nondum annum ingressa vigesimum, facta est vidua: quæ si in his partibus aliquod extitisset sanctimonialium cœnobium, illud libentissimè fuisset ingressa. Et quoniam iuxta suum statum constituerat, quoad fieri posset, se totam dedicare Deo, omnes vestes suas vanas, aliaque multa quæ à nobilibus feminis ad voluptatem seruari solent, misit ad P. Viceprouincialem, humiliter ab eo petens, ut omnia erogarentur in pauperes & egenos: se enim decreuisse, omnia, quæ in testamentum referri solent, ut distribuantur post mortem, expendere in vita. Hæc
domina

domina domi suae habet omne instrumentū sacrum ad sacrum Missae faciendum necessarium; ut quoties cō Pater aliquis profectus fuerit, omnia ibi parata inueniat.

DE COLLEGIO AMACU-
sano eiusq; Residentijs.

IN Collegio Amacusano hoc anno vixere de Societate viginti tres, hoc est, sex Sacerdotes, & septendecim fratres. Octobri elapso anni 95. P. Viceprouincialis quindecim tyrones allegit, Europaeos quinque, & Iaponios decem, cum quibus datum est principium Domui probationis. His accessere fratres veterani deni, qui confecto studiorum cursu ex usu Societatis tertium probationis annum decurrant. Omnes ergo quadraginta quinque capitum numerum efficiunt.

In Collegio seruetur ordo in Societate consuetus. Fratribus Iaponijs, post Humanitatis praelectiones, & Epitomen rerum ad fidem Catholicam pertinentium auditam, proponitur liber de sectis & erroribus Iaponum qui dicitur Buppo: ut in disputationibus quas in dies cum Bonzijs, alijsque Ethnicis instituant, eos refellere possint. Ratio quoque legendi libros Iaponicos, formandique characteres traditur, quae res necessaria est ad communicandum cum externis. Hi fratres Collegij suas item villas singulis attributas habent, ad quas definitis temporibus vadunt, ut homines in doctrina Christiana instruant, & praesidio hoc se ad futuras conciones praeparant.

Nouitij, iuxta regulas suas instituunt collationes, certa etiam mortificationū exercitia obeunt, & quicquid in Europa in domibus probationis vsitatū est, omnes autem conantur exemplo virtutis alios præire, & sibi ipsi expugnatis cupiditatibus imperare. Tantum hic inter Christianos nouellos visere Xenodochia, quia nulla sunt, nequeūt, nec peregrinationes suscipere: sed ea omnia intra priuatos parietes submissionis, mortificationis & caritatis operibus abunde suppletur. Omnes quoque exercitijs spiritalibus vacant; idemq; multi Patres, fratresq; ex Residentijs ad renouandum spiritum eodem cōfluentes faciunt.

Clericis nostris, qui vigesimum attingunt numerū, confectum est Compendium vel summarium fidei Catholicæ, vt maius lumē legis Euangelicæ ex eo acciperent, & vt gentilib, rudimenta fidei tradere, ac Christianos rectius docere possent: est enim ad eorum captum valde accommodatum.

In separata Collegij parte, vt aliās scriptum est, instituta est officina typographica pro lingua Latina & Iaponica. Hoc anno editus est Catechismus Concilij Tridentini latinè, qui prælegitur in seminario. Prodiit quoque libellus, dictus Contemptus mundi, latinè & Iaponicè. Exercitia item P. Ignatij Latinè.

In Collegij huius territorio bis mille & sexcenta audita sunt confessiones, & quatuor homines adulti supra centum baptizati & Ecclesiæ à nouo sunt reedificata.

Loca quædam nouem decemq; milliarium intervallo dissita, non paruo labore nostrorum sunt exculta, propterea quod iter instituendum esset per asperissimas cautes, & loca ipsa longius à se mutuo abessent.

DE RESIDENTIA

Ciazzurana.

IN hac Residentia ordinarie degunt duo è nostris, Pater vnus, & vnus frater, qui vacant instruendis Christianis ouiculis, à paucis annis ad pastorem Christum adductis. Hoc anno bis mille confessionis sacramento suos lapsus expiarunt. In oppidulo huius Insulæ gentili adolescenti annorum septendecim se visendum crebro offerebat canis ingens, horribilis & rufus, qui cum alloquebatur, & per montes in loca abditissima deducebat, detinens eum ibi biduo vel triduo, atque impellens vt se manibus sublatis adoraret, aliaque scriptione indigna faceret. Adolescens miser videns se tantas molestias à capitali humani generis hoste perpeti, tandem perfugium habuit ad Ecclesiam, doctrinam Christianam audiuit & didicit, baptismi sacramento Christo deuinctus, ac de cetero nunquam à Tartareo illo cane diuexatus.

DE RESIDENTIA VOIANA.

INSVLA Voiana, inter quinque, in quas tota ditio diuiditur, vt Amacusam, Scichi, Sumoto, Ciazzura, & Voiano, omnium minima est: quæ quia vicinior est propugnaculo Vro, quod inter omnia Augustini Camidoni in Regno Fingano facile principatum obtinet, & multos Christianos habet subiectos: fit vt à Patre sæpius visitetur, & semper cum fanore nouæ conuersionis multorum infidelium. Et quoniam in anni superioris exitu, atque etiam mense Maio anni

M 5 præsen-

presentis missio eò instituta est, referemus aliqua in eorum litteris annotata. Tanto, inquit, flagrabant confessionis desiderio Christiani, vt mihi nullū dormiendi tempus suppeteret: nam à media nocte è longinquis locis cœperunt venire audiendæ Missæ, & confessionis faciendæ causâ: accurrebant & gentiles ad audiendâ prædicationē, è quibus nonaginta quatuor baptizauī. Vt, post auditas confessiones, profectus sum Cumanoscio, & ad propugnaculum Iabe, & Iatafcira, multis enim precibus vxoris Capitanei illius ditionis eram euocatus. Magna eam, ceterosq; Christianos meo aduentu voluptate affeci: octo dies ibi sum commoratus, verba habui ad Ethnicos, & sexaginta sex Christo lucrifeci; inter quos fuit Gubernatoris eius loci filius annorum viginti, eximia prudentia adolescens, & in rebus fidei, vna cum quatuor alijs iuuenibus eius amicis bene institutus. Cessit hæc missio ad magnam diuini nominis gloriam, & Christianorum consolationem; discedere volentem multis lachrymis obtestabantur, ne discessum accelerarem. Exijs, quos prima missione baptizauī, numeravi viginti duos supra ducentos, confitentes autem quingentos, quorum multi à duodecim vel quindecim miliaribus confluerant. Inter baptizatos autem nonnulli fuere nobilitate & dignitate clari.

Alterâ missione, quam idem Pater hoc anno fecit mense Maio, in quadam epistola ita scribit. Octo hodie dies sunt, ex quo ad hoc propugnaculum perueni, maximamq; cepi voluptatem ex feruore huius gentis, & summo studio, quo flagrant, suæ salutis. Recepti me in Ecclesiam populi, vt liberius possem necessitatibus Christianorum succurrere; at tamen non potui de-

tui declinare, quin dominicæ Ascensionis festum celebrarem in ædibus Findandoni, qui data opera iam olim paratam habebat domum pro Patre & fratre, quando solent eo venire. Prima vice salutari aqua perfudi capita sexaginta, & inter ea, quorundam nobilium, famulorum Augustini, qui è Coraiano bello redierant.

Nobilis quidam homo, olim magna autoritate in hoc regno Fingano pollens, habebat filiam matrimonio cum gentili copulatam, cuius mater cum tota familia quoque erat gentilis, nullus verò Christianus nisi dictus nobilis, vir bonus & religiosus. Accidit filiam ex improviso infirmari, & quidem intra sex dies usque ad mortem: quidam aiebant à dæmone obsessam, propterea quod tam furiosos, & insolitos gestus ederet, ut ægrè à duobus vel tribus hominibus teneri posset. Matrus & socer implorarunt opem Bonziorum, sed suis illi ritibus, & nugis superstitiosis ne hilum quidem eam iuuare potuere. Verum quia fœminæ impendebat mors, certiolem reddidere eius parentem, octodecim milliaribus inde disunctum. Is celerrimè aduolat, inuenit filiam quidem spirantem, sed mentis impotem, ut Patrem suum non agnosceret. Pater ilico mandat submoneri omnes Bonzios, aliosque Ethnicos lectum stipantes: ipse verò accepto Rosario ter Dominicam orationem & salutationem angelicam aggredditur pronuciare: fœmina interim nihil mutatur, sed horribiliores potius gestus, quam prius, edit, ut à multis teneri vix possit. Pater redit ad præsidium Rosarij: eo verberat tergum filix dicens: Tu videre mihi dæmon aliquis, excede ex hoc corpore,
Et

Et respondit dæmon: Non excedam. Pater, vt erat homo virtute præstans, Rosarium inijcit in eius collum dicens: Velis nolis excedes. Tum dæmon. Tollite, inquit Rosarium, quia abscindit mihi collum, & tunc excessero. Respondit Pater. Minimè tollam: imò funes quosdam arripiens, minatus est se eum diuerberaturum, & sic excessit; fæmina autem non aliã speciem, ab eius abscessu, quam mortuæ circumstantibus præbuit: solus parens Deo confidens in oratione perstitit, ac tandem post horas duas filia, nullo clamore prouocata, respirauit, & aquam petijt, Pater, antequã porrigeret, ter Dominicam orationem salutationemque angelicam repetijt, ea autem porrecta confestim se leuatã morbo persensit, Patrem agnouit, dixitque se prorsus ignaram omnium quæ accidissent; tam diri intolerabilesque cruciatus fuerãt, quos sustinuerat. Pater deinde narrauit ei totius rei historiam, qua audita filia postulat baptismum. Sed quia nostrorũ nullus ibi præsto erat, iussit Pater eam prorogare baptismum in reditum nostri Patriis. Deinde ea sana & incolumi relicta, reuertit ad suos. Petiuerat etiam atque etiam à filia, vt redderet sibi Rosariũ, cuius beneficio recuperarat sanitatem, sed illa reddituram ante baptismũ negauit, quod facile Pater permisit, illa ergo licet adhuc gentilis, Rosarium è collo suspendit. Dæmon, quo maius ante lucrum hac in re venatus est, hoc nunc maiorem fecit iacturam, cum enim ad hunc locum redijssem, non filia modo, sed etiam mater, maritus & alij hoc spectaculo commoti, irriti dæmone, & Bõzijs, sacro baptismo sunt initiati.

E propugnaculis Cumanoscio, & Iabe in dies veniunt homines rogatum, vt ad breue tempus operam
meam

meam ipsis accommodem, sed quia alijs quibusdam gentilibus cœpi Christianæ doctrinæ elementa tradere, non potui eorum desiderio satisfacere: facturus tamen, vbi hi satis instituti fuerint.

Christiani huius tractus Voiani feruentes sunt, & obediens Ecclesiæ filij; nulla inter eos crimina, quæ scandali occasionem præbeant; nullus palam peruerso suo exemplo in legem Christianam delinquit. Tria hominum millia & septendecim, hoc anno à peccatis absoluta sunt, & vsque ad 23. diem huius mensis Augusti, Anni 96. in quatuor propugnaculis sacro fonte perfudi capita quadringenta octoginta tria. Et quia in hoc regno Fingensi magnus est Christianorū numerus, ex partibus Meacensibus, qui primarijs festis seruiunt Augustino, ex diuersis locis ad hanc Voianā Ecclesiam confluunt omnes, maximè in hebdomade sancta, multa eleemosyna onusti in pauperes eroganda. Hoc anno sanè centum viginti orizæ sacci collecti sunt, quos ipsi distribuere: sicut & alia multa pauperibus necessaria. Hebdomadæ sanctæ diebus vsque ad sanguinem in corpora sua sæuere, aliasq; multas pœnitentias fecere; quo ardore Christianorum commoti Ethnici incipiunt aurem præbere doctrinæ nostræ, multiq; eorum, vt supra dixi, ceruices iugo Christi subijciunt.

Cum iter haberem ab vno propugnaculo ad aliud multi Christiani ad excepiendū me obuiā prodierunt, & inter eos puer decennis eques, elegati vestitu sic vt suspicarer esse filium Præfecti propugnaculi, cumq; propius mei salutandi caussa accessisset, dixit se esse gentilem, venisse autem rogatum, vt possit fieri Christianus. Vt ventum est ad propugnaculum, cognoui paren-

paren-

parentes eius esse Ethnicos, & colendis Chami & Fotochi impense addictos: itaque dissimulanter puero respondi: quod ille aduertens mox primarios quosq; propugnaculi Christianos sibi adsciuit intercessores. Sed ego respondi illis, quandoquidem parentes sint gentiles, facile ab ijs ex indignatione puerum adigi posse ad palinodiam: itaque puer magno cum dolore à me recessit. Verum ille non conquieuit, sed adiunxit sibi aduocatum filium Toni, eiusque matrem, & alios. Omniumque tot fuere preces, & singularim uxoris præfecti, ipsiusque Toni, qui in se recipiebant noxam dubij euentus; vt necesse fuerit, post breuem aliquam sanctæ fidei doctrinam, eum admittere ad baptismum, quod & factum est. Petijt deinde à me Agnum Dei, sed veritus ne in manus parentum veniret, negaui: at sua arte & industria postea ab alio Christiano quendam extorsit: & inde se contulit ad oppidum, vbi parentes eius habebant suos redditus: ipsisque inascijs, fana Chami exussit, & statuas Fotochi comminui mandauit, & in ignem conijci. Parentes rei nouitate vehementer obstupesci in puero decenni, percunctati sunt ab eo, scirétne quid egisset, & quam grauiter deliquisset in Chami & Fotochi. Puer animo admodum tranquillo iussit eos omni vacuos esse metu, nihil à se mali factum. Fotochi, quos adorarent, esse dæmones, & pro talibus habendos: rogare se vt aurem præbeant Euangelicæ prædicationi, & baptismum sanctum suscipiant. Hæc filioli concio tam efficax fuit, vt responderint, se Euangelium audituros: cumque puer illis ostenderet Agnum Dei obiectum & è collo suspensum, valde admirati sunt. Et ambo subiecerunt: Causa filij hæc-

hactenus peperimus nostris facultatibus, & Bonzijs, ut suos Chami & Fotochi precarētur pro illo, annuos redditus attribuimus. Verum cum ille nunc sit factus Christianus, cura illa opus non erit: itaq; Bonzijs ilico mercedem illam ademere, magno deinceps desiderio anhelantes ad audiendā veritatem. At quia mihi tunc erat abeundum, non potui eorum voto satisfacere. Puer desertis parentibus contulit se ad propugnaculū, ut seruiret Tono, nec parua deinde fuere obstacula, quo minus eius parentes audire verbum Dei potuerint. Sed diuino nutū sub festū Ascensionis reuertī ad propugnaculū, & tūc eos Christiano baptismo expiaui, iamq; vitam Christiano dignam agunt. Vnde liquet, quā mirabilis sit Deus in vocandis suis electis.

In hoc regno Fingensi vixit quidam Christianus, qui tandem Satana instigante fidem deseruit, & gentilitio more vixit: cuius filius annorū tredecim, quia à puero alio amandatus est ad gentiles, ignarus se baptizatum, si quando incidebat in Christianos virtute præditos optabat baptizari; sed quia propter parētes res differebatur, tandē per hominem Christianū curauit peti facultatē à Patre. Verum efficacia baptismi non potuit diu comprimi. Pater enim homini respondit: Nihil opus esse sua facultate, puerū iam olim baptismi aqua tinctum; nec se repugnare, quin deinceps vitam Christiano congruentem agat. Dici non potest, quantam adolescentulus ex hoc responso cepit voluptatem: & ilico ad hunc locum Voianum aduolauit; mihiq; patefecit, se perpetuam quasi mœsticiam cordi habuisse infixam. Se à Patre crebro vocatum ut cum eo adiret delubrum Chami & Fotochi, sed bis tantum ei paruisse, cum aliter non posset:

sibi

sibi semper Fotochi, dum oculos in eum conijceret, visum similem dæmoni, & idcirco nec adorasse, imò se semper ab illo, sicut & à Patre, quod gentilis esset, abhorruisse: optasse se semper Christo nomen dare, & quoniam sacri baptismi vis iam in se prodita esset, immensas se gratias Deo optimo maximo agere, paratumq; se more aliorum Christianorum peccata ad pedes Sacerdotis patefacere, & quoniam à parentibus tanta iniuria affectus esset, se in posterum alium Dominum & Patrem non agiturum, nisi Christum; ac si ad firmandam conseruandamq; animæ salutem necessarium videretur, nunquam Fingum redire, se id facturum, omniaque reliqua secundum Ecclesiæ iussa & leges dispositurum.

In ditone, dicta, Cütama, quæ tribus quatuorue leucis abest Amacusa, vbi Pater quidã inuigilat multis Christianorum locis obeundis: superiori anno bis mille confessiones audita sunt, baptizati verò sunt adulti viginti duo, & in ijs duo viri honorati famuli Taicusu, qui est vnus ex maximis Iaponiæ Dominis. Multo iam tempore illi anhelarant ad baptismum: sed veriti ne res displiceret illi domino, distulerunt. Interea contigit eos venire Nangasachum, vt Domini sui negotia quædam tractarent, & à reditu percunctatus eos est Taicusu, factine essent Christiani? responderunt, se differre, eo quod non perspecta sibi esset ipsius voluntas: tum ille subiecit, si vellent fieri, fierent tempestiue. Itaque Domini consensu impetrato, & optima audiendi Euangelij occasione oblata, ambo libentissimis animis salutaribus aquis capita sua subdidere.

Idem Pater in quadam missione profectus est in
regnum

regnum Salsumanum audiendorum ibi Christianorum causa, qui inde vel Sian, vel Manilã discedebant. Iuuenis Christianus qui in Regni penetralibus morabatur, fortuito, aut potius, duce diuina prouidentia, venit expiscatum, an Pater aliquis in illis locis maritimis degeret: vbi cognouit esse, ingenti lætitia deserta paterna domo, quæ longissimè aberat, aduolauit vt Patrem conueniret. Ferebat hic iuuenis ex collo sub vestibus effigiẽ B. Virginis depictam thecẽ inclusam, quam emerat à femina gentili, cuius maritus fuerat Christianus, & iam obierat. Viuebat non solum in loco gentilibus referto, sed etiam habebat parentes, & cognatos infestos fidei Christianæ inimicos: quocirca etiã à Patre, Matre, & maiore fratre magnas sustinuit persecutiones & contumelias: nonnunquam eum conspuebant, aliàs verberabant, vt eum peruerterent, sed intrepidus iuuenis omnia patienter tolerauit, imagine nunquã, nec nocturnis nec diurnis horis è collo deposita. crebrò etiã in cubiculo clã sese colligēs nixus genib. accepta in manus effigie B. Virginẽ alloquebatur, fluentib⁹ inter preces vberissimis lacrymis, eamq; rogabat, vt constantiam & robur in perferendis domesticis probris à filio suo sibi exoraret. Oratione autem finita imaginem rursus pectori applicabat. Persecutio hæc plus anno durauit. Tanta consolatione perfusus est; cum se abiecisset ad pedes Patris, confessionis causa, vt negaret se verbis posse exponere. Post confessionem autem dixit, se velle in alia Christianorũ regna, deserto patrio solo, au fugere, vbi animæ suæ tranquillitatem melius tueri possit.

In quodam regni Salsumani loco inter gentiles

N

omnes

omnes vnus agebat Christianus, cuius vxor, totaq; familia quoq; erat gentilis. filiola autem octennis, cum videret Patrem crebro vacare diuinis precibus, coniectis in eum oculis, vehementer recreabatur. Cum ergo aliquando Pater iter lōginquum nauigio suscepturus esset, & familiæ valediceret, filiola comprehēsa veste patris cum lacrymis exclamauit: Pater, Pater, duc me tecum, & fac me Christianam, atq; age, vt viuam inter Christianos, quia mater mea est infidelis, & non possum cum illa manere. Pater vehementia precum, & copia lacrymarū permotus, spondit se post reditum omnē operam, Deo propitio, daturum, vt & baptismum suscipiat, & vitam inter Christianos reliq; transigat. ac vix potuit eam à se diuellere, propterea quod nullus ibi esset Christianus, qui cum illa de religione Christiana sermonem instituere posset.

Gentilis quidam tendens Manilam, aliquot diebus ante reditum nauis in Iaponem, postularat baptismū, sed quia statim abnauigandū erat, non potuit desiderio suo facere satis, & magna consolatione conscendens nauem, dixit: Etsi nondum sim factus Christianus, indagabo tamen omnes vias, vt quamprimum fiam, vel certē sanguinem profundam propter Christum. Accidit, vt nauis delata sit in oram Chinesem. Chineses suspicati esse pyratas, armata manu nauem inuadunt, lethale vulnus, homini, de quo agimus, infligunt, ille coram aliquot vectoribus Christianis occumbens professus est palam se in lege Christiana mori, omnes Chami & Fotochi ceu dæmones abominari, rogareq; omnes præsentes vt se opifici cœli terræq; cōmendent tanquam Christianum. Iste baptizatus non fuit, eo quod nullus ibi adesset, qui baptizandi

ptizandi modum calleret, omnesq; boni illi viri existimarunt, desiderium salutis illi satis fore ad obtinendam salutem: nec dubito Deum, qui est omnis misericordiae fons, pro immensa sua clementia, bonam eius voluntatem respecturum.

DE RESIDENTIA

Scichina.

IN insula Scichi olim versatus est Pater Cosmus Turrianus, qui fuit primus Sacerdos, quem in Iaponiam secum duxit P. Franciscus Xaverius, ibiq; hanc vitam cum altera commutavit, firma spe fretus, omnes in Christi Ecclesiam concessuros, sicut & multi tunc per baptismi ianuam concessere. quos alij innumerabiles eodē desiderio accensi securi fuissent, nisi insulae Dominus gentilis Verbo Dei silentium imperrare ausus fuisset. Ita nihil effectum est totis annis vintiquinq;: donec ante paucos annos Augustinus Eucunamedonus mandato Taici insulam ferro armisq; subegit, ac militi cuiusdam, nomine Vincetio Ficomodono veteri Christiano, filio Iacobi Fibiae Rioquies, qui erat vnus ex honoratissimis, antiquissimisque Christianis Sacaiianis, attribuit. Cuius Iacobi aedes inde à primis initijs nostris praeuere hospitium, & in iisdem sacrum Missae semper factum est, & administrata Christianis Sacramenta, donec nostri propriam domum in ea vrbe acceperunt. Hic Vincetius, vt talis Patris filius, simulatq; Augustinus Scichinam ditionem cum suis opidulis in eum transtulit, postulauit à P. Viceprouinciale Patrem vnum, & vnum fratrem, qui ibi Residentiam haberent. Quorum opera omnes gentiles baptismo suscepto in coetum

Christianorum adscripti sunt. Pro ædificanda Ecclesia locum commodissimum, suo finitimum, designavit: & erecta est Ecclesia satis magna, si persecutionis rationem habeamus. licet ingens Lapidum, lignorum aliarumq; rerum necessariorum materia iam parata sit ad pulcherrimam Ecclesiam excitandam, cum omnia impedimenta fuerint summta. Hæc Scichina ditio constat quatuordecim villis, in quibus existant quatuordecim Ecclesiæ: & licet olim admodum populosa fuerit, nunc tamè per bella mirè est diuexata & exhausta. Mille octingenti nonaginta tres confessione, ac duodecim quidem supra quadringentos generali de tota vita antea acta, omnia peccata expiarunt.

Tonus, qui anno præterito ad bellum Coraianum profectus est, quosdam consanguineos cum vxore in ditione reliquit, qui patriam gubernarent. Hæc mulier ab ineunte ætate baptizata fuerat Sacai, factisque semper ostendit se in fide Christiana animosam & constantem. Toto autè illo quadriennio, quo bello Coraiano distentus fuit maritus, velut erat nobili orta profapia, ita tanta prudentia rem familiarem administravit, vt licet quadraginta ancillis pro re domestica curanda vteretur, nunquam tamen vlla inter eos extiterit dissensio, vel prauis exempli nota. Vnde cum præclarè Marthæ officio fecisset satis, consilium cepit de officio quoque Mariæ non negligendo, atque eo ordine omnia disposuit, vt ipsa cum omnibus faminis ter quotidie vacaret orationi, mane, à meridie, & vesperi. Nocte post factum conscientie examen in Oratorio suo flexis genibus recitabat Litanias, & omnes faminae respondebant. Quotidie audiebat sacrum Missæ, & lectionem aliquam spiritualem, vel

res gestas Sanctorum audiebat vel legebat. Confitebatur & cōmunicabat frequenter, & idē volebat facere alios suos. Die Veneris faciebat disciplinā & ieiunabat, atq; alia plura ex deuotione faciebat. Hebdomade sancta occultè se ad sanguinē vsq; cædebat, sic prorsus, vt de moderatione admoneri debuerit. Sicut ad misericordiam à natura propensa est, ita in eleemosynis faciendis assidua est, & perliberalis.

Maritus ex Corai miserat damascenos pannos variorum colorum elegantissimos & magni pretij, ad filios, aliosq; domesticos vestiendos: verum illa, licet iuuenis, existimauit potius illos in vsum Ecclesię conuertendos, & conficiendas tres vel quatuor quas vocant, casulas, frontalia, pluuialia, aliaq;u ornamenta pro hebdomade Sancta: misit quoque pecuniam ad comparandas candelas in vsum sacri cenotaphij. In festo Sacramenti, post sumptū Domini corpus, quoniam aliud non habebat, obtulit vestem admodum pretiosam, qua nunquam vsa fuerat, eaq; aram B. Virginis ornatu necessario instruximus. Alias misit cingulum argenteum. Denique sic addicta est Ecclesię, vt quicquid munerum aliunde accipit, id vel totum, vel magnam partem transferat in vsum sacrum. Si quando etiam odoratur Patrem vel fratrem veste aliqua opus habere, statim eam impertit. Certè illa, tum sancta hac & pia viuendi ratione, tum assiduis precibus & meritis apud Deum impetrasse videtur, vt maritus è bello, maximisq; & apertissimis periculis saluus & incolumis redierit. qui simulatq; è naui egressus est, non ad ædes suas, sed ad Ecclesiam rectà se cōtulit, & humi prostratus ante altare Deo Domino nostro cum multis lacrymis gratias egit, pro beneficijs è

diuina eius manu acceptis: ac deinceps sedulus in frequentanda Confessione & communione extitit. Ex Corai aliquoties scripsit in Scichi ad suos famulos, si nulla re vellēt grauare conscientiam suam, omnia facerent ex consilio Patris; petiueratq; à Patre, vt liberè eos in omnibus commonefaceret, ne forte alicubi peccarent. Legis diuinæ præuaricatores, aut qui alijs sunt scandalo, conijcit in carceres, vnunquemq; vult secundum magnitudinem delicti puniri; pacificaque sua gubernatione rem Christianam promouet plurimum. Natalitijs ferijs, misertus pauperum qui è longinquis locis magno numero occurrerant, omnibus affatim ciborum subministrari iussit.

Tota Quadragesima nihilo discrepauit ab hebdomade Sancta: nam non feria sexta tantum, sed etiam magna parte septimanæ factæ sunt diuerberationes ad sanguinem. Pœnarum varia genera omnes, vsq; ad pueros ipsos, sponte subiere. quidam se alligabant cruci, & brachijs bina saxa appendebant, vt difficulter progredi possent; alij se in limen Ecclesiæ abiecerant, vt pedibus ingredientium calcarentur: quod magnam multis attulit admirationem, maxime quod nullus eis autor talia faciendi fuisset.

Tonus in Quadragesima quoq; die Veneris post sacrum pedes visebat aliquot villarum Ecclesias. deinde iussit omnes consanguineos & famulos congregari, vt illis capita quedam de modo cõfitendi prælegeretur, vnde factum est, vt de multis alijs pijs rebus sermo institueretur. Die Iouis sancto multi cõmunicarunt, Tonusq; ipse non modo omnibus interfuit officijs, sed etiam totam noctem magna religione consumpsit in custodienda sacra Eucharistia.

Sabbato sancto elegans erectum est baptisterium, in

quo plures ducētis salutaribus sunt expiati aquis, tum qui illius erant patriæ, tum qui ex Regno Fingensi aduenerant. Ex quibus nonnulli erāt quibus multis iam annis annunciatum erat Euangelium, & tamen nunq̄ cultu idolorū abstinuerant : nunc verò post verbum Dei auditū, baptismi sacramēto se subdidere, & tantā affectionē deinceps ad Christianā religionē declararunt, vt nullius alterius rei illos amplius penituerit, q̄ quod tot retro annis tot meritorū iacturam fecerint.

Et quoniam his in locis vberrimus est Sodalitatū fructus, hoc anno 96. fundamenta iacta sunt nouæ cōfraternitatis, cuius caput erit Tonus ipse: officia aut̄ illius sustinebūt viri genere nobiles. Tonus inita præfectura mox cōstituit, vt 20. orizæ sacci erogarentur in pauperes, cæteri quoq; pro sua quisq; facultate in eundē finem aliquid cōmunicarunt. Tertio post inchoatā sodalitatē mense, eximius eius fructus se p̄didit: licet enim in illa multi sint pauperes, tamē omnes gaudent se ansam habere exercendæ misericordiæ. A tribus milliarib. confluunt, vt officio defunctorū intersint. Ex ijs, qui vxores suas repudiarant, & alias duxerant, erant nonnulli, quibus cōstitutum erat potius mori, q̄ ad priores redire vxores: & tamē, vt aditum ad hanc Confraternitatem obtinerent, ad priorem, cum magna omnium edificatione, reuerterunt. Christiani, qui in villis degunt, vt cognouerunt in Scichi (qui primarius est locus & sedes Toni) esse sodalitatem inchoatam, ab omnib. etiam atq; etiā postularunt in eam admitti. Erat in insula villa plena rusticis piscatorib. qui ob ingenij stuporē parū erant doctrinæ Christianæ capaces, ac cultui idolorū ita addicti, vt quedā etiā idola domi clā tenerēt: sed tam dē veritate cognita

errorē agnouere, magnaq; doloris de peccatis præterita vitæ testimonia dedere, sic prorsus, vt publicè etiam in Ecclesia in sua corpora flagris desæuerint. Dū hæc fiunt, rarò contingit in Iaponia, vt idola sua abscondant, nec faciunt nisi homines rusticani & abiecti; nam cum Iaponij ferè viuaci ingenio iudicioque sint præditi, simulatq; aures præbent catechismo, videntq; doctrinæ Christianæ veritatem euidenter demonstrari, partim sua sponte vel idola comminuunt, vel in flammis conijciunt, partim, quod à pluribus fit, ad Patres & fratres adferunt publicè exurenda. Piscatores iam dicti, quoniam pauperes sunt, & à natura simplices, consuêrant & festis diebus piscari, sed cum de ea re moniti essent, vt ob inopiam rei familiaris nõ cessarent, factum est, vt nihil piscium ceperint, diebus autem feriatis, copiã tantam, quantam aliàs nunquam: atq; ea de causa & firmiores in fide, & in festis celebrandis facti sunt religiosiores.

In alia villa magna nonnulli erant, qui nondum ex animis penitus euulserant idololatricas cogitationes, sed quando eos cupido cepit nomen dandi, Confraternitati Domini nostri velum superiorum errorum ab oculis eorum summotū est, & cœpere alij ex montium cauernis, alij ex arcibus sua producere idola, numero circiter viginti, & in omnium præsentia, agnito errore, Vulcano tradere. Ipso Ascensionis D. N. festo (quod primum fuit Confraternitatis) quadringenta nomina in eam relata sunt: ac vt festum illud solenniore ritu & pompa celebraretur, P. Rector è Collegio aliquot fratres misit, qui sacrificium Missæ cum instrumentis musicis peragi curarent. Tonus cum tota familia alijsque multis confessus est, & communicauit.

nicauit. Magnus ex illis concursus est factus, nec sine concentu musico, quo alij alijs, more suo, congratulabantur. Eodem die plus quã quingentis egenis epulum datum. Dominus noster, pro sua admirabili sapientia, populum hunc iuuat iuxta rationem fidei vniuscuiusq;, alios ærumnis & morbis monendo, alios castigando, vt in fide confirmentur, & bono alijs sint exemplo. In his villis, quia nulli ferè sunt medici, homines per fugium extremum ad Christianum quendam, cui Ecclesiæ cura incumbit, habent, & ab eo morborum suorum poscunt antidota: qui vbi videt pauperes tanta contentione vrgere auxilium, alios remittit ad misericordiæ diuinæ thesauros, alijs præscribit, vt non nihil aquæ lustralis bibant, & certas aliquot preces recitèt, alijs verò, vt paululum ligni ex arbore in qua superioribus annis apparuit crux, in aquam immergant: atque ita in tribus quatuorue vllis viginti vel triginta è tertiana febrì integram sanitatem recuperarunt.

Fæminam quandam post superstitiosos quosdam ritus exhibitos, inuasit iure suo dæmon, verum illa ex nimijs doloribus clara voce exclamante, dæmon quidem excessit, sed eam pene mortuam dereliquit. Factis autem exorcismis, & aqua benedicta ei porrecta ad se redijt, ac de anteaactę vitę lapsibus dolendo viam omnem deinceps Satanæ occlusit.

In villa quadam cum rusticus quidam admonitus esset, ne die Veneris vesceretur carnibus, illeque admonitionem contemneret, factum est, vt postea miser ille ex arbore delapsus factus sit claudus: cuius rei causam villani dicto peccato attribuere.

Tribus alijs in alia quadam villa Christiana, qui vi-

vitam parū fidei congruentē ducebant, infausti casus accidere. Vni vterq; pes, alteri brachiū confractū est: Tertio singularis quædā corporis deformitas contigit. Omnes autem agnita culpa vitam correxere.

Mulieri cuidam piæ maritus erat in rebus ad salutem animæ attinentibus æquo languidior, vnde diuino iudicio euenit, vt agros eius inuaderent vermes, qui omne semē sic arrodere solent, vt nulla reliqua sit spes messis. Mulier verò, vt hanc pestem auerteret, cōtulit se ad Ecclesiam, & toto pectore promisit Beatis. Vigini se certum orationū pensum persolaturā. Vt redijt, omnes vermes inuenit, nullo detrimento allato, mortuos. Quo euentu obstupescit maritus, deinceps in colendo Christo cœpit esse ardentior.

Adolescens quidam, cum sodalitati adscriptus fuisset, rem habuerat non publice, sed clam tantum cum coniuge aliena: vbi res ad Confraternitatem perlata est, Superior, qui est quasi primarius quispiam aule præfectus, hominē monuit de peccato. Sed quia non se correxit, propter alia quædam delicta in vincula coniectus est: Cumque mortis sententia in eum lata esset, Ecclesiæ quidem interuentu vita ei condonata est, sed exilij pœnam, omniumq; bonorum iacturam defugere non potuit.

Celebris quidam Magus, dæmoni admodum familiaris, ad villam quandam dictam Futaie secessit, vt pauperes quosdam rudes & imperitos deciperet, res defertur ad Christianum Ecclesiæ curatorem; is illico monet omnes Christianos, ne eum hospitio suscipiant. Vnus suscipit, sed diuina ultio non diu absuit. Filius eius submersus est in aquis, eo loco vbi nullum erat submersionis periculum. insequenti verò luce
ingens

ingens saxum è monte deuolutū est in eius domum, hominemque suo casu ita obtruit, vt vix viuus, à populo Christiano qui mox vndique ad fragorem auditum accurrit, & crimen dictum ei exprobrauit, è ruinis extrahi potuerit.

In eadem villa Futaiana aliud accidit relatum à Seno optimo Christiano, qui in Ecclesia omnium fidelium personam sustinet. Mos est operariorum illius ditionis, tempore pluuiæ, vasis aquam excipere, qua sudo cælo irrigare possint hortos & agros. Quoniã autẽ aliquando contigit vasa, licet plena, nullam reddere, etiam post omnia impedimẽta remota, aquam; vocarunt veneficum, qui suis ritibus diabolicis, & inuocationibus superstitiosis effecit, vt defluerit, idq; in multos annos perduravit. Hoc verò anno cum rustici in beatissimæ Virginis Confraternitatem adscripti essent, & ante actę vitæ lapsus, erroresq; cum dolore animi patefecissent; ac statò tempore ad excipiendam aquam necessariã reuersi animaduertent more suo non defluere, non iam amplius ad Magos, sed ad Ecclesiam confugere, certioresq; de tota re fecerunt senẽ, eumq; etiã atq; etiam rogarunt, vt ipse preces aliquas supra vas aquæ recitaret, se iam magicis superstitionibus nuncium remisisse. Senex purgavit se quantũ potuit, & re considerata in hunc modum secum est ratiocinatus. Si aqua Deo annuente, fluxerit, Christiani fortiores robustioresq; in fide reddentur: si autẽ ob mea peccata non fluxerit, multi in fide refrigerent, & pluris facient fraudes & veneficia Satanae, quam ritus & preces sacras. Tandẽ tamen existimauit eorũ voto satisfaciendũ, multisq; eius loci Christianis comitantib. ad locũ contendit, & primũ flexis genib.

Litanias

Litaniae de Sanctis, deinde Symbolum Apostolicum recitauit, ac mox nulla difficultate aqua per canalem effluxit.

DE SEMINARIO

Ariensi.

OC anno in Seminario de Societate vixere sedecim, quinque Patres, & undecim fratres. Pater quidam cum fratre vacat instituendis Christianis. Alij vero, concionibus, confessionibus, excursuque per villas hos novos Christianos, quoad per Seminarij occupationes licet, iuuant. Quo studio, & simul Confraternitatis beneficio factum est paulatim, vt hoc anno septies mille & septendecim confessiones sint factae; Patresque omnes caritatis rationes inierint, vt etiam illi, qui nunquam ante hac Sacramentum hoc usurparant, adducerentur, ac vt tam senes quam iuuenes, ad certas orationes memoriae mandandas permouerentur. Qua opera non dubitamus factam rem Deo, gratissimam.

Numerus eorum qui in Seminario degunt, hoc anno, quam superioribus, maior est: attingunt enim vigesimum primum supra centesimum, e quibus nonaginta tres sunt discipuli, reliqui, etsi litteris operam non dent, tamen exercitia tractant, quae multum profunt Christianae religionis propagationi. Hoc anno puer vnus Seminarij relictis multis sanctitatis signis obiit.

Seminarium in quatuor classes distributum est, & scholam, qua ars scribendi traditur. In vna earum tradantur antiquitates Iaponicae ijs qui cursum Latinae linguae

linguæ absoluerint: quod admodum vtile est nō tantum ad habendas conciones, sed etiam ad agendum cum Iaponijs antiquitatū Iaponicarum gnaris. Tres reliquæ classes sunt Latinæ linguæ. Alij clerici exercent se in pingendis imaginibus in oleo, quod sanè affabrè faciunt, vt cognosci potuit ex iconibus ad V. P. aliàs missis: alij incidunt eas in æs, & varia exemplaria ex Europa allata accurratè imitantur. Multi item in Seminario sunt, qui varijs instrumentis tam scitè & peritè ludant, vt omnes admirentur. Quotidie horas definitas habent, tum cantu firmo exercendo, tum etiam pulsando organo. Officia diuina magna deuotione celebrant, cum omnium non nostrorum modo, sed etiam externorum, qui præsentés sunt, cōsolatione. P. Viceprouincialis hoc anno 95. ad Seminarium dedita opera profectus est, vt quindecim eius loci alumnos in Societatē reciperet, Lusitanos quinque, & Iaponios decem. Seminarij discipuli in aduentu eius multa affixere ænigmata, versus, & orationes Latinas, quæ res omnibus summam attulit voluptatem. Multi alij etiam atque etiam in Societatem admitti petiuere, sed, quia in admissione accurate examinantur & probantur eorum dotes instituto Societatis congruentes, ostium illis nondum patefactū fuit. Multi sic litteris addicti sunt, vt deprehensi sint in mediam noctem chartis inuigilasse. Ad fouendū autem hunc ardorem per annum multæ orationes Latinæ habentur, lectiones & compositiones instituantur, & præmia in eos qui cæteris antecellunt distribuuntur. A Seminarij auditoribus hoc anno duo dramata Latinè data sunt, alia præterea lingua vulgari, ac vtraque quidem cum magna omnium spectatorū voluptate.

volupta-

voluptate. Quamobrè magna nobis suppetit gratias Deo agendi materia, quod in has partes tam ab orbe Europeo remotas, inductas videamus istas Societatis nostræ exercitationes. Ac sanè ita iam in perorando quidam sunt exercitati, vt dum locus idoneus occurrat, non se modo ipsos, sed auditores quoq; ad vberimas lacrymas vi dicendi permoueant. Quorquor autem liberos habent in Seminario, nullum finem faciunt gratias agendi Deo, quod tantum, tum in Dei rerumque diuinarum, tum litterarum quoque cognitione progressum fecerint. Eò cū vnius parens nuper venisset, omnibus & singulis pueris aliquod munusculum impertiuit. Vt autè addicti sunt studijs litterarum, ita imprimis vacant legendis Sanctorū historijs. Frequentatione sacramentorum, & maxime Confessionibus generalibus maxime pietatem suam alunt & promouent. Triginta ex eorū numero Concilij Tridentini Catechismum pro Parochis factum audierunt, nō sine eximio fructu, vt apparet ex concionibus quas faciunt, & ex doctrina Christiana tradita in vicinis circum Arimam locis.

Hoc anno, 20. primæ classis auditores absoluere linguæ Latinę lectiones, cum tanto fructu, vt non solum officio Magistrorū fungi, sed etiam rem Christianam egregiè iuuare & sustentare possint. Rebus pijs & spiritualibus admodum sunt addicti: vnde cum in festo Natiuitatis Christi excitassent præsepe admodū elegans, nullus fuit, qui nō puero IESV, quicquid præstantissimum haberet, offerret: imò quidam obulere disciplinas, cilicia, & orationes pro Ecclesię Iaponicæ necessitatib. Et quoniã frequenter de rebus spiritualibus collatio, sermone instituitur, omnes animo admodum

modū sunt tranquillo & quieto. Tempus recreationis impendunt rerū Ecclesiasticarū cantu, & variorū instrumentorum pulsatione. Hoc Seminariū, ob hanc viuendi rationem, tam benè ubiq; audit, vt multi adolescentuli disertis parentibus è longinquis locis huc ventitent, vt postulent admitti in Seminarium, alij etiam ad P. Viceprouincialem ea de causa confugiant: nec Iaponij solum, sed & Lusitani.

DE COLLEGIO ARIMENSI

eiusq; Residentijs.

IN vrbe Arima sita in pede propugnaculi Arimōdoni, præter P. Rectorē, ordinarie degit Sacerdos vnus cum vno, duobusue fratribus. Reliqui vero Patres & fratres in alias Residentias sunt distributi, ordinarijs suis occupationibus distēti. Hoc anno baptizati sunt Arimē homines adulti 180. præter infantes qui cōtinenter baptizantur. Confessi autem sunt 6514. communicarunt duo millia, eo que plures.

Tempore Quadragesimæ magnus extirrit ardor. multa flagellationes vsq; ad sanguinem. Quoq; die Veneris sermo habitus est de Passione, quo absoluto Christiani vna simul faciebant disciplinam. Idē factū in vllis circum Arimam, opera Patrum, Fratrumq; & clericorum, qui eodem die varia loca obibant.

Beatiss. Virginis Sodalitas Christianis magnū fructum attulit, maxime per sacramentum Cōfessionis. nullus enim ad eam admittebatur, cui non perspecta essent præcipua quæq; fidei Catholicæ mysteria: dum enim Pater per villas discurret, fratres & Clerici dant operam rudiorū institutioni. Post Missam ordinari ē habetur Concio; vesperi autem de concione audita collatio, cum magno ipsorum fructu.

Patm

Patri existenti in villa quadam, nuncius affertur animum plus quam septuagenariam laqueo sibi vitam sustulisse: laqueum quidem quosdam precipuisse, cum rem persensissent, sed humi delapsam nihil se commouisse. Postea tamen quia signa quaedam presentis adhuc animae dedit, Pater re cognita, licet longe ab eo loco abesset, nocte ad eam se contulit, & cum spirantem reperisset, confessionem eius audiuit, & sic è vita excessit.

Pater quidam, dum iter instituit ad agrum confessionis audiendae causa, euocatur ad alium, item agrum: confessionem eius audijt, & paulo post animam Deo reddidit. Prior verò ager, cuius causa fuerat euocatus, facta confessione integre sanitati est restitutus.

Feminae duae multis annis sua aliarumque opinione habebantur pro Christianis, & aliquoties usae erant Pœnitentiæ Sacramento: diuino tandem nutu factum est, ut patet, eas nunquam fuisse baptizatas. itaque baptizatae sunt in ætate admodum prouecta, ac pro hoc singulari beneficio immensas Deo gratias egere.

In ditone Arimana, etsi in loco, dicto Tataqu, nondum in pristinum statum simus restituti, tamen recenter erectae sunt duodecim Ecclesiae, ex quibus ferè omnes satis amplae & capaces; in quo opere Christianorum imprimis, atque etiam mulierum, quae lapides cum magna voluptate sua sponte apportabant, industria apparuit.

Maxentia soror Arimondoni, iam vidua, olim Status Isafai, qui est inter Arimam & Omuram, Domina nobilissima, quae ante annos septem Christiana sacra suscepit, hoc anno 96. in Domino obiit. In cuius vita & morte quanta sanctitas eluxerit, ex litteris P. Re-

etoris

etoris Arimani hic describam. Heri, inquit, qui fuit
 dies S. Marco sacer, terræ mandauimus Maxentiam,
 magno, tum vrbs totius, tum nostro etiam luctu: suæ
 enim virtutis odorem longè lateq; in omnes homi-
 nes sparserat: etsi luctum illum non parum imminuit
 mors eius sanctissima. Ego pauca tantum, quæ de ea
 superioribus hisce annis didici, annotabo. Tanto de-
 siderio flagrabat placendi Deo, vitamq; ad sanctissi-
 marum quarundam legum normam sic adaptabat, vt
 in religiosorum numero omnium religiosissima me-
 ritò videri posset. Magnos progressus in rerum diui-
 narum cognitione earundemque intimo sensu fece-
 rat: submissione sui inter pares excellebat. Postquam
 continenter cœpit apud me errata sua in confessione
 explicare, deprehendi in ea inusitatam sollicitudinem
 procurandæ suæ salutis, quã cum temporis progressu
 etiam auxit. Nihil per hoc omne tempus vnquam ei
 indicaui de rebus ad gubernationem tanti populi, cui
 præerat, attinentibus, quin libentissimè obsecuta sit:
 ea promptitudine declarans, se oculos mētis in vnam
 Dei gloriam, animæque suæ salutem habere defixos.
 Tam puram habebat conscientiam, vt lapsu quantum-
 uis minimo eam fœdari putaret: itaque simulatq; vel
 minima dubitatio de re aliqua incidisset, faciendæ
 vel omittendæ esset, ilico ad Ecclesiam confugiebat,
 vt consilio Patrum vteretur. Atque hanc rationem
 vitæ inde à recepto primum baptismo tenuit vsq; ad
 initium præteritæ Quadragesimæ, in qua videtur spi-
 ritus sanctus ampliorem in eam effudisse gratiam, vt
 sic eam quasi cōpararet ad profectiōem in cœlum.
 Nam tanto desiderio salutis & vitæ æternæ tunc ac-
 censa fuit, vt nec finem, nec modum, tam pœnitentiæ
 O quam

quam deuotionis Christianæ exercitationibus penetraret. Quotidie, nullo frigoris, aliorum uero incommodorum respectu habito, sacro Missæ intererat: nec domum nisi auditis omnibus, quæ in Ecclesia fiebant, sacris, repetebat. Valde dedita erat ieiunio, & mortificationi in prætermittendis ijs rebus, quas alioquin licite facere poterat. Licet multa bona faceret, parum tamen se fecisse arbitratur, & idcirco à Patribus saepe petebat, quid ad Deo magis placendum facere possit: à pijs etiam feminis sedulo expiscabatur, quid ipse facerent ad conciliandū sibi diuinū fauorem, ut eas imitaretur. Votum castitatis ediderat. Quoq; mense post factā confessionē singulari animi sensu sanctis. Eucharistiæ sacramentū suscipiebat. Exacta quarta Quadragesimæ hebdomade, voluit confessionē inde ab anno susceptæ Christianæ religionis iterare. Asperocilicio noctu diuq; carnē domabat, aliquot dies sine vilo cibo, reliquos vero tenuissimo, nepe cruda oriza non nihil in aqua madefacta, transigebat. Qualibet nocte in corpus suum licet tenellū flagro grassabatur, ac bis quidē vsq; ad sanguinis profusionē. Toto Quadragesimæ tempore bis templū adiit: mane, & vespere ac vespere quidē aliquoties venit pedibus nudis. Lecto nunq; per dies eisdē vsa. Ante mediā noctem euigilabat, & vsq; ad ortam lucē orationi instabat. Vtebatur libro, in quo idiomate & caractere Iaponico descripta erat Christi Domini nostri Passio: eamq; magno cū pietatis sensu nocte plegebatur innixa columna domus, in qua nō semel deprehensa est tenens manu liberum, cū arctus eā somnus legētem corripuisset. Hoc viuendi tenore, tantam admirationē toti ciuitati huic attulit, quæ sciebat eam in summis voluptatib. ut solēt nobis.

nobiles quæq; faminae in Iaponia, educatâ & enutritam: vt Domino Deo placuerit, ad meritum augendum & parandam maiorem coronam in caelo, eam plusquam quadragenariam tandem deicere in lectum, quod factum est feria quarta hebdomadae sanctae, qua ad communionem dici insequentis se comparabat. Cum autem ad Ecclesiam per morbum ei ire non liceret, multis verbis usque ad extremum se dolenter illud ferre ostendit. Tam graui autem aegritudine decubuit, vt intra dies quindecim spiritum Deo reddiderit, inter dolores corporis vehementissimos tanta patientia vsa, vt nullum vel minimum signum impatientis animi dederit, sed iuges Deo gratias egerit. Vno ante mortem die, cum cuperet per confessionem Deo reconciliari, Pater ex ea percunctatus est, num haberet aliquid, quod conscientiam contristaret? respondit nihil, nisi quod corpore Dominico non communicasset. Postero die, cum mihi indicatum esset, morbum identidem ingrauescere, adij illam, & animaduerti eam morti vicinam: cumque capissem de rebus diuinis sermonem instituire, non aliud illa loquebatur, quam de gratijs Deo agendis, & nunc nomen IESU, nunc MARIE inclamabat. Cum verò animam eam ad pie moriendum, non solum non dolorem vllum concipiebat ex commemoratione mortis: sed me etiam plurimum solabatur, respondens: Pater iam tempus preesto est. Sic enim fidem, spem, & voluntatis suae cum diuina conformationem declarabat. Cum hora mortis aduenisset, trium Dominicarum orationum & salutationum angelicarum spatio, vt mihi visum est, conticuit, & sic magna cum quiete, nullo motu, vel capite, vel manibus, vel ore, sed nec vlllo alio signo edito animam efflauit. Priusquam expiraret, manui eius imposui calculum

benedictum, illaq; ter dixit IESU, MARIA, ad consequendam Indulgentiam plenariam. Hic fuit vitæ huius piæ Maxentiæ exitus, qui nullum nõ ad lachrymas cõmouit. Atq; hæc mihi scribenda occurrerunt, ad consolandos tum nostros, tũ Christianos, qui eam cognouerunt, & ad gratias Deo agendas, qui nouit electos suos tantis opibus cœlestibus locupletare. Patres nostri septendecim Missæ sacra in eius ægritudine & morte dixerunt, eamque in Ecclesia nostra loco idoneo humauerunt.

DE RESIDENTIA

Cingua.

IN hac residentia hoc anno confessi sunt homines 1604. communicarunt 180. in facie Ecclesiæ Matrimonij sacramento copulati 192. baptizati 212. Subijciam quædam quæ accidere. Dæmon obsedit fæminam quandam, eamque vehementer diuexauit, ementiendo se esse eius matrem, ipsam à se prima ætatula educatam, ac tandem matrimonio traditam: cumq;, inquit, me sustentare nollet in gentiliũ ditionem, ad cognatos, coacta sum discedere. vbi, dum ad extremam vsque ætatem vixissem, semper flagraui desiderio moriendi in regione Christianorum, ac coacta sum mori inter gentiles. Quod verò peius est, illa nunquã pro salute animæ meæ vel vnã orationem Dominicam, aut salutationem Angelicam recitauit, & idcirco iam constitui tantum scelus vlcisci, eamq; affligere. Quæ cum Christiani audierent, imperabant Dæmoni, vt ex illa excederet, aduocaruntq; Patrem vt ei confiteretur de peccatis, verum illa noluit. Pater

vt ad-

vt aduenit, humeris eius imposuit Breuiarium sanctæ memorię Beati P. Francisci Xauierij, ac paulo post demon fastus est, se non posse diutius ibi hærere, se velle discedere; licet dum Christiani instarēt, vt excederet, responderit se iam esse decrepitam, & ideo non posse discedere. At tandem discessit. mulier autē valde fessa & afflictata, fatebatur, se nihil omnium, quæ à presentibus narrabantur, meminisse. Alius similiter Christianus in rebus ad salutem animæ pertinētibus admodum languidus, beneficio eiusdem Breuiarij applicati, ilico liberatus est à dæmone, qui eum grauius diuexabat.

Adolescentulam quandam Christianā, cuius maritus in bellum Coraianum contempta confessione abierat, ibiq; è vita excesserat, occupauit nequam spiritus, multa arcana producens, sic vt multos eam ob rem terreret. Dicebat autem. Ego sum huius fæminæ maritus, in Corai mortuus, & admodum dolui, quod Patris consilium de Confessione facienda respuerim: septem mecum mortui sunt, & omnes deturbati sunt ad inferos: solus ego, qui clara voce inuocaui nomen I E S V & M A R I Æ perueni ad Purgatorium: rogo itaq; tum Patrem, vt pro me vnum sacrum faciat, tum parentem meum, vt nomine meo crucē erigat, vt liberer ex hoc loco. Hæc fæmina iam nupserat alteri. Pater vt collo eius iniecit idem Breuiarium, mox dæmon aufugit, & fæmina permanfit sana, confessa est, & secundo marito copulata.

Fuit & alia quatuordecim vel quindecim annorū dire ab eodem spiritu, exceptis lucidis intervallis afflictata: sed cum Christianus quidā, comitantibus con sanguineis, qui remedium postularant, eam duxisset

in Ecclesiam, & Breuiarium dicti Patris illi applicuisset, spiritus eam confestim deseruit, & incolumem atque immunem ab omni vexatione reliquit.

In alio loco, dicto Iamada cum adolescens Christianus quindecim aut sedecim annos natus frequentius à dæmone torqueretur, Bonzius eius patruus primum conatus est dæmonem suis gentilitijs ritibus, & vanis deprecationibus ad Chami & Fotochi depellere: sed cum irritum videret conatum, piæ cui-dam Christianæ ad se ex vicinia accersitæ totius rei successum percensuit. Illa bona sua fide freta Agnum Dei in obsessi collum iniecit, & manus pedesque fune sacris verbis benedicto illigauit. Tum dæmon mox exclamare: Solute me, & mox excessero. Respondit fæmina: Prius te torquebo, & si non promiseris te discessurum non te soluiam. Sic fecit, & iuuenis liber à dæmone, corporeque integer euasit.

In loco, dicto Moriama, octogenariam anam gentilem iam in tertium annum lecto affixam inuisit Christianus, cui Ecclesiæ cura eo loci incumberebat, in sanctæ nostræ fidei mysterijs instruxit, & ad Christum confitendum adduxit. Vnus è Patribus nostris, vocatus, eam salutari aqua perfudit. animaque eius postera luce ad cælos euolauit.

Alia quoque fæmina gentilis cum dictum Christianum morti proxima euocasset, nec tempus superesset vocandi Patrem, ab eodem, quantum temporis permisit angustia, & breuiter in doctrina Christiana instituta est, & baptismi sacramento expiata. Quo facto mox è vita excessit.

Annosus quidam senex, qui manu victum parabat, grauissimis vexatus doloribus, cogitabat sibi vim inferre

inferre, ignarus quantum crimen ea re committeret. Idem Christianus aliquoties hominem conuenit, sed quia surdus erat, putabat nullo modo eum posse de peccatis confiteri. Forte autem accidit Patrem huius Residentiæ iter per hunc locum habere, eaque occasione hunc senem, quem iam olim nouerat, inuisit. Ergo animat eum ad confessionem. diuina gratia mirabiliter adiuuante intellexit. confessus est, & mox animam Deo reddidit.

RESIDENTIA SCI-
mabara.

A Peccatis expiati hoc anno sunt 6410. Cœlesti pane refecti 600. Aspersi piaculari aqua adulti 653. Ecclesiæ nouæ excitatæ quatuor. Qui priore vxore repudiata alteram superinduxerāt cum magno offendiculo cum prima sunt reconciliati; infestis odijs diuulsi, vinculo caritatis deuincti; Omnes multum beneficio Confraternitatum proficiunt. In ditione Mijæ, cum grandis quædam Ecclesia, multorum hominū capax, ipsorum ferè Christianorū sumptibus ædificaretur, etiam fæminæ operā suam in apportandis lapidibus, & lignis è syluis, alijsq; rebus secundum cuiusq; vires, cōtulerunt. quorum exemplo excitati Christiani Scimabarenses magno ardore & ipsi cœperunt ligna, saxa, cæteramq; materiam necessariam ad templum exedificandum conuehere, iamq; copiosa stips in eam rem collecta est. Aream coemerunt amplissimam, quæ seruiat humanis Christianorum corporibus. Egenos iuuant eleemosynis.

In loco dicto Vno maior pars hominū cōfessionis beneficio, quæ olim languidior erat, vsa est hoc anno.

Et nunc templum habent, in quo sacrum & conciones audiunt, dum inuisuntur à Patribus. In Taira plures quadringentis gentilibus Christo nomen dedere, qui mixti erant Christianis. Ex eadem ora aliquot venefici, alijque homines scelerati pulsi sunt.

R E S I D E N T I A C A N Z V S Æ.

HOC anno ad sacrum lauacrū admissi sunt mortales adulti 40. matrimonio iuncti 60. confessi peccata ter mille octingenti, plus minus, præter eos, qui ter in anno cōmunicarunt, numero 400. Omnes, siue urbem siue villas etiā minimas incolant, doctrinæ Christianæ sunt scientissimi, etiam pueri, & mulieres coniugatæ: nulla siquidem villa est, quæ nõ suam habeat Ecclesiam, & hoc anno veteribus accessere quatuor nouæ. Locus nullus est, in quo non necessaria vestis, & victus pauperibus sit prouisus. In Cuchonotau, & Canzusa omnia iam parata sunt ad ingentem Ecclesiam excitandam. Illa Cuchonorana ex pecunijs eleemosynæ nomine corrogatis à Christianis erecta est, & ex iisdem alia quædam in honorem D. Virginis non pœnitenda, concursu & religione populi celebrata.

Hoc anno decem aut duodecim, viris restitute sunt vxores, quas repudiarant. Actum quoque est, ut quædam quæ decennio à viro separata, alteri in ditio- ne gentilium iam nupserat, ad legitimum maritum rediret: quod factum est cum magna omnium lætitiâ: eoque ampliore, quo ex diuortio facto maior omniū extiterat tristitia.

Conscelerato mori faciendi abortus, & ante baptis-
mum

mum infantes enecandi, medela posita est: sic prorsus, ut impræsentiarum & ipsi infandum scelus horreant, ac cæcum publicum pro eo castigando cogant.

In quodam loco pauperes duo coniugati gemellos vno partu effuderant, consultò alterum è medio tollunt; res defertur ad Confraternitatis præfectum. is cõmunicato cum Patre consilio ordinauit, vt vterque coram toto populo in Ecclesia in sua terga desæuirent vsq; ad sanguinem, postquam frater noster immanitatem & atrocitatem sceleris exposuisset. Quod factum Christianis magnæ fuit ædificationi, tum ijs qui præsentibus aderant, tum absentibus, ad quorum aures rumore & sermonibus perlatum est. Confitendimos tempore infirmitatis sic vbiq; iam receptus est, etiam in locis à residentia Patris valde remotis, vt admiratione digna res sit, si quis sine confessione è vita decedat.

Senex quidam pauperrimus & æger ad Ecclesiam Canzusanam venit confessionis faciendæ causa, asserens se breui moriturum. cumque ibi degeret P. Rector Arimensis, examinatus est, num eleemosynæ potius causa, quam confessionis aduentasset: verum ille constanter respondit, se desiderio confessionis teneri, ne à salute excidat æterna. Pater confessionem hominis audiit: ille autem post vnum diem & medium hanc vitam cum altera commutauit. Rei huius fama mox per vniuersam ditionem percrebuit.

Huius generis plures ægri fuere: speciatim autem duo vel tres, qui multis annis delituerat in speluncis, & à decem, duodecim, atque etiam viginti annis peccata confessi non fuerant: confessione autem facta cum magna salutis consequendæ fiducia ex hac vita

O s migra-

migrarunt. Addam de famina, quæ ipsos octodecim annos in spelunca quadã, quæ nec porcis satis conueniret, latuit, & fumo, fame, alijsq; infinitis ærumnis ita deformata erat, vt omnibus spectatoribus incuteret terrorem. certè Pater, vt primũ eam conspexit, in lacrymas prorupit. Et quamuis illa non longe abesset à via, quam Pater sæpe transierat, nullus tamẽ eum certiorẽ de miserabili hac muliere reddidit. Vescabatur leguminibus è scutella lignea peruetusta, quæ illi à quibusdam, velut bestia, proieciẽbãtur. Pater nihilominus deprehendit eam integro iudicio, claraque rerum diuinarum intelligentia præditam, orationum quoq; consuetarum gnaram, quas frequenter recitabat. Tandem cum magno doloris sensu confessa est, & paucis post diebus è viuis excessit.

In Cachinotai diuina quoq; prouidentia perspicuè apparuit in quibusdã Meaco, alijsq; regnis oriundis, qui negotiorum suorum causa illuc appulsi, non modo Christiani facti sunt, sed etiam coniugiorũ societate illi genti se deuinxerunt. Ibidem in portum venerat adolescens quidam egregius, iter habens in Corai, vt ibi cuidam Domino seruiret: cum autem nauem quandam cõscendisset, rursus eam diuinæ prouidentia nutu egressus est. nam postero die è portu in mare Canzusanũ delata, licet maxima esset & pulcherrima, per medium dirupta, à fluctib; cum multis hausta est vectoribus: qui casus sic perculit dicti adolescentis animum, vt confestim rationes se cum inierit de Christi doctrina amplectenda, & officio seruitioque Christo præstando, in Ecclesia: quod & factum est: præclaro enim nunc exemplo est omnibus, & ingentes Deo gratias agit, quod tam manifeste

festo periculo, erat enim natandi profus imperitus, fuerit exemptus.

DE COLLEGIO OMVRANO

eiusq; Residentijs.

IN agro Omurano versantur de nostris Patres quatuor, & fratres nouem, & diuersis locis operam suam locant Christianis, qui numerum efficiunt vicenorum millium, & quotannis, nullo excepto, ad sacerdotum pedes sui accusandi causa se abijciunt. Licet verò magnus sit labor, obire omnia loca, & inftar rotæ in gyrum continenter agitari, tamen quia magnus respondet labori fructus, Deus suæ vineæ operarijs vires & sanitatem congruentem hæctenus suppeditauit. Eorū numerus qui quolibet anno cœlesti pane pascuntur attingit sexcentissimum supra mille. In facie Ecclesiæ despōsati sunt 380. Aqua lustrali aspersi adulti 393. qui in regnum Omuranum ex gentiliū terris aduenēre, vt in eo sedem suam collocarent.

Hoc anno insolitus fuit concursus, ardorq; Christianorum, maximè in Quadragesima. Cum in exitu Concionis spectanda præberetur Christi crucifixi effigies, tot lacrymæ, & disciplinæ ad sanguinē vsq; cōsecutæ sunt vt omnes obstupescerent. Quadragesimæ diebus idē fecere p vias, & Ecclesiarū ianuas numero magno; tamq; multa noua pænarum genera excogitarunt, vt Patres veriti, ne fama rei ad vicinos gentiles permaneret (nondum enim latere destitimus) mandauerint eis, vt moderatius agerent: ex villis enim longo ordine cateruatim Ecclesias inuisebant. Sed moderatio eiusmodi fuit, ac si nullum esset obstaculum, nullum Taici edictum: longè enim
 maiori

maiori & numero & desiderio pœnitentiæ agenda, & salutis suæ procurandæ confluxere.

Iam anno superiore scriptū est, ab hinc quinquennio omnes Dominos Christianos, cæterosq; gentiles ex Scimo bello Coraiano implicitos. Quo toto tempore Dominus Sancius, tam præclara virtutis suæ exempla reliquit, vt multi gentiles Domini palam testarentur se capere nō posse, qua ratione adolescens tam nobilis, cui omnium rerum copiæ suppeterent, eundem vitæ tenorem in tanta integritate & honestate retinere possit. Eundē omnes famuli, qui multi sunt, strenuè imitantur, & cōuenienter diuinæ legi viuunt, Nec inferiorem laudē alij multi iuuenes genere clari meruere, qui ad Confessionem sacram, vt alijs exemplo sit, crebrum habent perfugium.

Iter ex Iaponia in Corai leucarum centum est per mare, quod altissimis continuo fluctibus attollitur & deprimitur: cumq; per hoc quinquenniū pro comæatu, omniq; instrumento bellico, & alijs rebus necessarijs curandis & renunciandis vltro citroq; idque cœlo incommodo nauibus transmissum sit, nihil dubium est apud omnes plus quam quingentas naues à fluctibus absorptas. Nec vllus fuit in Corai è magnis Dominis qui non 15. vel 20. habuerit naues, cum quibus magna opum & hominū copia perijt. At hæcenus Domino Sancio, Deo eius eximiam pietatē manifestissimè etiam in hac vita remuneratē ne vna quidem nauis adempta est, nulla vel minimum damnum passa: & cum quinquaginta militum millia fame, varijsq; morbis interierint, nullus tamen famulorum D. Sancij in omnibus conflictibus, quibus cum summa laude cum hoste pedem contulere, occubuerit,
exce-

exceptis duobus, qui morbo sunt sublati. Quod animaduertens Dominus quidam gentilis nobilitate & potentia illi par palam dixit, fieri non posse, quin tam boni Domini Lex, pura sit & sancta. eamque ob rem etiã cum omnibus suis cogitauit sacra Christiana post digressum è Corai recipere, atque etiam inde P. Rectori Omuram renunciari iussit se in baptismo Christo nomen daturum.

Accidit nauem nobilis cuiusdã, in qua viginti erant Christiani, in Corai tendentem, soluto alueo, duabus ab insula quadam leucis distantem, demergi. Quid facerent Christiani? commendant se Deo, varia vota faciunt omnesq; malo velisq; nauticis affixi rectã in insulam feruntur, & duce B. Virgine in littus euadunt: quam rem gentiles insulã indigenã admirati, confessi sunt se nunquã simile quid vidisse. Christiani verò gratijs Deo & B. Virgini dicendis pro tanto beneficio nullum finem fecere.

Cum vnus è Cinenfibus Legatis è Coraiana insula (vnde ei in Iaponiã abeundum erat, vti separato scripto expositum est) in Cinam aufugisset, ingens in omnium Iaponiorum in Corai agentium animis orta est perturbatio & metus, verebantur enim ne Taico causaretur hanc fugam ipsorum incuria accidisse, ac ideo imperio omni in suos Status & ditiones, si non vita, exueret. Hic metus imprimis perculerat Dominum Sancium, eo quod cum tribus alijs primarijs Tonis curam in se custodum Legati illius recepisset. Christiani Omurenses vbi rem cognouere, pro amore quo D. Sancium, complectebantur, perfugium ad vnum Deum habuere, multa Sacrificia fieri iussere, & Ecclesias crebrò inuisere. Sodales Parthenij quotidie
vnum

vnnum Rosarium recitarunt, aliaq; pietatis opera exercuerunt. Pater quoq; Viceprouincialis certior factus, ordinauit à patribus multa dici sacra, & à fratribus rotidem Rosaria. Ac certe placuit Deo O. M. tot orationes exaudire, efficereq; vt Taico omnem iram in Legatū ipsum effuderit, multisq; conuitijs proscederit. Dominus Sancius autē vt erat vir religiosus & timens DEVM, statim post Legatū fuga elapsus, secreto consanguineum quendam suum, cui fidebat, amandauit in Iaponiam, vt is, si aliqua rerum conuersio ex hoc casu oriretur, vxorem suam cum liberis, totaq; familia eo destinaret, quo Patres destinandos iudicassent.

Cum Christianus quidā Omuranus lecto affixus esset, quo tēpore partim fame, partim morbis multi oppressi iacebant: socij eius, de eius vita longiore desperātes, eū solum in domuncula quadā omni remedio humano destitutā reliquerant: sed ecce sub extremum vitę punctū ingrediuntur tres veste pretiosa induti, magnā Christi D. N. imaginē manibus gestātes, imagine ad murum deposita nixi genibus orant, oratione finita egrediuntur. idē faciunt duobus sequentibus diebus, & quotidie quidē semel. Extrema vice æger se leuatum morbo sensit, ac tandem prorsus incolumis, nullo humano vsus auxilio, surrexit. Cū rei euentum socijs suis postea narrasset, minimē crediterunt. Verum P. Rector Omuranus, qui perspectam habebat ex crebris confessionibus eius integritatem accurratē eum de hac re excussit, nec aliud deprehendere potuit, quam verē ita cōtigisse. Et vita eius nunc id ipsum confirmat, tum quod tanti beneficij memoriam non deponat, tum quod præter morem suum

vnus sit ex ijs qui cum magna præparatione & deuotione accedunt ad sacram communionem, & seriam salutis suæ curam gerunt.

Mulier quædã coniugata, cum post decimũ, duodecimũue annũ nullos suscepisset liberos, dici non potest quantas ærumnas, maximè à socru perpeffa sit, parumq; abfuit, nisi Christiani fuissent, vt repudij libellus ei datus fuerit, & ad parètes amandata: illa verò imitata exemplũ Annæ matris Samuelis ad Ecclesiam se cõtulit, & ingentes cordis sui angores cū multis lacrymis Domino Deo suo exposuit, enixeq; obsecrauit vt à sterilitatis opprobrio, donatione filij, se liberare dignaretur. Exaudita tandẽ est pro sua insigni fide, & feruore singulari ac filiũ enixa est, quo facto vniuersa familia illa plurimũ in vera religione est confirmata.

Puella quædã, vnica parentũ filiola, nullo neq; frigore, neq; niue, nec fluuioli incremento, quod transmittendũ erat, deterreri potuit ab audienda doctrina Christiana, etiamsi equo longius domus eius paterna ab Ecclesia distaret. Cũ in grauem morbũ incidisset, & indies peius haberet, domusq; gemitu & lacrymis obimpendentem mortem completeretur, illa tamen omnes solabatur dicens: Nullam causam plorandi habetis: nam Deus in hac ætate vult me ad paradysum suum traducere: cumq; alię puellæ ad eam visendam conuenissent, rogauit eas, vt sicut voce elata preces dicere consuessent in Ecclesia, sic etiam ante suum lectum dicerent: ad quarum voces iunoxias, suauemque harmoniam, felix illa puella animam suam reddidit conditori, cum omniam circumstantium stupore, & sancta quadam inuidia.

Adolescentulam Christianã in ditione gentilium,
paren-

parentes voluerant nubere viro gentili, addita comminatione mortis nisi pareret: illa videns agi de vita, petijt triduum ad consilium capiendum à quodam consanguineo item gentili. assentiunt, & comites ei itineris adiungunt. dum in via est, illa mutata sententia, in ditionem Christianam, vbi ei alij consanguinei erant, se confert: atque ita victrix & læta laqueos euasit, cum ludibrio eorum qui illos terenderant.

Mulier quædam cum filio ex patria gentili ad doctrinam Christianam audiendam aduenit, eamq; sic pectori infixit, vt cum post susceptum baptismū graui omnium rerum ad vitam sustentandam necessariorum penuria premeretur, maluerit cū filio remanere intra Christianos in ditione Omurana, quam opibus abundare in sua, quo ab alijs filijs reuocabatur.

Christianus quidam pius, qui bonum vitæ exemplum semper alijs præbuerat, imaginem Beatiss. Virginis in charta depictam, quam magni faciebat, à Patre quodam postulauit, & impetrauit. Eam, quia se cum ferre consueuerat, quoties itineris faciendi causa nauem conscendebat, accidit, vt naufragium tandem passus sit, quo omnibus mercibus amissis, nonnulli etiã mortales demersi sunt. Hic verò beneficio imaginis emerfit. Nam quo tempore maior ingruerat tempestas, eam suspendit è collo, & quod ille miraculi loco habuit, ab omni aspersione aquæ immunem retinuit: quam periculo exemptus postea alijs ostendit, & magnos progressus in fide & feruore deuotionis deinceps fecit.

Puer duodennis in sodalitatem B. Virginis adscriptus morem habebat recitandi quotidie Rosarium. Is cum Omura reuocatus à consanguineis gentilibus in aliam

in aliam ditionem, à vitæ Christianæ moribus, licet à suis stimulatus, discedere nollet: illi tandem grauissimè ei minati sunt, nisi pareret, se illi victum quotidianum subtracturos. Puer verò eligens potius penuriã pati in Omura, quam rebus omnibus inter infideles tales abundare, se in viam dedit. Sed consanguinei constantiam admirati mox eum à fuga retraxere, promittentes se omnia Christianæ religionis exercitia libera illi relicturos. Itaq; palam cum confusione suorum pergit Rosarij preces iterare, & nonnunquam Omuram confessionis causa, ac vt Patribus vitæ suæ rationem reddat, proficiscitur.

Firando Omuram casu peruenit homo coniugatus, è patrio solo exulans cum liberis, famulis, cæteraque familia. & quia æger erat, tam vicini eius Christiani, quam frater quidam noster ei autores fuere, vt quoniam à morte parum abesset, baptismum suscipere. quem, repugnante licet seniore filio, libenter suscepit, & cum multis salutis signis ex hac vita ad alteram feliciorē migravit. Filius, materque videntes eum solenni ritu cerimoniaq; post talem mortem in Ecclesia humatum, P. Rectorem Omuranum rogant, vt sibi quoq; potestas fieret audiendæ doctrinæ nostræ. audierunt, assenserunt, orationes memoriæ mandarunt, omnes numero decem & nouem salutaribus aquis expiati sunt.

Ex Isafai, vbi initium datū est Christianæ religioni, multi gentiles confluunt Omuram, & postquam aures & fidem præbuerint sermonibus, cedunt Euangelicæ veritati. Versatur in Isafai nobilis adolescens & Christianus, qui vt ardens est, ita nūc cum suis cognatis, nunc cum seruis Omuram contendit, vt eis per-

P

suadeat,

suadeat, nomen Christianæ Ecclesiæ dare, quod ubi impetrauit, antegressa breui institutione in fide Catholica, diuinis aquis abluuntur. Dominicis quibusdam, & festis, licet longè absit, ad audiendum sacrum Missæ aduolauit, cum admiratione & ædificatione Omurensum Christianorum, Venerat ex alio regno in Ifasa Bonzius gentilis, qui magno cū fastu pro concione gloriabatur, Christianorū sermones cum suis, suorumq; discipulorū nullo modo esse cōparandos. Hic iuuenis Christianus, quandoquidē, vt rudis litterarum disputationē cum homine inire non poterat, tamen desiderio estuans eum pudefaciendi, nocte in tempesta eques Omuram abijt, vt à P. Rectore fratrem aliquem impetraret, qui fastum istum Bonziji comprimeret. Verum iustis de causis visum est, hoc tempore quo nostri delitescunt, non esse suscipiendam à fratre illam profectionem. Ita iuuenis reuertit. Sed mox atq; ad suos peruenit, elata voce dixit: Iam frater aderit cum Bonzio disputaturus, sed in quantas angustias miser ille redigetur? Hoc audiens Bonzius, veritus ne coram suis discipulis à fratre pudefieret, tanta festinatione illa ipsa nocte se in pedes coniecit, vt nec otium habuerit res suas transigendi cum amicis.

Inter gentiles, atque etiam apud Omurianos, antequam confessione conscientiam omnes expurgant, mos inualuerat abigendi fatum, si quando auxilio diuino, suisq; viribus existimabant se nō esse pares sustinendo. Sed postquā annua confessio vsurpari cepit, abusus ille magni criminis nomen obrinere cepit: etsi dæmon non cessat quosdam ad illud instigare.

Fæmina quædam, conditione serua, persuaserat sibi abortū, quem fecerat, nunquam patefaciendum.

At

At ubi innotuit, primarij Christiani ex mandato Toni coierunt, & concluderunt, quæcunque huius criminis rea deprehenderetur, publicè cæderetur. Itaq; & illa cæsa est, timorq; omnibus iniectus, ne deinceps tale aliquid tentare audeant.

Rege Francisco ad fæliciorè vitam euocato, Iuliæ eius coniugi filia vna, quæ nunc annū agit decimum-quartum relicta est. Ecclesiæ visum erat eam desponsare Lino Domini Bartholomæi Omurani filio secundo. At ubi res ad aures quorundā filia cognatorum perlatum est, conati sunt illam tradere cuidam gentili multo inferiori, siue personæ nobilitas, siue alia dona spectentur: Quod etsi mala intentione non facerent, tamè res erat longissimè aliena à dignitate & meritis tam illustris personæ, nempe Regis Francisci. Iam verò filia ipsa, quæ in regno Cicungano cum matre versatur, de negotio toto reddita certior in litteris ad P. Viceprouincialem, qui ad eam scripserat, datis, in hunc modum respondet.

Accepi epistolā à R. V. ad me scriptam, cunctanter perleui. Pro cura, quam pro rerum mearum statu geris, magnas ago gratias. Noris, me, vt hætenus semper, ita nunc maximè in tutela & patrocínio tuo esse velle. Dicant consanguinei, quod libet; ego soli R. V. confidere pergo. Sciat itaque, me potius vitæ discrimen aditurum, quam perpeffurum, vt anima mea vel minima peccati labecula inquinetur. tantoque desiderio flagro in Christianam ditionem secedendi, vt factura id sim, etiamsi ostiatim mihi victus amictusq; emendicandus esset. Etsi enim degens inter infideles circumfluere omnibus opibus possim, non possem tamen vnquam cum vero animi gaudio,

solatioúe vitam traducere. Et quoniam vehementer opto prope Ecclesiam sedem figere meam : etiam atque etiá R. V. obtestor , vt omni studio enitatur meo voto facere satis. etsi enim quia filia sum Francisci regis , multis obnoxia sim ærumnis, tamen idcirco non patiar animam meam perditum iri. Voluptates, deliciasq; corporis parui facio. ad solas animi epulas & consolationes anhelō. Dum sub R. V. tutela patrociniōq; sum, nō admodū sollicitus sum de consanguineis, nec vllam in ijs fiduciam colloco. Certa sit, me potius morituram, quam in domum alicuius gentilis vnquam pedem illaturam: quocirca iterum obsecro, omnem lapidē moueat, vt ad istas partes vestras commigrare possim. Huc vsque epistola. Paucis diebus post exarata hanc epistolam, diuina suggerente sapientia factum est, vt tam mater, quam filia in agrum Nangasachanum venerint, vbi nunc cum magna sua consolatione versantur.

DE RESIDENTIA

Firandensi.

FIRANDI agunt duo è nostris, alter Pater, alter frater, qui multo sudore vineam illam excolunt, quæ etsi magna non sit, (Dominus enim eius est à Christiana religione omninò alienus) est tamen in multas partes & insulas distracta. Sudorem auget visitatio Ecclesiarum in Goto, quæ plus quam nonaginta miliaribus à Iaponia absunt, & ager Facatanus. Quanquam hunc laborem non parum imminuunt ipsi Firandenses, vt pote qui antiquitate, feruore, & rerum diuinarum notitia cæteris Christianis longè pra-

præstant. Magno in pretio habent sacramentū Con-
fessionis & Eucharistiæ, non veteres modo, sed etiam
noui Christiani, qui aiunt, se dum adhuc gentiles ef-
sent, cognouisse, quam sacramenta illa necessaria ef-
sent ad salutem. Apparuit id in Domina quadā Chri-
stiana Toni Firandensis nepte, cui cum post quatum
à baptismo suscepto mentem, vsurpandum esset Cō-
fessionis sacramentum, ad ineundas sacras nuptias,
peccata sua tanto animi sensu, iudicio, ordine Sacer-
doti patefecit, ac si multos iam annos inter Christia-
nos vixisset.

Confessiones hoc anno factæ, plus minus effici-
unt numerum trium millium trecentorū & septua-
ginta. Cōmunionem vsi sunt centum octoginta supra
mille. idq; non solum per Quadragesimam, sed etiam
nascentis Christi ferijs: ac facerent frequentius, si ijs
permitteretur. Ex adultis sacro baptismo initiatis
numerauimus 162.

Filius huius Toni Firandensis natu maior, quam-
uis Ethnicus sit, tamen cum à natura sit in virtutem
propensus, & Christianorum mores non improbet,
breui creditur ad Christum accessurus: maximè quod
speretur, secundum Iaponiæ morem Pater eius & do-
mum, & gubernationi Status renunciaturus. Hic iu-
uenis matrimoniū iniit cum Domina, nomine Don-
na Mitia Domini Bartholomæi filia qui fuerat Omu-
ræ Dominus: quæ etsi, vt habitat inter gentiles, nec
copiam crebram habet Patrum, multisq; iam annis
nec concionem vllam, nec sacrum audierit, tamen in
fide & veræ pietatis cultu constantissima est: sic pror-
sus, vt vna cum fæminis ancillis suis, quæ omnes ferè
sunt Christianæ, operam omnem nauet, ne quicquā

de feruore & deuotione, quã olim in edibus paternis exercuit, detrahat. Quotannis enim confessionis faciendæ causã Patrẽ aduocat in domũ suam. nulla enim Firãdi post inchoatam persecutionẽ mansit Ecclesia: &, quories fieri potest, etiam frequentius confitetur. Cum verò aliquando Patrem euocasset summa luce, & illi videretur potius in noctẽ expectandum, ne per urbem mediam transiens agnosceretur, aut à locero repulsam pateretur, respõdit se dedita opera id fecisse, vt omnibus constaret, ipsam non nomine tantum sed re quoq; ipsa esse Christianam.

Gotani Christiani quotannis semel visitantur, non sine fructu, sed labore ingenti, eo quod Insulæ illæ in varias partes sint diuisæ. Gens natura est humana & facilis. Atq; hac extrema visitatione multi gentiles, ijque honorati aures præbuere Euangelio: nec aliud expectatur, quam vt Tono Christiano ex Corai reuerso multi ad Christi gregem adiungantur.

Facatani hoc anno visitari nequeunt, propter Dominum ditionis dictum Cobaicaua summum Chami & Fotochi cultorem, & sanctæ religionis nostræ hostem. Quotquot autem Christiani vel in vrbe Facata, vel in vicino agro versantur, admodum firmi & constantes sunt in fide, multosque gentiles iam permouere, vt Christo nomẽ dare ex animo velint. Cum verò Christiani Facatenses cognouissent Patres ad se non venturos, multi longa itinera susceperunt, vt ipsi inuenirent aliquem Patrum. Excellunt operibus caritatis, ordinariẽ enim in cõmune conferunt eleemosynas, quas postea erogent in pauperes. Et quia non ignorant Patres, qui villas, agrumque Omuranum obeunt, magnam pati rerum omnium penuriam, ob
egesta-

egestatem Christianorum ibidem commorantium, Facatani, quantumvis 14. aut 15. leucis disiuncti omnia ad victum, vestemque necessaria sæpenumero illis transmittunt.

Christianus quidam, qui iam olim ex amentia resipuerat, & multis annis iudicio perfecto usus fuerat, in usurpandis sacramentis, audienda Missa & alijs similibus, hoc anno in summam recidit mentis vafsaniam, sicut omnia idola Chami & Fotochi in fanis Ethnicorū inuenta ad terrā afflixerit, fune ad collum ligato foras traxerit, adiunctis multis probris & contumelijs, & alia multa confregerit & euerterit, nullo tamen damno hominibus illato. Gentiles rei indignitate commoti, mox scripsere ad eiusdem patriæ homines Christianos, percunctantes, num serid & ex industria hæc ab homine facta essent, & si ita esset, scirent se eum ad necem rapturos: sibi admodum probabile videri tãtam ignominiam dijs suis sine cõsensu Christianorum inferri potuisse. Verum postea cum animaduernerunt hominem non esse competentem mentis, inscijsque Christianis omnia facta, petierunt eum comprehendi & vinciri, quod & fecere, ad auertendum vtriusque populi tumultum, & ne terræ Dominus gentilis factum hoc perperam interpretaretur.

In insula Tacscima, quæ occurrit in itinere Coraiano, agit Taeni Camedoni filia, nomine MARIA, Domino terræ matrimonio iuncta, qui vxoris suæ persuasione ad cultum veri DEI se aggregauit. Multi in ea baptismi flagrant desiderio: sed quandiu inter Coraianos & Iaponios, qui adhuc arces suas in Corai obtinent, de conditionibus pacis

conuentum non fuerit, nõ poterit commodè eorum votis satisfieri. Etsi è primarijs iam multi salutari aqua abluti fuerint, ac bonus quidam Christianus, cum facultate Patrum vicena eorum capita hoc anno abluit. Loco concionis hoc tempore Christianis illis est vitæ integritas, bonaque opera Dominae illius loci, de qua iam diximus.

DE COLLEGIO NANGA-
sachano, & Residentijs ei
annexis.

QUIA ad hunc portum Nangasachanum quotannis nauis è Cina appellit, vti scriptũ est aliàs, fit, vt exules omnes, & quotquot alibi sedem suam figere non possunt, per fugium ad hanc ditionẽ habeant. Vnde videmus quotidie magnam fieri accessionem tum ad hominum numerum aliunde ventitantium, tum etiam ad frequentiam nouorum ædificiorum, ac consequenter augetur & labor Patrum in illis instruendis. Externi, vt vident à Christianis his locis omnia teneri, & ipsi ilico aduolant ad cognoscendam Christi doctrinam, & salutifera aqua se aspergi curant. Maximum fere laborẽ nostri habent, in eo, quod noctu diuq; ab ægris confessionis causa crebro euocentur, nõ in vrbe modo, sed etiam extra illam à duabus tribusue leucis: etsi totum ferè laborem minuat ingens illud studium curandę salutis suę, quod in his Christianis offendimus.

Confessiones hoc anno vsque ad 15. Septembris in sola vrbe Nangasachana, non annumeratis Residentijs, fuere septies mille sexcentę quadraginta quatuor

tuor. Synaxes bis mille ducentæ octoginta duæ. Si autem eorū cupiditati fieret satis, multo maiore Patrum numero opus esset. Baptizati sunt ex adultis tres supra quadringentos. nam ex alijs continenter aliqui baptizantur.

Religio huius populi Patribus magnam adfert cōsolationem in Domino. Honoratissimi quoque, & principes viri, quoties ferè longa itinera suscipiunt, non solum in extera regna longè remota, sed etiam in interiorem Iaponiã, prius animos suos ab erratis expurgant, & cœlesti viatico pascunt, ac testamenta cōdunt: req; ipsa planè demonstrant, se cum temporis incremento maiores semper in vero Dei cultu, sanctaq; Ecclesiæ amore facere processus.

Die Mercurij Cinerum, tantus Christianorum numerus ex vrbe & proximis villis confluxit, vt studio primum locum obtinendi his confregerint chori cancellos.

Ferijs sextis Quadragesimæ omnibus, tantus numerus personarum, tum viroꝝ tum fæminarum in terga sua per publicas vias ad sanguinem vsque defæuijt, vt omnium in se oculos conuerterent, maximè cum Præfecti vrbis sint gentiles. Utuntur autem facis, vel domo propria allatis, vel commodato à sodalitate Misericordiæ acceptis.

Die Iouis sancto rogatu Seniorum populi, processio religione plena instituta est: in qua prodibant 90. qui se acerrimè diuerberarent, præter eos, qui interdium idem fecerant. Alij & alia pænarum genera admodum grauiã spontè subibant.

Veneris sancto ad venerationem Crucis tanta turba accurrit, vt cerimonix illi finis imponi vix potuerit ante

rit ante secundam post meridiem horam. Etsi enim multi constituti essent, qui summouerent irruentes, & septis arcerent, tamen impetum sustinere non potuerunt: itaq; , vt reliquis ritibus perficiendis daretur locus, opus fuit effigiem crucifixi remouere, ne omnes cogerentur in seram noctem expectare.

Quoniam Iaponij singulari religione venerantur Ecclesiasticas cerimonias, magnā voluptatē capiunt Sabbatho sancto ex benedictione baptisterij, dū tanta cura feruntur vasa ad excipiendam aquam benedictam pro curatione morborum, & ignis nouus in cuiusq; ædes deportatur. Hoc anno post absolutā fontis consecrationem, salutari lymphā tincta sunt 121. capita cum ante probè in Catechesi instituti essent.

Multi tempore Quadragesimæ, nō ieiunijs solum, sed etiam alijs pænis voluntarijs, prout quemque deuotio mouerit, corpora sua castigant. nonnulli abstinent vino, alij piscibus, vescendo semper herbis & leguminibus, alij Cia, quod est ordinarij potus genus, alij alijs cibus sine quibus difficulter tot dies transigere possunt. Multi etiam, secundum consilium Apostoli continent ab vxoribus, vt se impensius dedant pietatis officijs, alij ex longinquis regnis veniunt, vt Bungeni, & Amagucciano, quæ 40. aut 50. leucarum interuallo absunt, tenui com meatu instructi, itinere difficilimo, tum ad faciendam de peccatis confessionem, tum ad visendas sacras ædes, & cruces, vt thesaurum aliquem meritorum apud Deum colligant. Magna fide & deuotione complectuntur diuorum reliquias, calculos benedictos, Agnus Dei, atq; his armis se contra Dæmonis insultus communiunt.

Agri-

Agricolæ vel rustici, quibus his locis res familiaris admodum angusta est, etsi à Dominis suis gentilibus cogantur etiam festis colere agros, tamen, ut in summa reuerentia habent observationem præceptorum Ecclesiæ, primum confugiunt ad Ecclesiam, Deumque deprecantur, ut propter inopiam & necessitatem post Missam auditam sibi copiam facere dignetur laborandi. Et idem faciunt omnes, qui Officium publicum sustinent, quando coguntur.

Deprehensum est eos ante confessionem grauioribus de se sumpsisse pœnas, quam vnquam à Sacerdote eius imperatæ fuissent: & ideo multi frano potius quam calcaribus hac in parte indigent.

Etsi iam decimus vertatur annus persecutionis nostræ Ecclesiæque nondum sint vsque quaque patefactæ prædicationi Dominicis & Sanctorum festis, tamen præsentia Patrum, quorum opera sæpe vtuntur, eorumque doctrina iam olim altè in eorum defixa pectoribus eos ita fortes robustosque in fide, sic accensos ad verbum Dei audiendum, frequentationem sacramentorum, & alia mysteria reddit, ut edicti nullam habere rationem videantur.

Quidam cæteris religiosiores, diuinarumque rerum studiosi quoque mense definitis diebus & locis conueniunt. & vnus eorum primo prælegit quadam spiritalia, ad fidem spectantia, deinde de argumento prælecto inter se conferunt magno cum fructu & consolatione.

Ethnicus externus gentilis trucidarat socium suum item gentilem, rapitur in carcerem & addicitur morti, sodales Misericordiæ rem ilico patefaciunt Patri. mittitur frater qui homini Christum annunciet,
diffuse

diffuse ei ostendit quanto interuallo distet lex diuina, à secta Icosci quam ille profitebatur: cum rationibus claris & inuictis hominem de sententia diuellere nō posset, rogat præsentes Christianos, vt flexis genibus pro homine orarent, & sic domum reuertit. Vix limen domus attigit, cum mox ad carceres reuocatur, repetitur prædicatio, baptismi necessitatem homicida intelligit, cum significatione intimi doloris de peccatis & spe salutis baptismum suscipit. Percunctatus postea ab eo est frater, quid eum prius retardasset à baptismo: respondit se vouisse Amida Fato-co suo, se nunquam, quo ad viueret, eius memoriã depositurum, vel ab eius cultu recessurum: simulatque autem à fratre & Christianis fusæ essent preces, nouū in pectore suo exortum desiderium cognoscendi res ad salutē necessarias. Cum verò illi expositum esset, quam utilis esset confraternitas, obnixè petijt in eam referri, vt tanto magis sociorū deprecationibus iuari posset. Amissus est, & mortem oppetijt haud secus, q̄ si multis annis Christum agnouisset: semper enim nomen IESV & MARIÆ extrema hora ingeminabat, & se orationibus Christianorum commendabat.

Vir quidam huius patriæ filium vnicū, quem alijs multis ante amissis, in senectute genuerat, impensè amabat. puer incipit laborare papulis. Sanatur. paulo post in eadem relabitur cum vitæ periculo. Parentes desperato remedio humano, magna fide & submissione fugiunt ad diuinum. Pater, vt erat homo autoritate apud omnes præditus, conuoecat totam viciniam, adeunt Ecclesiam Misericordiæ, quadraginta horas in oratione, mutatis per vices oratoribus, ponunt, qua finita petunt à Patre sacrum Missæ dici. O-

nni-

mnibus peractis accurrit parens hilaris ad Patrē nostrum filium suum iam esse extra periculum : qui & paucis post diebus integræ sanitati est restitutus.

Venit in has oras, è quodā gentilium regno, mercator, qui exiguo commisso furto mox in compedes coniectus est, & secundum Iaponiæ leges ad mortem damnatus. Hic rogatus, essetne Christianus, an gentilis, respondit, se in infantia baptizatū quidem, sed quia deinceps per totos annos triginta inter gentiles vixisset, nullam se vel orationum vel aliarum rerum Christianarum notitiam haurire potuisse. Itaq; frater noster aggreditur illi tradere doctrinam Christianam tum de confessione facienda instruere : ac tandē Patri cuidam confessus est cum tanta letitia & consolatione sua, vt aliquoties se ad pedes eius abijceret, dicens: Quoniam confessus sum de peccatis, penitus confido à Domino mihi ea condonata; iam mortem nihili facio. Cum ad locum supplicij perductus esset, sodales Misericordiæ obsecrarūt Gubernatores gentiles vehementer, vt quando furtum tam exile esset, ei vitam condonarent. Qui responderunt: Quod ad salutē animæ huius hominis attinet, facite vos quod lubet: sed q̄ ad leges Iaponicas spectat, non est q̄ vos implicetis. Verum quia iuxta superstitionem gentiliū dies erat climactericus, & ideo mors differri debebat in diem sequentem, reus in carcerem retractus est. Altero ergo die, cum educeretur, circumstantibus Christianis, qui conuenerant, indicauit se dubitare, sitne baptizatus aliquando, an non. nomen quidem Thomæ sibi puero impositum, & tunc vixisse inter Christianos, tamen nihil vnquam se à parentibus de baptismo cognouisse. Itaque ante mortem,

sub

sub conditione, sacris aquis perfusus est. Vnde apparet mortem eius diuinitus in alterum diem dilatam.

Christiani in villis quibusdam à Domino auarissimo exactionibus, tantum non opprimebantur, sic ut ter quaterue pendere cogerentur. multo amplius quàm quotannis solum magno labore cultum gigneret. ac tandem in eam seruitutem tyrannicis exactionibus adducti sunt, ut non solum necesse fuerit omnes fortunas distrahere, sed etiam liberos, atque etiam, quod quibusdam contigit, uxores oppignerare. In has angustias redacti tandem ad vnum Deum suum habere perfugium, & ad mortem se comparauere: & ecce mox diuina maiestas tantis clamoribus & ærumnis exorata miseros benignè respexit, & non sine miraculo agros eorum tenui semine resperfos tanta Orizæ vbertate & copia compleuit, ut facile possent & iniustissimæ exactioni facere satis, & omne fere æs alienum dissoluere.

Mulier Christiana profecta cum marito in aliam regionem gentilibus, inter paucos Christianos, referam egregiè fidem suam probauit. In itinere enim maritus satanico quasi cæstro percitus imperare ei cepit, ut fidem Christianam desereret, Patres inducere homines in fraudem, iam ambos versari in ditione gentilium & Bonziorum: ni faceret, se eam contrucidaturum: cumque ad desertum quendam locum peruenissent, easdem minas repetiuit, & in conspectu eius ancillam Christianam mactauit. Hic pia & fortis mulier, metu omni deposito, grauitè in eum inuehi cepit, & dicere, Sistu Lucifer, per me licet me scias esse Christianam, & tanquam Christianam velle occumbere. Itaque orationibus, passionisque
Domi-

Domini memoria armata manibus in cœlum subla-
tis genua flexit, exceptura gladium. Verum placuit
Deo impij hominis emollire pectus, longiusq; pro-
gresso fœmina tandem persuasit vt in ditionem Chri-
stianã defleceret: licet nouis machinationibus eius,
noua constantia identidem fuerit resistendum. Vt
in ditionem Christianam perueneret, pia mulier ani-
maduertens, mentem mariti obstinatam, mortisque
periculum sibi imminere, aufugit ad Patrem quen-
dam, inde non longe disiunctum, qui re tota intel-
lecta ei domicilium inter Christianos adsignauit.
Maritus, vbi deprehendit, eam fuga elapsam, iter pro-
secutus versus Meacum suæ immanitatis pœnas luit:
nam à Deo desertus magno furore & rabie in via se-
ipsum gladio confecit.

Cum Pater quidam è villa, in qua pauperis cuius-
dam Christiani confessioni aures dederat, domum
reuerteret, obuiam se ei dedit senex candido pecto-
re hæc verba prolocutus: Ades dum Pater, & arbo-
rem pulcherrimam ac recentem tibi demonstrabo.
abducensque eum in locum post ædes suas retrusum
ostendit ei crucem binos cubitos & dimidiatum lon-
gam, dicens: Hanc crucem ab inchoata persecutio-
ne, hoc est, à decennio, iam conseruo, nec patiar eam
per contemptum vel exuri, vel abijci: vicini autem
huc ventitant, vt ante eam suas preces Deo persol-
uant. Locus, in quo bonus ille senex crucem serua-
bat, nitidus erat, & vndique paruis arboribus cir-
cumdatus, quas ipse manibus suis plantarat. Crux
autem erat virentibus ramis ornata.

Hoc anno multa mancipia vtriusque sexus è
Corai-

Corai-

Coraiano regno, & nunc hærent Nangafachi institimus. Aiunt plura esse trecentis, eorumq; maior pars ante biennium baptismum suscepit, hoc autem anno adiungere confessionem. Experientia docet gentem esse ad sanctam fidem nostram idoneam, humani sunt & affabiles, salutare lauacrum magna cum voluptate recipiunt. Exomologesi oblectantur. breui tempore plerique omnes idioma Iaponicum sic didicere, ut pro confessione facienda vix egeant interprete.

Die Veneris sancto sub noctem cum clausis Ecclesie ianuis pararetur baptisterium, & alia in sequente die Sabbathi, ecce strepitus auditur iuxta ostia Ecclesie, aperta fenestra petitur, quid rei sit. respondent nixi genibus magna humilitate: Pater nos Coraiani soli hic adsumus: nam quia ut mancipijs, heri non licuit nobis processioni interesse, huc conueniendum putauimus, ut à Deo misericordiam & criminum nostrorum veniam impetraremus: dumq; hæc dicunt, tantum sanguinem profudere, ut qui audierunt continere se à lacrymis non possent. Valet gens hac iudicio, cum simplicitate quadam coniuncto, & hætenus satis declararunt, nulla re se cedere Iaponijs. Placuit Deo, occasione belli Coraiani, has nobis suppeditare primitias frugum nouarum, ad salutem animarum ipsorum: omniumq; ea communis opinio est, si prædicatio Euangelicæ, quod facile per Iaponiam fieri potest, aditum inueniat in Corai, faciles incolarum aures inuenturam, lateq; per illa regna manaturam.

Christianus quidem, cui Ecclesie cura incumberebat, videns se nimium molestari à pauperibus Christianis in expetendis antidotis pro curandis morbis,

cum

eum aliud non occurreret, decreuit reliquias sacrorum Cinerum, qui primo die Mercurij in Quadragesima benedici solent, aquæ piaculari iniectos illis impartiri, dicens illis, crederent esse medicinam vite pro ægris, si biberent. credidere, bibere, incolumitatem maximè è feбри recuperarunt quinquaginta septem.

DE RESIDENTIA

Congana.

IN hac sede Christianis operam dant Pater vnus, & vnus frater. Bis mille quadraginta quatuor exomologeses hoc anno in tota patria auditæ. baptisterij aqua lustrati 719. Exurgit enim noua Christi Ecclesia per litteras Isafaianorum, ad quos euocatus est aliquando à nobili Christiano frater noster, vt famulis annunciaret Euangelium. Hic nobilis & alius quidam conspiratione facta, ex fratris eiusdem consilio, statuerunt primo vxores suas cum vniuersa familia ad fidem traducere, quam subditos. Frater auspiciatus est concionem in alterius illorum ædibus: cumq; multi in ijs essent è secta Icoscianorum, & rumore percrebuisset nobiles quosdam factos Christianos, plures alij ad audiendum sermonem confluxere, dicentes: Profecto, quæ Frater ille nobis annunciat, rationi sunt consentanea & veritati: ac proinde quæ secta Icosciorum, imò omnes sectæ Iaponicæ profitentur cū vera doctrina è diametro pugnant. Quam ob rem Icosciani, qui discessionem istam ad Christum minime probabant, suum quoque conciliabulum habuere, in qua decreuerunt ad Bonzum sectæ illius Principem legationem instituendam, eiq;

Q in hæc

in hæc verba dicendum. Hactenus sanam & sanctam existimauimus Icosciorum legem, quam prædicas, sed quia huc venit frater quidam, qui vehemèter doctrinam vestram redarguit, suamque clare ostendit rationi congruentè: para te ad disceptationem cum eo instituendam, quam nisi coargueris & reniceris, à tua doctrina secessionem faciemus. idem secundo & tertio illi indicari curarunt. Is verò, cum magno animi incœrore respondit, se sub noctem affuturum, suasque dubitationes fratri propositurum. Cumque Icosciani secundum contentum de ea re instituisent, vnus è primarijs dixit: Si frater iste Bonzo nostro disceptanti succumbat, res nostra optimo loco erit; si autem Bonzius succubuerit, id in omnium nostrum dedecus & infamiam redundabit, etiã ipsius Toni, qui nunc agit in Corai: Itaque tu Bonzie, si putas te fuga elapsurum, scias te nec manus nostras, nec mortem ipsam euasurum. Quibus de causis Bonzius tandem adduci non potuit, vt certamè cum fratre iniret. ipsi vero audiendis fratris sermonibus totos sese dediderunt, atque vna vice octoginta in castra Ecclesiæ militantis, eiurata pristina secta transierunt,

Gentilis quidam audito de Euangelij doctrina sermone, in hæc verba suos famulos est adortus: Ego constitui fieri Christianus, quia in Conditoris cœlestis lege nihil offendo, quod in controuersiam vocari queat. Si vos me imitari velitis, id est in libertate vestra: nemo enim in Iaponia est, qui homines cogat, vel, vt pareant Christianorum legibus, vel, vt non pareant: id tantum volo vobis notum, deinceps neminem in ædibus meis, nisi salutari aqua tinctum, remansurum: eo quod rationi consentaneum sit, dum ego
in vna

in vna domus parte vaco cultui veri Dei, serui mei in altero venerantur Demonem, qui est Dominus Chami & Fotochi. magnique beneficij loco duco, scire non aliud ad salutem superesse remedium, quam vivere & mori secundum normam diuinæ legis. Hic sermo multos eorum permouit ad aures dandas Dei verbo & caput subiiciendum salutari aspersioni.

Cum in ditione Isafai centum homines verbo Dei audiendo operam darent: & Pater iam sexaginta facris tinxisset aquis; Icosciani, ira & furore à dæmone suo Magistro inflammati, omnem lapidem mouerunt, vt cursum Euangelij retardarent. Abiere siquidem ad propugnaculum, dixeruntque faminis in eo agentibus. Quandoquidem Tonus profectus esset in Corai, si res procedat longius, se bellum moturos Christianis, maximè illis qui deinceps cogitent baptismum suscipere. Hoc audito; iusserunt duobus nobilibus Christianis indicari, quamuis Tonus non vetuisset Christianæ religionis prædicationem; tamen, quia in eius absentia existere possent contentiones inter Ethnicos & Christianos, rogare se vt prædicationem impedirent. Ad quod vnus respondit: Tono probè constare se esse Christianum, itaque nihil sibi pertimescendum, si eos qui in sua familia sunt, velit esse sui similes, vel etiam si alijs autor sit, vt se imitentur. Alter vero, annis prouectior dixit, optabile esse, in absentia Toni nullos in vrbe excitari tumultus. Amandauit ergo quendam ad fratrem rogatum, vt nondum initium faceret prædicationi, sed vt per dissimulationem abiret quæsitum Patrem, qui dimidia tantum leuca inde aberat: se rebus tranquillatis cum euocaturum,

Q 2

ad præ-

ad prædicandum vxori suæ & toti familiæ: hac occasione confidere se multos alios ad Christum venturos. Rebus ergo compositis, hic nobilis fratrem reuocauit, qui absolutis suis concionibus, 160. adultos, cum prius tantum essent nonaginta, tradidit Patri baptizandos. Gentiles quidam qui sermoni præsto erant, cum Icoscij tumultum illum excitarent, fratrem iam discessum parantem rogarunt vt ipsorum puerulos saltem baptizaret, se breui eorum exemplum secuturos.

Christianus inops, cui olim & ampli redditus, & copiosa suppetebant seruitia, rogatus est ab homine locuplete, si sibi filiam suam prostituendam dare velit, se illi affatim commeatus ad vitam sustentandam ministraturum. Quid faceret bonus vir? Clam cū filia confestim discedit, adit Patrem nō longe remotum, obsecrat, vt filiam suam nuptui collocet potius cum vilissimo piscatore, quam vt in laqueos diaboli se induat. Verum vti diuina prouidentia nunquam deserit timentes se, paucis post diebus nobilis quidam diues filio suo eam in vxorem postulauit: & nunc ambo in sancto matrimonio vitam piā ducunt.

RESIDENTIA FO-
camensis.

ET hæc sedes Patrem vnum & fratrem habet. Quorum studio confessi sunt homines bis mille, communicarunt 310. baptizati item multi. Christiani his locis valde abhorret à criminibus; maxime carnalibus, & rogati, fere respondent in hæc verba: Pater, à quo tempore mihi aditum dedisti ad sacram mensam, non amplius relabor in ista vitia.

Pluri.

Plurimum in eam rem eis prodest B. Virginis Socialitium, cuius ope rectius memorię inculpant con-
fuetas orationes. Sexagenarius quidam conscius à se
postero die exigendum orationum pensum, non an-
te voluit cibum sumere, quam pensum persoluisset.
Pueruli quinquennes vel sexennes, dum in æde sacra
vident à fæminis iuxta ac viris repeti, quæ duo pueri
docuere, domum reuersi per vias inter æquales vica-
tim recitant orationes & alia. ita factum est, vt pleri-
que omnes, qui nondum septimum attigere annum,
& orationes & capitula decem tam promptè red-
dant, vt aliorum possint esse Doctores.

Tonus loci cuiusdam iussit omnes suos ad Eccle-
siam signo sonoro euocari, & si cunctantius accurre-
rent post concionem iam inchoatam, repellebat eos,
dicens, ob negligentiam sancta doctrina indignos:
quo studio effecit, vt omnes tempestiuè deinceps ad-
essent.

Christiano cuidam petenti calculum benedictum
Pater negauit, quod sacram ædem non frequentaret:
cumq; ab eodem rogaret, num teneret, orationes:
respondit, non, sed se statim memoriæ mandaturum.
Sic fecit, & post triduum reuersus, è memoria reci-
tauit. Erat hic homo de vtroq; mutilus, nec nisi ge-
num manuumq; opera progredi poterat, & tamen
ad obtinendum vnum globulum piacularem non
dubitauit per arduum asperumq; montem, ad magnę
leucæ interuallum huc prorepere.

Octogenarius senex apud suos in pretio, cum in
morbum incidisset, & facile posset euocare aliquem
Patrem, tamen maluit per consanguineum suum in-
dicare Patri ob incommoda longioris viæ se noluisse

Q 5

eum

eum euocare. itaq; ipse æger se in viam dat, vt quærat Patrem confessionis faciendæ causâ, ac tandem tertio die ad eum peruenit & à peccatis absolutus est.

Similiter & mulier vterum gerens huc illucq; discurrrens per dies tres vt copiam Patris habere possit, tandem in quendam incidit, & sortes animi sui deseruit. Alia exigua sua villa derelicta, in aliam ditionem, dum iter haberet, ad audiendam ibi rem diuinam, sensit se à serpente ictam, & tamen iter profecuta est, sacram ædè ingressa Missam concionemq; , nullo signo, vel vultu, vel voce doloris, quem tamen senserat acerrimum, dato, audiuit. Ea finita Patri humiliter, reuerenterq; totam rem patefacit. Pater mox antidotum adhiberi iubet, ilicò mulier sanatur, & lata, consolationeque plena ad suos redit.

RESIDENTIA VCHIMENSIS.

POST institutam sodalitatem, Vchimenses Christiani, qui versantur in ditione Domini Sancij O-murani, tantum in pietate Christiana profecere, vt suo pte nutu, à nullo impulsî, excitarint ædem sacram amplissimâ, in qua quoties redeunt à piscatione margaritarum, semper aliquas Beatiss. Virgini offerunt. Quorum simplicitatem, sincerumque pedus respiciens benignissima mater, non desinit etiam eorum necessitatibus succurrere.

In his regionibus imbrium copia admodum exundant flumina. Vnde hoc anno quoddâ ripas suas magno furore egressum omnes gentilium domos ligneas, quæ proximè ripam constructæ erant, abripuit in mare,

mare, cum multorum hominum interitu. Deportati sunt & duo Christiani intra ædes suas inclusi diem noctemq; ad quinq; vel sex leucarum spatium. quid facerent in tanto vitæ discrimine? inuocant supplices matrem misericordiæ, votisque factis sibi conciliant: cuius & clementia impetrarunt, vt tandem domus hæretet in terra. ipsique incolumes euaderent.

In Toquitru quingenti supra mille fideles numerantur. Est ibi cæcus, qui vacat humanis defunctorum corporibus, varia loca obit doctrinæ Christianæ tradendæ causâ, ad longa itinera conficienda promptior, q̄ multi videndi facultate præditi. Christiani in ea ora, tantū vescuntur herbarū radicibus, glandibus, cœpis, cum aliquanto hordeo, cicerulis, & admodū modica oriza, & tamen in hac rerum omniū penuria læti viuunt & sani, rarò ægrotant, omnes fere ad extremam veniunt senectutem. Si morbo aliquo, vt febricula, tententur, cum medicus eis præter Deum sit nullus, perfugium suū habent ad Ecclesiam, in ea magna diei parte hærent, aquâ lustralem bibunt, se precibus cœlesti medico commendant, & cœniq; multi pro sua simplicitate & puritate sanitatem impetrant.

D E M E A C E N S I R E-
gione.

Quamuis persecutio nostrorū totos hos decem annos suum cursum tenuerit, tamen à tribus quatuorūq; annis quibus languescere cepit, res Christiana, diuina opitulante gratia semper vberiorē habuit progressū, Taiciq; & aliorū aduersariorū animus in Societatis homines equior existit. Ac superiore

Q 4 quidem

quidem anno, supra omnem spem humanam, huc usque tantus fuit nobilium illustriumque hominum, cum Meaci, tum Ozacæ (quæ vrbes sunt totius Iaponiæ facile principes, omnisq; nobilitatis domicilia) ad audiendam Legem nostram conuersus, vt omnes, quotquot viderunt, audieruntque, obstupescerent. Nobiles enim hi Domini simulatq; sacro lauacro capita subiecissent, omnib. suis amicis & notis autores fuisse, vt similiter facerent: vnde tanta hominum turba ad nos confluxit, vt fratres nostri, cum diurnis sermonibus nocturnos addere coguntur, viribus deficientur.

Ghenifoin, Meacensis gubernator, qui in aula Taici fere versatur, & semper præ cæteris se nostris beneuolum, propitiumq; demonstrauit (duo enim eius filij, nepotes, & alij consanguinei iam baptizati sunt & ipse non longè à regno Dei abesse videtur) animaduertens concursum hunc quotidie augescere, metuensq; ne eam ob rem apud Taicum tandem malè audiret, quod eum non cohibuisset, conatus est, pro sua eximia prudentia, tempus locumq; opportunum obseruare, quo animum Taici exploraret: qui sanè ter se commodè obtulit: itaq; cum illi narraret multos ad cognoscendam Patrum doctrinam, vti nouam & Iaponijs peregrinam, confluere, atque hoc recreationis genere tempus fallere, nihil se commoueri ostendit, imò vultu ipso indicauit se rei consciam, & vltro dissimulare. Quamuis verò P. Rector, vt magnam eius patriæ habet experientiam, ac Taicum intus & in cute nouit, omne studium adhibeat in temperando isto concursu, nunc vrbe excedendo, nunc Dominis ipsis gentilibus, qui audiendæ Legis nostræ causa vètitant, indicant.

indicando magnitudinem periculi, tum ipsis, tum toti Ecclesiæ Christianæ incumbendis, si animus Taici alienetur à Patribus: tamen, quia cernit tam ingens ostium patefactum lucrificandis animabus, & Dominos ipsos tam importunè vrgere, ne ostium illud recludatur, prorsus veretur ne spiritui sancto resistat, si sanctæ eorum voluntati non obsequatur. Itaque magna circumspeditione pergimus nos accommodare illis, & quamplurimos, vti iam iam dicemus, in Christo regeneramus.

Alius nobilis Christianus, adhuc in fide neophytus, vt Meacum venit, animaduertens nocturnis equè ac diurnis horis homines frequètes visere ædes nostras, admiratus est; veritusq; ne tam Patribus, quàm vniuerso cætui Christiano, hæc concursatio obesset, certiozem per litteras reddidit Viceprouincialem, vt cito & diligenter Patribus Meacensibus, Ozacensibusque imperaret, vt concursum illum cohiberent, hoc est, ne se in manifestum vitæ periculum conijcerent. Eaque cogitatio tam altè hominis huius menti impressa fuit, vt existimaret rem totam Taico, cui familiarissimè erat deuinctus, aperiendam, vti & aperuit, ac sanè videtur id non nisi bono zelo fecisse, vt videlicet hac ratione Taici mentem expiscaretur, sed Taicus vultu ipso satis declarauit sibi non placuisse à Domino illo talem illatum esse sermonem, vtpote qui non ignoraret ista sed dissimularet, quare & paucis his verbis ei respondit: Ne te implices isti negotio, nam salutis cura ex cuiusque pendet arbitrio.

Quod ad fructum in illis partibus collectum attinet, quanti æstimari debeat, potest intelligi ex ijs, quæ iam subiiciam. nam si magni facienda sunt, quæ in

Q 5 alijs

alijs Iaponia partibus in ipso persecutionis, id est, calumniatum & arumnarum æstu, facta sunt, multo pluris facienda sunt, quæ inde ab exacto anno in hoc tractu Meacensi fiunt, idq; multis de causis: nimirum, quia Taicus nobis tam vicinus, æmuli ad calumnias tam vigiles, quod ab aula omnes leges Iaponicæ manarint; quod Bonziji, & idolatræ hic longè sint maiore numero, quam alibi; quod nunquam à primo nostrorum in Meacū ingressu, tanta, tamq; continua fuerit hominum ad ædes nostras accurrentium frequentia, quod nunquam tam multi, tanta generis nobilitate sacris baptismi aquis renati fuerint.

Meaci è nostris duo degunt sacerdotes, & seni fratres, omnes concionatores, ac continenter in suis officijs occupati. Ozaci vnus est Sacerdos, & frater vnus. Tam Meaco, quam Sacaio aliquoties quotannis in vicina regna missiones valde salutares instituantur.

In Meaco inferiore habitabat ciuis quidam omnium mercatorū facile locupletissimus, qui tanto hominum, cæterarumque rerum numero ædes habebat instructas, vt non mercatoris, sed Principis viri ædes viderentur. Hic olim sectam Amidæ, quæ dicitur Idofci, professus fuerat; post suorum persuasionē addixit se sectæ Sciaccanæ, quæ appellatur Fochesciu, in qua iam à quindecim annis tantos fecerat processus, vt omnium litteratissimus, religiosissimusque in ea haberetur, nec erat Meaci vel inter Bonzios, vel inter sæculares, qui pedem cum illo in disputationibus conferre auderet. Quotidie religione quadam memoriter recitabat librum dictum Fochecho. Omnes Fochescij gloriabantur de hac suæ sectæ columna.

ma. & quia copiosus erat, in dies aliquot Bonziji prandebant in eius ædibus, vanosq; ritus suos & preces vſurpabant, atq; imprimis libros quosdam, quasi orationes, legebant ante oratorium inibi nitide & pereleganter ornatum, in quo continebatur primo Epistola prisca cuiusdam Bonziji, auctoris & fundatoris noxiæ huius sectæ, quæ ingenti pecuniæ summa, si voluisset, diuendere potuisset. Deinde erant in eo tria genera arcarum, vel armariorum anaglypha Fotochi: è quibus anno præterito vnum in Indiam missum, vt iade deportaretur in Europam.

Singulari necessitudine hic homo cum coniuge sua iunctus erat gubernatori Sacaiano Iosepho eiusque matri, qui quoniam aduerterant ijs naturalem quandam inesse clementiam erga inopes, iam pridem optarant eos Christi adiungi Ecclesiæ: at quia dictæ sectæ nimium erant addicti, nunquam hactenus permoueri poterant, vt aures præberent nostris concionibus. Verum, vt norarunt Christianos, & Patres operâ dare egentibus, atq; imprimis ægris & desertis iuandis, tandè cuiusdam Christiani rogatu impulsus sunt, vt semel saltè sermoni Christiano interessent. Iuit ergo frater quidam ad ædes Iosephi, vt illis verbum Dei annuntiaret: ac mox vxor ita capta est dicentis, vel potius veritatis efficacia, vt diceret se velle esse Christianam etiam inuito marito; comploſisque manibus exclamabat, se vehemèter dolere, quod tam serò doctrinam nostram cognouisset, quod frustra tot impensas cum Bonzijs in fabricis, eleemosynis, conuiujs, & vestimentis fecisset. agebatque immensas Deo gratias, quod tam claro fidei lumine illustrata esset, nec dubitabat sibi tantum beneficium à Deo

con-

concessum, quod in pauperes Dei creaturas liberalē manum ante extendisset. Deniq; post auditū aliquot diebus catechismum, cum duabus ancillis baptizata est; & nō multo post eius exemplum secutus est filius adoptiuus, consanguineus proximus Bonzij Zacani.

Non multo post maritus forte diuertit in domum nostram: vbi dum Pater ei tabulas cosmographicas, & sphaeram ostendit: (rerum enim Astronomicarum cognitione delectabatur) incidit sermo de doctrina Euangelica: qua iterum cognita, baptismum expetiuit, quem etiam cum magna rerum diuinarum intelligentia & luce percepit. Erant ergo hi duo in vrbe Meacensi quasi binę faces in exemplum omnium accensę: atque vt ilico ardoris sui testimonium relinquerent, tum Bonzios nobiles & opinione doctrinę celebres, qui quoque mense ad ipsorum ædes precationum & conuiuiorum causa ventitabant, tum reliquos omnes Bonzios à se dimiserunt: quam rem omnes supra modum sunt admirati, eò quod ille instar ignis inter omnes sectas efferbuerit. Et iam eorum amici & cognati gentiles velut attoniti hærent, nec satis capiunt, qua ratione homo tot annis illi sectę Fochesciorum innutritus, qui etiam Bonzijs integra delubra suo ære excitarat, cum omni familia se peregrinę isti religioni dediderit.

Post hæc P. Rectorem Meacensem adiit, eumq; rogauit, vt quoniam domo sua omnes Fotochi exturballet, dignaretur semel sacrum Missę facere in illa: cui respondit Pater, nondum esse tempus opportunum, expectandum donec Bonzij mœrorem suum concoxerint, lacrymasq; , quas propter eius conuersionem profudissent, absterferint. Iam verò vbi aper-

tè co-

tè cognouit, quam longo interuallo immaculata Dei lex à Bonziorū chymeris & fabulis distaret adiuuante diuina gratia cœpit & alios ad Christi ouile attrahere, qui cum sint magna autoritate præditi, tum exemplo, tum verbo, olim vsui nobis esse poterunt ad multorū conuersionem. Nomen huic homini est Ioannis So, qui vt quotidie vacat cognoscendis audiendisq; fidei dogmatibus, ita etiam cum magno applausu ea tradit alijs: iamq; quam plurimis, & maximè amicis & familiaribus suis persuasit vt sermonibus nostris intersint, & inter eos celebri cuidam Fochescio in vrbe Meacensi ditissimo, qui & Patri indicauit, se & fratri & octo alijs Fochescijs autorem fuisse, vt doctrinam nostrā cognoscerent, & fierent Christiani. Speciatim mentionem hic fieri de Fochescijs, quia eorum secta inter Iaponias pestilentissima & pertinacissima est, à qua rarissimi hæctenus ad nostram deflexere. Quāq; re ipsa compertū est, eos qui semel deflexerint, esse in fide nostra reliquis multo firmiores & constantiores.

Taico initio regni sui voluit filiam Chicugundonī duorum regnorum Domini nubere Bigenno Saisciodono trium regnorum Domino. Hæc Domina cum in tam grauem ægritudinem incidisset, vt quaternis, quinisue horis pro mortua haberetur, innumere deprecationes, & ritus Satanici, ab idolorum sacrificulis adhibiti sunt, & maximè à Iamabuscis, qui professionē sequuntur sacrificandi & offerendi se dæmonibus. Conuenere quoque eo multi magi, arioli, diuinatores, & ingens Bonziorum eruditorum, qui monasterijs præsunt, turba, ac deniq; alij plurimi impostorum greges. Cum ergo Domina illa tandem non nihil respirasset, cœpit inclamare palam, se esse Inaride

Voca-

Vocaiama (qui est ex Chami, vel idolis in Iaponia admodum venerandis) & in eo inclusos esse omnes alios Chami, vel Inari Iaponios. addebat præterea, se duos filios illius Dominæ iam vita defunctos accepisse, se item velle discedere, sed vereri tantum, ne insequenti luce post discessum quiddam admirabile eueniat.

Quando dæmon hominem infedit, Iapones aiunt insiliisse in illum vulpem. nomine autem vulpis intelligunt Dæmonem. Ad exterminandum autem dæmonem ritus prorsus exoticos & peregrinos, cum mille superstitionum, & incantationum formulis usurpant: inter quas vna fuit omnino ridicula. Iusserant enim omnes canes Ozacanae vrbs trucidari ad perterrefaciendam vulpem Dominæ dictæ ventri inclusam. Cæterum cum omnes istorum conatus & labores in irritum caderent; dæmon, instar calidissimæ vulpis, longè maiorem machinatus est fraudem, vt grauius nocere posset, vt iam dicemus. Nam Bigenno Salsiodono huius agræ maritus, & Quitano Mandocoro Taici vxor, quæ nunquam eam deserebat, decreuerunt supplices inuocare auxilium Amidæ, qui est vnus exprimarijs & honoratissimis Iaponiæ Fatochis, votoque facto promittere, se, si fæmina reualescat, ad laboraturos, vt quotquot sectam profitentur Iecoschiorum, Fochesciorum, Gensciorumque, nullo excepto nomina dent sectæ Amidæ, quæ dicitur Iondosciorum: atque vt voto mox responderet euentus, iusserunt fieri elenchum omnium principalium personarum, tam Bonziorum, quam sæcularium, omnesque euocari vt interposito iureiurando se in posterum fore ex fractione Iondosciorum sua manu subscriberent.

In hoc

In hoc elencho continebatur & nomen Sachion-
doni, Bigenni Saifeij consobrini, qui anno proximo
superiore fuit baptizatus, & est iuuenis magnis natu-
rae donis praeditus, vt alias scriptum est. Hic ergo cer-
tior ab amicis de hoc negotio redditus, re diu mul-
tumque expensa, decreuit potius vitae adire discrimen,
quam elencho illi subscribere. Interea extemplo O-
zaca Meacum amandat e domo sua hominem nobi-
lem gentilem, qui Patribus rem totam, suumque pro-
positum patefaceret. Primum, nostri Domino immen-
sas gratias egere pro huius iuuenis, adhuc in fide neo-
phyti, constantia: deinde responderunt: Si ipse Sa-
chiondonus pro fide in baptismo accepta occumbe-
ret, se quoque omnes, tam Patres quam fratres liben-
ter eius exemplum secuturos. Vix responsionem
hanc absoluerant, ecce tibi Ozaca alium cursorem
aientem, Sachiondonum iuratum affirmare Patribus,
se primum nuncium non amandasse ad capiendum
consilium a nostris, quid facto opus esset, se enim pro
fide & doctrina audita iam dudum paratum mori: sed
tantum, vt Patres redderet certiores eorumque pre-
cibus se commendaret. Nostri autem secundo nun-
cio idem respondere, quod primo, & sic ambo sub
noctem celerrime abscefferunt.

Nobilis gentilis, cum iam duplicis sclopi emissi
interuallum abesset, recreatus responso a nobis dato,
ad aedes nostras reuertit, dixitque se omnino velle fieri
Christianum, eandemque cum Domino suo mortem
opperere: itaque breuiter tradita illi Christi doctrina,
quantum temporis angustiae ferebant, baptizatus est
cum summa sua & nostra consolatione.

P. Rector Meacensis post illos subito Vincentium
fratrem

fratrem

fratrem hominem quinquagenarium, magni nominis omnes istos Dominos propter eloquentiam, emisit Ozacam. Quo, ut peruenit, statim Sachiondonus eum vocari iussit, tum agentem cum Fusca Iuuai, qui conabatur fratri persuadere, ut omnes vias iniret & rationes Sachiondonū è tam periculoso casu eximendi: posse hanc rem non solum calamitatem afferre aliquam Patribus, sed etiam verti in exitium totius familiæ & status Sachiondoni: itaque sibi videri non esse definitè & absolute, sed dissimulanter & per ambages respondendum. At Vincentius respondit, ad salutem vnam tantum patere viam, atque in eam esse collimandum, seq; paratum in hoc genere primas tenere, alios alia sequi posse consilia, sibi in re præsentis aliud modo non occurrere. atque ita redijt. ac mox eum insecutus est nuncius à Sachiondonno, qui nunciaret, ipsum, quoniam tam opportuna se obtulisset occasio, paratum pro fide mori, neque id mirum debere videri, cum conueniens sit vitam ponere pro eo, qui vitam posuit in cruce pro toto genere humano.

Hæc cum Sachiondonus apud animum suum cōstituisset continuò adfuit, qui nomine Bigenni Saiscij consobrini & Domini iuberet eum catalogo nominum subscribere, adiuncto iuramento, de secta Amidæ colenda. Verum ille animo præsentis & tranquillo his verbis respondit: Si quod à me petitur spectaret ad honorem & decus Bigenni Saisciodoni, libentissimè obsequerer eius voluntati, sicut in omnibus id genus negotijs hæcenus semper sum obsecutus: at quia pugnat cum fidei Christianæ, quam ille nouit me profiteri, decretis, ac in grauissimam vergit diuinę

Maie-

Maiestatis iniuriam, nulla ratione obsequi possum, maloque vitam profundere, quam subscribere. Hoc responso tam præciso audito, Bigenno iussit ei responderi: Quandoquidē ita in animo suo constituisset, se illi soli ignoscere, & liberum tam à iureiurando, quam à subscriptione pronunciare.

Hic cum esset rei exitus, Sachiondonus confestim per veredarium nostros curavit reddi certiores, quod & Vincentius frater per alias litteras præstitit: unde magnum omnibus obortum gaudium: res enim hæc attingebat & Taicosamam; & Quitano Mandocoro, & Saisciodonum, qui licet consobrinus sit, tamen est quoque eius Dominus: Et iam multo ante, cum sermo incidisset cum Patribus de hoc argumento, sæpe contestatus erat mentem suam occultis quibusdam aculeis stimulari ad fortiter occumbendum pro Deo creatore cæli & terre, quem tam clarè suscepta fide agnouisset. Cur autem Saisciodonus illi tam bene velit, non alia causâ est, quam quia est vnus è maximè strenuis suæ aulæ militibus, & idcirco denos duodenosue, eosque præstantissimos totius patriæ alit equos, deinde quia copia splendoreq; armorum omnibus antecellit. Palatia quædam Ozacæ excitauit, in quorum frontispicio & culmine, non monstra, formasue piscium, vt gentiles Domini solent, sed cruces inauratas defigi iussit.

Sachiondoni vxor cum aliquando supradictâ Dominam ægram inuiferet, illa, licet gentilis, petijt sibi agnum Dei dono dari, quem habebat è collo suspensum, dicens se intellexisse magnam illi vim inesse contra Dæmonem à quo vexabatur: declarabatque, si ab eo liberaretur, se fore Christianam.

R

Ea

Ea ipsa nocte, qua Sachiondonus nostros certiores reddidit de casu ante memorato, aliud quiddam euenit, quod magnam Patribus attulit voluptatem. In aula Taici agunt duo nepotes Nobunanga, filij Ionoschedoni primogeniti (qui eodē die cum Patre occubuerat) Maior vocatur Sabucondonus, qui est Dominus maioris partis regni Mino. Minor vocatur Ochichidonus quatuordecim annos natus, quē quisquis, vt Patres referunt in litteris, vel viderit, vel allocutus de nostris fuerit, etiamsi profapia ignarus sit, mox iudicabit magni alicuius Principis filium. Nam venusta species, sermo, gestus motusq; corporis non aliud enunciant, quam, si Iaponiū esse ignores, prorsus suspicere magni alicuius Germaniæ Domini filium. Iam à multis mensibus ad Christi Ecclesiam aspirarat, sed, quia domi suæ nullum habebat Christianum, cum quo conferre posset, matrem insuper habebat idolorum Chami & Fotochi cultricem, P. Rector non audebat illi aditum patefacere ad baptismū, reformidans ne rumor per urbem delatus ad aures tandem Taici perueniret. Verum quia vocatus erat à Deo, omnibus periculis contemptis sub vesperam aliquando se ad aedes fratris sui Sabucondoni contulit, ibique animi sui propositum duobus Christianis semper fratri maiori assistentibus, & Michaeli Meacensis gubernatoris nepoti aperuit, impetratoque per eos fratris consensu media nocte ad domum nostram potrexit, ac P. Rectori indicari causam sui aduentus iussit, nempe, vt interesset sermonibus ad Catechumenos institui solitis, licet ijs aliquando interfuisset. Pater videns præsto esse nutum & vocationē diuinam, mandauit fratri, vt catechesin iuueni traderet,

ret, quod cum per aliquot horas post mediam noctē factum esset, illeq; probè omnia mente comprehēdit, P. Rector illum salutari aqua imposito nomine Pauli, perfudit. Deinde tempus aliquod in familiari cum nostris colloquio posuit. Merito Sabucondonus hunc fratrem tanto amore cōplectitur, quia quoties vna cōueniunt, alter ab altero diuelli nequeunt, ambo gratiosi sunt apud omnes, insigni modestia & humanitate præditi. Exultabant quidē multi ob eius conuersionē, sed nostri non erant vacui metu: & quia adhuc delitescebamus, deerat occasio alendi iuuenis fidem. itaq; operam dare cœpimus, vt aliquot primarij eius nobiles similiter darent nomen Christo: quod tamen agrè fieri potuit, propter matrem, aliasq; mulieres, à quibus educatur & regitur. Quanquam moderatiores factæ sunt, postquā Vincentius frater ædes Sabucondoni adiit, visendæ curandæq; matris causa, cui omnis domus gubernandę cura incumbit, ac præterea alterius cuiusdam ægri, qui subito opera fratris sanatus est, cum aliorum medicorum remedia non iuissent. Quocirca per eam cōfidimus ad matrem Sabucondoni patefactū iri viam, vt & illa capax aliquando fiat nostræ legis. Deniq; cum hoc Domino duo alij adolēscētes nobiles sacro lauacro sunt initiati.

Ghenifoin Gubernator Meacensis, qui Taici iussu huius iuuenis, totiusque domus eius curam gerit, existimatur, cognita re, gauisurus: nam cum conscius sit, omnes suos filios & nepotes Christi iugum subiisse, tamen nullum eorum vnquam ea de causa vel reprehendit, vel impediuit.

P. Rector in quadā epistola de nepote Nobunangē iā tunc ante mēses aliquot baptizato ita scribit. Paul^o

R. 2 leucæ

leucæ interuallo à nobis distat, sed idcirco non præmittit ad Ecclesiam ventitare, quoties potest: & in consuetudine familiari, est quasi vnus ex nostris. effecit, vt omnes sui honorarij pueri Christo nomen dederint, qui omnes sunt magnæ expectationis: nunc enixè laborat vt nutricem suam, quæ egregia mulier est, faciat Christianam. Mater eius, vt intellexit eum baptizatum, declarauit se æquo animo ferre, sed quia valet autoritate & gratia apud Taicum, suam differt conuersionem. Habet hic adolescens præstantiores naturæ dotes, quam ego in vlllo Iapone notarim. humilis est, humanus, omnium se moribus accommodans, nullius contemptor, ne quidem famulorum suorum, nunquã ex eius ore verbum elabitur inconcinnum, rusticum, illiberale; Omnes autem virtutes superat in eo insignis vitæ integritas, & in fide constantia, atque ideo ab omnibus amatur & colitur. Deniq; hæc nepotum Nobunangæ familia videtur quadam singulari Dei prouidentia gubernare: præterquam enim quod multi iam sint ex ea Christiani in regno, & Saburondoni aula, multi etiam alij magno indies ardore accurrunt ad audienda diuinę legis mysteria, vt & ipsi Christo digni fiant. Superioribus certè diebus baptizatus est frater & filius nutricis Sabucondoni, qui & illi suadere conantur, vt baptismum recipiat: & spes est breui venturam: cuius exemplū, procul dubio multi alij imitabuntur, habet enim vniuersam Sabucondoni domum suæ curæ subiectam. Horum duorum Nobunangæ nepotum non est vna mater, sed diuersæ.

Sacondonus in propugnaculo Cameiama à Taico sibi donato, secum habet Christianum quendam, nomine

mine Sotan, cui gubernator in singulos annos attribuit bis mille orizæ faggos; eundem quoque procuratorem constituit decem millium aureorū, eo quod sit homo sincerus, animosus, & eques intrepidus. Hic Sotan magno desiderio tenebatur ut Sacondoni Pater Ghenifoin Christo nomen daret: cumq; diu multumque cogitasset de ratione eum ad Christum trahendi, capit sermonem instituere cum Foin filijs, illisq; dicere, se prorsus animo decreuisse cum Patre ipforum loqui de rebus Christianorum. Verum illi bis eum deterruere: sed Sotan impatiens moræ diuturnioris, tandem audacter in hanc eum allocutus est sententiam. Quoque mense ex mandato Taicosamæ iubes in delubrum nouum Daibut octingentos conuenire Bonzios, ut iusta eius matri persoluant: cum igitur ad hoc officium præstandum ex omnibus sectis sacrificuli confluant, aueo cognoscere, cur non & Patres Christianorum Duces accersantur, ut illi pro suo quoq; ritu parentent? Respondit Foin: Lex Patrum longè discrepat à Iaponiorum sectis. neque enim licitum est Christianis secundum suam legem ullam communionem habere cum Bonzijs: cumq; multa alia in laudem sanctæ legis nostræ addidisset, respondit Sotan: Videris mihi, domine, aliquando interfuisse Christianis concionibus. Verè, inquit Foin, nemo non laudat legem illam, & in cœlum tollit, multisque modis prædicat, vbicunque vel minima mentio de ea incidit. Tum Sotan: Si ita se res habet, tu quoque aures præbere deberes sermonibus, qui in Ecclesia ad gentiles habentur, & si deprehenderes talem esse doctrinam, qualem omnes prædicant, merito eandem deberes amplecti. Ad hoc, cum guber-

nator nihil responderet, Sotan premere hominem perrexit, & dicere omnino ipsi necessarium esse audire conciones nostras, & si offendat doctrinam Christianam esse solidam, veritateq; ipsa niti, ipse quoq; Christianis sacris subscriberet. Foin igitur videns se hac oratione constrictum, non aliud semel iterumq; dixit, quam, sic est, sic est, ut dicis, & sine colloquendi facto magna ipsi Sotan iniecta spes est, brevi Ghenifoin ad Christiana castra deflexurum.

Alias eidem Gubernatori in eodem propugnaculo agenti femina quaedam aperuit, tam filios, quam nepotes ipsius transisse ad Christianos. Cui tunc respondit, salutem anime in cuiusq; libera esse potestate. Post hac & alia cum femina conuenit, quae idem ei particulatim exposuit, arbitrata eum non esse rei conscium. Audiit, vna cum vxore tum praesente, sed sine responso eam dimisit.

Duodecimus iam annus agitur, ex quo Meaci homo quidam nobilis baptizatus est, tunc 16. vel 17. annorum Domini regni Tarabani iam vita defuncti filius. Nomen ei est Ioannes Vaitodonus, qui cum Cainocamedono profectus erat in Cinam ad foedus de pace ineundum. Erat huic Domino Meaci soror ethnica, quae in exiguo templo, non ineleganti, cum alijs feminis vitam agebat eremiticam. Magni illa in aula fiebat, eo quod inculpate se habuisset, & vitam longe ab alijs Bicornis, quae sunt Iaponiorum, quasi moniales, discrepantem duxisset, nec alij rei plus quam procurandae suae saluti inuigilaret. atq; eam ob rem, omnibus Dominis, atque ipsi Quitanomandocoro, quae est primaria Taici coniunx, carissima erat & coniunctissima. Eiusmodi cum esset haec femina, à Deo illu-

minata

minata est, & ad audiendos Vincentij nostri sermones venit: cui tantum lumen mox diuinæ veritatis obortū est, vt & impense ilico peteret fieri Christianā, & opinionones omnes quas habebat de suis Fotochi animo prorsus eximeret. Deinde, vt palā probaret, quanto cū fructu suo sermonib. sacris interfuisset, nō dubitauit disputationē cum litteratissimo Bonzo, quo Magistro vsa fuerat, suscipere. interrogatiunculisq; de capitibus fidei nostræ positis sic hominem conuicit, vt non habuerit, quod responderet, totusq; eius vultus pudore non semel suffunderetur. Inest famina huic eximia quaedā prudentia, rationibusq; efficacibus tueri valet sanctæ legis mysteria quæ semel mēti impressit. Quare P. Rector Meacensis in deliberationem vocauit, consultiusne foret, eam statim ad baptismum admittere, an verò per aliquod tempus, quod multæ graues rationes suadebant, in catechumenorum cātu eam relinquere: ac tandem posterius consilium placuit, vt diligentius vacaret dogmatibus religionis Christianæ pernoscendis, quo coram magnis & gentilibus aulae dominis confidentius de ijs loqui posset, atque etiam opportunitatē quæreret loquendi vxori Chicugendoni Domini duorum triumue Regnorum, eo quod hæc Domina magnopere ad Christianam religionē semper fuerit affecta, & cum sit ex primarijs aulae mulierib. facile per eā ad alios nobiles Dominos instruendos via aperiri possit. Sic faciendum esse quidem conclusum est, tamen quia magno desiderio baptismi flagrabat, rogauit, num hoc officium, quod ad gloriam Dei præstare cogitaret, proficuum animæ suæ esset futurum, cumque Pater annuisset, maximè fore, magnam consolationem accepit.

Prorogauit itaque Pater eius baptismum. Cum ergò omnibus esset nota, & in summo pretio, primò quidem rumor percrebuit, illam veteribus superstitionibus, & consuetis corporis pœnitentijs abstinere: sed deinde cum tempore summum secutum de tota resilentium. Quod si templum deserat, in quo huc vsque perstitit, non dubium quin nouam sit concitatura admirationem, sed fœlici, vt speramus, euentu. Interea omnem occasionem aucupatur agendi cum principibus aulæ Dominis, ijsque dicendi, quemadmodum à fratre suo Naitodono vi rationum inducta fit in sententiam, vt quamprimum se aggreget cœtui Christianorum. Primo autem aggredietur rem cum principibus fœminis à natura nouitatum cupidis.

Gratia, Domina Tangi, de cuius conuersione & moribus iam scriptum est, ante annos vndecim occulte domi suæ à consanguinea Christiana, eo quod maritus gentilis esset, salutaribus aquis expiata fuit. Quando autem Taico nepotem suum Quabacondonũ trucidari iussit, cum multis alijs Dominis, prætextu initæ contra se coniurationis, mariti quoque Gratiæ vitæ in idem necis periculum vocata est: & quia more apud Iapones receptũ est, vt nobiles gentiles, antequam sibi ipsi vim inferant, prius è medio tollant coniuges, liberos, ancillas, ne in manus hostiũ veniant, intellexit Gratia, occumbente marito, sibi quoque cum omnibus familiæ mulieribus moriendum esse. Quamuis autem solitudo, seueritasq; vitæ eius longissimè distet à cõsuetudine viuendi aliarum Dominarum nobilium, tamen in hodiernum vsque diem plurimum desudauit in fide facta tecta tum in se, tum in ancillis suis retinenda. Et quanquam à bap-
ptismo

ptissimo vndecim anni elapsi sint, tamē toto hoc temporis spatio nunquam Patrem vllum conspexit, nunquam Ecclesiam ingressa est, nunquam diuino officio vel concioni interfuit; nec plus didicit, quam prima vice in domo nostra Ozacana, cum adhuc gentilis esset, percepit, quantumq; ab illa Christiana, quæ eam baptizauit, cognouit. Cumq; nunquam de peccatis confiteri potuerit, eo quod marito nunquam suam conuersionem patefecerit, anno superiore, dum in discrimen, vt dixi, vitæ incidisset, per certum hominē vehementer à Patribus Meacensibus petiuit aliquot Missæ sacra pro se fieri, vt Deus Dominus noster dignaretur ipsam cum marito, totaq; familia à tam præsentis periculo liberare: & quoniam nullam adhuc notitiam Sacramenti pœnitentiæ acceperat, ancillam Christianam, cui plurimum fidebat ad se vocauit, eiq; omnia sua peccata confessa est, eâ obsecrans, vt, quoniâ ipsa per se non posset, ea nomine suo P. Rectori Meacensi fateretur, & ab eo pœnitentiâ & absolutionē consequeretur. Pater magnâ consolationē ex hoc ardenti confitendi desiderio accepit, & per dictam ancillam tradidit ei modū, quo à Deo postulare possit contritionem, & veniam suorum peccatorum, instruendo eam in fide & spe, quam in Deo collocare deberet. quod responsum Gratiæ magnam attulit voluptatem. Deinde rursus dubia aliqua proposuit. inter quæ erat, quod maritus ei iusserat, vt impendente periculo se ipsa continuò interimeret. Et respondit ei Pater, nullo modo id ei licitum esse: esse enim grauissimum apud Deum scelus. Gratia ergo dixit se consilio Patris staturam. Verum postea diuinæ bonitati placuit, omnes è vitæ periculo eripere.

R 5

Accidit

Accidit deinde Sabucondoni nutricem in grauem incidere morbum, vnde ipse magnam cepit dolorē, habebat enim eā matris loco, & illa humeris suis totam familiæ curam sustinebat, deinde apud Taicum omnia necessaria procurabat, & ob eximias naturæ dotes omnibus aulæ Dominis gratissima erat. Pater Rector intellecta ægritudine, omne studiū adhibuit, vt fieret Christiana, tum quod Sabucondonus id optasset, tum quod illa non abnueret; & quoniam aliud tēpus commodum nō suppetebat, curatum est, vt breuiter Vincentium fratrem dicentem audiret; quo audito, petiuit quidem baptizari, sed cur baptismus illi conferri non posset, fecit ingens nobilium, & primariorum aulæ Dominorum eam inuisentium concursus, iugisq; multorum gentilium lectum cingentium præsentia. P. Rector certè ita in omnem occasionem conferendi ei quamprimum baptismum incubuit, vt duos fratres nostros Iaponios clam in eandem domū submiserit, qui per vices aduigilarent, eamq; salutari aqua perfunderent, si vel vel minimo momēto ab ea visitatores abessent. Tantæ cautionis & prouisionis causa alia non erat, nisi, vt ne res suboleret Taico, hoc est, ne in discrimen aliquod res Ecclesiæ, vel ipsius Sabucondoni venirent. Deniq; cum hoc consilium nō succederet, frater noster Vincentius homo senex & expertæ industriæ, quiq; auctoritatem à medendi peritia obtinuerat, alia via anteuertendas dæmonis fraudes existimauit. Adijt itaq; ægram & dixit: Domina, si placet, certis ritibus coercebo humani generis hostē, ne tibi incommodare possit. Gaudebant plurimum qui præsto erant, persuasi ritus illos non dissimiles esse suis diabolicis. Frater quieto & tranquillo animo

iubet

iubet magnam proferri peluim cum aquæ poculo. vtroq; allato, clara voce dixit, (ipsa sola conscia & in ré mente intenta) *Maria, ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.* inter verba iniiciens aquam in caput. Et quoniam circumstantes idiomatis ignari erant, nec cærimoniam viderant, prorsus arbitrati sunt fratrem nostrum recondita aliqua incantatione ysum. Ipsa vero Domina tacitè & dissimulanter magna fuit ex hoc successu consolatione affecta. Dum hæc fierent, in angulo quodam latebant Sabucondonus, & frater eius, ipsius Dominae filij (de quibus, quo pacto Christiani facti sint, superius dictum est) qui conspecta fratris nostri industria, & gentilium ignorantia, à risu se abstinere nequiverunt. Iam verò quoniã illa magno desiderio teneri cœpit cognoscendi res fidei Christianæ, crescente licet morbo, postulavit à Sabucondono deferri in ædes sui fratris, vt commodius ibi curari posset. Qua occasione Vincentio fratri aditus ad eam patefactus est, qui eam de capitibus fidei accuratè instruxit. Hora autem mortis appropinquante, Sabucondonum, quem suo lacte aluerat, & educarat vocavit, ei que dixit, se nihil testamēto ipsi legasse, eo quod omnium suorum eum fecisset hæredē. Deinde animaduertens se Christiana sepultura obsecutionem nostram, & quia apud Taicum, totamque aulam in summa existimatione esset, vti non posse: rogavit, ne corpus suum vlllo modo in conspectum Bonziorum veniret, sed pervenusta ac diligenter occlusæ arcæ imponeretur; imò nec more Iaponico exureretur, sed terræ mandaretur. Vtrinque multa fuit comploratio, multi-

multi-

multique gemitus & singultus: cumque hora adesset, qua spiritum Deo redditura videbatur, omnes, quotquot præsentes erant, numero maximo cæperunt elata voce inuocare nomen Amidæ, & Fatoche icones aliquot locis affigere. Quod videns ægra, confestim iussit vocari fratrem suum & filium, quos voluit suo lateri inhærentes continuò inclamare sanctissimum nomen Iesu & Marię, ne auribus admittere cogeretur nomina dæmonum, qui à gentilibus inibi inuocabantur. Quod sedulo illi fecere, ac deniq; cum nomine Iesu animam suam in manus Dei tradidit, signis declarans externis, illum quoque cordi suo impressum fuisse. Qui fælix exitus, tum Christianos omnes, tum imprimis Sabucondonum, qui nunquam ab ea discessit, incredibili lætitia affecit, imò considerans, quemadmodum hæc nobilis fæmina, nutrix sua fuerit à Deo electa, immensas gratias pro tanto beneficio diuinæ maiestati rependebat.

Quod ad conuersionem attinet à Septembri superioris anni vsq; ad præsenté anni 96. factam, summa est: Meaci & Ozacæ, quæ duę sunt vrbes primariae, in quibus Taico cum vniuersa nobilitate Iaponica sedem fixit, multa capita mortaliũ sanctissimis baptismi aquis tincta sunt: nec enim vel vnus dies abijt, quin in alterutro loco aliqui Ecclesiæ se aggregarint. Referemus de aliquibus genere nobilibus, prætermissis nominibus eorum qui iam baptizati sunt, nec enim ea prodi finit temporum iniquitas, ipsique ea silentio supprimi malunt. itaque satis erit, cognoscere, nunquam à tempore, quo nostri in hanc regionem Meacensem peruenere, neque tam multos, neque tam illustres personas ad baptismum admissas, atque

atque hoc anno: nec aliud iam expectamus, quam vno exilij & persecutionis obice remoto, diuina aspirante gratia, maximum conuersioni ostium tandem patefactum iri.

Præter Paulum Nobunangæ nepotem, de quo supra egimus, Christianis se adiunxit nobilissimus adolescens 22. annorū Regis Vomensis filius, cuius Pater ante aliquot annos obiit Christianus, & mater etiamnum Christiana est: ne autē ipse fieret, multa hætenus obstiterant. Patri nomen erat Quiongocudono, ipsi verò Ioannes Sciurindonus, propter eximias naturæ dotes, & generis claritatē Taico omnibusq; aulæ Dominis percarus, atque ideo illum amplis vectigalibus ornauit. Deinde ex parte matris sanguine proximè coniunctus est Taici filio: mater enim eius Maria, est matertera matris filij Taici: vnde & consanguineus est filiorum Nobunangæ, atq; in regno Sciano pro annuo reddito habet ducenta sexaginta millia saccorum orizæ. Baptizatus est cum magna sua lætitiâ, cum sanctæ fidei capita omnia ita accurate didicisset, vt ad quasuis quæstiones promptè respondere posset. Suapte sponte ad ædes nostras cum alio æquè nobili iuvene venerat, doctrinæ Evangelicæ cognoscendę causa, quam vterq; etiam pari voluntate & studio complexus est.

Idem Ioannes Sciurindonus dedita opera aliquando nobilibus suis apposuit exquisitū epulum, vt hac illecebra eos ad audiendum Dei verbum proliceret, & clam interuenire curauit fratrem Iaponium, qui eos instrueret. Totam is noctem vsque ad matutinā lucem in dicendo consumpsit, effecitq; vt paulatim ad baptismum accurrant; & iam primarius quidam
illius

illius domus, cum alijs quatuor, est hoc Sacramento initiatus. Eorum exemplum secutus est alius Dominus, cuius annuus cēsus est ducentorum quadraginta millium saccorum orizæ, & continenter alij atq; alij principes viri illis succedunt. Quando autem hi conveniunt, cum omnes aulici sint, & singulari intelligentia rerum Christianarum præditi, speciem quandam præbent quasi Religionis, ob eximiam virtutem in eorū animis impressam. Caput eorū, & præfectus est homo quinquagenario maior, qui in frequentanda domo nostra assidens est, & quæ in dies à nobis de Theologia Christiana audit, tam perfectè & clarè perspicit, ut subito se comparet ad ea alijs prædicanda, tantaq; dicendi gratia valet, ut auditoribus videatur esse vnus ex Christianis antiquis. Vnus quoq; ex puerorum honorariorum Scuirindoni præfectis aures præbet legi Christianæ cū voluntate suscipiendi baptismi: & quia longissimè abest ab ædibus nostris, nō possunt nostri toties, quoties vellent, cum cōvenire. Scuirindonus quoq; sæpè inuisit nobilissimos quosque gētiles; ac ut prudentia insigni valet, non omnib. patefacit se esse Christianum, sed tātum ijs, quos novit in legem Christi propensiores; & nostri pergunt totam eius familiam facere Christianam.

Quadam nocte idem de industria septem vel octo doctissimos homines è Meaco, vicinisq; regnis in ædes suas euocavit, & cum ijs vnum è fratribus nostris Iaponium, ferventem & concionandi peritum, qui totam noctem docendo & disputando cum illis consumpsit, & deniq; efficacitate rationum conuicit. Singulari Dei auxilio factum est, ut frater improvisò quæstiones eorum omnes perdifficiles & curiosas
 accura-

accurate discussit. Inter eos erat quidam nomine Soan, qui in omnibus legibus tota Iaponia celebratis peritissimus habebatur: Is quaestiones tam arduas in medium protulit, ut Sciurindonus, alijque praesentes obstupescerent: & tamen ille quoque tandem veritati locum dedit. cumque omnes essent viri graues, aperte declararunt optare se in Christianorum numerum adscribi. Quotidie Sciurindonus optaret nostrorum uti consuetudine, sed quia maxima est apud homines auctoritate, nec in publicum prodire potest, sine magno hominum comitatu, non potest toties, ac vellet, suo desiderio facere satis. Quod si rhedarum usus à Taico vetitus non esset, crebrius ventitare ad aedes nostras posset. In magnam spem venimus fratrem eius praefectum propugnaculi, cui nomen Votur, inter ea quae exstant in Gochinai praestantissimi, & abest tres quatuorue leucas Meaco, breui Christiana sacra suo calculo probaturum.

Magna nobilium pars, qui nunc in aedibus nostris caelesti doctrine dant operam, fuerunt discipuli celeberrimorum, excellentissimorumque Doctorum Bonziorum monasterij dicti Murasache, quod totius Iaponiae est nobilissimum, & sectae Gensciorum caput, qui docent post hanc vitam, nihil esse. Hi Domini tam subriles & acutas quaestiones proponunt, ut, si fratres nostri Iaponij non accurate callerent sectarum Iaponicarum commenta (serio enim illis cognoscendis operam nauant) non possint facile eas enodare.

Filij Ghenifoin, qui agit in propugnaculo Camaiamæ regni Tambæ, cum alijs Christianis ibidem degentibus omnem funem mouent, ut totum Regnum regno Christi subijciatur.

Ex regno Vosciu duo primarij Christiani domus Sidandoni proximo anno vita defuncti, scripsere totum populū teneri desiderio cognoscendę doctrine nostrę, nec aliud expectari, quam fratrem aliquem qui eam annuntiet.

Nepos quidam Sacumondoni præfecti generalis exercitus Nobunangę, opibusq; & potentia apud eandem clarissimi, salutari aqua perfusus est. Nomen ei est Mango Ziro. Cum autem audire cogitaret doctrinam nostram, secum duxit excellentem quendam Iaponię doctorem nomine Ciuan, qui primò prænobili Monasterio dicto Meosciengi præfectus erat, aliasq; dignitates magnas inter Bonzios obtinuerat: deinde ad consequendū Doctoris gradum se in Sciengui urbem Regis Cainocume contulerat. quod regnum post eius mortem à Scibatandono, Domino Regni Iechigen, occupatum est: quo motuo, fuga elapsus, urbem Meacensem incolere cœpit, & docere idioma Cinense, in quo sicut & in versibus æquè Cinenfibus ac Iaponicis pangendis, excellebat: quę res in magno pretio est apud nobiles. Hic ergo cum nostris multas & graues, præsentē Mango, habuit disputationes, & post dies aliquot in audienda fidei doctrina transactos, demonstrationum Euangelicarum efficacitate expugnati supplices se Christo ambo eiusq; lauacro subdiderunt. Hoc opus fuit illius Sotan, qui conatus est ipsum Foin adducere ad Christum, & mirificum habet donum declarandi res fidei istis Dominis: quod non aliunde proficiscitur, quam quia magno sensu legis Euangelicę dogmata apprehendit.

Baptismum item accepit primarius quidam vir e familia

familia Ieiasi, qui Ieiasus post Taicum primas inter Japoniæ Dominos obtinet: atq; ita ignis Spiritus sancti vndiq; se prodit.

Nobilis quidam, dictus Curnagai, vnus ex quinq; principibus viris quos secum habet Achinomori rex Amagucci, aliorumq; regnorum nouem, ante decenniū Christum in regno Bugen secutus fuerat, sed quia à baptismo nihil de fidei rebus cognoscere potuit, satis elanguerat. Verum postquam cum illo per biduū de ijs actum est, sic animum collegit, vt literis ad Patrē datis palam testatus sit, se conuenienter fidei semel susceptæ vitam deinceps instituere velle; omnemque lapidem moturū, vt multos Dominos è domo Mori in suam sententiam pertrahat.

Sachiondonus Bigenni Saiscij, de quo iam actum est, nepos, petiuit à P. Rectore, vt ad eades suas veniret. Venit Pater: ipse verò cum alijs aliquot Christianis eum deduxit ad Oratorium suū, in quo primo characteribus Iaponicis grandib. descripta erant præcepta Decalogi, deinde ostendebatur ingens Agnus DEI magni pretij. Deinde ex vna altaris parte erat effigies crucifixi, quā magni æstimabat, ab altera vero Deiparæ. ad pedem verò corona & disciplina. cumq; ibi oēs orauissent, postulauit à fratre P. Rectoris comite, vt nobili cuidam Domino, nomine Camōdono, qui est princeps omnium qui præsunt Taici operibus in Ozaca exstruēdis, diuinam legem annuntiaret, quod & fecit. Productusq; est sermo ipso vrgente in quartam vsq; horologij horam, & cum omnia probè intellexisset, promisit se Meaci reliqua auditorum, & baptismi signaculum recepturum.

Quod hoc anno 96. tantus gentilium numerus

S

Mea-

Meaci & Ozacæ ad ædes nostras audiendæ cateche-
 seos causa confluerit, illa potissimum ratio & origo
 fuit, quod, cum Taico pulcherrimam urbem, dictam
 Fuscimum, binarum leucarum interuallo à Meaco
 distantem, excitaret, factum sit, vt innumeras ho-
 minum multitudo eo confluerit, partim vt operam
 suam ibi locarent, partim vt mercaturam facerent: alij
 vero, vt vici Principes, & magni Domini diuerso-
 rum Iaponiæ regnorum, quo sedem figerent in aula
 Taici. Ac quamuis metropolis Iaponiæ Meacum de-
 feri habitatoribus cœperit, postquam propugnacu-
 lum amplissimum cum regijs palatijs Quabacondoni
 translatum est Fuscimum, quo & alijs multis Domi-
 nis cum omni familia sua demigrandum fuit, ac pro-
 inde Meacensi vrbi multum de veteri splendore &
 magnificentia detractum sit, tamen nunc tranquillior
 est, & turbarum ac tumultuum expers, quos aula secū
 trahebat. Deinde in ea remansit Daire cum suo statu,
 & immensus ille circum urbem tractus, quo quingē-
 ta templa, & inter ea multa Bonziorum cœnobia cō-
 tinentur. Deinde noua vrbs Fuscimensis longissime
 protracta est, sic vt extremæ eius ædes extremis Mea-
 censium iungantur. Itaque affluente hominum nu-
 mero, vigentibusq; commercijs, toties à Iaponijs, na-
 tura curiosis & nouitatum cupidis, ad nostras ædes
 ventum est: vt non nisi maximo labore hoc anno eo-
 rum votis fieri potuerit satis: immò etiam opus fue-
 rit, fratribus iam oneri pene succumbentibus, à P.
 Viceprouinciale per litteras & nuncios noua posce-
 re supplementa, quorum accessione nonnihil miti-
 gatus est prædicationis Euangelicæ labor. Accedit,
 quod magnæ sint ædium nostrarum angustia, ac ad
 verbum

verbum Dei multis exponendum valdè incommo-
dè, & ideo nonnunquam horis nocturnis prædican-
dum fuit, vel certè in quorundam Christianorum æ-
dibus, sed clanculum, ad cauendum periculum, ne
rumor perueniret ad aures Taici. Multi enim sunt
quibus non vacat diurnis horis ad nos venire, & qui-
bus vacat, ij sæpe numero integras noctes infomnes,
desiderio audiendi monita salutis, ducunt.

Vnus ex illustribus Dominis 16. annorum adole-
scens, Regni vnius Dominus, tanta prudentia & ma-
turityte res suas agit, ac imprimis quæ ad religionem
Christianam spectant tanto feruore & ædificatione
exercet, vt omnibus suis sit virtutis speculum & ex-
emplar. Ter hoc anno confessus est. atque eam
ob rem noctu curat ad palatium suum euocari Pa-
trem aliquem, ne si ipse ad nos veniat, res Taico in-
notescat. P. Rector autem, vt rectius in fide corro-
boretur, nonnunquam etiam amandat ad eum aliquem
fratrem Iaponium, qui cum illo de rebus diuinis lo-
quatur, vnde magnam capit voluptatem. Ex animo o-
prat omnes suos fieri Christianos, & ideo, licet hu-
manum & affabilem se præbeat omnibus, plus tamè
declarat se bene velle, & fidere Christianis.

Habet hic Princeps domi suæ duos nobiles Do-
minos Christianos: alteri nomen est Thomæ, alteri
Iacobi, qui sunt eius quasi pædagogi in rebus fidei: ac
vt sunt prudentes, & salutis suæ amantes, præclarè of-
ficio suo in informando iuvene funguntur: cauent-
que diligenter ne vel exasperentur in ipsos Ethnici,
vel rei Christianæ cursum inhi-beant. Omnes autem
sæpe ad domum nostram Missæ, concionis, & con-
fessionis causa veniunt.

Filij Ghenifoin, (qui fuit Meacensis gubernator, nunc autem præest negotijs Dairi, omnibusq; cano-
bijs & delubris Meacensibus) cum aliquot suis nepo-
tibus, multum proficiunt assidua nostrorum conlue-
tudine, omnesq; Christianos frequentatione concio-
num & sacramentorum facile superant. magnam et-
iam in fide constantiam, animiq; robur declararunt in
tolerandis parentum, consanguineorumq; suorum re-
prehensionibus & conuitijs, suaque vitæ integritate
& probitate morum omnibus magnam afferunt ad-
mirationem.

Sacondonus filius maior Foin, qui propugnaculū
habet in regno Tambæ cum redditu centum milliū
saccorum orizæ, nullis occupationibus finit se auoca-
ri, quo minus suis temporibus de peccatis fateatur: &
P. Rector Meaco crebrò ad eum mittit quosdam fra-
tres, qui de rebus diuinis cum eo colloquantur. Leo
eius frater inter omnes eximium omnibus virtutis e-
xemplum præbet, eosq; progressus in rerum diuina-
rum sapientia fecit, vt omnium, siue gentilium, siue
Christianorum animos sermone suo capiat. nec vllus
est, qui non optimè de eo loquatur & sentiat: ac vter-
que parens tantopere eius consuetudine delectan-
tur, vt non sinant eum à se diuelli. Æstate præterita, cū
ager esset, domum nostram venit, vt à Vincentio fra-
tre nostro antidotum aliquod acciperet, à quo & pau-
corum dierum interuallo tandem integræ sanitati est
restitutus, cum magna parentum congratulatione: ac
mater quidem dissimulans, quasi nesciret domi no-
stræ sanatum, vt primum redijt Fuscimum, percūcta
eum est, quo medico vsus fuisset, responditq; se v-
sum quodam medico Meaci inferioris, nec nomen
eius prodidit

Con-

Consobrinus quidā Sacondonidictus Michaël, comes indiuiduus Leonis, adolescēs amabilis & placidus, in dogmatib. fidei plurimū processit. Is à Foin reprehēsus de capitibus quibusdam falso ad eum delatis, ita præclare se purgavit, vt accusatores suos capitales Christianorum hostes mendacij luculenti coarguerit, omnibusq; suam integritatem & fidem egregiè probarit. Et quia tā præclaris naturę donis præditus est, Magdalena, quę à secretis est vxoris Taici, decreuit consobrinam quandam suam ei in Matrimonium tradere, quod factum non nisi diuinæ prouidentię attribuimus.

Alius præterea est nobilis adolescens Ioannes, cōsobrinus vxoris Foin, qui grauissimè à matre sua, & amita reprehensus est, quod nomen Christianæ Ecclesiæ dedisset, & crebrius ad ædes nostras diuerteret: verum ille, vt prudentia præstat, neq; sui purgandi causa quicquam illis respondit, ne iram accenderet, neque minis earum se commoueri ostendit; quare neq; de pristino suo more nos adeūdi, vel Misæ vel confessionis causa quicquam detraxit: & illæ etiam deinceps totam rem vltro dissimularunt.

Omnes famuli nepotum Foin Dominorum suorum imitatores, pergunt viuere bene, & exomologesin frequentare, Dominisq; suis fideliter & amanter omnia officia & seruitia deferre, ac Deo immensas agere gratias, quod Dominos naēti sint Christianos, à quibus humaniter iuxta ac beneuolè tractentur.

Paulus Fidandoni cognatus, qui fuit è præcipuis Dominis aulæ Taici, & Nobunangę gener: & Ioannes Dux belli præcipuus eiusdem Fidandoni com-

morantur in ditone Osciu longè à Meaco remota, cū alijs Christianis. Is multis principibus viris auctor fuit complectendæ Christi doctrinæ, & idcirco à P. Rectore multis precibus petijt mitti prædicatorem, qui tum suis amicis, tum famulis, quos habet quamplurimos, regnum Dei annunciet. Cum verò postea ambo Meacum redijissent, vt præsto adessent Legationi Cinenfium, prorsus indicarunt, se concionatorem aliquem secum abducturos.

Hic Ioannes Fidandoni capitaneus, secum duxit filium suum natu maiorem, & generum, cum alijs duobus nobilibus sibi subiectis ad audiendam Christianam catechesin: quam iam audiēre cum magno fructu, atque ideo parantur ad sacrum baptismum. Taico Ioannem, dum Fuscimū peruenit, magno honore & humanitate suscepit; habet enim eum in numero maximorum fortissimorumque belli Ducum, idem fecit eius filio & genero, quamprimum eos cōspexit, & coram nobilitate Iaponica tum præsentē collaudauit, dicens ad Ioannem: o te felicem, quod tā præclarè indolis filios habeas: spero, eos nō inferiores te magnitudine & robore animi futuros.

Conuenit Ioannes Patribus Meacensibus miram commemorare de propensione ad fidem gentis Regni Osciu, quod inter sexaginta sex Iaponiæ regna maximum est, asserens se iam illi Euangelium prædicasse, & multos in cōmunionem suæ sententiæ breuissimo sermone pertraxisse. Cuius sermonis summa erat: Nullam vim, vel virtutem Chami & Fotochi inesse non modo non ad conciliandam homini salutē, sed neque ad vindicandas iniurias sibi ab hominibus illatas: idq; procliuè & faciliè esse sibi probare: irent
modo

modo, si vellent secum ad Atāgo Vafacima Deū belli vel ad aliū quēlibet Fatochū Iaponijs præ ceteris formidabilem: se in præsentia eorū stercora, aliasq; fœdes in capita idolorū coniecturū, nec minima re se vltura. Quod autē ad Deū mundi conditorē attineret, aiebat, illū posse omnib. hominib. in se cōfidentibus impartiri salutē: id se audisse à Magistris ab omni fastu, auaritia, & lasciuia alienis, qui viā veritatis nō doctrina duntaxat, sed etiā operib. demonstrarent, lōge discrepantib. ab illis Bonziorū, qui mille mendacijs, & imposturis miseram plebeculā decipiunt. Hac ergo familiari agendi ratione cum amicis & familiaribus suis quamplurimos ad baptismum traduxit: inter quos primus fuit filius Findandoni, qui spondit se Christi legem suscepturum, vt primum se oportunitas obrulerit.

Thomas quoque, qui anno superiore baptizatus fuit, est Taico, omnibusq; principibus viris aulae notus, ob eximiam in familiari conuersatione gratiā & candorem. Hic crebrō cum ijs de nostra sancta fide maxima prudentia & dexteritate agit: nec est, quo eum in hoc genere superet. nam non solum ab eloquentia, sed etiam rerum Iaponicarum scientia sic est instructus, vt facillē omnibus obiectionibus respondeat. Accidit Bonzum quendam nomine eruditionis clarum, qui que sermonibus quibusdam nostrorum interfuerat, conspecta imagine Saluatoris, Thomæ amico suo casu obuiam facto hanc quæstionem proponere. Vidi in templo vestro Fato cum, quem vos appellatis Deum, manibus gestantem mundum: aueo scire, qua ratione id fieri queat, cum mundus sit tam magnus, Fatoeus

autem ille tā paruus: & vt manus eius multo fiat amplior, vnde suppetent ei vires ad sustinendam molem tam grauem? Respondit Thomas: Nō equidem miror te hanc quæstionem audere in medium proferre, quia exiguam hæctenus nactus es rerū similibus notitiam. Vt autem ad eam respondeam, scire te volo, imaginum vsus repertum, vt per eas rudibus & imperitis quadantenus rerum veritas repræsentaretur. Vnde, sicut cum dicimus Taicosamam esse regem admodum potentem, eo quod omnia Iaponiæ regna, cū parte regni Coraiani ei sunt subiecta, eaq; prudentissimè in summa tranquillitate administrat, rectè dicimus ea ab ipso quasi gestari manibus: sic possumus verè dicere, Deum mundi Saluatorem, sua potentia & sapientia infinita sustinere & gubernare cælum atq; terram, idque nullo labore, haud secus, quam si homo manu sua sustentet pilam, eaque vtatur, vt collibuerit. Hoc responso Bonzus conuictus obmutuit.

Aliàs cum quendā è secta Fochesciorum optimis clarissimisq; rationibus, post sermonem de fide Catholica habitum, constrinxisset, respōdit Fochescius: vltro se fateri ratiocinationem Thomæ esse optimā: tamen id vnum se mente comprehendere non posse: si tanta sit Dei potentia & sapientia, vt vno verbo potuerit noxas omnes condonare hominibus, cur nulla necessitate impulsus necem tam probrosam crucis, ab hominibus vilissimis illatam, suscepit ad easdem expiandas? Respondit Thomas: Quamuis mysteria hæc capere nunquam perfectè possis, nisi fias Christianus, hoc est, lumen fidei in sacro lauacro suscipias: quo adiutus possis aliquo modo huius
myste-

mysterij magnitudinem intelligere, ac perspicuè videre, quemadmodum tota illa passionis mortisque Christi ignominia cesserit in summam eius gloriam & triumphum: tamen ne anceps hæreas, nec perperam loquare de lege Christiana, exponam tibi, quid ego ex meis Magistris de hoc argumento didicerim. Dico itaq; Deum vno verbo posse perinde saluare omnes homines, ac quondam vno verbo totum mundum creauit. Hoc dogma indubitatum est, & clarum. Cæterum quia id facere voluit ea via & modo, qui cū infinita sua bonitate & iustitia congrueret, non poterat secus facere, quā fecit. Etenim homo quæ infinitè offenderat Deum, non poterat infinitæ eius bonitati satisfacere, quia vis satisfaciendi in eo erat finita. Deus autem, qui satisfacere optabat, non poterat pœnam vllā sustinere qua pro peccato satisfaceret. Quocirca necesse fuit Deum fieri hominem mortalem, vt pœnam exsoluendam pro peccato sustineret tanquā homo, & debitum infinitum expiaret tanquā DEVS, atq; ita condonando hominibus debitum infinitum declarauit misericordiam infinitā, patiēdo verò tam dura pro iisdem, exercuit iustitiam infinitam. Atque hoc est, quod ego accuratè & studiose à meis magistris didici, hoc est, à Patribus Europæis, quando vacabam cognitioni rerum ad salutem necessariarum. Bonzus verò nihil habuit, quo infringere hanc doctrinam posset.

Aliàs idem Thomas cum iter haberet ad monasterium quoddam primarium Meacense, cui nomen, Tosucusi, Bonzij amici visendi causa, obuius se obtulit miles quidam notus, postulans sibi fieri thecam pro igniario, hoc est, silice & ferro, quæ illi in manum

S s dedit;

dedit; ipse autem in manicam condidit. Ut ingressus est monasterium, humanissime à Bonzo exceptus est; occurrit enim ei cum discipulis suis usque ad portam, & quia nox erat, lumine accenso eum deduxit intra monasterij penetralia, & cœnā paulo post apposuit. Dum autem ambo soli initium cœnæ facere cogitāt, Bonzus emungens candelam dixit Thomæ: Vos dicitis Tonum Iaponiæ, id est, Solem, Lunam & altra non esse adoranda, eo quod à Deo vestro creata sint, cui semper parent: dic mihi nunc obsecro: quomodo possis videre sine luce candelæ: & si vester Deus, est is, qui cœlos, solem, lunam, stellas, ignem, &c. creavit, fac, vt noua luce illa stret hanc domum, vt possimus cœnare. Respondit Thomas, ob hanc rem non opus esse diuino miraculo, cum alijs instrumentis possit fieri, vt domus colluceat: ac mox producto è manica igniario, ignique è filice excusso, candelam accendit, dicens Deum homini vires & facultatem concessisse ad procuranda ea quæ ad vitam sustentandam essent necessaria, atque etiam intelligentiam ad agnoscendum discrimē inter creatorem & res creatas: itaque probè eum scire, proprium verumque Tonum non esse hunc solem materialem, multo autem minus lunam, aut stellas, sed aliam quandam naturam ab his omnibus creaturis distinctam. Hoc responso audito Bonzius admiratus est Thomæ sapientiam.

Anno superiore scriptum est Bonzium quendam ob æs alienum morti addictum: à Paulo filio seniore Ghenifoin morti, soluto debito, exemptum, nec aliud ab eo compensationis loco petiit, quam vt aures præberet Euangelicæ veritati, eaque cognita fieret
Chri-

Christianus. Vtrumque fecit cum eximio animæ suę fructu. & cum non multo post susceptum baptismum in grauem morbum incidisset, eiusque depellendi causa in regni Farimam thermis totum quasi annum cōsumpsisset, nunquam otio locum dedit, sed familiaritate cum aliquot magnis eius loci Dominis, & alijs qui remedij causa eo confluxerant, contracta, continenter Christianorū leges collaudauit, & rationibus efficacissimè probauit eas solas veritati consentaneas, Iaponicas verò, quarū ille egregie peritus erat, falsas esse & cōmentitias. Cum ergo P. Rector Meacensis homo iam grandæuus & infirmus ad easdem thermas, in quibus & sanatus est, se contulisset, aliquot nobiles à Bonzo conuersos salutaribus aquis abluit. Reuersus autem Meacum, secum Bonzum duxit, vt aliquot sermonibus nostrorum interesset: quibus firmitus instructus cœpit Fuscimī doctrinæ Christianæ rete in ipsam nobilium Dominorum turbam, è quibus multos notos habet, fœliciter eijcere, ac paucis ante diebus quatuor vel quinque primarios ad littus Ecclesiæ Christi attraxit, atque inter eos nobilissimum Dominū, nomine Caminocaua ex regione Bandana oriundum, cuius annuus redditus est saccorum orizæ centum viginti millium. Homo integer est & sincerus, qui cum multis annis litteris Iaponicis in Bando operam dederit, accurate nouit quibus argumentis gentiles conuincantur: promittitq; se perspicuè demonstraturum, sectas Iaponicas non posse veram salutis viam ostendere, eam à sola Christiana ostendi.

Congregationes & Sodalitates, in quas, aliàs scriptimus, distributos Christianos, per hoc psecutionis
tempus;

tempus, egregium in feruore & caritate progressum fecere, & in dies, cum nouorum Christianorum accessione, maius sumunt incrementum: sic prorsus vt Dominicis opus sit fratrem vnum ante prandium duobus in locis longo interuallo inter se disiunctis concionem habere. nonnunquã etiam maiores Clerici iam in munere prædicandi satis instructi in hanc messem emittuntur. Harum concionum, quia familiariter, & de argumento facili, ac sæpenumerò per modũ collationis instituuntur, singularis existit fructus, ac quæ dicuntur, re ipsa postea præstantur. In eorum vita nulla permittitur perturbatio, nullaque dissensio: & si quis à recta via deflectat, eum omnes conantur ad sanitatem reuocare. Exercent se operibus caritatis in proximum, & idcirco semper habent aliquam pecuniam collectam in egenos distribuendam. In his congregationibus aliquando sacrum Missæ fieri solet, confessiones excipi, & corpus Domini porrigi, eo quod periculo non careat aditus liber ad ædes nostras. Itaq; Congregationes istæ tẽpore persecutionis sunt quasi Ecclesiæ nostræ, in quibus conciones habentur, & sacramenta administrantur.

Alius quidam vnus regni Dominus, iam iam baptismum recepturus dixit, se fieri Christianum cum proposito firmo, potius iacturam faciendi sui status & vitæ, si opus sit, quam fidei Christianæ deserendæ. Et quanquam sedulò caueat ne gentilibus Dominis suboleat ipsum factum Christianum, tamen vt zelo nostræ legis ardet, & magno animi sensu de ea loquitur, sic tenere se non potest, quin interdum sermonem de rebus nostris oblata occasione inferat, & de rotunda mundi figura, contra Iaponum opiniones,
de cœli

de cœli motu, de eclipſi, & de alijs curioſis quæſtionibus Astrologiæ, diſputet, vt per has ambages tandem irruat in diſputationem de mundi opifice, & moderatore, de Chami & Ferochi, qui fuere homines ſimiles nobis mortales. ac tandem concludit: O quam longe aberrarunt Iaponij à via ſalutis. Quibus colloquijs id minimum efficit, vt omnes intelligant eum non abhorrere à Chriſtianæ religionis placitis. Paulo ante quam Chriſtianus fieret, filia eius nupſit primogenito filio Ghenifoin Chriſtiano, quæ eſſi olim aliena fuerit à lege Chriſtiana, tamen poſt ſuſceptum à marito baptiſmum, cœpit æquiore in eam animo eſſe, & breui putatur caput lauacro Chriſti ſubmiſſura.

Ioannes Sciurindonus (cuius conuerſio ſuperius commemorata eſt, & in regno Scinano vectigal annuum habet ducentorum quadraginta millium ſacorum orizę, cui vterq; parens Chriſtianus, ac deniq; qui frater conſobrinus vxoris Taici) exemplo matris adhuc in aula degentis, & patris defuncti, baptiſmum recepit: & in magno pretio habet reliquias, roſaria, piaculares globulos & imagines à Patre religioſiſſimo viro relictas. Dicit non poteſt, quanto gaudio exilierit ob ſuſceptum baptiſmum tantopere expetitū, promiſitq; ſe ſtatim effecturū apud ſuos, vt & ipſi Euangelium audiant, quod iam præcipui quiq;, qui aſſidue ei aſſiſtunt, fecerunt, imò & baptiſmum ſuſceperunt. Mater quoq; eius, vt cognouit filium baptizatum, ſic lætata eſt, vt ilicò quendam ſubmiſerit, qui eo nomine ingentes gratias P. Reſtori ageret, poſtea per alios munuſcula quoque ſubinde miſit indicans vehementer optare ſe maiorem familiaritatem inire

CUM

cum Ecclesia. Verum quia degit in penetralibus palatiorum Taici, non potuit voto suo potiri. Postulavit à Patribus aliquot libros pios, dicens se alium non habere præter eum, qui inscribitur, Contemptus mundi, vel Gerson: eiusque libri lectione, simulque oratione, quam ante imaginem quandam habeat, se spiritum fidei semel hauistum fouere & conseruare, nullum alium sibi suppetere vel concionatorem, vel consiliarium, quo in ætate iam prouecta in tantis occupationibus & ærumnis uti possit. P. Rector misit ei tres libros, Catechismum, Rationem confitendi, & librum Meditationum. Et quamuis filius eius Scuirindonus toties non possit ad domum nostram venire, quoties vellet, quia Taico nondum constat eum baptizatum, tamen quoties potest, curat visitari Patres per aliquot nobiles Dominos Christianos, & vicissim P. Rector mittit ad eum fratrem quendam qui cum eo de rebus diuinis colloquatur. Magno desiderio tenetur Patrem aliquem, aliosque prædicatores in regnum suum amandandi, cumque bene sit fundatus in fide, nec ipse nec Ecclesia suo officio deerit, cum opportunum erit, id præstandi.

Ante paucos dies Christi militie adscriptus est illustris quidam Dominus, dictus Ioan. Vongui filius Taigaradoni Domini regni cuiusdam in Japonia finibus, versus Aquilonem siti, quod 30. dierum itinere Meaco abest. Is sacris aquis tinctus est rogatu Patris gentilis, qui cum olim Ozacæ à Vincetio fratre de fide nostra multa audisset, iam tandem hoc anno audiendi finem facere statuit, & Christi insignia suscipere. Duobus, tribusue sermonibus interfuit, & optime omnia intellexit. Auditus erat præterea aliquot alios, & solutionem questionum,

tionum, quæ occurrerant, sed quoniã mandato Taici cogitur proficisci in suum Regnũ, filium abrumperere debuit. Filium interim natu minorẽ, vñdecim annorum instituendũ & baptizandum tradidit: maiorem quoq; Meaci eadem de causã reliquit, vt post suum reditum baptisino initiaretur. Vehementer optabat secum abducere aliquẽ fratrem prædicatorẽ: sed quia non erat Meaci vllus superuacuu, cæcum quendã rei Christianæ peritissimũ secũ duxit, partim vt Christianam fidem subditis suis annunciaret, partim vt filiolum suum Christianũ orationes cõsuetas doceret. Vbi baptizatus fuerit Pater, omnino necessariũ erit illi attribuere concionatorẽ, promittit enim se ædificaturum templa in suo regno, & ampla vectigalia adsignaturũ. Et quia ad Septentriones in Iapone extremus est, cõmercium habet cum Iezis, id est, Tartaris, qui ex continenti veniunt ad insulã Mateumai 12. vel 15. leucis à dicto regno Zuegarano distantem, in quo vendunt pisces, pelles animalium, & certas herbas maris, quibus vescuntur Iaponij, aliaq; id genus. atq; ab his vicissim coemunt pannos pro vestibus, arma, aliaque instrumenta. Aiunt Tartaros illos esse populos admodum barbaros, colore fusco, capillis barbaq; promissis, vt Moscovitæ. venatu viuunt & piscatu. agriculturã respiciunt. Hoc regnum Zuegaranum (vt idem Dominus Patribus nostris referebat) abundat vuis excellentibus, nigris & candidis, quæ nullo hominum cultu, sponte vbiq; nascuntur, promissiq; Patribus se Meacum deportaturũ aliquot vites, vt ibi serantur. Filius primogenitus seruit Taico. is nuper visendorum Patrum causa venit, petijtq; sibi dari copiam sermonum nostrorum cum proposito se adiungendi Christo.

Paulus

Paulus Nobunangæ nepos decimum quintū agens annum, de quo supra egimus, postquā Christi castra sequi cœpit, omnibus famulis suis & ancillis autor fuit, vt audirent catechesin nostram. audiere, & magnam partem Christo ceruices subiecere. eosdē nunc crebrò monet, vt vitam fidei congruentē instituant, & frequenter confessione mentem expient. Quoties ipse domum nostram ventitat, eos secum ducit, vt familiaritatem nobiscum ineant: & dum mittit eos ad spacium vnus leuce confessionis faciendæ causa, ipse exemplo eos præcurrit, cauens sedulò ne à via defleant, & si contrarium faciant, acriter eos reprehendit. Quod à fratre suo didicisse videtur. Matrem continenter verbis factisq; vrget, vt Christi ancilla fiat, & iam rationibus eius cessit, sed consanguinei, qui summo opere execrantur Christi legem, eam abstertere conantur. Speramus breui amorem consanguineorum, cessurum amori filij, eamq; baptismo caput submissuram.

Ioannes Sotan Dominus honoratus, qui anno præterito Christianus factus est, habet vxorem tam infestā diuinis legibus, vt imperarit famulis, si quando comitarentur maritum suum ad eades nostras, nullum vel potum, vel cibum à Patribus porrectum sumerent, etiamsi id mandaret Sotan: se enim cognouisse, nos dulcarijs quibusdam ita incantare homines vt nunquam postea à Christiana lege abduci possint. Maritus tamen tandem pro singulari sua prudentia, laudibus extollens res nostras ei persuasit, vt clam cū paucis, ipso viam monstrante, ad Ecclesiam nostram veniret. in qua primo ei ostendit effigiem Deiparæ ad exemplar D. Lucæ in sacello quodam expressam.

tum

tum cosmographicam tabulam, horologium, aliaq; eiusmodi, quæ erant in alio quodam loco, & ab Ethnicis magna voluptate spectantur. Ac ut ista quæstionum occasionem præbent, inuectus mox sermo est, de naturæ auctore, & totius orbis conditore: atq; ita nullo sermone habito cum Patre aliquo vel fratre lecta domum reuertit, ac deinceps, praua opinione deposita, procliuius cœpit audire de rebus in colloquiū à marito tum illatis. Accidit id temporis, ut quemadmodum illa refert, Domina, quam in sacello conspexerat, se visendam ipsi per quietem obtulerit, hilariq; vultu dixerit, ipsam parituram filiam nomine MARIAM, cuius memor, exultabat gaudio, dixitq; marito: Profsus debeo fieri Christiana. nam Domina à te in tēplo demonstrata, hac nocte mihi cū pulcherrimo in brachijs filio apparuit, recepitque se mihi in hac tam prouecta ætate daturā filiam (erat enim vetula natura sterilis.) Itaq; eo ipso die cum marito cœpit aurēs præbere Euangelio, & tandem perseuerans cū ingenti amborum lætitia & solatio baptizata est, iamque orationibus addiscendis vacat, & in frequentanda Ecclesia se à marito vinci non sinit.

Extra filios & nepotes Ghenifoin anno proximo aquis sacris renatos, hoc anno alij duo nepotes 14. ant 15. annorum, magnæ expectatōnis renati sunt. Alter, nomine Iacobus, semper adhærens Foin, in hanc sententiā inductus est, ab officio annisq; æquali Ioanne. cui aliquando ut puerorum mos est, secum decertanti dixit: Ioannes, ego puto me esse superiorem te in omnibus. Nam sum te fortior, ingeniosior, habilior, & in fingendis litteris peritior. Cui respondit Ioannes: Fateor me in omnibus istis te esse inferiorē

T

riorem

riorem, at ego vna re, quæ longe excellit omnia ista e-
logia, te supero, nempe, quod sum Christianus, & tu
non. Iacob, cum non haberet, q̄ responderet, tandē
victoriam illi cessit, simulq; rogauit, ab eo deduci in
domū nostram, vt fieri posset Christianus. Factus est,
duce Ioan. qui etiam post susceptum ab eo baptismū
protestatus est, se nullū amplius cum eo suscepturum
certamen, sed intimam in posterum amicitiam cul-
turum. Degunt Fuscimi, & inter eos qui famulantur
Foin, soli profitentur Christum.

Alius nepos Foin, nunc dictus Paulus, etiā iurauit
in Christi leges, & puer honorarius est Sabucondoni
nepotis Nobunangæ natura alacer & viuax, alijsque
socijs Christianis in exercitijs pietatis minimè cedit.

Hoc anno, cum duobus nepotibus Sacumandoni,
(qui fuit Dux belli generalis Nobunangæ, & omnium
aulicorum eius nobilissimus) sacris aquis immerfus
est eorundem Magister, sectarum Iaponicarum valde
peritus, & in aula ea de causa notissimus. Crebro ad
ædes nostras venit, vt Iaponium quendam fratrem no-
strū occultissima quæq; sectarū mysteria edoceat, &
vicissim Christianæ religionis dogmata, quorum co-
gnoscendorum impensè cupidus est, à nobis hauriat.
Non semel fassus est, se ab eo die, quo Christianus
factus est, plus didicisse, quam omnibus retrò annis
in disciplina Iaponica. In sermonibus enim de Chri-
stiana lege habitis venisse se in cognitionem primi
omnium rerum principij & fontis, sine qua neces-
se sit omnem aliam scientiam nullam esse & vanam.

Eodem anno baptizatus est nobilis vir cum con-
iuge & familia, cui nomen est Ioannes, & Procura-
torem agit Sabucondoni, quem etiam cognatione
ex

ex parte matris attingit. Omnes in rebus diuinis multum profecere, & cum nostris tanto amore & confidentia agunt, atque si essent ex veteribus Christianis. ac Ioannes quidem omnibus Christianis hoc anno ex aula Sabucondoni factis antecellit, & animi submissione, & caritatis operibus, & Zelo alios conuertendi.

Adiunctus est quoq; gregi Christi quidam cæcus Quenguius, nomine Michael, iam dicti nobilis viri consanguineus, homo multis dotibus naturæ præditus, eruditus & historiarum Iaponicarum gnarus, qui paucis abaptismo mensibus opera & fauore Sabucōdoniornatus est dignitate Quenguiorū, qui habetur pro hominibus in historiarum Iaponicarum cognitione perfectis. In horum Quenguiorum congregationem adscripti sunt quinquaginta cæci, quorum priuilegium est posse liberè comparere in conspectu Principum, maximorumque Dominorum Iaponiæ, ad percensendas veteres ipsorum historias. In magna existimatione sunt apud omnes, suæq; scientiæ beneficio magnā vim pecuniæ corradunt. Iam aliàs scriptum est, quinq; ex Quenguiorū catu agnouisse Christum, idq; Christianorū studio & industria, sed non cum exigua ipsorum iactura, cum ad illius honoris gradum consequendum mille circiter aureos scutatos expenderint. Omnes admodum idonei sunt ad legem Euangelicam inter magnos Dominos propagandam, ob dicendi libertatem, qua vtuntur, & quia eorum dicta ferè æqui bonique consuluntur. Itaq; quam primum hi Quenguij aliquam nacti sunt mysteriorum fidei nostræ cognitionem, & rerum cœlestium sensu capi cœperunt, Concionatorum

vice sunt inter nobiles, quorum multos iam in suam sententiam pellexerunt.

Nobilis & strenuus quidam belli Dux in regno Deua (quod Zuegarano in finibus Iaponiæ proximum est) nomine Ilcenocamidonus, qui hoc anno Meacū venit non alia rerum nostrarū notitia imbutus, quam ea, quam à noto sibi Christiano hauserat, tantum fructum breuissimo tempore fecit ex audita doctrina Christiana, vt non multo post cum omnibus suis famulis salutari baptismi aqua sit perfusus. Quo tempore Meaci commoratus est, crebro inuisit ædes nostras. Non dubitamus hoc exiguum semen magnum fructum redditurum, vbi in regnū reuerterit ad suos subditos, qui numerum efficiunt trium vel quatuor millium hominum.

Eunuchus quidam, qui Taico est à poculis, & potum dictum Cianoiu illi subministrat, tantos progressus fecit in diuinarum rerum notitia, vt post baptismum, in quo ei inditum est nomen Ioannis, nusquam finem nec modum faciat de ijs loquendi, itaque hactenus integritate vitæ suæ, & differendi gratia per multos nobiles ad Christi ouile adduxit. Et quoniam ipse genere nobilis est, & olim magnum quendam statum gubernauit, multis in aula notus est, ex quibus, quamprimum se ingerit occasio, non negligit aliquos in rete Christi pellicere.

Baptizatus est quoque nobilis ex familia Mori, Regis Amagucciani, nomine Ioannes, qui dum Mori esset Ozacæ, sæpe itabat ad Ecclesiam visendi Patris ergo, & ad perdiscenda capita doctrinæ Catholicæ. Cuius exemplo & verbo paruit & alter nobilis Paulus Firacdonus, homo copiosus & carus Mori.

Habita-

Habitabat in iisdem partibus nobilis quidam vir, dictus Thomas, qui etsi multis ante annis baptizatus fuisset, tamen, quia aditum ad Ecclesiam non habuit, non nihil in suscepta semel pietate elanguerat. Habebat autem uxorem Christiani nobilis iam defuncti neptem, cuius coniunx, nescio marito, Christo nomen dederat. Hoc igitur anno Thomas, diuinitus impulsus, errorem suum agnouit, & cum ingenti vitæ præteritæ dolore, totius vitæ lapsus ad pedes Sacerdotis aperuit, omnibusq; impedimentis sublatis ad baptismum quinque liberos, & fratrem minorem cum omnibus famulis adduxit. Hinc Domino Deo placuit, ut filia eius Iusti Vcondoni filio natu maiori, ad confirmandam fidem nuberet. Habuit Thomas & aliam filiam matrimonio iunctam cuidam Domino in regno Iamatano, cui in redditum annuum cedebant centum viginti millia saccorum orizæ: cuius gener superiore anno ex mandato Taici ob amicitiam cum Quabacondono cultam est interemptus. Et quia rumor erat, uxorem quoque eius è medio tollendam, uti patriæ mos postulabat, illa secretò se fecit Christianam. Quo factò, nullus de ea necanda, ita prouidente Deo, amplius sermo inauditus est. Omnes in ea familia egregiam salutis suæ curam gerunt, & licet in Regno Iamato, nulli præter ipsos Christiani sint, tamen tum litteris tum nuncijs nostrorum in fide aluntur, & Thomas certis temporibus solet se conferre Meacum, & à Patribus pia documenta aliqua referre.

Nepos cuiusdam nobilis, adolescens annorum 14. nobilem Bungensem exulem, Magistrum in arte scribendi legendiq; nactus eius hortatu factus est Christianus. Adolescens hic erat adoptatus ab hoc patruo suo, &

magno baptismi desiderio tenebatur, sed duo eum à baptismo arcebant. Primò q̄ præsentē non haberet suum parentē. Secundò, q̄ patruus esset eger & hostis Christianorum. Magister ergo, quoniam Christianus erat, & multis ante hæc autor fuerat in Christum credendi, huic adolescenti quoq; persuasit, & fidē & baptismum à se susciperet. Ad quem P. Rector postea Meaco Rosarium, sacras sphærulas & imagines misit.

In villa Meaco vicina commorabatur anus octogenaria ex secta Amidæ, dicta Iondosciorum: quæ morti proxima emit chartaceã vestem à Bonzijs characteribus Cinenibus vndiq; completam, vt cum ea humaretur, sicut apud nos quidam humanantur cum habitu S. Francisci. Hæc vestis appellatur Quio catabira, quam Bonziji fabulantur signū esse animæ statim post mortē in paradysum Amidæ recipiendæ. Emerat anus hanc vestem modijs orizæ viginū supra centum manuum labore conquisitis. Mota autē exemplo alterius vetulæ notæ, quæ paucis post diebus, q̄ Christiana facta esset, ex hac vita discesserat, data opéra Meacum abiit, vt nostros audieret: auditoq; cum magna deuotione & lacrymis catechismo toto (venerat enim duce & motore Spiritu sancto) sacrū baptismum ingenti cum gaudio recepit. Quo recepto, ilico se ad P. Rectorem contulit, eiq; immensas gratias egit, q̄ tanta caritate & institui, & baptizari meruisset: vestē quoq; diabolicam illi reliquit à Bonzijs venditam, vna cum globulis precatorijs, quib. vri solebat in orationibus faciendis. ac P. Rector vicissim illam donauit Rosario Christiano & Agno Dei sacro: quibus acceptis cum summa simplicitate & vitæ innocētia ad suos reuertit.

In vrbe totius regni Voari principe, dicta Chiosu
puer

puer habitabat vndecenus oblatuſ à matre opulento Bonzo cœnobiarchæ, vt litteris operâ daret. Mos aut̄ eſt Bonzijs, vt pueros, nomine Caſchichi, permittant prolixis paſſisq; incedere capillis, qui poſt mortē manent hæredes ipſorum, tum quoad habitationem eorum & redditus, tum quoad dignitatem. Puer hic cū Bonzo manſerat in annum ætatis 13. quo ferè bona à malis diiudicare adoleſcentuli incipiunt. Cōtigit autem matrē viduam nubere Chriſtiano homini, eoq; ſuaſore etiam fieri Chriſtianā; qui ambo, & dicto puero, ſi quādo viſendę matris cauſa è cœnobio veniebat, ceperunt viā ſalutis verā annunciare, & ſimul declarare in quā pernicioſo & periculoſo ſtatu verſaretur. Puer rem ſedulo expendens, primò in conſiliū adhibuit Bonzi famulū, tum ambo deliberant de fuga in eunda. ad quā maturandā iuuit, quod Bonzus pridie monuiſſet puerum, illū inſequenti die, quo feſtū erat Sciace tondēdum, quo ritu initiatus, Bonzus in perpetuum factus fuiſſet. Itaq; ille, vt conuentum erat, cum ſocio nocte eum iam omnes cubitū cōceſſiſſent, & ingens de cœlo imber decideret per poſticū cœnobij, ſuperatis magno labore quibuſdā hortis & foſſis auſugit in ædes vicinas cuiuſdā Chriſtiani. Et ne Bonzus reſciſceret puerum conſultare & duce famulo illo auſugille, eadē via famulus ad cœnobium, & lectulū ſuum, ac ſi facti conſcius non eſſet, noctu redijt. Bonzus aut̄ cognita ſummo diluculo pueri fuga, vehemēter excanduit, deinde omnia turbās, vndiq; emiſit certos homines, qui eum è fuga retraherent, ſpeciatiim aut̄ ad eſedes matris, quam norat iam eſſe Chriſtianam: cumq; reſpertus non eſſet, cœpit animo reuoluere, quiſnam illi autor fugæ eſſe potuerit: ac primò quidem in ſuſpi-

cionem venit dictus famulus, à quo multis minis veritatē extorquere conatus est, sed frustra. constanter enim negavit se quicquid scire de puero: licet sequenti nocte & ipse in domum illius Christiani, in qua latebat puer, se receperit, & inde ambo ad alium Christianum nomine Tacheia diuertēre, apud quem est quasi Ecclesia nostrorū, in qua sacrum Missę celebratur à Patre dū ea loca inuisit, & singulis Dominicis festisq; precandi causa conuentus à Christianis habetur. Hic delituere ambo diebus aliquot, & Constantius ille senex, qui est antiquus pater Christianorum regni Voareni, post catechesin, salutari aqua baptismi eos tinxit. Ne autem in Bonzi manus inciderent, qui in omnes angulos emiserat exploratores, coacti sunt recipere se Meacum, quod itinere quinq; aut sex dierum ab illo cœnobio aberat.

Nobilis quidā Christianus, nomine Naito, & per antiquus, Domino regni Voareni familiaris cōmiseratione dicti pueri motus eum secum Meacum abduxit: quo ut peruenit, mox ædes nostras adiit: inde autem famulus ad visendos cognatos suos discessit. Bonzus, vbi tandem intellexit puerum esse Meaci, per socerū Domini regni litteris ad Christianū quendam Voarensem Meaci tunc agentē, ac pueri consanguineū datis, curauit in manus suas eum tradi. Verum quia Michael, hoc enim erat nomen puero, etiam atq; etiā optabat manere in Ecclesia, & domo nostra, idq; fieri Meaci ob exploratores à Bonzo submillos fieri non poterat, P. Rector eum cum duobus alijs iuuenibus ad seminatium studiorum causa amandandum putauit. Simulatque Nangasachum peruenit tonsus est, & à P. Viceprouinciale ad seminatium cum

cum ingenti sua voluptate missus. Puer est optimæ expectationis, & litterarum studiosus, multaq; argumenta præbet egregij futuri Concionatoris. Omnibus denique ob morum suauitatem carissimus.

In eadem vrbe Quiesu erat fœmina Christiana, quæ etiam ante susceptam fidẽ propensa erat ad præstanda opera pia, & sigillatim ad excipiendos hospitiõ, pascendosq; pauperes. Accidit aliquando, vt cum cæcus quidam, vir venerabilis Meaçum tendens, diuersorium quæreret, illa eum in ædes suas receperit. Maritus item Christianus, postquam domum venit, multum sibi de hospite gratulatus eum inuitauit ad cœnam. A cœna, omnibus rebus compositis, more recepto, quotquot erant in familia, magni & parui conueniunt ad faciendam orationem, & supplices coram sacra imagine recitant Litanias. cæcus, qui nihil horum videbat, sed tantum auribus voces precantiũ audiebat, rei nouitate attonitus, percunctatur, quod genus illud orationis sit toti familiæ tam gratum, ac à se hæcenus nunquam auditum? Respondit paterfamilias, esse formulam orandi, qua Christiani ad Deũ cœli terræq; Dominum vti consueffent: se autem cū tota familia Christi legi nomen suum dedisse. Cæcus, cum subiecisset se oppidò cupere aliquid cognoscere de illa lege: paterfamilias cõmemorare cœpit, se quõdam Fochescium fuisse, & studiosum honoris Sciacæ promouendi: verum cū à quodam concionatore didicisset Sciacam & Amidã fuisse homines, habuisseq; more hominum coniuges & liberos, atq; idcirco nec alijs nec sibi potuisse conciliare salutem, quãdoquidem non agnorint verum Dominum conditorem cœli & terræ, ac hominum Seruatorem, quem

T s Chri

Christiani appellant Deum: se nostris auditis sermonibus, renuntiasse Sciacæ, & in Christi veri DEI cæcum transfisse: itaq; si ipse & similibus sermonum cupidus esset, habere se filium, qui facile eos sit expositurus. Cum cæcus annueret, adolescens filius hospitis item cæcus, (atq; is quem ante diximus Zueganum cum filio Domini eiusdē regni profectum) cepit illi doctrinam Christianam, tanta cum gratia explanare, vt tandē post aliquot dies illum in albū Christianorum retulerit. Cæcus deinde Meacum perges, & sæpius de rebus nostris audiens, confirmatusq; in fide, in suum regnum Bandanum, vnde venerat, latus reuertit, cum proposito omnes discipulos suos & amicos in eandem sententiam pertrahendi.

Christianus quidam Meacensis, nomine Laurentius, hospitio susceperat militem cum vxore exulantem, qui ante seruierat Quabacondono: ei persuadet, vt in Christi militiam transeat, auditusq; aliquot concionibus, assensit, sed vxor omnibus modis refragata est, ne faceret. Verum DEVS eam alia via nihil minus cogitantem in societate viri traxit. Vicina partui, quæ uti iuuenula nunquam erat experta, tantis oppressa est doloribus, vt crederet se morituram. Omni remedio humano destitutæ maritus accurrit cum effigie Beatiss. Virginis. eam primo imponit eius capiti, tū in cubiculi parte deponit, monens eam, vt illi Dominæ magna fide commendaret, fecit, ac mox & imminuit sunt cruciatus, & fœtum edidit cum magno omnium gaudio & consolatione. Quo euentu commota, non solum non impediuit amplius maritum, sed etiam recepit se verbo Dei audito in Christi militiam cum eo per baptismum transituram: ac publicè omnibus prædica-

dicavit se ob beneficium sibi à sacratissima Virgine, aduocata nostra præstitum, velle fieri Christianam.

Deo propitio vbique in omnibus Iaponiæ partibus etiam apud ipsos Ethnicos in tanto pretio & estimatione est Lex nostra sanctissima, vt modo non sint, qui perperam de ea, vt olim, loquantur, sed, quod magni faciendum est, omnes lætantur, se nunc libentissimè audire, quæ ante detestabantur. Et cum omnes Christiani sint ferè viri principes, nomen Christianorum, non modo salutiferum, sed etiam honorificum esse cœpit.

Taicus quoque non obscuris argumentis declarat se eodem loco habere res nostras: quoties enim de nobis in multorum Dominorum presentia sermo incidit, ait nos fide esse integros & sinceros, seque facile Christianorum sacra suscepturum, nisi vereretur Bonzos fame morituros, quia nullæ illis amplius supeditarentur eleemosynæ: deinde destituerentur tot templis, quæ sunt ornamenta Iaponiæ. Quod si interno aliquo odio nos prosequeretur, non vtique vel toleraret nos in Iapone, vel permetteret tot fieri in conspectu suo Christianos. Quitanomando coro præcipua eius coniux, sæpenumero quoque bene de rebus nostris loquitur, ac imprimis apud Dominas Christianas, quæ illi assiduè præstunt.

Erat in palatio Domina, quæ hactenus vehementer aduersata est Christianæ legi, sed postquam à cæco Chingiuo Christiano quædam de ea cognouit, immutauit opinionem, affirmavitque se ex falsis aliorum narrationibus in errorem inductam.

Gheni-

Ghenifoin, etsi certo norit, & filios & consanguineos omnes suos iurasse in fidem Christianam, non tamen audet eos reprehendere, tum quia probè intelligit quam bonam viam ingressi sint, tum quia animaduertit quantus fructus, non obstante Taici edicto ex prædicatione etiam occulta consequatur: ne autè ex huius mundi regno exterminetur, fingit se nobis succensere, & criminatur nos, quasi sua consilia respiciamus: multaq; cum magno periculo nunc faciamus, quæ postea liberrimè facturi simus.

Eandem affectionem in nos ostendit Gubernator Meacensis Gibonoscius gentilis, vnus ex Taici intimis, qui & literis & nuncijs nostris indicauit, quantum faueat nostris successibus, monuitq;, vt modo nostri Meaci nihil turbent; se nostram causam apud Taicosamam, quando opportunitas se offeret, summa fide acturum.

Idem sensus est aliorum Dominorum in regnis, vt Sabucondoni in regno Mino, & Auano Cami in regno Aua, & Tucnocamedoni in regno Fingano, & Sciurindoni in regno Sinano, & aliorum principum Dominorum, qui manibus pedibusq; tecta Christiana tuentur.

In palatio quoque ipso annumerari debent nonnulli primarij Domini vt Quigocudonus, & Maria Ioannis Sciurindoni mater, quæ semper cum filia sua adest Taico: ac Magdalena Quiacuzin, quæ cum filia ministrat Mandocoro Samæ vxori Taici, ac illa quidem ei est à secretis, hæc verò filia à thesauris Taico, aliaq; munera sustinet cum tam præclaro vitæ exemplo, vt omnes non parum mirentur. De hac Magdalena libet aliquid subiicere.

Hæc

Hæc fœmina etsi tanti momenti officia sustineat, dignitateq̄ longe anteeat omnes reliquas, tamen aliena est ab omni auaritia: si enim illi animus fuisset accumulandi opes, vel accipiendi, quæ ei offeruntur, propter officia magnis quibusq; Dominis apud Taicum exhibita, ingentes hæctenus coegisset thesauros: verum quia nihil vult accipere, quod in illa aula perarum est, in magna est æstimatione omnium: Atque ideo Taico vxorq̄ eius plus ei fidunt, quam alijs, & in argumentum sui erga eam affectus, præstitæq; fidei compensationem semper donant eam opulentis stranis. Ac speciatim Taico, cum superiore anno lethali morbo deiectus esset in lectum, vocauit ad se Magdalenam, ac post breue colloquium in manus ei dedit laminam auream quingentis Taes æstimatam, dicēs: Hoc aurum post mortem meam pro libito tuo ad senectam sustentandam expende: scio enim non amplius tibi esse ætatem ad seruiendum alijs, nec volo, vt expendas, nisi in tuas necessitates. Quod dixit, quia verebatur ne erogaret in pauperes. Deinde hæc veneranda matrona mirifica vtitur diligentia in expediendis negotijs sibi commendatis: quæ magna sunt, & continua, vt vix illi supersit tempus capiendi cibi vel somni. Nunquam preces consuetas in oratorio suo intermittit, etiamsi negotia in mediam noctem extrahantur. Ac ferè contingit, vt studio perficiendi quæ ad animam spectant, somno oppressa Rosario in manu hærente, labatur in terram. Hac certè æstate ex nimia corporis fatigatione & imbecillitate duos vel tres menses grauem perpeffa est morbum, qui tandē eam compulit Fuscimo (vbi semper degit in palatio) migrare Meacum, vt curari posset. Quamprimū autem ve-

tem ve-

tem venit, Vincentium fratrem nostrum in medicū poposcit. P. Rector quoque sacrum in mariti eius Scinzæ optimi senis ædibus, vbi ipsa erat, dixit: confessionem eius audiuit, & cœlesti pane, cum alijs multis eius consanguineis, erat enim dies festus Assumptæ in cœlum Deiparæ, eam refecit. In egritudine nihil illi grauius fuit, quam quod suo more orationes recitare non posset: impediēbatur enim partim visitantium multitudine, partim virium imbecillitate. Mirificè addicta est operibus caritatis, quoties enim Christianus aliquis eius auxilium in inopia aliqua interpellat, relictis omnibus alijs negotijs, operam omnem nauat, vt inopia subleuetur. Nullus in vrbe Meacensi est cui æquè atque illi simus ob beneficiū eleemosynæ, quam suis temporibus subministrat, obligari. Consanguineos item suos, aliosque egentes multis iuuat eleemosynis. Ipsa æquè atque maritus simplicitatis & humilitatis laude conspicua est. Maritus ita humilis est, vt nomen suum dare voluerit Congregationi, quæ dicitur Pauperum: cum multæ aliæ sint nobilium & diuitem. Certe in vniuerso Gochinai non sunt qui hunc cum sua coniuge, pietate, cæteraq; virtute superent.

In Missione facta in regna Mind, & Voari, de qua paulo post agemus, Pater magnam consolationem accepit, ex lætitia cōmuni Christianorum, qua ipsum venientem excipiebāt, erat enim inter eos viti senes, qui à quatuor vel quinque leucis aduenerant; & vnus quidem quatuor annorum supra octoginta, qui magna fatigatione, per vias asperimas aduolarat. Hic bonus senex cum vxore sua pauperrimam vitam agit inter gentiles, à quibus (vti ipse commemorauit nostris)

fris) olim graues perpeffus est perfecutiones, eo nomine tantum, quod effet Christianus. Caterum tandem conftanti eius integritate & patientia, bona nepe malis, fecundum confilium Chrifti rependentis, ita sunt pudefacti, vt non folum non male eum tractent, fed etiam eleemofynis iuuent, ac patientiam, fubmiffionemque Chriftianorum laudibus in cœlū tollant. Erat hic fenex tam candidus & purus mente, vt cum fe contuliffet ad locum, in quo Pater anno elapfo fuerat in fefto Paschæ, ibique totos quatuor dies vsq; ad finem fefti hæreret, ac deinde Pater ab eo difceffum parante percunctaretur, num effet confefus, refponderit coram omnibus, fe præterita ætate confeflum, & ab eo tempore nihil confefione dignum admiffiffe. Suam vitam in illa affecta ætate non effe aliam, quam diu noctuq; in fudore vultus confitere calceos ex paleis ad tolerandam vitam. fi quid temporis à labore vacuum fit id in oratione ponere, vel ad amicum gentilem diuertere, vt ei de rebus diuinis loquatur. Quo refponfo Pater, fraterque, quibus hæc referebat, mirifice sunt ædificati. Hoc autem anno bonus fenex cum fingulari humilitate, & animi confolatione de peccatis confeflus effet.

Alij duo senes, maritus atque vxor, Chriftiani antiqui confeflionis communionisq; caufa ex remotis locis venerunt: ac hi quoque inopem vitam inter Ethnicos traducunt, feq; vno patientiæ fcuto fic tuentur aduerfus infidelium probra & calumnias, vt alij mirentur, alij pudefiant, alij quoque terreantur. Imò ipfi referebant, effe quinque vel fex in fua ipforum familia, qui magno faftu & contemptu, ac in-

credis

credibili verborum contumelia se, omnesque Christianos laceſſant & diuexent. Quos Deus Dominus noſter pauperum protector ſeuere caſtigauit. Omnes enim ſex fœda ægritudine miſerabiliter extincti ſunt. Hi verò in tanta inopia ad extremam uſq; ætatem, ne minimo quidem capitis dolore laborarunt. Erat eis filia duodeuiginti annorum, cuius nuptiæ à multis ambiebantur: ſed quia Chriſtiano tantum marito eam collocare ſtatuerant, nunquam paſſi ſunt à ſe diuelli. Nobilis adoleſcens & copioſus cum eius pudicitia in ſidiaretur, vterq; parens deſerto tugurio ſuo, cum filia aliò profecti ſunt, vt ne Deum offenderent, & honorem filia tuerentur.

Petrus Scijemone nobilis, qui fuit primogenitus Domini Regni Iechu, in Mino Patrem cum aliquot Chriſtianiſ in ædes ſuas inuitauit, Euangelium vxori ſua gentili, alijsq; domesticis mulieribus annunciari petiuit, quod & factum eſt. A concione maritus rogauit vxorem, an omnia intellexiſſet, reſpondit, mirifice ſibi arridere quæcunq; dicta eſſent, eſſe enim cõſentanea rationi & veritati, ac idcirco ex animo ſe optare baptiſmum, ſi id conſcia ſua matertera vxore Ghenifoin, alijsque conſanguineis, qui omnes erant gentiles, fieri poſſet. Atq; hac de cauſa paulo amplius baptiſmum diſtulit, licet aliquot præcipui e domo eius, qui eidem cõcioni interfuerant, ſtatim baptiſmum ſuſceperint.

Fuſcimandonus Dominus regni Voari multum fauet Chriſtianiſ, & per Quinguium cæcum Voarenum Chriſtianum commodum locum promiſit pro vna Eccleſia. Eius regni Chriſtiani laborant, vt continenter ſecum habeant ordinarium Prædicatorem, qui

qui data opportunitate, nunc hos, nunc illos impellat; est enim gens illa admodum elata à natura & ferox, & licet initio agrè se dedat alicui rei, tamen si semel vel bono vel malo se applicuerit, ei tenaciter adhaerescit. Utinam, iuuante Deo, pristinae libertati tum ibi, tum in alijs regnis aliquando restituantur, & magnus animarum fructus ad gloriam Dei colligi posset.

Quamuis tot nobilium hominum conuersio hoc anno facta magnam omnib. Christianis attulerit consolationem, tum in Meacensibus, tum in Scimanis partibus: non minorem tamen conciliauit quorundam Principum virorum obitus, ex quibus, tamquam bono semine in terram iacto, tam copiosus extitit fructus. Qui enim post illos aquis salutaribus perfusi sunt, suo exemplo, tantam de se spem, & expectationem in omnium animis concitarunt, ut dolorè ex morte priorum acceptum omnino restinguant. De duobus tantum, vel tribus, faciam mentionem.

In regno Voari erat quidam, nomine Leo Tacheia, qui tempore Nobunangæ baptizatus est Anzuchiimæ, verè Christianorum illorum columna: suo siquidè exemplo, tum studio in vrbe Chiros attraxit ad Christum quamplurimos, & in pietate semel suscepta conseruauit, conuertens domum suam in Ecclesiam, eosq; paterno amore in omnibus calamitatibus adiuuans. Et quia eius officium erat cognoscere pretium gladiatorum, & machærarum Iaponicarum, (erat enim in hoc genere omnium Iaponiæ opificum excellentissimus) cum tota familia ex Voari comigrauit Meacum, vbi in magna existimatione erat apud Dominos & Principes: Aedes suas aut Voari partim conuertit in Ecclesiam, partim Patri, qui eo visitatum veniebat, reliquit

V

inha-

inhabitandas. Meaci verò ædes, quas coemit, sic adaptavit, ut à nostris ibi diuina res fieri possit: sicut & in hodiernum diem fit, confluentibus eo multis tam ex superiori, quam inferiori Meaco.

Idem Leo magnus erat amicus pauperum: multos enim, licet ignotos, hospitio suscipiebat, eo nomine tantum, quod Christiani essent, & sumptus gratis eis subministrabat. Ut autem sanus operibus ad sui imitationem omnes impellebat, ita æger, & moribundus, sua patientia, & pia ad obitum præparatione, omnes se visitantes cōsolabatur. Accidit initio mensis Iulij, cum certis de causis proficisceretur Sacaium, eū corripit febricula, cum qua, & signis non obscuris periculosi apostematis sub aurem enati Meacum reuertit: & quia malum auagescebat, & vires deficiebāt, celerime se ad mortem facta de vita antea facta exomologesi, & testamento condito comparauit. Deinde allocutus est filios, monens illos, quam nullius pretij sit tempore mortis omne aurum & argentum: ac ut imprimis operam darent vitam omnem traducere in timore DEI. Ac denique, cum vi morbi premeretur, postulauit cœleste sibi porrigi viaticum, & sacrum Missæ in loco consueto fieri. quod à P. Rectore facile illi fuit concessum. Et quamuis ob morbi magnitudinem sacram Eucharistiam sumere non potuerit, eā tamen singulari animi submissione in altari adorauit, magna fiducia se Christo commendans: Contigit id Dominica post ferias Apostolorum Petri & Pauli: ac in sequenti die Dominica summa cum quiete ex hac vita migravit, sermone de rebus pijs semper continuato cum multa consolatione circumstantium.

Anno superiori scriptum est in regno Voari nobilem &

lem & antiquum Christianum, nomine Syluestrum, qui fuerat minister Nobunangæ, euocatum fuisse ad cœlum. Hic vno ante obitum anno matrimonio copulatus erat cum fœmina, quæ post agnitum Christum miram vitæ mutationem instituit; nam statim à gentilitijs ritibus, quibus maximè dedita fuerat, summo opere abhorrere cœpit. Nomen ei erat Marthæ: manserat vidua, sine liberis, ab omni præsidio humano deserta: hæreditas enim mariti cessarat prioris vxoris liberis: reliqui redditus verò ad Iaponiæ monarcham redibant. Nec à consanguineis vel parètib; gentilib; vllum adiuumentum sperare poterat, nam omnes illi erant ex stirpe Bonzi Ozacani sectæ Icosciorum principis, & gentiles; qui, postquã Christianæ legi se addixit, ne conspectum quidem illius tolerare voluerunt, nisi Christo renunciaret. At illa firmiter in animo suo cõstituit potius occumbere quam fidem semel Christo in baptismo datã rescindere. Quare & capillos sibi refecuit, parata labore manuum suarum inter Christianos vitam tolerare, quo nomine Sodalitas Misericordiæ & locum inter egètes fœminas ei attribuit. In hoc statu perstitit integrum annum, nullo vnquam subsidio vel à matre vel à cognatis, qui in eadem vrbe Meacensi habitabant, petito. Tandem in grauem & tetrum incidit morbum, sic vt videretur tota leprõsa: nec tamen vlla medicina poterat depelli. Torquebatur sancta mulier acerbissimis doloribus, nec ab vno latere in aliud conuertere se, sine alieno auxilio, valebat. Mater re cognita obnixè eam rogauit, vt se sineret valetudinis restituendæ causa in suam domum deportari, cum adiuncta promissione, de Christiana reli-

gione summum fore silentium. Respondit illa se facturum, quod visum esset Patri nostro, qui cōsilio cū Christianis eius vr̄bis capto, dixit videri sibi precibus maternis faciendum satis, si modo ea constantia in fide sibi prædita videretur, vt potius mori parata sit, quam Christum negare, si ad id à matre & consanguineis cogeretur. Et respondit, se non idcirco maternæ petitioni resistere, quod de tali constantia in fide ambigeret, vel vacillaret, sed quod prauam aliquam inconstantia suspiciōē in animis quorundam gignere potuisset, si facile ei assensisset: nūc autem, quia ita omnibus visum est, se ad liberandos molestia Christianos libenter assensuram. Itaq; facta prius cōfessione, delata est ad ædes maternas, vbi vsq; ad mortem in tanta patientia & fidei cōstantia perseuerauit, vt mater non parum commota fuerit eius exemplo ad talem fidem suscipiendam cū tanta virtute coniunctā. Nam & Patres medicū & medicinas, aliaq; necessaria ad curationem ei mittebant. Nōnullæ quoq; fœminæ Christianæ, quod postulabat caritas, eā visabant. Rogabat medicum Christianum, vt aliquid de lege sancta diceret, quod fecit: & bis quidē, vetula illa admodum doctrinam traditam probauit, ac postea multas quæstiones filiæ proposuit, quas illa nō verbis, sed exemplo fidei, patientiæ, & caritatis suæ & Christianorum dissoluebat. Tandem fracta morbis, inuocato cōtinenter nomine IESV & Mariæ spiritum Deo reddidit. Matri autem ante obitum commendauit, vt corpus mitteret ad Ecclesiam nostram, rogaretque Patres, vt dicerent officium præ se defunctorum, vestes relinqueret pauperibus: Reliquias verò, rosarium calculos benedictos, & imagines fœminis, quæ in æ-

gritu-

gritudine inseruissent. Quæ omnia mater præstitit. Sepulta est à Christianis, domus nostræ impensis: materque mox nostris per quendam magnas gratias egit, & candelas pro officio defunctorum & eleemosynas pro pauperibus misit. Post aliquot verò dies & ipsa præsens gratias agere Patribus voluit, dicens, se nobis & Christianis ob eximium amorem in vita & morte erga filiam suam demonstratum tã opere obligatam, vt existimet se tantæ obligationi satisfacere non posse, nisi & ipsa fiat Christiana. Itaque comparauit se primum ad audiendam catechesin doctrinæ Christianæ, deinde etiam ad baptismi sacramentum: quod eo ampliorem voluptatem attulit omnibus Christianis Meacensibus, quo illa maioribus honoribus renuntiauit & commodis, quæ à Bonzo Ozacensi locuplete & potente accipiebat.

Meaci degebat quidam, qui in propugnaculo Tacatachi, alijsque partibus, septem & decem annis Iusto Vcondono inseruierat, viuebatque inter Christianos, ac talis habebatur, maximè à Iusto. Is hoc anno in regno Cangano, dum ibi redditus annuos Iusti colligit, incidit in febrim. rogauitque socios suos, vt se agrum ducerent ad ædes nostras, velle se ibi de peccatis confiteri. Vt eo aduenit, patefecit, quo tempore Iustus Vcondonus statum Tacatachi administrabat, suisque suadebat, vt diuinæ legi aures præberent, se cum tota familia sua finxisse se esse Christianum, & ideo nec concionibus illis opus habere; idque se fecisse, quod pater suus profiteretur sectam Idolosciorum, & Christianam legem maximè detestaretur. Patres his auditis magnopere obstupuere, & quia grauiter ægrotabat, P. Rector subito illum ba-

ptizauit, domumque reuersus cum gaudio, postero die multis prædestinationis suæ signis relictis ex hac vita commigravit in cœlum, Patre eius in luto Ethnicismi adhuc hærente.

*DE MISSIONE CVIVSDAM PATRIS
in Regnum Mino & Voari.*

VT melius intelligatur hæc missio, commemorabimus ea quæ ipse Pater de ea scripsit. In missione hac, inquit, viginti dies consumpsimus, quo tempore baptizati sunt omnino homines sexaginta, non contemnendi. Et si alios viginti dies ibi commorati fuisset, baptizati fuissent circiter quinquaginta supra centum. verum quia statim redundum erat Meacum, in aliud tempus baptismus est dilatus. In Mino filij & filia fratris nutricis Saburondoni iam mortui, & nepos vxoris Gubernatoris Meacensis, Christo nomen dedere. Multorum quoque aliorum honoratorum virorum iam ante baptizatorum, tum coniuges, tum filij sunt baptizati. Atque hæc omnia accidere in vrbe Gifa, quæ est præcipua in regno Mino, vbi Saburondonus nepos Nobunangæ, qui est Dominus maioris partis regni, sedem suam habet. Simulatque intellexerat Fratrem Paulum mecum aduenisse, bis magna humanitate & beneuolentia, nec sine muneribus, nos visitari curauit, addens seipsum quoque venturum. Dominus iam dictus Meaco ad regnum Mino reuersus est mane in ipso die Paschæ: omnesque Christiani eum maiore,
quam

quam aliàs gratulatione receperunt : ipseq; vicissim vultu magnam erga omnes lætitiã, amorem, & benignitatẽ demonstravit. Ad vesperã inuisit eũ nobilis quidam, nomine Sacãdonus, qui in illa vrbe est velut caput & Pater omnium Christianorum; quem palatium intrantem Saburondonus ilicò iussit ad se vocari, rogauitque quamdiu perstituri essemus in vrbe, ac epistolam sua manu ad Paulum fratrem dedit, eumque ad propugnaculum inuitauit : sed quia ratio habenda erat nostri exilij & silentij, ne ab æmulo aliquo nomen nostrum deferretur ad Taicum, certis de causis deprecati sumus, quibus ille quoque acquieuit.

Sequenti die, id est, octaua Paschæ, omnes pueros & famulos nobiles ad audiendam rem diuinam amandauit; & Christianus quidam dictus Sceirocundonus omnes primarios Christianos Saburondoni inuitauit ad epulum. Necesse autem fuit me & fratrem ibi præsentem adesse, vt in dierum illorum solennitatem collationem aliquam institueremus. Multi libenter audissent sermonem. verũ quia Taico vehementer vrgebat labores suorũ, non fuit amplius tempus eo redeundi. Itaq; frater eo reuertet, cum tempus magis commodum se offeret ad audiendum.

Saburondonus Sceirocundono magnam planitiẽ dono dedit, in qua exstrueret Ecclesiam, & domum pro nostris, quando eo diuertent. Opusque absoluet ante dies Natalitios.

Ex feruore deuotioneq; Christianorũ in regno Vori cum ex Mino discederem, eximiã consolationem hausi, qui tædio affecti diuturnioris moræ Ghifam ad Pascha profecti fuere : qui autem proficisci non

potuere, conuenere in Christiani cuiusdam domo, quæ non est absimilis Ecclesiæ nostræ, & in ea orationes suas, ac de reb. diuinis colloquia habuere. Post hoc, cum illis videretur nos abitum parare, ter satis longe in publicam viam progressi sunt, vt nos exciperent, & in suas ædes deducerent.

In hoc regno Voari, postquam iusto Dei iudicio ex illo exturbatus est Quabacondoni Pater, capitalis Christianorum hostis, successit nobilis quidam, nomine Fucusimadonus, Taici consanguineus, qui publico hominum sermone ferebatur omnium in Iaponia crudelissimus. Hic vno sermone audito Ozacæ ex Vincentio fratre, quo oblata occasione ostendit rem esse iniquissimam apud Deum & homines, ac cum ipsa ratione pugnare, iniuste & exquisitis in hoc tormentis occidere homines, subito dixit, Vincentium præclare de eo argumento locutum. ac deinceps non solum veterem crudelitatem suam correxit, sed etiam amicitiam Christianorum colere cœpit: quibus cum singulari beneuolentiæ & amoris significatione tantum areæ concessit, vt exædificare possent Ecclesiam. Aliquot ibidem ad Christi Ecclesiam sunt aggregati: quotquot autem ante Christiani erant, exomologesi mentem expurgarunt. Inde Fanamasam profecti sumus, in quo multi veteres Christiani degunt, à bono sene Constantino ante annos triginta duos instituti & sacris aquis tincti.

In loco, dicto Simo, est Quidam Tangodonus, & gener eius Sciozaimus, qui erant columnæ Christianorum regni Voari, sed exulare coacti sunt, quando trucidatus est Quabacondonus, eo quod illi seruissent. Sed placuit Deo, vt illis duo alij Christiani nobiles succe-

succederent, qui nō minore amore prosequuntur fideles, quam primi. Vale eis diximus cum multis lachrymis, & Meacum iter profecti sumus.

Ozacæ Christianus factus est nobilis admodum locuples, & ex prima nobilitate aulae Aquini Mori Regis Amacucciani, cui nomen est Firacandoni: ac postillum duo alij nobiles & prædiuites.

In regno Tuono Quni, quod vnum est è quinque, dictis Goquinai, sunt thermæ valde salutares, ad quas ordinarie 3. vel 4. millia ægrorum ex diuersis prouincijs confluunt. P. Rector quia iam senex est, & infirmus, ad thermas illas missus est. Primo, vt recuperaret sanitatem, quam scribit se recuperasse. Secundo, vt piscationem aliquam spirituales inter homines otiosos institueret. Et iam scribit se aliquot nobiles tradita catechesi Christo adiunxisse. Inde Pater profectioem instituit ad nobilem quendam virum, Dominum terræ, in qua sunt thermæ, & Taico admodum carum, cuius filij post auditum de fide nostra sermonem, valde propensos se esse ad eam declararunt. Et bis eorum parens nostros cum muneribus visendos curauit. Deinde obuiam factus est alijs tribus nobilibus, qui satiari non poterant concionibus nostris, è quibus vnus erat filius Præfecti propugnaculi Otai. Hic iuuenis Patri promisit se effecturum per parentem suum, qui multum gratia valet apud Taicum, vt Patrum Meacensium res meliore tutioreq; sint loco.

DE RESIDENTIA

Ozacensi.

HOC anno noua cōstituta est Residētia Ozacæ: & licet domus nondum sit absoluta, tamen du-

V 5

rante

rante persecutione ob concursum multorum nobilium ad audiendum nostros sermones secus facere non potuimus. Aula siquidem Taici nunc tota pendet à Fuscimo & Ozaca. Continenter ibi degit vnus Pater, cum fratre, & vno clerico concionatore, qui non solum Ozacensium curam habent, sed inuisunt etiam Osacai, aliaque loca in regno Tucnochuni, & Cauacci.

Nobilis Christianus retulit Patri Ozacensi, cum Bungi esset, quando Ioscimane Regis Francisci filius mandauit cum coniuge & liberis trucidari Ioran, eo quod columna esset omnium Christianorum in ditione Facarana, ipsum Ioscimanem culpam huius cædis coniecisse in cognatum suum matrimonio suæ sorori iunctum, dicens, quod propria manu vnum è filijs Ioran & famulos interemisset. Eodem anno huius hominis coniugem partui proximam obsedit dæmon dicens, se non permitturum vt pariat, sed matrem cum filio abducturum ad tartara. Hoc tristi casu perterrefacti ambo, & vir & mulier incipiunt vota facere suis idolis. Vir promisit se omnia arma sua & optima quæque suæ mulieris ornamenta oblaturum Tesciondaigin, qui est vnus ex præcipuis Chami, vel Dijs Iaponiæ. sed quo plus illi faciebant, hoc deterius habebat vxor. Consuluit tunc gentilis quidam, qui præsto erat, vt vocarent Vngalauaram fratrem infirmæ, Christianum, illum, quoniam alias tres dæmones expulisset, posse expellere & præsentem. Venit frater, & primum iussit omnia vota & promissa superstitiosa rescindi, deinde suasit, vt promitterent se fore Christianos. Quod cum fecisset, ostendit energumenæ sacrarum reliquiarum thecam, di-

cens:

cens: Qua fronte ausus es tu ingredi in hanc fami-
nam, cum scias me esse Christianū, & hanc sororem
meam? Conspecto reliquiario Dæmon magnum
cœpit strepitum excitare, & horribiles motus dicens:
Dimitte me: non enim me latet te esse Christianum.
Fratr misertus puellæ, promisit Deo, si sanitati re-
stituatur, disciplinas, ieiunia, preces, & iniecta
in collum theca reliquiarum Symbolum Apostoli-
cum, quod sciebat Dæmoni esse formidabile, recita-
uit. Subiecit Dæmon: Probè noui, te molestè ferre
sororem tuam, quod gentilis sit, & non velit fieri
Christiana: sed ego dico tibi, me non mea voluntate,
sed rogatu primæ coniugis gentilis, quam tuus co-
gnatus repudiauit, in eam ingressum: quæ promisit
mihi se me adoraturam, si in hanc fæminam ingre-
derer. Denique subito dæmon abscessit, & partu e-
dito fæmina quasi mortua concidit. vbi autem respi-
rauit, mater cum filio sacro baptismo expiata est. Dæ-
mō verò è secunda cōiuge egressus ingressus est ilico
primam, quæ cernens se vehementer ab eo diuexari,
etiam atque etiam petijt à quodam Christiano bap-
tizari. Post baptismum autem receptum dæmon mox
ab ea recessit.

Hoc anno in Tacatacqui vnus ex optimis religio-
sissimisq; Christianis, quales in Iusti Vcondoni statu
reperiri possent, vitam hanc cum æterna cōmutauit:
qui apoplexia tactus, etsi loqui non posset, consuetas
tamen orationes nunquam prætermisit. Pater Oza-
canus eius confessionem audiuit, & intellexit, vnde-
cim, aut duodecim annos, inter ipsum & vxorem, fæ-
minam piam, castitatem esse conseruatam.

Adolescens pauper è regno Fiunga, nobilis cuius-

dama

dam famulus, Ozacam abijt, vt operam suam ibi præberet erigendis ædificijs Taici, post incidit in morbū grauem. Dominus eius gentilis cum remedium nullum suppeteret ad sanandum, curauit eum efferri foras, & abijci in domum vndiq; peruiam, speciem porticus præferentem, in qua gentiles consueuerant suo ritu exurere defunctorum corpora, non longè à domo nostra remota. Forte duo è clericis illac transeunt sub noctem, vident duos ingentes canes vel potius lupos proximè domum astare: vix dubium, quin ad hominem deuorandum. Domum ingressi hominē morti vicinum offendunt. mox certiozem reddunt Patrem, is iubet eum deportari in ædes nostras: pro temporis angustia in fide instituitur, & baptizatur, ac post horam vnam, mirabili prouisione Dei inter electos, vt apparet, adscriptus, moritur.

Hoc anno Ozacæ salutari baptismi aqua tinctus est vir admodum illustris vnus regni Dominus. Mouit autem Deus eum hoc quo subijciam modo. Postquam Dominus Paulus Scinganus cum alijs Dominis Bungensibus in exilium missus est, & Taico Iascimoni (vti superiore anno scriptum est) regnum ademit, Dominus Paulus se huic Domino comitem adiunxit, vt illi sua officia deferret in bello. Cumq; in eius præsentia de rebus Christianorum tractaretur, conuersus ad Paulum dixit, quandoquidē Taicosama legem Christianā in suis regnis promulgari vetuisset, consultum videri, vt vel ipse à cæpto ablisteret, vel ita fidem dissimularet, vt notari non posset ipsum esse Christianum. Ad quod Paulus confidenter respondit. Inter multas causas, duæ potissimum occurrunt, cur id facere nequeam; Prior est, beneficium, quo
tanquam

tanquam Christianus, Domino Deo in omnem vitam obstrinctus. Posterior, quod initio conuersionis meae in causa Iascimonis tantum ratione fidei Christianae exilio sim multatus, ac postea propter meam in fide constantiam à Rege Francisco, qui me imprimis diligebat, restitutus. Hac responsione effectum est, deinceps liberè omnes de rebus Christianis locuti sint: sic prorsus, ut coram dicto Domino semper aliquae disceptationes de fide haberentur, cui etiam rationes, ut erat homo eximij ingenij & iudicij, mirificè arridebant. Tantopere autem placuit illi Domini Pauli constantia, ut Ozacæ studio domum nostram adierit quo sermonibus catechisticis interesset: cūq; multis quæstionibus curiosis propositis, tandè omnia accuratè percipisset, baptizatus est: quamuis nunc metu Taici, eo quod sit ex maximis aulae Dominis vnus, non potest pro arbitratu suo omnia facere. Verum sic in fide animum confirmauit, ut cum aliquando nobilis quidam coram ipso malè de Christianis loqueretur, per ludibrium in hæc verba ei responderit: Videris mihi, bona venia tua dixero, bone vir parum in hoc argumento sapere. qua ratione enim de lege tam excellenti, tam rationi consentanea, & à tot illustribus Dominis, tot doctissimis hominibus probata, tu potes perperam loqui? Subiecit & alia cum tanta prudentia & iudicio coniuncta, ut nullus circumstantium amplius ausus fuerit quicquam effutire in Christianos.

Baptizatus quoque est Ozacæ cognatus Bigenno Saiscio trium regnorum Domini, nomine Camidonus. cuius conuersione confidunt nostri in Regno Bigen magnam portam patefaciendam ad salutem multorum.

Adhæc

Adhæc baptizatus est Ozacæ filius nobilis Domini, dicti Iennai, qui omnibus Taici fabricis Ozacæ præest: Atq; hic est, qui in Scichi & Amacusa, cum ob negotia Taici in regnum Finganum iter haberet, nostris satis molestus fuit.

Sed & alij multi nobiles milites ex aula regni Bigen, & ex regnis dictis Chungochi regi Amagucciano subiectis, ceperunt aures accommodate nostris sermonibus cum spe recipiendi sancti lauacri, maxime cum iam liberati sint metu discessus, & sumptuum intolerabilium, quos facere debebant in operibus Taici ad recreandos Cinenfium Legatos. Multis enim vestium in eam rem, aliorumq; ornamentorum apparatus ruina ædium in terræ motu obtritus est.

Ozacæ Pater nonnunquam se confert ad visitandos Christianos finitimos, qui olim cū Iustus Vcondonus teneret propugnaculum Tacarucqui, Ecclesiæ Christi sunt adscripti. deinde ad alia loca, quæ partim tota Christiana sunt, partim mixtos habent Ethnicos. Omnes autē tanta constantia in fide & pietatis operibus perseverant, ut admirationi sint ijs qui cum illis conuersantur. Vnum tantum hic commemorabo. Omnibus diebus Veneris in Quadragesima ducenti vel trecenti vtriusque sexus & ætatis, à nullo vocati vel impulsī sponte conueniunt in Ecclesiam paulo ante Solis occasum, ut corpora sua vsque ad sanguinem diuerberent, idque in præsentia mille aliquando Ethnicorum, qui ex remotis locis confluunt ad hoc spectaculum. Nonnunquam autem contingit venire maritum cum vxore: quæ si Christiana sit, sub vestibus ordinarijs induta est sacco vel veste propria flagellantium, & vicina Ecclesiæ, abiecto superiore vesti-

vestitu, apertoque vultu mox ingerit se flagellantium turbæ. Omnes autem tanto fervore & deuotione in supplicatione publica per vias in se defæuiunt, vt multi hoc exemplo commoti idolis suis renuntient, & baptismo suscepto Ecclesiam Christi ingrediantur.

Ozacæ accidit quiddam rarum & notabile, quod inter omnia hæctenus relata, meritò principem potest obtinere locum, cuius narratione has annuas litteras concludemus. Est autem huiusmodi. Gentilis quidam Ozacenus ære suo coemit adulescentulas duas forma egregias & Christianas ex regno Bungenfi oriundas, quæ in vastatione regni in seruitutem abductæ sunt à gentilibus. Scopus hominis erat quæstum meretricium ex ijs facere. ipsæ autem vehementer dolebant, se, cum essent liberæ, tam iniquè venditas, & homini tam scelerato & infami. Altera earum quæ decimum octauum circiter attigerat annum decreuerat potius mori, quam tanto crimine animam suam perdere, & Deum offendere. Et quanquam Dominus eam veste pereleganti & venusta ornasset, vt vtraq; specie naturali & externa, lasciuorum in se oculos pelliceret, tamẽ toto pectore illa se Deo commendabat, vt fortiter omnibus impendentibus tentationibus, diuina adiuuante gratia, reluctari posset. Itaque bona fœmina, vt primum vidit gentilem quendam ad prostituendã pudicitiam suam aduolare, orationum armis, fiduciaq; diuina munita, non solũ nõ vel minimi assensus impio homini iudicium dedit, sed etiã post lacrymas, multasq; preces, vt honori suo parceret interpositas, vim inferentẽ pugnis, morsu dentiũ, alijsq; modis, quib. potuit, abegit.

Strepitum

Strepitu audito mox accurrit Dominus, cumque rogaret, quid istuc rei esset, respondit fortissima femina: Non ea sum conditione, ut tibi in statu tam infami, & exercitio tam spurco seruire velim aut possim. Christiana siquidem sum, & genere nobilis: quare etiam si mihi necem certissimam minere, nunquam in hoc fœdissimum facinus consensero. Sic gentilis, qui eam prostituere voluit, cum ignominia abscessit. Dominus decreuit eam, si mentem tandem mutare nolit, asperrimis fatigare verberibus: cæterum cum nec precibus, nec verberibus eam in suam abducere sententiam posset, statuit extremum tentare remedium, nempe comminari illi mortem, unde & nocte quadam eam ad locum tetrum & horribilem, in quo extremum supplicium sumi solet de facinorosis, abduxit: ibique stricto ense ei minatus est, ni sequenti diluculo voluntati suæ in prostituenda pudicitia obsequatur, se illi caput obruncaturum. Orta luce aduentante lenone, nihilo minus quam ante constans & intrepida, priorem responsionem repetiuit, se cum Christiana sit, potius oppetituram mortem, quam in scelus consensuram. Ad quod responsum, incredibili furore inflammatus peruersus leno, ac à dæmone ipso incensus, ut cæteris fæminis atrocitate pœnæ terrorem incuteret, constituit eam trucidare. Quo animaduerso mox generosa fæmina in genua collapsa, manibus in cælum sublatis, animam creatori commendans, collum carnifici Domino denudauit, qui & caput à ceruice resecurit, ac postea corpus eius in loco supplicij, iam nominato, sepeliuit. Hic fuit gloriosus huius fæminæ exitus. Hæc omnia retulit eius socia Christiana nobili cuidam Christiano ex regno
Cunquo-

Cunquocu, nomine Cumagaidono: quem etiam rogavit, ut se ex statu tam miserabili & infami liberaret: adiungens se quidem eandem fidem, & salutis desiderium idem cum sua focia iam occisa retinere, sed tamen longè abesse ab illa animi fortitudine & constantia quam in morte tam fælici & gloriosa demonstrasset. Hic autè nobilis vir, quia tendebat Meacum, sanctè recepit, se in reditu suo eam in libertatem vindicaturum, eandemque historiam in suo ex Ozaca discessu Patri narrauit. Expectamus tamen à Patre narrationem clariorem & vberiore cum nomine gloriosæ faminae, eiusque parentum, alijsq; circumstantijs, ut Deo propitio anno sequenti plenius possimus rem totam ad V. P. perscribere.

Infinita alia pietatis exempla, quæ passim in alijs quoque partibus occurrunt, in has litteras referri potuissent: sed ne longius æquo hæc annuæ occurrerent, præcipua tantum, & quæ maioris ponderis videbantur ex varijs litteris Patrum excerpta, annotanda putauimus. Quod superest, etiam atque etiam V. Paternitatem, quoad valemus, obtestamur, ut, quod hæcenus fecit, paternis suæ caritatis oculis pergat respicere in has regiones tam longe ab orbe Europæo remotas, tum nos suos minimos filios suis suorumque sanctis sacrificijs & orationibus iugiter commendando, tum etiam tot operarios in hanc prouinciam amandando, quod tam ingens & copiosa messis postulat. Omnium enim desideria hac vnica spe continuo sustentantur: quo enim operariorum numerus magis augetur, hoc labores latius distribuentur, & singulis euadent tolerabiliores, suauioresque: ipsa

X

autem

314 HIST. REL. DE REB. APP. SOC. GE.
autem gentilium conuersio in dies vberius incre-
mentum sumet. Dominus noster V. P. diu saluam
& sospitem nobis conseruet AMEN.

Ex portu Nangasachano 13. Decembr. Anno
M. D. XCVI.

Collegij Societatis Iesu Paderborne a' s' b' o' j.
V. Paternit.

Minimus filius in Christo,

LVDOVICVS FROIS.

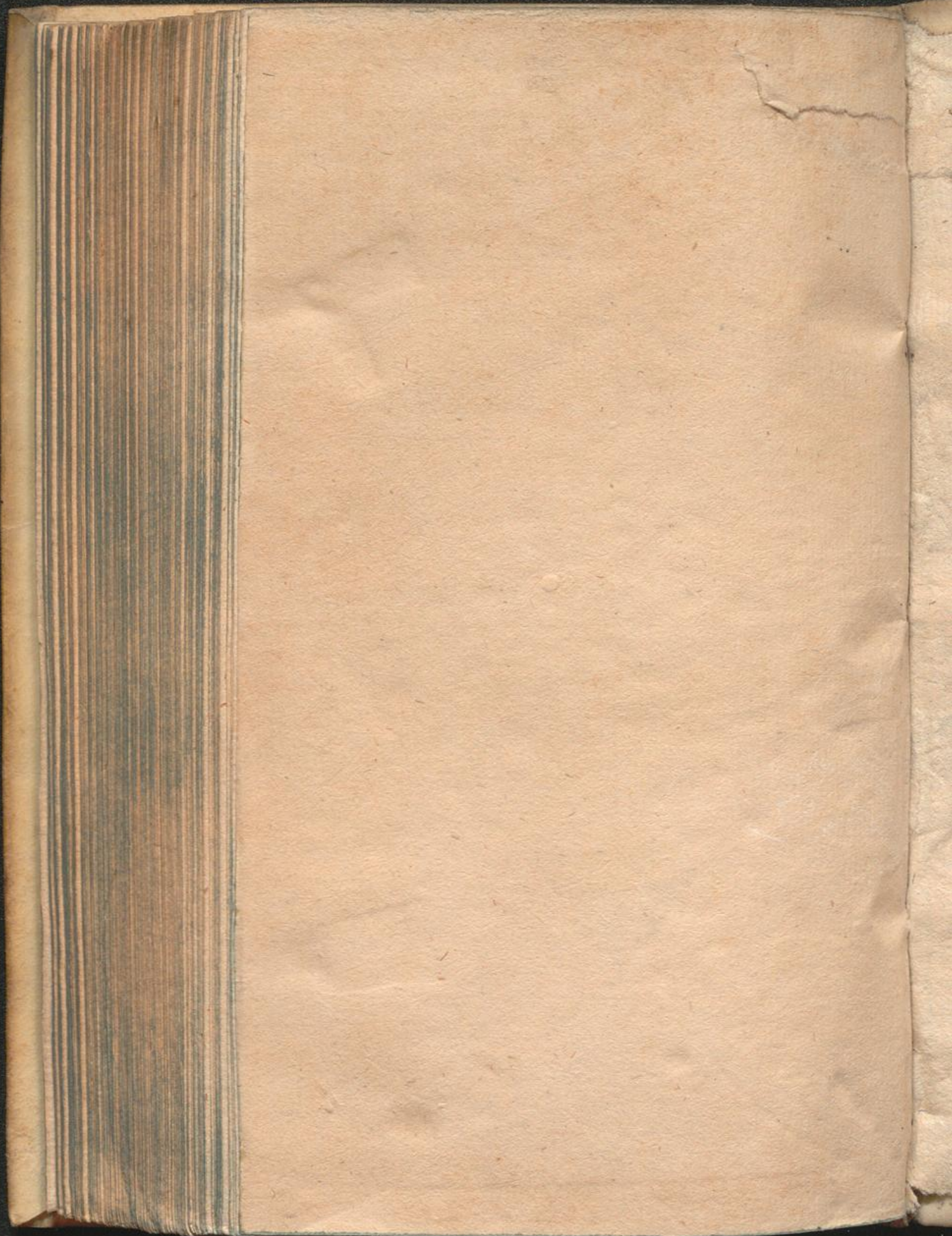
MOGUNTIAE,

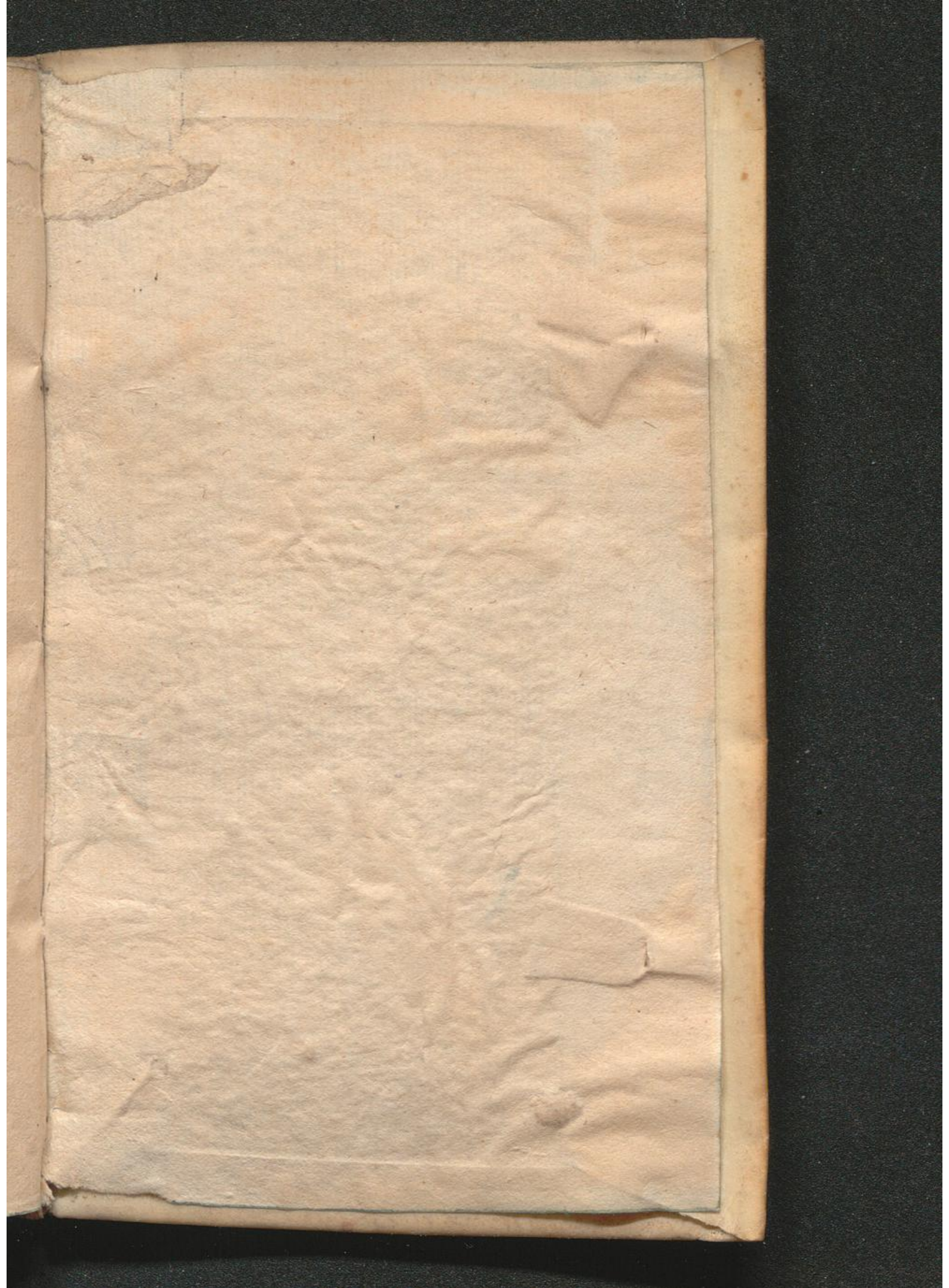
In Officina Typographica,
Iohannis Albini, Anno
clō lō IC.

LIBRARY
In Officina Typographica
Johannis Altmann
M.D.C.LX.

Historia
relata
de rebus
Indicis
anno.

1596

Cruicifix

Th

4939